

**ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

**ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ,
ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**Матеріали
VI Всеукраїнського науково-методичного семінару**

4 листопада 2022 року

Глухів - 2022

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ
ОСВІТИ У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «ПРОФЕСІЙНО-
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ГЛУХІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА»**

**ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ,
ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**Матеріали
VI Всеукраїнського науково-методичного семінару**

4 листопада 2022 року

**Глухів:
Глухівський НПУ ім. О. Довженка
2022**

Друкується за рішенням ученої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол № 4 від 26 жовтня 2022 року)

Відповідальні за випуск:

Ковальчук Василь Іванович – доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Самуш Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Маринченко Євгеній Олегович – доктор філософії, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Тексти тез подано в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідальність несуть учасники семінару.

Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій: матеріали VI Всеукраїнського науково-методичного семінару (4 листопада 2022 р.) / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2022. 322 с.
ISBN 978-966-376-082-7

У збірнику вміщено матеріали VI Всеукраїнського науково-методичного семінару «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій».

Для майстрів виробничого навчання, викладачів професійного навчання, студентів, аспірантів, науковців та всіх, хто цікавиться проблемами сучасної професійної освіти України.

УДК 378:377.091.12.11.3-051:62/64](477.52-21 Глухів)(063)

ISBN 978-966-376-082-7

© Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 2022

ЗМІСТ

Андросенко Артем Олександрович ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....	13
Антонюк Людмила Анатоліївна ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОЗДАТНОГО ФАХІВЦЯ.....	15
Архипов Ігор Олександрович, Бугайов Богдан Сергійович СУЧАСНІ ЗАСОБИ ВІРТУАЛЬНОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ПРИСТРОЇВ ВІРТУАЛЬНОГО ЗВАРЮВАННЯ).....	17
Базурін Сергій Миколайович ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ...	20
Бандурка Людмила Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	23
Білодід Лілія Миколаївна РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	26
Богуца Юлія Михайлівна ПСИХОЛОГІЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА	29
Бойко Лідія Костянтинівна, науковий керівник: Самусь Тетяна Володимирівна ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	31
Братко Марія Василівна ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ПІСЛЯШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ОСВІТНІЙ РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ .	33
Бужора Василь, Граб Богдан, Назарак Михайло, Шайко- Шайковський Олександр Геннадійович ОБґРУНТУВАННЯ ВАЖЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНІЧНА ТВОРЧИСТЬ УЧНІВ» ДЛЯ МАГІСТРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»	37
Бурчак Станіслав Олександрович, Білевщук Юрій Анатолійович РІЗНОВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ЇХНЬОЇ ТВОРЧОСТІ	39
Вовк Богдан Іванович СУЧАСНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ СТАНУ ПОСІВІВ	
Вовк Людмила Анатоліївна СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КРЕАТИВНІСТЬ»:ПРОБЛЕМИ ТА ПОШУКИ	44

Возняк Андрій Васильович, Паліновський Юрій Олександрович ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	48
Волкова Наталія Валентинівна ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	50
Гаврилов Іван Петрович ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ	52
Газука Тетяна Анатоліївна ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГУ ЯК ОСВІТНЬОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	54
Геращенко Неля Миколаївна СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – ТЕХНОЛОГІЙ СПІВПРАЦІ	56
Геревенко Андрій Михайлович ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНО-ПРАКТИЧНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ПРОФЕСІЇ «ЕЛЕКТРОГАЗОЗВАРНИК»	59
Геревенко Андрій Михайлович РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СУЧАСНОГО ЗП(ПТ)О	62
Герлянд Тетяна Миколаївна ПРОЄКТНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОГО СВИТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ	66
Гончаренко Леся Іванівна ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ, ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	68
Горєлий Руслан Петрович ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	72
Горностаєва Ірина Валентинівна ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ – ЗАПОРУКА РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	74
Осадча Маргарита Володимирівна, Гребеник Антон Олександрович ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	77
Гребеник Тетяна Вікторівна, Сосненко Оксана Вячеславівна КРОСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ЯКІСНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	79

Гречка Микола Михайлович ВИКОРИСТАННЯ СТАРШОКЛАСНИКАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОЄКТУВАННЯ ВИРОБІВ З ДЕРЕВИНИ	81
Грицай Алла Войтеховна ВИКОРИСТАННЯ СТРАВ РЕГІОНАЛЬНОЇ КУХНІ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ СИРОВИНИ В НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ КУХАРІВ.....	83
Дворянова Тетяна Олександрівна НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	85
Демків Анна Миколаївна РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ЦЕНТРІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	88
Демченко Михайло Сергійович ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ОСВІТІ.....	90
Дехтярєва Світлана Василівна ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	91
Dudka Uliana ADVANTAGES OF INTRODUCING INTERACTIVE TEACHING METHODS USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES INTO THE EDUCATIONAL PROCESS.....	93
Дюхіна Наталія Іллівна ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ РОБОЧИХ ЛИСТКІВ, РОЗРОБЛЕНИХ НА ПЛАТФОРМІ LIVEWORKSHEETS, ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТА «КОМП'ЮТЕРНІ СИСТЕМИ ТА МЕРЕЖІ» В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	95
Жукова Дар'я Віталіївна, Ігнатенко Ганна Володимирівна ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	97
Заболотній Олександр В'ячеславович ВИКОРИСТАННЯ БЕБВЕСТІВ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	100
Заїка Артем Олексійович ЗМІСТОВІ АСПЕКТИ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	102
Зінченко Альбіна Валеріївна ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ГОТОВНОСТІ ДО	

ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМИ ШКОЛАМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	105
Зінченко Володимир Павлович МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФОРІЕНТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	109
Іванов Богдан Раджийович ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ УМІНЬ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	112
Ігнатенко Олександр Володимирович, Ігнатенко Ганна Володимирівна ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	114
Кайтановська Ольга Миколаївна КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ	116
Карась Олена Дмитрівна ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	118
Кипарис Віталій Євгенович МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЗИКИ.....	120
Коваленко Тетяна Володимирівна, Маринченко Інна Віталіївна ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ШВЕЙНОЇ ГАЛУЗІ	122
Ковальова Ольга Іванівна ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ МАТЕМАТИЧНОМУ ПРОСТОРІ.....	124
Ковальчук Андрій Васильович СУТНІСТЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	126
Ковальчук Василь Іванович РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	129
Колодяжний Сергій Миколайович ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАНАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОЛЕДЖАХ	133
Кошук Олександр Богданович КРИТЕРІЇ ПРОСКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	135
Колтакова Милана Юріївна ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ – ТРЕНД СУЧАСНОСТІ.....	139

Корзюкова Людмила Петрівна СПЕЦИФІКА ОПТИМАЛЬНОГО ПОЄДНАННЯ МЕТОДІВ ТА ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ МОВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ.....	140
Косар Інна Олександрівна ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ВЕКТОР СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ	144
Кошіль Оксана Петрівна ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ВЛАСНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТИЛЮ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	147
Кучма Олександр Іванович, Філатов Сергій Валентинович ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ ЗАСОБАМИ KEYС-ТЕХНОЛОГІЙ.....	149
Шийчук Тарас Тарасович, Крамар Валерій Максимович ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МОВИ ПРОГРАМУВАННЯ PYTHON	152
Кривошей Марина Олександрівна ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	154
Крисенко Ілона Андріївна УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОЦІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	157
Кулик Євгеній Віталійович ОЗНАЙОМЛЕННЯ З НАРОДНОЮ ТРАДИЦІЄЮ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА ДЕРЕВООБРОБНОГО ПРОФІЛЮ.....	158
Кулик Любов Петрівна ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	161
Курок Роман Олександрович ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРАВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖІВ	166
Кучер Олег Анатолійович, Маринченко Євгеній Олегович ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	170
Лаврентьєва Олена Олександрівна МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ.....	172
Левченко Олена Леонідівна	

КЛЮЧОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 174

Леонтєва Інна Василівна

МЕТАФОРИЧНА ДІЛОВА ГРА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД
НАВЧАННЯ..... 177

Локшин Віктор Соломонович

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 180

Лубинець Віта Олександрівна

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НА УРОКАХ
ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ БУДІВЕЛЬНИКІВ У СИСТЕМІ
ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ..... 181

Маковоз Олег Юрійович

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ПІД ЧАС
ВИКОНАННЯ ДОМАШНІХ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ФІЗИКИ 184

Максимович Олександр Миколайович

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНЕ ПОСДНАННЯ ОНЛАЙН- ТА
ОФЛАЙН-ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО
НАВЧАННЯ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ 188

Малишева Неля Вікторівна

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТЕОРЕТИЧНОГО Й ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ З
ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ В УМОВАХ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН
ІЗ ПІДПРИЄМСТВАМИ 190

Маринченко Євгеній Олегович, Ситніков Олег Миколайович

РОЛЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВПРОВАДЖЕННІ
ІННОВАЦІЙ У ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА
..... 192

Маринченко Інна Віталіївна, Васенок Тетяна Михайлівна

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИГОТОВЛЕННІ
ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ..... 194

Марушко Павло Володимирович, Вовк Богдан Іванович

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ 197

Марченко Станіслав Сергійович

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ
ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ 200

Масліч Світлана Володимирівна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В
ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ 202

Мінченко Сергій Іванович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ
ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦЬОЇ
ОСВІТИ 205

Минтус Оксана Іванівна ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО (ЗМІШАНОГО) НАВЧАННЯ.....	206
Наумов Денис Олександрович ПРИНЦИПИ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ПРОЄКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	208
Нечай Алла Миколаївна, Чернушенко Валентина Михайлівна ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	209
Негрій Володимир Олександрович ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАЙБУТНІМ ФАХІВЦЕМ КУРСУ «ТЕХНОЛОГІЯ МАЛЯРНИХ РОБІТ».....	211
Олексенко Тетяна Олександрівна, Васенок Тетяна Михайлівна СУЧАСНИЙ СТАН ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ.....	215
Опанасенко Віталій Петрович РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ АГРОІНЖЕНЕРА ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	216
Орлова Наталія Станіславівна СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ОДЯГУ З ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ТЕКСТИЛЮ	219
Отамась Інна Григорівна ТЕХНОЛОГІЇ, ЦО СТИМУЛЮЮТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ	222
Петренко Лариса Михайлівна СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ.....	224
Печенко Світлана Миколаївна СПЕЦИФІКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ПРОГРАМУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	226
Пригодій Алла Володимирівна, Полуян Анастасія Юрївна АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	228
Прилепа Іван Миколайович ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ КРОСДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	231
Приходько Наталія Анатоліївна РОЛЬ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ У ФОРМУВАННІ КОГНІТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ	

КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	234
Пятничук Тетяна Володимирівна РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	237
Рожков Олександр Миколайович, Вовк Богдан Іванович СУТНІСТЬ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В РІЗНИХ НАУКОВИХ ПІДХОДАХ.....	240
Романова Ганна Миколаївна, Романов Леонід Анатолійович МАЙСТЕР-КЛАС ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	242
Романенко Світлана Миколаївна ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УРОКУ	244
Русінов Михайло Іванович ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ	249
Самусь Тетяна Володимирівна ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ» ЯК НАУКОВА ОСНОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	251
Сергєєва Лариса Миколаївна ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	255
Синиця Дмитро Олександрович ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ПРОЄКТУ ЯК СКЛАДОВОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	257
Сікірницька Тетяна Миколаївна ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (SOFT SKILLS) ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	260
Скрипник Ольга Олександрівна ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ НА АДАПТИВНИХ ЗАСАДАХ.....	265
Смирнова Ірина Олександрівна НАВЧАННЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ РОБОЧИХ АРКУШІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	267

Сорока Оксана Леонідівна ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ СЛОВЕСНОСТІ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	270
Сорока Валерій Вікторович ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	274
Тринитко Наталія Василівна, Онипа Роман Васильович ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ ARDUINO В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	277
Туманова Юлія Володимирівна ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	279
Туряниця Зоя Василівна ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	283
Усок Олена В'ячеславівна ТВОРЧИСТЬ ВИКЛАДАЧА-СЛОВЕСНИКА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ЧИННИК МОТИВУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО НАПИСАННЯ ВЛАСНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ	285
Федорейко Ірина Володимирівна СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	287
Федотенко Людмила Григорівна КРОСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	289
Хабенко Микола Євгенович, Зінченко Володимир Павлович ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	291
Tsybaliuk Svitlana Oleksiivna ESTABLISHING COWORKING CENTRES FOR PARTNERSHIP DEVELOPMENT IN VOCATIONAL TEACHER TRAINING	294
Цись Олег Олександрович, Мосузенко Юлія Андріївна ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	296
Чалий Вячеслав Іванович, Авраменко Євгеній Володимирович ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ НОВОГО ПОКОЛІННЯ НА ОСНОВІ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	298
Чеканюк Катерина Олегівна	

ЛЕПБУКІНГ ЯК ІНОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ.....	302
Чорнобай Богдан Володимирович ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З АГРОІНЖЕНЕРІЇ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ..	305
Філатенко Тетяна Іванівна МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЦИКЛУ У МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖАХ	307
Шевченко Валентина Сергіївна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	309
Шевчук Світлана Степанівна УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КВЕСТУ І ВЕБКВЕСТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ	314
Шилко Сергій Олексійович ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ФОРМ РОБОТИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	318
Шутко Олександр Георгійович ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	320

Андросенко Артем Олександрович,
аспірант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Тенденція системи освіти щодо професійної підготовки в умовах ЗВО, яка була традиційною і виправданою кілька років тому, вже не відповідає сучасному соціальному порядку, що вимагає виховання самостійності, ініціативності та відповідальності особистості, здатної до ефективної взаємодії під час реалізації соціальних, професійних та економічних завдань. Безумовно, навчати людину все життя неможливо. Бажання бути незалежним і творчим, здобувати знання, виконувати завдання, що вимагають прояву критичного мислення, уяви, фантазії є неодмінною умовою розвитку педагогічної майстерності майбутніх вчителів трудового навчання та технологій.

Педагогічна майстерність знаходить вираження в аналізі, збалансуванні й знаходженні оптимального співвідношення мети, засобів і результату педагогічної діяльності [2].

У цьому сенсі пріоритетними є сучасні педагогічні технології, які передбачають активні форми діяльності здобувачів освіти, залучення їх до творчого процесу навчання, дослідження проблем, проявів власної думки та самореалізації. Однією з таких є технологія розвитку критичного мислення – комплекс прийомів та стратегій, спрямованих на формування аналітичного мислення. Обґрунтування теоретичних засад цієї технології знаходимо в працях Дж. Дьюї, Л. Виготського, Д. Вертч, М. Коул, Д. Брунер. Вона володіє широким спектром унікальних прийомів і технік, що дають змогу створювати ситуацію розвитку вміння мислити [4, с. 183].

Різні аспекти використання інноваційних технологій в освітньому процесі висвітлені в наукових працях В. Ковальчука, В. Сидоренко, Г. Гопчій, Г. Чепурного, Л. Тишакової, М. Зиганова, О. Дубасенюк, О. Кабанського, О. Пехоти, С. Паламар, та інших. На сучасному етапі проблему використання технології розвитку критичного мислення в професійній підготовці досліджують Л. Ткаченко, В. Бевз, Г. Сидоренко, Т. Турицька, Н. Ремньова та інші. Етапи формування критичного мислення студентів репрезентовано в теоретичних доробках А. Тягло, Т. Воропай, Д. Шакирової та інших.

У психолого-педагогічній літературі досить широко описані ознаки, що характеризують особистість, яка мислить критично, а саме: відкритість до інших думок, тобто здатність прислухатися до інших думок, уміння оцінювати різні шляхи та способи вирішення проблеми; інтелектуальна

активність; бажання обґрунтовувати свої думки за допомогою реальних фактів і власної компетентності в конкретному питанні; здатність проникати в сутність джерел інформації; цікавість; самостійність мислення; відсутність страху перед незгодою з групою, негативне ставлення наслідування думок інших; уміння вступати в дискусії; проникливість – уміння занурюватися в сутність питання, певного явища чи інформації, при цьому, не розпорошуючись на дрібні деталі; самокритичність – усвідомлення особливостей свого мислення, своїх «окулярів» тощо.

Як зазначає А. Барбінова, технологія розвитку критичного мислення вважається однією з інноваційних педагогічних технологій, яка розвиває здатність висувати питання, визначати проблеми та здійснювати пошук шляхів їх вирішення, а також приймати адекватні та обдумані рішення [1, с. 14].

Специфіка технології розвитку критичного мислення полягає в тому, що: по-перше, побудова освітнього процесу відбувається на засадах науково обґрунтованих закономірностей взаємодії між особистістю та інформацією; по-друге, реалізація фаз (етапів) цієї технології (виклик (вступ), осмислення (основна частина), рефлексія (підсумок)) інструментально забезпечена таким чином, що забезпечує гнучкість та автентичність педагога в кожній навчальній ситуації; по-третє, прийоми технології дозволяють освітній процес будувати на засадах співробітництва. В. Ковальчук систематизував методи розвитку критичного мислення, що допомагає педагогу в організації продуктивної діяльності на уроці [3].

Таким чином, сформованість навичок критичного мислення в майбутніх учителів трудового навчання та технологій допомагає приймати найбільш оптимальні рішення в професійній діяльності, бути відкритими до нових ідей і знань. Систематичне використання комплексу методів та прийомів розвитку критичного мислення в процесі професійної підготовки в ЗВО дозволяє створити додаткову мотивацію до навчання; вплинути на розвиток здібностей здобувачів освіти; навчити їх приймати самостійні рішення; підвищити загальну активність; створити якісне освітнє середовище з системним характером навчання та самонавчання; знаходити, аналізувати та послуговуватися отриманою з різноманітних джерел інформацією, що в сукупності сприяє розвитку їхньої педагогічної майстерності.

Список використаної літератури

1. Барбінова А. Критичне мислення – запорука успіху педагогічної діяльності. *Витоки педагогічної майстерності*. 2018. Вип. 22. С. 13–17.
2. Ковальчук В. Педагогічна майстерність викладача – основа його компетентності. *Профтехосвіта*. 2011. № 6 (30). С. 22–34.

3. Ковальчук В. І. Методика викладання у вищих навчальних закладах: практикум. Київ: Міленіум, 2017. 428 с.
4. Ремньова Н. Ю. Технологія розвитку критичного мислення як засіб підвищення навчальної мотивації учнів початкових класів. *Вісник Глухівського НПУ ім. О. Довженка*. 2019. Вип. 3 (41). С.181–186.

Антонюк Людмила Анатоліївна,
старший викладач кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОЗДАТНОГО ФАХІВЦЯ

Світ швидко змінюється, інформатизація та роботизація кардинально змінять ринок праці вже через 10–15 років. А перші серйозні зміни стануть реальністю вже років через п'ять. «Рідкий світ» – цей термін з'явився нещодавно в наукових колах – тобто світ, який не має «застиглих форм», який (як рідина) перебуває в постійному русі, постійно змінює свою форму залежно від обставин, які пропонує життя. Сьогодні не викликає заперечень той факт, що освіта є фундаментом переходу до інноваційної моделі розвитку економіки через підготовку якісного трудового потенціалу. Будь-які трансформаційні зміни в економіці неможливі без модернізації підготовки конкурентоздатних фахівців. І саме інноваційні технології здатні допомогти в цьому.

Термін «інновація» ввійшов до вжитку в 40-ві роки ХХ ст., спочатку його використовували німецькі та австрійські науковці при аналізі соціально-економічних і технологічних процесів. Сам термін має безліч визначень. Але у 2005 році був вироблений своєрідний міжнародний стандарт поняття «інновації». Формуванню цього міжнародного стандарту сприяла «Інструкція Осло» (Рекомендації по збору та аналізу даних з інновацій), яка є методологічним документом, розробленим Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) спільно зі Статистичним бюро Європейських співтовариств (Євростатом). Відповідно до цього документа інновацією є введення у вжиток будь-якого нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги) або процесу, нового методу маркетингу, або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язках [3]. І як засіб, і як процес інновація передбачає введення чогось нового.

Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового у цілі, зміст, методи і форми навчання та виховання, організацію співпраці вчителя і учнів / студентів. Отже, інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються

показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану [1, с. 338–340].

Виховання необхідних навичок має відбуватись у закладах освіти вже тут і зараз. До речі, ось яким європейські дослідники з освіти бачать ідеальний портрет сучасного учня / студента:

- завжди мобільний,
- співпрацює завжди й з усіма,
- зростає в соцмережах,
- навчається скрізь і будь-коли.

Усі ці якості, крім іншого, мають підтримувати та розвивати викладачі. Слід зазначити, що оволодіння інноваційними технологіями навчання й виховання вимагає насамперед внутрішньої готовності викладача до перетворення себе. Адже «саме вчителі є в основі всіх професій, працюють з учнями на всіх освітніх маршрутах, забезпечуючи неперервність освіти впродовж усієї життєвої траєкторії і створюють умови для функціонування «соціального ліфту»» [2, с. 5].

Отож, учителі нового покоління:

- не є трансляторами даних (вони тільки спрямовують навчальний процес, учні навчаються самі);
- мають активно працювати в команді. Учитель не «ізолюваний» у межах свого предмета, а активно співпрацює з педагогами інших спеціальностей;
- навчають учнів / студентів співпраці в аудиторії;
- вважають технології «надбудовою в навчанні» та активно їх використовують, а не просто «вивчають».

У прогресивних світових колах вже давно загально визнаним є той факт, що працівники освіти і передусім педагоги вирішальним чином впливають на конкурентоздатність регіонів і країн, бо саме вони управляють процесами формування людського потенціалу і, відповідно, є головним «інноваційним джерелом» будь-якої країни.

Існує безліч програм і технологій, що допомагають педагогам у їх важливій праці:

[canva.com](https://www.canva.com) – за допомогою цього застосунку викладачі найчастіше роблять презентації чи інфографіку. Але освітній потенціал Canva значно потужніший, варто лише заглибитися. Там можна знайти багато варіантів для створення плакатів, яскравих та зручних шаблонів на тему «Плани уроків» та інших готових графічних схем;

genial.ly – це ресурс для створення інтерактивних мультимедійних речей. Наприклад, можна створити інтерактивну картину. Можна створювати з ним і плакати, графіки, таблиці, а також підготувати сертифікати й грамоти, розклад. Дуже зручний, оригінальний і комфортний застосунок, який не потребує від вчителя особливих навичок;

stem.org.uk – цей ресурс – велика допомога для викладачів, які добре знають англійську мову та прагнуть поглибити свої знання і навички в царині STEM. Українським вчителям часто не вистачає саме навчальних матеріалів. Адже якщо мова про впровадження STEM в освітній процес, то самі лише підручники будуть неефективними. А на цьому ресурсі є багато посібників з покроковими інструкціями із впровадження STEM;

aka.ms/InclusiveBETT2020 – допомагає у запровадженні інклюзії та роботі з учнями/студентами з особливими освітніми потребами. Тут ви отримуєте доступ до досліджень про використання технологій для роботи з учнями з різними видами нозологій.

Отже, у сучасному суспільстві конкурентоздатним є фахівець з новою структурою особистості, який був би спроможний до саморозвитку та самовизначення в різноманітних складних ситуаціях, міг би чітко визначати свою роль у професійній діяльності, бути відкритим до прийняття професійного досвіду інших, психологічно готовим до використання освітніх нововведень. Сьогодні потрібна підготовка фахівців, яким доведеться працювати в інших соціальних та економічних умовах, і не зважати на це не можна.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППЮ, 2007. 364 с.
3. Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, third edition, OECD, 2005. P. 46.

Архипов Ігор Олександрович,
асистент кафедри загальнотехнічних
дисциплін та професійного навчання
Криворізького державного педагогічного університету;
Бугайов Богдан Сергійович,
студент кафедри загальнотехнічних
дисциплін та професійного навчання
Криворізького державного педагогічного університету

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ВІРТУАЛЬНОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ПРИСТРОЇВ ВІРТУАЛЬНОГО ЗВАРЮВАННЯ)

Система професійно-технічної освіти сьогодні висуває перед педагогами вимогу не тільки оволодіти високою компетентністю з наукомістких галузей, але й набути спеціалізованої професійної підготовки, здатності до практичного застосування отриманих знань, умінь і навичок у

професійній діяльності, спроможності засвоювати та впроваджувати цифрові та педагогічні технології. Діяльність спеціалістів зварювального виробництва визначається підвищеними вимогами до якості продукції, великою номенклатурою видів і способів зварювальних робіт, обладнання, матеріалів, темпами оновлення технологій тощо. Продуктивність і якість зварювання залежать від застосовуваного зварювального обладнання, режимів зварювання, матеріалів, а головне – від кваліфікації зварювальника: рівня його теоретичних знань і практичної підготовки.

Комплект обладнання інтерактивної лабораторії електрозварювання Virtual Welding дозволяє прискорити процес навчання технологій зварювання, підвищити якість підготовки фахівців за рахунок застосування сучасних інтерактивних технологій при відпрацюванні практичних навичок процесу зварювання.

Обладнання інтерактивної навчально-виробничої лабораторії електрозварювання дозволяє викладачу проводити як теоретичні, так і практичні заняття на тренажері для відпрацювання навичок процесів зварювання, опитування і тестування з метою отримання оперативної інформації про рівень підготовки учнів.

Тренажер Virtual Welding дає учням можливість крок за кроком відпрацьовувати та накопичувати базові навички зварювання в реалістичних умовах. Завдяки зварювальним пальникам, що входять до комплексу тренажерів, можна навчатися зварювання за різних параметрів без жодного ризику. Комплекти пальників дають змогу відпрацювати три варіанти процесів – ручне та автоматизоване зварювання (MAG), зварювання не плавким електродом (TIG), а також зварювання стрижневим електродом. Тренажер використовує всі новітні технології у сфері підготовки професійних зварювальників:

- Симулює процес напівавтоматичного зварювання. У систему входять: зварювальний пальник, поєднаний з комп'ютером, об'ємні моделі для імітації зварних з'єднань і положення зварювання, дисплей, система стеження за положенням пальника, звуковий пристрій, для імітації звуку.
- Використання емуляторів дозволяє знизити витрати на навчання і підвищити безпеку.
- Система дозволяє дізнатися якість підготовки учня, в реальному часі, за допомогою датчиків.

Навчальний пристрій за допомогою магнітного поля і сенсорів передає напрямок руху пальника, відстань до виробу і навіть слабкі рухи руки. Додатковий сенсор на шоломі дає можливість бачити виріб на 360⁰ на сенсорному екрані або в окулярах 3D.

Навчання проходить в два етапи. Перший етап – це режим теоретичного навчання, складається з 3-х розділів. Так званий «Ghost», віртуальний учитель, дає підказки, вказуючи оптимальну техніку виконання зварювання. Він встановлює оптимальну швидкість зварювання, відстань до заготовки і кут нахилу зварювального пальника. Кольорові сигнали на

екрані, аналогічні кольору світлофора, і реалістичні звуки зварювання показують поточний статус процесу, а також всі помилки. При цьому можна безпосередньо і відразу виправляти помилки.

Другий етап – режим моделювання. Спочатку учень тренується виконувати зварювання в реальній ситуації, з допомогою віртуального тренера. Потім учень сам виставляє необхідні параметри і продовжує роботу. Ця структура навчання забезпечує завжди високий результат.

Розроблена об'єктивна система оцінювання зварювання дозволяє оцінити дії учня, за певними параметрами. Автоматично створений оціночний лист містить оцінку кожної дії учня окремо, що дозволяє отримувати інформацію про те, що потрібно повторити і на чому акцентувати увагу. Ця система дозволяє також порівнювати оцінки учнів і відслідковувати поліпшення своїх навичок. Оціночний лист підвищує мотивацію до отримання кращих результатів.

Оновлення програмного забезпечення може бути здійснено через інтернет. Це дозволяє швидко отримувати нові навчальні завдання, умови і т.д. Також за допомогою з'єднання тренажерів зварника в мережу можна створювати навчальні групи, створювати завдання для кожного тренажера окремо, контролювати виконання завдання. Усі результати тренажера запам'ятовуються і архівуються, захищаючи користувачів від втрати даних.

Отже, використання комплекту обладнання інтерактивної лабораторії електрозварювання Virtual Welding дозволить ознайомитися з новітніми технологіями та обладнанням у своїй галузі, здійснити оцінювання своєї теоретичної та практичної підготовленості відповідно до європейських стандартів.

Список використаної літератури

1. Lavrentieva, O. O., Arkhypov, I. O., Kuchma, O. I., Uchitel, A. D.: Use of simulators together with virtual and augmented reality in the system of welders' vocational training: past, present, and future. In: Kiv, A.E., Shyskina, M.P. (eds.) Proceedings of the 2nd International Workshop on Augmented Reality in Education (AREdu 2019), Kryvyi Rih, Ukraine, March 22, 2019, CEUR-WS.org.

2. Ягупова О. В. Проблеми розвитку практичного мислення майстра виробничого навчання. *Педагог професійної школи*. Київ: Науковий світ, 2008. Вип. VIII. С. 168–174.

3. Ягупова О. В. Проблеми розвитку практичного мислення майстра виробничого навчання. *Педагог професійної школи*. Київ: Науковий світ, 2008. Вип. VIII. С. 168–174.

Базурін Сергій Миколайович,
майстер виробничого навчання
Державного навчального закладу
«Глухівське вище професійне училище»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Соціально-економічні реформи в Україні зумовлюють переоцінку й оновлення всіх сфер людської діяльності, в тому числі науки та освіти. Першочерговими завданнями такого оновлення є пошук нових підходів до підготовки компетентних фахівців будівельного профілю, готових і здатних творчо застосовувати у професійній діяльності ефективні практико-орієнтовані досягнення науки і техніки.

Навчання студентів має бути спрямоване на формування компетентностей в освітньому середовищі вищого навчального закладу, що дозволяє вже на університетському рівні створити умови, властиві професійному середовищу, забезпечити активну взаємодію всіх суб'єктів навчання в командних проєктах, що вимагають використання сучасних інструментів професійної діяльності.

Зміни в системі вищої освіти змушують укладачів освітніх програм більш наполегливо використовувати інтелектуально-творчий потенціал студентів, що спричиняє переробку змісту навчальної діяльності, навчальних планів, робочих програм, тобто перебудову освітнього процесу в цілому.

Кожен з видів професійної діяльності викладача потребує активного використання інформаційно-комунікаційних технологій, мультимедійних засобів та інтерактивних форм і методів навчання в освітньому процесі. Нині інноваційна професійно-педагогічна діяльність відіграє ключову роль в забезпеченні економіки країни передових позицій на світовій арені, і відображає нові форми інтеграції науки, техніки і виробництва. Основними характеристиками інноваційної діяльності є:

- посилення творчого характеру діяльності – уміння творчо і непересічно вирішувати професійні завдання, швидко орієнтуватися у великих обсягах інформації;

- інтеграція інженерних функцій і видів діяльності, ефективне поєднання винахідницьких і конструкторських функцій при проєктуванні виробів і технологій та організації їх виробництва, вміння самостійно приймати рішення;

- ефективна міжпрофесійна комунікація – готовність до ефективної роботи в команді з представниками інших професій для вирішення професійних завдань;

- орієнтація на потреби ринку – прагнення безперервно підвищувати якість товару і послуг, їх конкурентоспроможність, відповідність вимогам ринку [2].

Важливим засобом реалізації сучасних вимог до організації навчання у вищому навчальному закладі є інноваційні освітні технології, що стимулюють прояв активності та ініціативності, формування позиції студента як суб'єкта процесу особистісного становлення.

Для формування сучасних компетентностей майбутніх фахівців важливу роль відіграють інтерактивні технології, оскільки вони дозволяють забезпечити:

- активну участь студентів в процесі навчання;
- високу мотивацію студентів;
- особисто-емоційне включення всіх суб'єктів освітнього процесу в продуктивну спільну діяльність і спілкування;
- активне використання досвіду студентів і викладачів;
- актуалізацію отриманих знань у вирішенні навчально-професійних завдань;
- взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним і з навчальним оточенням.

Інтерактивність навчально-виховної діяльності базується на діалозі, взаємодії викладача і студента. Проблема підвищення ефективності навчального процесу у вищій школі пов'язана не стільки із використанням окремих методів, як із упровадженням інноваційних педагогічних технологій. Інтерактивне навчання у вищій школі передбачає докорінну зміну методичних стереотипів, які сформувалися у викладачів. Сучасна парадигма освіти орієнтована на розвиток особистості, її самореалізацію, успішну адаптацію молоді до вимог інформаційного суспільства. Актуальні проблеми застосування інтерактивних методик у вищій школі є основою низки досліджень. Аналізуються такі методи навчання, як синектика, дискусії, дидактичні ігри, навчання як дослідження, проекти, методи портфоліо, «снігова куля», кейс-метод та ін. [1; 4].

Форми і методи інтерактивного навчання можна розділити на *дискусійні*: діалог, проблемно-рефлексивний полілог, групова дискусія, позиційна дискусія, розбір ситуацій з практики, кейс-метод та ін.; *ігрові*: дидактичні і творчі ігри, в тому числі ділові (управлінські) ігри, рольові ігри, тренінгові форми проведення занять (комунікативні тренінги, тренінги сензитивності), які можуть включати в себе дискусійні та ігрові методи навчання.

Серед численних педагогічних інновацій, які успішно використовуються вітчизняними та закордонними педагогами в процесі навчання студентів ВНЗ, відзначимо проектну технологію (метод проектів), яку застосовуємо як альтернативу письмовим розрахунковим роботам у рамках позааудиторної самостійної роботи студентів. Вона відповідає сучасним вимогам до підготовки майбутніх фахівців, про що свідчить

популярність та широкомасштабність програми «Intel® навчання заради майбутнього», а також численні розробки науковців (С. Вірста [1], Ю. Жилиєва [3]).

Аналізуючи роботи українських та європейських педагогів із застосування проектної технології на різних етапах ступеневого навчання, окреслимо головні аспекти проектного навчання майбутніх будівельників:

- навчальний процес набуває особистісного змісту, посилюється його мотивація, реалізується особистісно орієнтований підхід до навчання;
- комплексний підхід до реалізації навчальних проектів сприяє самореалізації та інтелектуальному розвитку студента (розвивальне навчання);
- глибоке, усвідомлене засвоєння базових знань забезпечується за рахунок їх використання у нестандартних ситуаціях, передбачених проектом (фундаменталізація навчання);
- відбувається розвиток творчого потенціалу студентів – робота над проектами студентів із низьким рівнем знань позитивно впливає на їх самооцінку та відношення до дисципліни (гуманізація освіти);
- спрямованість проектів на майбутню професійну діяльність сприяє досягненню професійного акме.

У роботі над проектом його учасники проявляють максимальну самостійність у формуванні мети і завдань, пошуку необхідної інформації, дослідженні та прийнятті рішень, організації особистої діяльності та взаємодії партнерів. Проектна діяльність передбачає роботу в колективі, оскільки великий інформаційний і технологічний обсяг багатьох проектів вимагає групової роботи. Працюючи у команді, студенти краще пізнають один одного, вчаться взаємодіяти, вирішувати можливі конфлікти, бути відповідальним за вибір рішення та свою роботу. У роботі групи слід дотримуватися принципу «кожен робить те, що зможе зробити краще інших», що дозволяє реалізувати свої здібності кожному члену команди. Саме тому ми пропонуємо метод проектів як інноваційну форму організації самостійної роботи студентів.

Використання проектів для організації самостійної роботи студентів можливе у різнорівневих навчальних закладах системи неперервної освіти. Упровадження проектної технології забезпечує досягнення цілої низки дидактичних та виховних цілей:

- реалізуються принципи міжпредметних зв'язків та інтеграції дисциплін;
- професійне спрямування проектів підвищує значущість фундаментальних дисциплін;
- формуються системні знання та вміння;
- розвивається творчий потенціал;
- створюється активна зацікавленість у навчанні та отриманні очікуваних результатів;
- формуються задатки наукової діяльності;

- здійснюється адаптація вчорашніх школярів до студентського життя;
- формується вміння працювати в колективі та розділяти відповідальність.

Отже, метод проєктів у процесі підготовки майбутніх фахівців будівельного профілю є невід'ємною складовою традиційних лекційних та лабораторних занять.

Список використаної літератури

1. Вірста С. Є. Інноваційне навчання: метод проєктів. *Нові технології навчання*. 2008. № 50. С. 52–58.
2. Гулай О. І. Синергетичні засади підготовки фахівців будівельного профілю. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. № 5 (23). С. 34–40.
3. Жиляєва Ю. М. Категоріальний аналіз поняття «метод проєктів». *Вісник Житомирського держ. ун-ту. Педагогічні науки*. 2008. Вип. 39. С. 110–113.
4. Tracy K. Intrinsic Motivation. URL: <http://teachers.net/gazette/AUG00/tracy.html> (Last accessed: 27.03.2021).

Бандурка Людмила Вікторівна,
викладач економічних дисциплін
ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Стрімкий розвиток світової економіки, зростання інформаційних потоків, потреба підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу за допомогою активізації самого навчання – основні спонуки до використання ІКТ в освітньому процесі.

Збільшення обсягів навчальної інформації, зростання відсотка самостійної роботи в структурі навчального часу, пропорційне скорочення аудиторних годин для вивчення навчальної дисципліни – це коло проблем, з якими зустрічається викладач під час провадження навчального процесу. Таким чином, педагог має забезпечити доступність, повноту та оперативність зворотного зв'язку зі здобувачами освіти, сприяти створенню умов для відкритості навчальних завдань, для самонавчання.

Застосування ІКТ в навчанні здобувачів освіти економічних дисциплін змінює традиційні форми взаємодії суб'єктів навчання в умовах сучасного інформаційного суспільства, сприяє виникненню передумов для відкритої освіти.

Багатоаспектне формування інформаційної грамотності та цифрової компетентності висвітлюють вчені: Б. Андерсен, Г. Ковальчук, Г. Онкович, Ю. Тельнова, Л. Тимчук, В. Кухаренко, В. Сергієнко, О. Спірін, А. Стрюк.

Головна парадигма економічної освіти – усвідомлення того, що розвиток економіки детермінується характером діяльності людини, її світоглядного кола та поведінки. Більшість здобувачів освіти пов'язує результати економічної освіти зі здобуттям переваг у кар'єрі та в житті в цілому.

Серед сучасних освітніх технологій євроінтеграційного спрямування – дистанційна освіта. Її характерними особливостями є гнучкість, модульність, економічність, технологічність, соціальна та академічна рівність. За сучасних умов вимоги до дистанційної освіти висуваються на державному рівні [3].

Застосування сучасних ІКТ сприяє сталій методичній підтримці та можливості взаємодії здобувачів освіти та викладачів у режимі реального часу. Це забезпечує інтерактивність та зворотний зв'язок – базові принципи дистанційного навчання. Його ефективним інструментом вважаємо відеозапис лекцій, практичних занять та семінарів з прикріпленням їх до використовуваних здобувачами сервісів. Популярним засобом поширення подібних матеріалів серед здобувачів освіти, контролю знань є дистанційна платформа Moodle [2].

Найбільш ефективною формою навчання економічної теорії є активне включення здобувачів освіти до відповідної дії. Такі інноваційні технології навчання, як PRES-formula та «Карусель», сприяють розвитку зацікавленості здобувачів освіти питаннями економічної теорії та процесом її засвоєння.

PRES-formula зосереджена на аргументованих судженнях і спрямована на рефлексію здобувачів освіти, їх здібності формувати нові питання, аргументи, приймати незалежні рішення, переконувати опонента та обґрунтовувати власну думку.

Метод PRES-formula використовуємо для опитування здобувачів освіти після вивчення теми, для закріплення вивченого матеріалу. Для підбиття, наприклад, підсумків практичного заняття пропонуємо здобувачам підготувати короткий виступ з чотирьох елементів: Position (позиція), Reason (пояснення)? Example (приклад), Summary (резюме).

Застосування на заняттях прийому PRES-formula індивідуалізує навчальне заняття, слугує оперативності моніторингу якості засвоєння отриманої інформації, створює підґрунтя для формування основних фахових компетенцій.

Командне змагання «Карусель» щодо вирішення практичних задач є досить цікавим і продуктивним. Задача (завдання) вирішується у два етапи – вихідний і заліковий. Усім членам команди присвоюються порядкові номери. Якщо на вихідній позиції задача розв'язана правильно,

учасники отримують право участі в заліковій фазі, але якщо на цьому етапі завдання вирішується неправильно, гравці повертаються на вихідну позицію.

Перемагає команда, яка набрала найбільше балів. Змагання вважаються закінченими у випадку:

1. Вичерпання ігрового часу.
2. Вичерпання банку завдань залікового етапу.
3. Вичерпання банку завдань на початковому етапі, а на заліковому немає жодного гравця.

Зокрема, цей метод використовуємо для вивчення теми «Механізм функціонування ринку».

Використання методу «Карусель» сприяє формуванню певних компетенцій з обраної теми, розвиває логічне мислення, закладає основи емпатії, взаємодопомоги [1].

Інноваційні технології навчання економічних дисциплін дозволяють розвивати мотивацію до навчання, аналітичні здібності, творче мислення. Використання ресурсів електронного освітнього простору як системи управління фаховими заняттями дозволяє об'єднати можливості суб'єктів неперервної освіти.

Подальших наукових розвідок потребують механізми економіко-правової взаємодії в електронному просторі суб'єктів дистанційної освіти.

Список використаної літератури

1. Мельникова О. В. Особливості викладання курсу «Основи економічної теорії» для студентів неекономічних спеціальностей. *Модернізація структури та змісту економічної освіти на засадах компетентнісного підходу*: матеріали науково-методичного семінару викладачів економічного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Харків, ХНПУ, 2016. С. 37–42.

2. Сідельнікова В. К., Ремзі І. В. Інтерактивне навчання як важливий чинник формування професійної компетентності майбутнього фахівця. *Наукове видання «Наукові записки кафедри педагогіки»*: збірник наукових праць. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. Випуск XXXVII. С. 315–319.

3. Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Педагогічні науки: «Молодий вчений»*. Сумський державний університет, 2016. № 6 (33) С. 489–492.

Білодід Лілія Миколаївна,
методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Російська агресія внесла суттєві корективи в мирне життя закладів освіти.

В умовах війни перед системою професійної (професійно-технічної) освіти постав ряд викликів, серед яких руйнування та пошкодження матеріально-технічної бази закладів, порушення зв'язків закладів професійної (професійно-технічної) освіти з бізнесом через призупинення (припинення) діяльності підприємств, непопулярність серед випускників закладів загальної середньої освіти здобуття професійної (професійно-технічної) освіти.

У 2021/2022 навчальному році з метою запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19 та в період воєнного стану, уведеного в дію Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 [4], освітній процес у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Сумської області здійснювався з використанням технологій дистанційного та змішаного навчання, адже частина здобувачів освіти вибула за межі регіону. Освітній процес у дистанційному режимі під час воєнного стану опановував 7 781 здобувач освіти. Навчання проводилось у синхронному (24%) та асинхронному (76%) режимах.

Попри ці складнощі, обсяг регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів та фахових молодших бакалаврів у 2022 році для закладів професійної (професійно-технічної) освіти Сумської області становить 2 941 особу (затверджено розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації – керівника обласної військової адміністрації від 14.10.2022 № 374-ОД «Про внесення змін до розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації – керівника обласної військової адміністрації від 17.06.2022 № 191-ОД»), що сягає 105 % виконання плану.

У 2022/2023 навчальному році мережа закладів професійної (професійно-технічної) освіти області становить 26 одиниць, що дозволяє надавати якісну освіту (з урахуванням можливостей безперервного навчання), гнучко задовольняти потреби регіонального ринку праці та бути доступною для всіх цільових груп.

Створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих робітниках, правові, організаційні та фінансові засади реформи функціонування і розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти визначено

Концепцією реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 № 419-р, основним завданням якої є безперервне зростання якості професійної (професійно-технічної) освіти на основі глибокого аналізу стану ринку праці, автономії управління та фінансування [2].

З урахуванням воєнної агресії на території України освітній процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти Сумщини спрямовано на переведення в режим цифрової педагогіки. Викладачі розробляють, освоюють, упроваджують новітні форми і методи дистанційних технологій.

Успішність реалізації дистанційного навчання залежить від готовності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до впровадження дистанційного професійного навчання [3, с. 10].

Необхідність оволодіння педагогами інноваційними технологіями й методами навчання, спрямованими на розвиток і вдосконалення професійного рівня майбутніх фахівців, є завданням державного значення. Положення про дистанційне навчання (2013) визначає, що педагогічні, науково-педагогічні працівники та методисти навчальних закладів, у яких організована дистанційна форма навчання, повинні підвищувати свою кваліфікацію щодо організації та оволодіння технологіями дистанційного навчання [5].

Усі заклади освіти, що працюють за дистанційною та змішаною формами організації освітнього процесу, для комунікації використовують загальнодоступні та безкоштовні платформи та додатки, якими володіє викладач та є доступними і зрозумілими для учнів, наприклад Zoom, Meet, Classroom, Moodle, Viber, Microsoft Teams, Discord. Дуже допомагають у роботі електронні інтерактивні дошки (Nearpod, Pear Deck, Wizer.me, Lino, Scrumbler, Twiddla, Genially, Classroom Screen), ресурси зі створення презентацій (Canva, Prezi, Beautiful.ai, Slidesmania, Slidescarnival), сервіси для створення підбірок матеріалів (Padlet, Wakelet, Miro), контент для перевірки знань (Classtime, Online test pad, Kahoot.com, онлайн-тести «На Урок»). Тобто ресурсів для навчання безліч, головне – бажання їх опанувати та навчити цього інших.

Педагогічні працівники мають змогу удосконалили інформаційно-комунікаційну компетентність у Школі розвитку ІТ-компетентності Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області, де навчаються саме використовувати сучасні інформаційні ресурси.

Проблемним питанням залишається використання технологій дистанційного навчання під час професійно-практичної підготовки, адже переважна кількість робітничих професій потребує безпосередньої присутності учня в майстерні або лабораторії закладу освіти під наглядом майстра виробничого навчання.

Незалежно від того, яку платформу вибере педагогічний працівник для здійснення професійно-практичної підготовки освітнього процесу, учасники якого віддалені одне від одного і взаємодіють саме за допомогою сучасних цифрових технологій, алгоритм буде однаковим: вибрати засоби зв'язку та платформу для розміщення електронного контенту; розробити методичні рекомендації, які міститимуть практичні завдання та супроводжуватися відеоматеріалами (або покликаннями на відеоматеріали); розмістити перелік підприємств, організацій, установ, що відповідають програмам практик; налагодити зв'язок здобувачів освіти з головними фахівцями галузі виробництва, у якій виконують програми виробничої практики; розробити основні форми дистанційної звітності за результатами навчальної (виробничої) практики; здійснювати консультування учнів у будь-який зручний спосіб (Zoom, Skype, Hangouts, Messenger, Telegram тощо).

Незважаючи на повномасштабну воєнну агресію на території України, заклади професійної (професійно-технічної) освіти забезпечують виконання навчальних планів та програм у повному обсязі завдяки новітнім цифровим технологіям, а здобувачі освіти вчасно отримують документи про здобуту освіту.

Список використаної літератури

1. Зайченко В. В., Лаптева А. В. Трансформація вимог до підготовки кваліфікованих робітничих кадрів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 3. С. 29–32.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року»: схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>
3. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників / О. В. Базелюк, А. А. Каленський, С. Г. Кравець та ін. Київ: Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. 76 с.
4. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
5. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки від 25.04.2013 № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

Богуца Юлія Михайлівна,
викладач психології ВСП «Професійно-педагогічний
фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ПСИХОЛОГІЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує організацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі. До таких важливих властивостей належать гуманістична спрямованість діяльності викладача, його професійна компетентність, педагогічні здібності і педагогічна техніка.

Педагогічна майстерність визначається як мистецтво навчання і виховання, що постійно вдосконалюється. Вона передбачає наявність педагогічних здібностей, загальну культуру, компетентність, широку освіченість, психологічну грамотність та методичну підготовку; здатність зрозуміло викладати учням навчальний матеріал, робити його доступним, викликати інтерес до предмета, мотивувати.

Сучасне суспільство ставить перед педагогом завдання, що полягають не лише у формуванні професійних знань і умінь здобувачів освіти. Педагогові в навчальному процесі необхідно розкрити потенціал людини, сформувати мотивацію успіху, самостійність, яка ставить до особистості й професійної діяльності педагога високі вимоги. Сьогодні конкурентоздатним ресурсом діяльності педагога є не стільки спеціальні знання, володіння інформацією, освоєні інноваційні технології навчання і виховання, скільки професійна і психологічна грамотність, що забезпечує професійну успішність.

Більшість освітніх проблем сьогодення зумовлена саме низьким рівнем психологічної грамотності певної частини педагогів, а також традиційною психологічною безграмотністю в організації навчально-виховного процесу і педагогічної взаємодії. Тому сучасні педагогічні підходи та інновації часто виявляються неефективними як для вирішення завдань навчання, так і для виховання молодого покоління.

Психологічна грамотність – це психологічні знання та засоби, що дозволяють людині свідомо, розумно ставитися до себе та оточуючих, знати, розуміти та враховувати свої індивідуальні можливості та особливості.

Основами психолого-педагогічної грамотності педагога є:

1. Активне (тобто дієве) знання вікової психології, предмета психології. Тут важливо застосовувати знання практично.
2. Соціально-психологічні знання – про особливості навчально-пізнавальної та комунікативної діяльності навчальної групи та конкретного учня в ній, про особливості стосунків педагога з учнями, про закономірності спілкування.

3. Аутопсихологічні знання про переваги й недоліки власної діяльності, особливості власної особистості та її характерні якості; уміння керувати своїм емоційним станом, надаючи йому конструктивного, а не руйнівного характеру.

Професіоналізм та майстерність педагога потребує знання вікових особливостей здобувачів освіти, закономірностей їхньої поведінки, методів ефективної взаємодії тощо.

Психологічна грамотність викладача ґрунтується на вмінні керувати своїми емоційними станами, володіти собою (осанка, міміка, жести). Важливе значення має техніка мовлення: дихання, голосоутворення, дикція, темп мовлення, а також уміння співпрацювати з кожним із учасників освітнього процесу під час вирішення педагогічних завдань.

Психологічно грамотний педагог може побудувати освітній процес, ураховуючи особливості кожного.

Педагог, щоб зрозуміти і прийняти дитину, а також навчити, виховати і розвинути її, повинен бути психологічно грамотним, що включає вміння успішно вибудовувати освітній процес для кожного його учасника. Зробити це необхідно не шляхом «вбивання» дитини в якісь рамки, не позбавляючи її, таким чином, своєї думки та винятковості свого мислення, що ще страшніше. А треба показувати на власному прикладі, насамперед, далі не нав'язувати, просто пояснювати, що саме робиться і для чого, яка користь від цього буде, і що станеться, якщо цього не зробити. Потрібен діалог між педагогом та учнями.

Сприятливий клімат у колективі зможе забезпечити тільки психологічно грамотний викладач. Педагог, обізнаний у питаннях загальної психології, цілком зможе впоратися з професійним вигоранням на ранніх стадіях самостійно.

Педагог знає «про психологію», а психологічно грамотний реально та ефективно ці знання використовує, тобто знає та реально враховує психологію людей. Завдання розвитку психологічної грамотності – не просто більше і краще знати людину, а включення цих знань до «психологічної практики» життя.

Виділення психологічної грамотності як однієї з найважливіших складових майстерності педагога зумовлене специфікою його педагогічної діяльності, спрямованої на формування особистості, здатної як сьогодні, так і у майбутньому відтворювати й збагачувати суспільство, формувати гармонійну особистість у комплексі інтелектуальних, професійних, морально-психологічних, соціальних якостей. Психолого-педагогічна програма формування психологічної грамотності педагога охоплює: самоосвіту та самовиховання, формування психологічної грамотності та її постійне вдосконалення, розвиток навичок саморегуляції та рефлексії; організацію психологічних тренінгів.

Дослідження педагогічної майстерності потребує розроблення та впровадження психологічних рекомендацій щодо формування та розвитку

елементів психологічної грамотності як необхідної складової професійної майстерності майбутніх педагогів в умовах вищого навчального закладу.

Список використаної літератури

1. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: монографія. Київ, 2003. 244 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. 351 с.
3. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. та ін. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник. 2-ге вид. Київ: Каравела, 2007. 400 с.
4. Психолого-педагогічні засади діяльності педагога сучасної професійної школи: навчально-методичний посібник / Г. С. Дегтярьова, М. М. Козяр, Л. А. Руденко, А. В. Шиделко; за ред. Л. А. Руденко. Київ: Педагогічна думка, 2013. 144 с.

Бойко Лідія Костянтинівна,

аспірантка кафедри технологічної та професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
викладач ЗВО ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»;

Науковий керівник: Самусь Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах інтеграції України в європейський простір зростає значення самостійної діяльності здобувача вищої освіти. Підготовка здобувачів освіти до професійної діяльності відбувається на засадах компетентісного підходу, які формують власну освітню траєкторію, підвищують конкурентоспроможність на сучасному ринку праці. Використання цифрових технологій під час освітнього процесу дає змогу зробити його якісним та сучасним, тим самим забезпечує самостійну навчальну діяльність.

У працях С. Шарова, С. Вітвицької досліджені питання організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Вплив цифрових технологій на організацію та забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти з різних дисциплін досліджували В. Лук'яненко, О. Мацюк, О. Слободяник.

Зазначимо, що використання цифрових засобів і технологій для самостійної роботи здобувачів освіти є механізмом реалізації особистісної

гнучкості та адаптації до зміни способів навчальної взаємодії. Динамічність, мобільність та адаптивність характерні для такого середовища. Навчання відбувається без територіальних, часових та географічних обмежень.

На подальшу професійну діяльність здобувача освіти безпосередньо впливає якість підготовки під час навчання, тому навчальна діяльність та самоосвіта передбачають значну частину самостійної роботи [1, с. 22], здобувач освіти самостійно шукає шляхи вирішення завдань, опрацьовує отримані результати, досягає програмованих результатів навчання в процесі підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Під час організації самостійної діяльності в межах вивчення дисципліни доречно використовувати диференціацію навчальних завдань. У такому випадку досягається врахування індивідуальних навчальних можливостей здобувачів вищої освіти й забезпечуються студентоцентризований підхід.

Диференціація завдань відбувається за різними критеріями. Так, С. Шаров пропонує ускладнювати зміст завдань і змінювати форму подання завдань. У будь-якому разі використання диференційованих навчальних завдань має бути засновано на врахуванні змістового наповнення дисципліни, її мети, навчальних досягненнях студентів [4, с. 152].

Використання методичних рекомендацій з дисципліни, навчальних посібників та підручників, питання для самостійного опрацювання, завдання для практичного засвоєння знань, тестових завдань притаманні традиційній формі організації самостійної роботи. У разі використання цифрових технологій відбувається інноваційний підхід до організації самостійної роботи здобувача освіти і має позитивний ефект при вивченні технічних дисциплін.

Дидактичні можливості:

- забезпечення варіативності змісту, форм і методів навчання з урахуванням навчальних можливостей здобувачів вищої освіти;
- формування індивідуально-психологічних якостей і навичок самонавчання, які дають можливість знайти й обробити значний обсяг інформації за короткий термін;
- уведення в освітній процес ігрових, інтерактивних технологій [3, с. 320].

Для здобувачів вищої освіти пропонується чимала кількість платформ масових відкритих онлайн курсів (Prometheus, EdEra, VUM). Кожний із них пропонує онлайн-курси з різної тематики для студентів та викладачів. Високу популярність з погляду забезпечення самостійної навчальної діяльності здобувачів вищої освіти отримали системи дистанційного навчання, зокрема система Moodle. Значною перевагою є зберігання та відображення навчальної інформації в різних форматах, різноманітні засоби комунікації та підтримки зворотного зв'язку зі здобувачами вищої освіти, засоби оцінювання їхньої навчальної діяльності,

інтерактивні інструменти [2, с. 72] тощо. Усе це дає змогу створити якісний дистанційний курс і забезпечити ефективну самостійну навчальну діяльність студентів.

Організація самостійної діяльності через використання систем дистанційного навчання залежить від якості створеного курсу, його структури, наповнення освітнім контентом. Велику роль відіграє викладач, який повинен володіти сучасними цифровими технологіями, адже він має забезпечувати зворотний зв'язок зі здобувачами вищої освіти, перевіряти виконані завдання, вчасно оновлювати дистанційний курс, використовувати в роботі інтерактивні методи, обробляти коментарі та відповіді, уносити відповідні корективи в зміст курсу та його структуру, реагувати на зауваження здобувачів освіти. З іншого боку, студенти теж повинні бути мотивовані на використання дистанційної форми навчання під час аудиторної роботи й самостійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Воевідко Л. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2018. Т. 2. № 25. С. 21–28.
2. Лук'яненко В. В. Досвід упровадження дистанційного навчання для організації самостійної роботи студентів з англійської мови. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2014. № 2. С. 70–75.
3. Стебльова К. К. Організація самостійної роботи студентів ВНЗ за допомогою засобів інформаційних технологій. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*: збірник наукових праць. Харків: НТУ «ХПІ», 2012. Вип. 30–31. С. 315–323.
4. Шаров С. В. Використання диференційованих навчальних завдань під час самостійної роботи студентів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 3. С. 151–153.

Братко Марія Василівна,

доктор педагогічних наук, професор
кафедри освітології та психолого-педагогічних наук
Київського університету імені Бориса Грінченка

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ПІСЛЯШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ОСВІТНІЙ РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Перед післяшкільною освітою стоїть важливе стратегічне завдання – якісна підготовка фахівців для економіки України, яка сьогодні переживає нелегкий етап функціонування в умовах інтервенції російських загарбників, активних воєнних дій, планування перспектив відбудови та оновлення після війни. Людський капітал є одним із важелів та локомотивів інноваційної

економіки, адже «у ХХІ столітті світовими лідерами стають країни, які навчилися краще за інші використовувати знання, вміння, компетенції людей, їхній здатності до подальшого навчання – усе те, що охоплюється категорією «людський капітал» [2]. Інвестиції в людський капітал – це цілеспрямовані витрати (в грошовій або іншій формі) на розвиток людини, які сприяють її інтелектуальному та професійному зростанню, підвищують її продуктивні здібності, які у майбутньому принесуть дохід як окремому індивіду, так і суспільству в цілому. Освіта у всіх вимірах збільшує обсяг людського капіталу, охорона здоров'я збільшує його тривалість, міграція та пошук інформації сприяє підвищенню цін на людський капітал, виховання відтворює його в наступних поколіннях.

Відтак, освітні заклади післяшкільної освіти (заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти), реалізуючи комплексне завдання професійної підготовки та особистісного розвитку майбутнього фахівця, мають набути ознак освітнього ресурсного центру, де представлені ресурси та створені умови для вирішення цього завдання. Сприйняття закладу освіти як ресурсного центру базується на переконанні, що у ньому створені умови та можливості для здобувачів освіти через надання доступу до різного виду ресурсів (матеріальних та нематеріальних), з якими здобувачі освіти активно взаємодіють, здобуваючи знання в освітньому закладі. Поєднання різного виду ресурсів створює відповідне освітнє середовище закладу освіти, яке у світовій практиці інтерпретується як освітнє середовище (*educational environment*), освітній клімат (*educational climate*), академічне середовище (*academic environment*), середовище навчання (*study environment*), середовище учіння / навчання (*learning environment*) [3].

Відтак, актуалізується середовищний підхід в освіті, який передбачає цілеспрямовану діяльність щодо створення оптимальних умов для реалізації цілей освітньої організації через моделювання, проектування та конструювання освітнього середовища закладу освіти, яке має оптимально задовольнити освітні потреби здобувачів освіти. Реалізація означеного підходу в професійній підготовці фахівців передбачає забезпечення якості освіти через посередництво освітнього середовища цієї підготовки [1]. Освітнє середовище закладу фахової передвищої освіти є не просто набором певних ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних (кадрових), технологічних, організаційних, репутаційних), а становить цілісність, яка забезпечує професійну підготовку, особистісний розвиток та соціалізацію особистості.

Інноваційним освітнє середовище закладу освіти буде тоді, коли воно забезпечує стандартизований та індивідуалізований освітній процес, є функціональним та ефективним, має випереджувальний характер, закладає підґрунтя для «навчання упродовж життя». Проектуючи освітнє середовище закладу освіти, необхідно звернути особливу увагу на різноманітність необхідних та бажаних ресурсів для здійснення ефективної

освітньої діяльності; процеси, які забезпечують адекватне визначення освітніх цілей здобувачів освіти, вибудовування індивідуальної та колективної освітньої траєкторії; процедури та інструменти, які дозволяють вимірювати освітні результати на всіх етапах; індикатори якості освітнього процесу; освітні технології, які забезпечують ефективність та результативність освіти.

Освітнє середовище закладу післяшкільної (професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти) освіти повинно мати потенціал щодо забезпечення освітніх потреб різновікових груп населення; різних освітніх програм (вищої освіти, фахової передвищої освіти, професійного навчання, професійного консультування та орієнтації, короткотермінового курсового навчання, підвищення професійної кваліфікації, початкового та/або першого рівня вищої освіти, професійно зорієнтованого навчання учнів старших класів загальноосвітніх шкіл тощо); бути інклюзивним в широкому сенсі; адаптивним до зміни кон'юнктури ринку праці та рейтингу професій. Крім того, бути готовим до реалізації освітніх завдань в особливих умовах, наприклад, умовах пандемії, спричиненої вірусом Covid, війни з росією, коли ресурсна забезпеченість має задовольнити потреби дистанційної освіти (від технічного і програмного забезпечення до готовності персоналу закладу організувати та провадити освітній процес у таких умовах).

Перетворення закладу освіти на освітній ресурсний центр через проєктування та реалізацію освітнього середовища закладу передбачає вирішення трьох концептуальних завдань:

1. Проведення аналітичного обґрунтування програми розвитку освітнього середовища закладу освіти засобами аналізу і фіксації конкретного стану освітнього середовища, що уможливує визначити точку відліку для подальших дій та перетворень (Яким є актуальне освітнє середовище?).

2. Опис стратегічного концепту бажаного стану освітнього середовища (Яким має бути у ближньому майбутньому освітнє середовище закладу освіти?).

3. Визначення тактики програмно-цільового підходу до забезпечення переходу освітнього середовища закладу освіти у режим розвитку (Яким чином будуть досягнуті цільові орієнтири розвитку освітнього середовища закладу освіти?).

Трансформація закладу освіти в ресурсний центр через проєктування та реалізацію бажаної моделі освітнього середовища відбувається через проходження (проживання) певних етапів, які потребують комплексної координації та стратегічного управління: *I етап*: проведення комплексної оцінки внутрішнього та зовнішнього освітнього середовища закладу освіти, аналіз сильних та слабких сторін освітньої організації. *II етап*: визначення місії, візії, цілей освітньої організації. *III етап*: розроблення стратегій розвитку на рівні освітньої організації та окремих функціональних

підсистем. *VI етап*: на основі інтегрованої стратегії розробка цілісної і всебічної Програми розвитку освітнього середовища закладу освіти. *V етап*: реалізація Програми розвитку освітнього середовища закладу освіти через розробку та реалізацію конкретного тактичного плану дій. *VI етап*: стратегічний контролінг для комплексної оцінки та координації всіх процесів та елементів стратегічного управління розвитком середовища закладу освіти.

Окремо варто звернути увагу на труднощі та недоліки, які можуть виявитися під час проходження цих етапів. Насамперед, на першому етапі має бути здійснений саме аналіз актуального стану освітньої системи, не варто підміняти його звичайною інформаційною довідкою. Зазвичай, ефективним буде використання SWOT-аналізу, застосування певного переліку критеріїв (кожен освітній заклад самостійно визначає значимість зовнішніх та внутрішніх чинників). Здійснюючи цілепокладання необхідно пам'ятати, що мета може бути лише одна, а завдань багато (але захоплюватися не варто, доцільно, якщо їх буде 7–9). Зауважимо, що Програма не може бути лише переліком ідей щодо розвитку, а має бути конкретним визначеним планом, що піддається оцінюванню та діагностуванню. Тому необхідно подбати про розробку відповідного діагностичного інструментарію, який дозволяє оцінити ступінь реалізації програми та досягнення цілей на кожному з етапів. Також не можна плутати результати реалізації Програми з індикаторами (показниками) її ефективності. Програма буде цілісною і дієвою, якщо над її створенням працюватиме не одна людина, а вона буде спільним результатом діяльності команди. Це забезпечить від дублювання завдань, викривлення ролі й місця різних підрозділів у реалізації освітньої місії закладу освіти. Спільна робота управлінської команди над Програмою стане одним із чинників командоутворення, своєрідним тренінгом з креативності, колективної роботи, майстер-класом з генерації ідей та умінь їх репрезентувати.

Вважаємо актуальним дослідження ефективних шляхів розвитку і трансформації закладів освіти як ресурсних освітніх центрів, що забезпечують освітні потреби різних вікових груп населення, залучаються як до процесів підготовки, так і перекваліфікації кадрів відповідно до потреб ринку праці, тісно співпрацюють зі стейкхолдерами.

Список використаної літератури

1. Братко М. В. Управління професійною підготовкою фахівців в освітньому середовищі університетського коледжу: теорія і практика: монографія. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. 424 с.
2. Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ. Центр Разумкова. Київ: Заповіт, 2018. 368 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf

3. Abualrub, I., Karseth, B., & Stensaker, B. The various understandings of learning environment in higher education and its quality implications. *Quality in Higher Education*. 2013. № 19 (1). P. 90–110 (in English).

Бужора Василь, Граб Богдан, Назарак Михайло,
магістри кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;
Науковий керівник: Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук, професор
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ОБГРУНТУВАННЯ ВАЖЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНІЧНА ТВОРЧІСТЬ УЧНІВ» ДЛЯ МАГІСТРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

За сучасних умов підготовки кваліфікованих робітників, викладачів за спеціальністю «Професійна освіта» необхідні глибокі знання з цілого комплексу дисциплін, передбачених навчальним планом. Другий, магістерський, рівень освіти передбачає у зв'язку із цим вивчення дисципліни «Технічна творчість учнів». Її наповнення та зміст зорієнтовані на комплексне використання всіх загальноосвітніх та інженерних дисциплін, які вивчали студенти на попередніх етапах навчання. Ця дисципліна призначена практично синтезувати всі навички, набуті на першому, бакалаврському, рівні, а також уміння комплексно синтезувати та застосувати на практиці навички, набуті на попередньому етапі, уміння втілити практично на практиці все те, що повинен знати та вміти майбутній спеціаліст.

Проблема стає ще більш гострою, оскільки в наш час переважна більшість підприємств працює не на повну силу, або взагалі припинила свою діяльність. Стан обладнання на таких підприємствах, у професійних училищах також бажає бути кращим: сучасні спеціалісти повинні володіти сучасними технологіями проектування та обробки нових конструкційних матеріалів, комп'ютерного проектування та моделювання. Оновлення старих та поява нових алгоритмічних мов вимагає від користувачів вільного володіння цим апаратом, уміння користуватись новими сучасними графічними редакторами та володіти новими технологіями механічної, термічної обробки сучасних конструкційних матеріалів.

Вимоги до технологічності, конкурентоздатності та екологічності сучасних виробництв та виробів диктують додаткові вимоги до культури проектування та рівня знань сучасних випускників кафедр, магістрів, майбутніх майстрів, викладачів, інженерів. На кафедрі професійної та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича започатковано та застосовується

методика розроблення завдань на дипломне проєктування, тематика яких тісно пов'язана із потребами домашніх господарств, начальних лабораторій кафедр, а також виробництва. Тема роботи попередньо поступово розглядається та розвивається в ході курсового проєктування на третьому та четвертому курсах, та після багаторазового обговорення, розгляду та критики переходить у дипломне завдання магістра. Причому, крім креслень, розрахунків багатьох аспектів і сторін роботи студент-магістр утілює свою розробку в металі в робочу конструкцію або її модель.

Перевірка роботи конструкції, механізму або цілої установки дає можливість її якісної доробки, регулювання, глибокого розуміння важливості узгодження всіх вузлів та деталей механізму. Метою будь-якого процесу проєктування є і залишається розроблення такого проєкта, який дає можливість злагодженої роботи всіх частин пристрою, а також його вузлів та деталей. Існування великої кількості сучасних конструкційних матеріалів вимагає від проєктанта знань з матеріалознавства, металознавства, а також сучасних тенденцій розвитку технологій та проєктування. Обґрунтування всіх аспектів та сторін магістерської роботи дає можливість сформулювати з випускника, магістра спеціаліста, який готовий до успішної майбутньої трудової та педагогічної діяльності.

Неабияким важливим аспектом роботи є також передбачена в конструкції можливість її подальшого вдосконалення, доробки, модернізації. Оскільки технологічний та інженерний розвиток є неухильним, постійно розвивається та вдосконалюється, то в конструкції необхідно також передбачити можливість її автоматизації, введення до її складу вузлів та пристроїв автоматизації та можливості автоматичного її відключення, зупинки у разі виникнення нештатних ситуацій, порушень у режимі роботи, зламу окремих вузлів або деталей.

Знайомство студента-проєктанта із сучасними засобами захисту, різноманітними механізмами та пристроями, що сьогодні розроблені та широко використовуються, дає можливість оцінити світогляд дипломника, його здатність орієнтуватись у сучасній технічній літературі, інженерних розробках передових та провідних фірм світу, обирати найбільш оптимальні та доцільні варіанти компоновки конструкцій.

Найбільш важливі та якісні роботи проходять також процедуру впровадження на виробництві, про що свідчить відповідний документ, що додається до повністю оформленої роботи. Це підтверджує важливість розробки, її актуальність та сучасний високий технічний рівень.

Список використаної літератури

1. Писаренко Г. С., Квітка О. Л., Уманський Є. С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Г. С. Писаренко. 2-ге вид. Київ: Вища школа. 2004. 654 с.

2. Сорокин В. Г. Волосникова А. В., Вяткин С. А. и др. Марочник сталей и сплавов / под ред. В. Г. Сорокина. Москва: Машиностроение, 1989. 640 с.

3. Опір матеріалів з основами теорії пружності й пластичності: навч. посіб. для студ. буд. і транспорт. спец. вузів. У 2 ч., 5 кн. Ч. 2. Кн. 5. Розрахунково-проектувальні та лабораторні роботи / В. Г. Піскунов, В. Д. Шевченко, М. М. Рубан та ін.; за ред. В. Г. Піскунова. Київ: Вища шк., 1995. 207 с.

4. Гурняк, Л. І. Опір матеріалів: навч. посіб. для вивч. курсу при кредит.-модул. системі навчання / Гурняк Л. І., Гуцуляк Ю. В., Юзьків Т. Б. Львів: Новий світ-2000, 2006. 362 с.

Бурчак Станіслав Олександрович,

доктор педагогічних наук, доцент,
декан факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Білевицук Юрій Анатолійович,

учитель вищої категорії
Глухівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів
№ 6 Глухівської міської ради Сумської області

РІЗНОВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ЇХНЬОЇ ТВОРЧОСТІ

Сучасна освіта, Нова українська школа сьогодні гостро потребують фахівців, здатних нестандартно мислити, швидко приймати рішення, організовувати творчу, самостійну діяльність, а тому особливо актуальною стає проблема організації самостійної діяльності майбутніх учителів, спрямована не лише на самостійне здобуття знань, а й передусім на розвиток їхньої творчості.

Нормативні документи з вищої освіти фіксують той факт, що самостійна робота здобувача вищої освіти виступає основним засобом опанування навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Час, що відведено на самостійну роботу здобувачів, регламентується робочим навчальним планом і має становити не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу навчального навантаження здобувачів, відведеного на вивчення дисципліни [4].

Під самостійною роботою майбутніх учителів розуміємо *специфічний різновид освітньої діяльності, головною метою якого – формування самостійності майбутнього педагога, його навчальних досягнень, що реалізується через зміст і методи всіх видів навчальних занять в університеті.*

Виконання педагогічних умов проведення самостійної діяльності майбутніх учителів є необхідним компонентом підготовки майбутнього

педагогічного працівника. Щодо функцій самої самостійної роботи майбутніх педагогів, то більшість авторів виділяють їх п'ять:

- 1) пізнавальну;
- 2) самоосвітню;
- 3) прогностичну;
- 4) коригувальну;
- 5) виховну.

Основні цілі самостійної роботи здобувачів в університетах, сформульовані різними науковцями у своїх працях, представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Основні цілі самостійної роботи здобувачів

Автор	Формулювання цілей самостійної роботи	Літ-ра
В. Козаков, А. Цюприк	Формування самостійності суб'єкта, що навчається	[3]
В. Григоренко	Розвиток внутрішньої і зовнішньої самоорганізації майбутнього фахівця	[1]
В. Євдокимов, І. Прокопенко	Утілення в життя принципу індивідуального підходу до навчання	[2]
Т. Агапова, В. Євдокимов, В. Луценко, Г. Пономарьова О. Трофімов	Оволодіння не лише знаннями, вміннями й навичками, але і якостями, необхідними для досягнення певного рівня компетентності на визначеному етапі навчання, розвитку ініціативи, творчого підходу до виконання самостійних робіт, урахування унікальності кожної особистості	[6]
Л. Рибалко	Створення умов для розкриття і розвитку внутрішнього потенціалу майбутнього фахівця, формування його позитивної «Я-концепції» в процесі опанування основ професійної діяльності	[5]

Самостійну роботу майбутніх учителів класифікують за різними критеріями

За характером здійснення контролю і способом керівництва з боку педагога (з урахуванням місця, часу проведення):

- аудиторна;
- позааудиторна (у т. ч. й під час канікул, вихідних тощо);
- колективна робота під контролем викладача (он-лайн зв'язок, дистанційне навчання, консультації тощо);
- індивідуальні заняття з викладачем.

За обов'язковістю:

- *обов'язкова* (визначена освітньою програмою, навчальним планом, робочою програмою дисципліни, що вивчається (виконання домашніх завдань, підготовка до практичних і лабораторних занять за розробленими планами, опрацювання лекційного матеріалу й підготовка до наступного лекційного заняття, виконання завдань під час усіх різновидів педагогічної практики; написання і підготовка до захисту рефератів, курсових, бакалаврських і магістерських робіт тощо));

- *рекомендована* – не передбачена планами і програмами, але є дуже корисною в становленні особистості майбутнього вчителя, розвитку його творчості, професійності, пошуку власного педагогічного стилю (активна участь в роботі науково-педагогічних гуртків, конференціях, конкурсах наукових робіт здобувачів, підготовка та опублікування наукових тез, статей, доповідей, рецензування робіт, участь у наукових проєктах, науково-дослідницькій діяльності групи тощо);

- *ініційована* (участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах, вікторинах, виготовлення наочності, підготовка технічних засобів навчання тощо).

За рівнем творчості:

- *репродуктивна*, що здійснюється за готовими зразками (розв'язування типових і методичних задач і вправ, заповнення таблиць, моделювання схем, виконання тренувальних вправ, що вимагають розуміння, запам'ятовування і простого відтворення отриманих раніше знань);

- *реконструктивна*, що передбачає доповнення і творче доопрацювання, хоча за основу береться все ж отриманий раніше матеріал (доповнення лекцій педагога, складання планів за готовою навчальною інформацією, написання і доопрацювання конспектів, тез, рефератів тощо);

- *евристична*, спрямована на розв'язання проблемних, творчих завдань (або завдань, розв'язання яких вимагають застосування нестандартних, творчих методів і прийомів), отримання нової навчальної інформації, її структурування (складання схем-конспектів, анотацій, опорних конспектів, побудова технологічних карт, розв'язання завдань творчого характеру);

- *дослідницька*, орієнтована на проведення науково-педагогічних досліджень (педагогічний експеримент, проєктування приладів, педагогічних ситуацій і процесів, теоретичні дослідження, написання звітів за результатами педагогічно-експериментальної роботи тощо).

Результати педагогічного експерименту дають можливість стверджувати, що використання зазначених різновидів творчо центрованої самостійної роботи позитивно впливає на процес розвитку творчості майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки.

Список використаної літератури

1. Григоренко В. Л. Рассказова О. І. Професійна підготовка соціальних вихователів в умовах розгортання інклюзивної освіти в Україні: тенденції та суперечності. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2016. № 14. С. 215–222.

2. Євдокимов В. І., Покроева Л. Д., Аганова Т. П., Луценко В. В. Самостійна робота студентів. Харків: ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 2004. 140 с.

3. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение. Киев: Вища шк., 1990. 248 с.
4. Пометун О. І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів. *Презентація на нараді Центру тестових технологій 19.10.2004 р.* Київ, 2004. С. 16–18.
5. Попов С. Ю. Пошук ресурсів для розвитку суспільного сектору. Луганськ: Благодійний фонд «Підліток», 2004. 108 с.
6. Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І. Педагогічні технології: навч. посібник / за заг. ред. І.Ф. Прокопенко. Харків: Колегіум, 2006. 224 с.

Вовк Богдан Іванович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

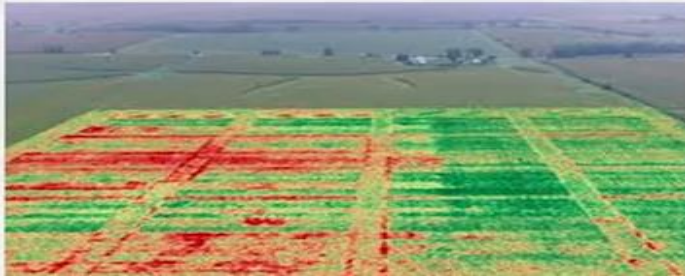
СУЧАСНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ СТАНУ ПОСІВІВ

Підвищення продуктивності сільського виробництва передбачає забезпечення фахівців сільського господарства, а також управлінців оперативною та повною інформацією про стан посівів сільськогосподарських культур.

За результатами діагностування посівів сільськогосподарських культур можна встановити реальну картину стану розвитку рослин, живлення, ураження хворобами, пошкодження шкідниками, поширення бур'янів, якість проведення технологічних операцій та ін.

Сучасні цифрові технології, новітня техніка, обладнана GPS системами, дозволяють проводити моніторинг посівів з використанням даних супутників, що дає змогу агрономам проводити оперативний моніторинг посівів. Супутниковий моніторинг – це діагностика стану посівів на основі зображень з високою роздільною здатністю, отриманих із супутника [4].

Супутниковий моніторинг дозволяє контролювати стан посівів, прогнозувати врожайність, поліпшуючи діяльність агрономів. Супутниковий моніторинг доцільно проводити не менше 2–4 турів обстеження за вегетацію рослин. Строки проведення діагностування мають бути прив'язані до фаз або мікростадій розвитку рослин. Супутники роблять знімки посівів у різних спектральних діапазонах, які базуються на рівні вмісту хлорофілу у рослинах, на основі чого здійснюється адаптація моделі прогнозування врожайності до особливостей поля. Складається індивідуальна модель прогнозу, яка вдосконалюється із унесенням нових даних у систему.

Рис. 1. Супутниковий моніторинг

Паралельно із проведенням супутникового діагностування агрономи мають проводити маршрутне обстеження полів для того, щоб бачити реальну картину посівів і додатково зіставляти дані, отримані за допомогою супутникового моніторингу з метою конкретизації причин виникнення проблем на тій чи іншій частині поля.

Для досягнення запланованої щільності агроценозу та визначення біологічною врожайності виконують діагностування кількості рослин на площі та прийняття рішень щодо коригування технологій вирощування.

В Україні особлива увага приділяється визначенню стану посівів озимих культур (пшениця, жито, тритикале, ріпак) в осінній період, перед припиненням осінньої вегетації, у зимовий період і відразу після виходу із зимового періоду, до відновлення вегетації. Визначають, які посіви лишаються для отримання товарного врожаю, а які підлягають пересіву. Для діагностування стану посівів використовують метод монолітів. Відбирається моноліт розміром 30*30*15 см, на яких проводиться дослідження рослин, які обрізають на висоті 5–6 см від ґрунту і корінці лишають біля 2 см, далі рослина ставиться на відрощування протягом 12–15 днів при температурі 15–20° з періодичним зволоженням і через 10–20 днів підраховують кількість живих і неживих рослин.

Рис. 2. Метод монолітів

Також для діагностування стану посівів аграрії активно застосовують і інші методи (експресметоди), такі як:

- визначення стану конуса наростання;
- водний;
- цукровий;
- зрізи рослин;
- методи барвників та ін [3].

На підставі вищезазначеного вважаємо за доцільне одночасне діагностування посівів за результатами супутникового та надземного моніторингу, а також використання наземних аналізаторів стану посіву з метою коригування як даних стану посівів, прогнозування врожайності, так і уточнення показників індексів вегетації рослин.

Список використаної літератури

1. 6 основних методів оцінки стану перезимівлі озимих культур. URL: <https://superagronom.com/blog/64-6-osnovnih-metodiv-otsinki-stanu-perezimivli-ozimih-kultur> (дата звернення: 15.10.2022).

2. Лівінський О. М. Курок О. І., Коваленко В. М., Апьонкін Ю. В., Гридякін В. О., Ігнатенко С. В., Опанасенко В. П. Сільськогосподарські машини. Київ: Українська академія наук, 2016. 388 с.

3. Методи діагностики озимих посівів URL: <https://crazyagro.com/metody-diagnostyky-ozymych-posiviv/> (дата звернення: 15.10.2022).

4. Моніторинг полів в сільському господарстві: як застосовувати отримані дані. URL: <https://blog.agroketiv.com/monitorynh-poliv-v-silskomuhospodarstvi> (дата звернення: 15.10.2022).

Вовк Людмила Анатоліївна,
аспірантка кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КРЕАТИВНІСТЬ»: ПРОБЛЕМИ ТА ПОШУКИ

Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу зумовлює потребу у фахівцях, які мають креативне мислення та здатність до нестандартного вирішення проблем. У різних галузях професійної діяльності креативність постає як один із провідних чинників успішності людини.

Уперше це поняття почали вживати з кінця ХХ ст. у психології, а потім у педагогіці. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що в нині існує безліч підходів, напрямів та теорій

креативності внаслідок того, що відсутнє єдине та чітко сформульоване визначення значення креативності.

Перший, хто звернув увагу на дослідження цього питання, був психолог Л. Терстоун, який висунув гіпотезу про розрізнення творчих здібностей та інтелекту. Згідно з теорією науковця творчі здібності особистості, її креативність виявляються в момент «релаксації», «розсіювання уваги», а не в тому разі, коли увага зосереджена на вирішенні проблемної ситуації. Він розглядає креативність як здатність створювати нові ідеї, пов'язує її безпосередньо із творчими досягненнями. Саме завдяки роботам Л. Терстоуна та іншого вченого Дж. Гілфорда в середині минулого століття з'явилася тенденція щодо позначення креативності як специфічного виду здібностей [1].

Дж. Гілфорд одним із перших експериментально досліджував креативність через мислення. На його думку, креативність вимагає відмови від шаблонних способів мислення. У структурі креативності, за Дж. Гілфордом, чільне місце відводиться дивергентному мисленню, що є засобом самовираження і дозволяє знаходити оригінальні ідеї, ставити нові проблеми. Конвергентне мислення, на відміну дивергентного, на думку вченого, націлено на пошук єдиної правильної відповіді. Вивчаючи практично, психолог дійшов висновку, що конвергентне, перешкоджає формуванню творчих здібностей [2].

Послідовник досліджень у галузі креативності Е. Торренс продовжував досліджувати креативне мислення. На його погляд, креативність – це «здатність до загостреного сприйняття недоліків, прогалин у знанні, дисгармонії тощо» [5]. У своїх дослідженнях Е. Торренс приділив увагу розробленню тестів, за допомогою яких людина звільнялася від шаблонного мислення і починала мислити творчо, нестандартно.

Інший науковець Е. Фромм розуміє під креативністю здатність дивуватися і пізнавати, знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, націленість на відкриття нового та здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду. Спорідненим до цього підходу є визначення креативності Д. Фельдмана, який характеризує креативність як досягнення чогось значущого та нового [4].

За твердженням А. Маслоу, креативність – це свобода, спонтанність, самоприйняття та інші риси, які дозволяють особистості найбільш повно реалізувати свій потенціал [13].

С. Рубінштейн у своїх дослідженнях розглядає креативність як творчість, що створює в діяльності «щось нове, оригінальне, що до того ж входить не лише в історію розвитку самого творця, а й у історію розвитку науки, мистецтва тощо» [5].

Цікаве й оригінальне визначення креативності запропонувала Д. Богоявленська, яка розглядає її «як інтелектуальну активність, як здатність виходити за межі заданої ситуації» [2]. Не погоджуючись із

думкою Дж. Гілфорда, вчена стверджує, що творче мислення – це логічне мислення, яке розвивається в різних умовах.

В. Дружинін пов'язує поняття інтелекту та креативності з процесами переробки інформації та визначає їх як дві різні загальні здібності. Згідно з його концепцією креативність перетворює інформацію та породжує безліч нових моделей світу, інтелект застосовує цю інформацію на практиці та відповідає за адаптацію до навколишнього світу [1].

Т. Березіна пропонує дещо складнішу динаміку взаємозв'язку креативності та інтелекту, за якою на різних етапах філо- і онтогенезу інтелект і креативність то поєднуються як інтелектуально-творчі обдарованості, то роз'єднуються у два різних чинники [3]. На думку вченої, за низького рівня розвитку інтелект і творчі здібності пов'язані у загальну обдарованість, при середньому – це два різні фактори. Причому рівень інтелекту визначено вродженими здібностями, а креативність середовищем. Послідовно за В. Дружиніним, який розглядає креативність як відносно незалежний фактор обдарованості, Т. Березіна дотримується думки, що розвиток креативності неможливий в умовах блокування творчих спроб особистості. Для створення шедевра необхідні високий потенціал та гарні адаптаційні здібності. Тобто за високих значень загальної обдарованості креативність та інтелект утворюють єдиний фактор. Розвиток чогось одного буде внеском у єдину творчо-інтелектуальну обдарованість. Обдарована особистість має підвищену пізнавальну активність, ставить собі нові складні завдання.

Вивчаючи поняття «креативність», ми отримали можливість спостерігати різний підхід вчених щодо дослідження різних сторін цієї якості: креативність як риса особистості (А. Маслоу, К. Роджерс та ін.), креативність як здатність (К. Сміт та ін.), креативність як процес (П.Торренс, Д. Сімсон, Е. Фромм та ін.), креативність як продукт (Дж. Гілфорд, Г. Уоллес, С. Медник, З. Фрейд та ін.).

Досліджуючи підходи до цього питання Т. Любарта і Р. Стернберга, ми отримали можливість вивчити розроблену ними теорію креативності, згідно з якою для розвитку творчої активності особистості необхідні такі взаємопов'язані компоненти: здібності, знання, мислення, особистісні якості; мотивація, навколишнє середовище [8].

Сучасна науковиця О. Антонова стверджує, що креативність варто визначати не стільки як певну творчу здібність або їх сукупність, скільки як здатність до творчості. На її думку, креативність є найважливішим і відносно незалежним чинником обдарованості [1].

У педагогічному словнику за редакцією М. Ярмаченка поняття «креативність» тлумачиться як творчі можливості (здібності) людини, що можуть виявлятися у мисленні, почуттях, спілкуванні, окремих видах діяльності, характеризувати особистість загалом чи її окремі сторони, продукти діяльності, процес їх створення. Креативність розглядається як найважливіший і відносно незалежний фактор обдарованості, що рідко

відображається в тестах інтелекту й академічних досягненнях. Креативність визначається не стільки критичним ставленням до нового з точки зору існуючого досвіду, скільки сприйнятливістю до нових ідей [9].

Таким чином, поняття креативності розглядається в наукових дослідженнях по-різному залежно від того, що опиняється в центрі уваги. Дослідження в галузі цього питання продовжуються. Цікавими є новітні дослідження В. Ковальчука [6], М. Карп'юк [5], Ю. Зіньковського [4] та ін., що розглядають креативність як ознаку обдарованості, як особистісну характеристику. У сучасному світі необхідно мислити креативно. Креативність надзвичайно важлива, тому що вона робить наше життя багатшим та інтенсивнішим, оскільки успіх будь-якої роботи є результатом креативності. Вона створює в нас почуття, що ми є частиною єдності, почуття належності до чогось більшого, ніж ми самі.

Список використаної літератури

1. Антонова О. Є. До проблеми визначення сутності поняття креативності. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.* Київ–Вінниця, 2012. Вип. 71. С. 8–15.

2. Богоявленська Д. Б. Психологія творчих здібностей: навч. посібник для студ. 2002. 320 с.

3. Березіна Т. Н. Тренінг інтелектуальних и творчих здібностей. 2010. С. 54.

4. Зіньковський Ю., Мірських Г. Креативність – фрактал сучасної парадигми вищої технічної освіти. *Вища освіта України.* 2007. № 3. С. 14–20.

5. Карп'юк М. Креативно-пізнавальна інформація як засіб розвитку самосвідомості учнів ПТНЗ у процесі виховної взаємодії. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць.* Вип. 3. Київ, 2012. 110 с.

6. Ковальчук В. І. Феномен креативності у діяльності керівника навчального закладу. *Креативність і творчість. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Соціологія. Психологія. Педагогіка». Тематичний вісник № 1.* Київ, 2009. С. 89–93.

7. Литвиненко С. Креативність як загальна здібність до творчості: сучасні підходи. *Збірник наукових праць полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки».* Вип. 3 (50). Полтава, 2006. С. 215–219.

8. Павленко В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. *Креативна педагогіка: наук.-метод. журнал.* Житомир, 2016. Вип. 11. С. 120–131.

9. Педагогічний словник / за ред. М. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.

10. Особов І. П. Деякі аспекти вивчення креативності. Зарубіжний досвід ХХ століття в оцінці сучасних дослідників. URL: <http://human.snauka.ru> (дата звернення: 10.10.2022).

11. Павлюк Р. О. Креативність як складова частина професійної підготовки майбутніх учителів. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPM_2007/Pedagogica/22154.doc.htm. (дата звернення: 10.10.2022).

12. Поклад І. М. Креативність у концепції А. Г. Маслоу. URL: <http://www.newacropolis.org.ua/ru/study/conference/?thesis=4960> (дата звернення: 10.10.2022).

13. Філософія та історія креативної освіти. URL: http://yrok.at.ua/publ/filosofija_ta_istorija_kreativnoji_osviti/8-1-0-388 (дата звернення: 10.10.2022).

Возняк Андрій Васильович,

кандидат технічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання Криворізького державного педагогічного університету;

Паліновський Юрій Олександрович,

студент Криворізького державного педагогічного університету

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Потреба в постійному реформуванні освіти зумовлена швидкими змінами в суспільстві і в державі. Технологічні прориви в таких галузях, як штучний інтелект, робототехніка, автономні транспортні засоби, технології 3D-друку, нанотехнології, біотехнології, зелена енергетика та інші, мають бути віддзеркалені на ринку освітніх послуг. Вони відображені (шляхом внесення змін) у робочих програмах відповідних дисциплін, що викладаються в закладах освіти, в тому числі, шляхом розширення спектру компетенцій, що формуються у здобувачів.

У сучасних умовах, як відомо, основною рушійною силою позитивних змін є людський капітал. Найвпливовішим фактором змін в освіті справедливо вважаються педагоги, саме вони є носіями сучасних знань. Будь-які зміни відкривають як нові можливості, так і необхідність долати нові проблеми.

Застосування сучасних інформаційних технологій значно розширює можливості для отримання нових знань, що дає змогу якісно підвищувати кваліфікацію педагогів, здійснювати необхідну їх перепідготовку. У зв'язку із цим актуалізується вивчення та узагальнення нових освітніх практик, застосування передового практичного досвіду для саморозвитку і самовдосконалення, для впровадження інновацій у педагогічну діяльність.

Однією із найважливіших особливостей сучасної освіти є використання цифрових технологій, різних віртуальних помічників, електронних освітніх ресурсів, хмарних сервісів і технологій дистанційного навчання. А більш затребуваними якостями людини можна вважати: творчість, здатність критично мислити і постійно вчитися, самостійно приймати рішення в нестандартних ситуаціях, діяти відповідально, швидко адаптуватися до змін.

Використання сучасних методів навчання надає можливості доступу до знань у будь-який час і в будь-якому місці, а також співпрацювати з іншими особами та персоналізувати навчальний процес, використовувати різні темпи та шляхи для навчання.

Спалах COVID-19 став тригером у розвитку дистанційної освіти та застосування змішаних форм навчання. Використання вищезазначених цифрових технологій в умовах пандемії, а тепер і в умовах війни набуло особливого значення.

Прикладом популярного онлайн-курсу в Україні є «Prometheus» (з 2014 року). Також Міністерство освіти і науки України досягло домовленостей із провідними світовими онлайн-платформами щодо безкоштовного надання ними онлайн-курсів для здобувачів вищої освіти в Україні. Зокрема, це платформи «Coursera» та «Udemy».

Отже, існує багато форм і методів отримання нових знань. А також постійно відкриваються нові можливості. Це сприяє підвищенню кваліфікації педагогічних працівників, допомагає їх фаховому самовдосконаленню та успішній подальшій роботі.

Список використаної літератури

1. Scheerens, J. Teachers' professional development. Europe in international comparison. An analysis of teachers' professional development based on the OECD's Teaching and Learning International Survey (TALIS) / J. Scheerens. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Union, 2010. 204 p.
2. Пуховська Л. Теоретичні засади професійного розвитку педагогів: рух до концептуальної карти. *Порівняльна професійна педагогіка*: науковий журнал. 2011. № 1.
3. Дубасенюк О. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: монографія. Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 193 с.

Волкова Наталія Валентинівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та
методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розвиток творчих здібностей студентів. За своєю сутністю діяльність інженера-педагога у галузі харчових технологій – це приклад нестандартного вирішення різних навчально-виховних завдань в умовах, що змінюються, нових ситуаціях, це творча діяльність.

Виділяють три функції вчительської професії: констатацію, прогнозування, перетворення [1]. Існують такі показники творчої діяльності: оригінальність, багатоваріантність і комбінативність. Чи не заперечується при цьому роль обов'язкових і нормативних елементів в організації та проведенні навчального процесу... Саме в університеті слід створювати такі умови в ході навчального процесу, які дозволять студентам опанувати творчу діяльність, активно включитися в різні за своїм характером та ступенем складності творчі пошуки. У процесі професійної підготовки важливо створити умови для розвитку творчих здібностей майбутнього інженера-педагога у галузі харчових технологій.

Зупинимося на специфіці підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій на основі технічних дисциплін. Уже на перших лекціях і семінарських заняттях, а також і в подальшій діяльності застосовуються різні прийоми та засоби, щоб викликати інтерес до технічних, інженерно-педагогічних, методичних аспектів творчої праці педагога.

Для прикладу, пропонуючи різні варіанти завдань, ми дотримувалися деяких вимог, що лежать в основі методики «креативного поля» Д. Богоявленської [2]. Ми прагнули включати проблемні завдання, що мають практичну, професіональну спрямованість, дискусійні завдання, завдання, що моделюють типові ситуації, взяті з реальної практики педагогів і студентів-практикантів. Їх вирішення передбачає висунення різних гіпотез, має різні варіанти. Дослідження показало, що вирішення подібних задач дозволяє зробити їх адекватними змісту навчальної дисципліни, тобто відповідними основним закономірностям, вузлових та дискусійних тем, а також методикам викладання дисциплін. Безперечно, використання даної системи завдань створює умови для широкого розвитку творчих здібностей майбутнього фахівця. Для успішної роботи важливо навчити студента сприймати навчальний процес із позиції учня. Ця здатність необхідна кожному справжньому педагогу, об'єктом вивчення і впливу якого є сама людина. Викладач повинен вміти поставити себе на

місце учнів. Це важлива умова перетворення учня на активного суб'єкта навчального процесу у формуванні його творчої особистості. Особливо важливо в процесі навчання, щоб студент міг навчитися самостійно, без будь-якої допомоги опанувати дидактичними прийомами для розвитку творчої активності учнів. Викладач повинен знаходити способи та засоби для того, щоб будь-яка тема, будь-який розділ предмета викликали зацікавленість та творчий підхід студентів до діяльності, щоб вони могли сформулювати творчі завдання з теми, розділу технологічного циклу дисциплін, які б забезпечили ведення учнів у творчу діяльність.

До сьогодні в університеті розвиток технічної творчості обмежувалося залученням студентів до конструкторсько-технологічної діяльності. Але в нових освітніх соціальних умовах стали очевидні певні недоліки, які породжуються вузькістю розуміння технічної творчості студентів: відрив від реальних потреб сучасності, захопленість ігровими моментами, ігнорування новітніх науково-технічних досягнень.

Уже на початку навчання практично кожен студент факультету дошкільної і технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету Професійна освіта. Сфера обслуговування знає своє робоче місце в системі ПТНЗ, пов'язаній з інженерно-педагогічним колективом, знайомиться із завданнями, що стоять перед освітою. У той період він отримує комплексне завдання, спрямоване на виконання реального випускового проєкту і весь процес навчання, організацію самостійної науково-дослідницької роботи та написання курсових робіт.

Було визначено чотири етапи навчання. На першому етапі передбачаються лекційне-теоретичні та лабораторно-практичні аудиторні заняття, на яких вивчаються специфічні теоретичні питання. Студенти вивчають науково-методичну, технічну, науково-популярну літературу і під керівництвом викладачів розробляють плани клубів, гуртків та інших творчих об'єднань з технічної творчості. На другому етапі формуються професійні вміння та навички, пов'язані із виготовленням моделей, складанням технічної документації, виконаних трудових завдань із моделювання технічних пристроїв, пристосувань і т.д. На третьому етапі навчання майбутні спеціалісти опановують знаннями, вміннями і навичками проводити випробування технічних моделей, діючих стендів, здійснювати випробування виготовлених ними виробів. Четвертий етап – це практика. На IV курсі організуються практика в ПТНЗ міста Кривого Рогу в ролі майстра виробничого навчання та викладача спецдисциплін.

На підставі вивчення самостійної технічної творчої роботи майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій можна зробити наступні висновки: 1) технічна творчість – це найважливіша умова ефективності професійної педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій, що володіє інтегративними якостями у межах наукових взаємодій; 2) технічні творчі вміння та навички – основа професійної підготовки. Вирішення виробничо-технічних завдань,

конструювання та виготовлення технічних об'єктів дозволяють проектувати та організувати процес професійного навчання у взаємозв'язку із досягнутим рівнем знань, умінь та навичок; 3) технічна творчість – невід'ємна складова розвитку творчої активності, самостійного мислення.

Мова, зрештою, йде про таке:

- про повну переорієнтацію університетів на нестандартні моделі діяльності, розвиток їх творчих здібностей у вирішенні управлінських педагогічних завдань нетрадиційної підготовки робітничих кадрів;

- про озброєння інженерно-педагогічних кадрів новими професійними знаннями і вміннями для створення інтегрованих курсів, прогресивних виробничих і управлінських технологій, для організації виробничої діяльності учнів з повністю новим економічним мисленням;

- про соціокультурний розвиток особистості інженера-педагога у галузі харчових технологій, його кругозору і професійної самосвідомості як чинника саморегуляції інноваційної активності і самоосвіти.

Список використаної літератури

1. Волкова Н. В. Формування інформаційної культури студентів індустріально-педагогічних факультетів у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук. Ялта, 2009.

2. Горбатюк Р. М. Основні напрямки формування професійної культури майбутніх інженерів-педагогів у контексті Болонського процесу. Харків: Українська індустріально-педагогічна академія, 2007.

Гаврилов Іван Петрович,

викладач фізики

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Нині методика навчання переживає складний період, пов'язаний зі зміною цілей освіти, розробленням державних освітніх стандартів, побудованих на компетентнісному підході. Ці обставини вимагають нових педагогічних досліджень у галузі методики викладання, пошуку інноваційних засобів, форм і методів навчання, пов'язаних із розробленням і впровадженням в освітній процес інноваційних освітніх технологій. На сьогодні одним з основних завдань освіти є підвищення розумових здібностей, допитливості, інтересу й активності здобувачів освіти за допомогою застосування інноваційних методів і інформаційних технологій.

Включення в освітній процес творчої діяльності й інноваційних технологій дає можливість підвищити професійну майстерність педагога. Застосування інноваційних технологій дозволило кардинально змінити роль

викладача. Педагоги є не лише носіями знань, але також керівниками і координаторами самостійної та творчої роботи студентів.

Слово «інновація» походить від латинського слова «novis» – «новизна» і «in» – «упровадження», а його переклад означає «оновлення, новація, зміна». До визначення поняття «інновація» існувало багато підходів. Так, наприклад, Е. Роджерс пояснює поняття інновації таким чином: «Інновація – це ідея, яка є новою для конкретної людини». К. Майлз вважав, що «інновації – це особливі нові зміни, і ми чекаємо від них рішення системних завдань» [2].

Що ж таке «інноваційна освітня технологія»? Це комплекс із трьох взаємопов'язаних складових:

1. Сучасний зміст, який передається здобувачам освіти, допускає не стільки завоювання предметних знань, скільки розвиток компетенцій, адекватних сучасній практиці. Цей зміст повинен бути добре структурованим і представленим у вигляді мультимедійних навчальних матеріалів, які передаються за допомогою сучасних засобів комунікації.

2. Сучасні методи навчання – активні методи формування компетенцій, заснованих на взаємодії здобувачів освіти і їх залученні до освітнього процесу, а не тільки на пасивному сприйнятті матеріалу.

3. Сучасна інфраструктура навчання, яка включає інформаційну, технологічну, організаційну і комунікаційну складові, що дозволяють ефективно використати переваги дистанційних форм навчання.

Загальноприйнятої класифікації освітніх технологій сьогодні в педагогіці не існує. До вирішення цієї актуальної науково-практичної проблеми автори підходять по-різному.

До інноваційних напрямів або сучасних освітніх технологій можна віднести такі: розвиваюче навчання; проблемне навчання; різнорівневе навчання; колективна система навчання; технологія рішення завдань; дослідницькі методи навчання; проектні методи навчання; технології модульного навчання; використання в навчанні ігрових технологій (ролеві, ділові та інші види навчальних ігор); навчання у співпраці (командна, групова робота); інформаційно-комунікаційні технології; здоров'язбережувальні технології.

Питання впровадження інноваційних технологій навчання в закладах професійної освіти досліджує велика кількість сучасних педагогів, учених та практиків, серед яких: Г. Єльнікова, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Парашенко, Л. Петренко, О. Пометун, В. Радкевич, О. Савченко, Л. Сущенко, В. Ягупов та ін. Дослідники проблем педагогічної інновації намагаються співвіднести поняття нового в педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Зокрема, В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувались або ще не використовувались, а і той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивну основу, що дає змогу в

ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти [1].

Сучасні інноваційні технології служать накопичувачем досягнень цінного довіду педагогічної науки і традиційної практики, досягнень соціального прогресу, плодів гуманізації і демократії в суспільстві. За допомогою проведення нетрадиційного зайняття можна розширити кругозір, знання та здібності студентів. Якщо здобувачам освіти не передавати знання в готовому вигляді, а ставити перед ними проблему з вирішення певних завдань, використовуючи елементи інновацій, то в результаті цього ми виховуємо креативних громадян, розвиваємо їхню самостійність [3].

Результатом упровадження інноваційних технологій в навчання є суттєве розширення сектору самостійної навчальної роботи, що дозволяє ефективно використати переваги дистанційних форм навчання.

Список використаної літератури

1. Натеса М. Інноваційні технології навчання в закладах професійної освіти. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку*: зб. матеріалів I міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. С. 214–219.
2. Нікуліна А. С. та ін. Інноваційні педагогічні технології навчання професії: монографія. Донецьк, 2005. 385 с.
3. Паржницький В. В. Інноваційні педагогічні технології та шляхи впровадження їх у навчальний процес ПТНЗ. *Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи*: наук.-метод. зб. Київ, 2005. С. 63–70.

Газука Тетяна Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГУ ЯК ОСВІТНЬОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У загальному значенні поняття «коучинг» в перекладі з англійської означає «процес, під час якого людина або група людей навчаються й одержують навички, необхідні для їхньої підтримки».

Саме по собі поняття «коучинг» далеко не нове, раніше його розглядали як репетиторство, потім воно поширилось на спортивний напрям як тренерство. Дещо пізніше це поняття перейшло на означення певної діяльності, пов'язаної з наставництвом, інструктуванням і консультуванням. Можливості використання прийомів та технік коучингу в

освітньому процесі трансформували останній у сучасну освітню технологію. Проблемам використання коучингу в освітніх цілях присвятили свої наукові розробки як вітчизняні, так і зарубіжні вчені.

На заході проблемою коучингу в контексті освіти на сучасному етапі займаються як окремі дослідники-практики – А. Браун, Дж. Джеймсон, К. Колетт, так і соціальні інституції – як, наприклад, Національний Коледж Шкільного Лідерства Великобританії (The National College for Leadership of Schools and Children's Services) та Лондонський Міський Інститут Профспілок (The City and Guilds of London Institute). В Україні проблематика коучингової технології порушена в працях С. Романова, О. Нежинська, В. Тименко та інших учених.

Не випадково, зважаючи на студентоцентричне спрямування навчання, високу ефективність коучингу як сучасної технології, яка створює умови для розвитку потенціалу людей і команд, задля досягнення задалегідь узгоджених цілей та докорінної зміни моделей поведінки, що приводить до розкриття внутрішнього потенціалу особистості [2], Стандартом вищої освіти України у підготовці магістрів з галузі знань 01 – Освіта / Педагогіка спеціальності 015. Професійна освіта (за спеціалізаціями) серед методів, методик та технологій рекомендовано використання технологій коучингу [4].

Коучинг як освітня технологія має всі можливості для розкриття внутрішнього потенціалу особистості студента, а також розвиток особистості через делегування відповідальності й досягнення високого рівня відповідальності та її усвідомлення у всіх учасників коучингу [1]. Головною і важливою для професійної діяльності перевагою застосування коучингу є швидке навчання «без відриву від роботи», причому цей процес надає почуття радості та задоволення. [2]

У професійній підготовці майбутніх педагогів з використанням технології коучингу важливо дотримуватися базових його принципів: кожен студент має великий потенціал і має набагато більше внутрішніх здібностей, ніж ті, які він проявляє; у здобувача освіти вже є всі необхідні ресурси для досягнення успіху; фокусування на сильні сторони; навчання на успішних прикладах, а не на помилках; орієнтир не на проблему, а на вирішення; прийняття, відкритість і довіра – ключ до взаємодії; спрямованість: із сьогодення в майбутнє; «ні» оцінкам і порадам; усі відповіді всередині людини – вона себе оцінює сама; легкість і позитив [1].

Для того щоб коучинг відбувся якісно, необхідно врахувати умови його проведення: повна зосередженість на визначеній меті (як зі сторони викладача, так і студента); розуміння того, що в коучингу немає покарання і ми не боїмся помилятися.

Отже, у контексті розуміння сутності коучингу, слід усвідомити, що коучинг – це діяльність, яка відбувається спільно з ким-небудь, а не по відношенню до кого-небудь. [1 с.25].

Ефективним методом коучингової технології є сутнісні запитання так званих «сильних запитань». Таким чином, у підготовці до заняття з використанням коучингу важливо розробити запитання, які б були споріднені з майбутньою професійною діяльністю та спрямовані формування професійної компетентності майбутнього педагога професійного навчання:

- здатність нести персональну відповідальність за результати прийняття професійних рішень;
- здатність до комунікації у межах професійної діяльності;
- здатність ефективно управляти робочим часом;
- здатність виявляти лідерські якості;
- здатність виконувати звичні професійні дії ефективнішим способом

- здатність діяти в нестандартних ситуаціях;
- здатність працювати в команді;
- здатність запобігати конфліктним ситуаціям;
- здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися [3].

Постановці та вирішенню означених питань можуть сприяти й інші освітні технології, які в комплексі із технологією коучингу дадуть максимальний ефект.

Список використаної літератури

1. Нежинська О. О., Тименко В. М. Основи коучингу: навчальний посібник. Київ; Харків: ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с.
2. Поберезська Г. Г. Коучинг як педагогічна технологія студентоцентричного навчання у ВНЗ. *Технологія і техніка друкарства*. 4 (58). С. 99–107. URL: [https://doi.org/10.20535/2077-7264.4\(58\).2017.126891](https://doi.org/10.20535/2077-7264.4(58).2017.126891)
3. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання» https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/109-1182_pedagog_profesijnogo_navcanna.pdf
4. Стандарт вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка, спеціальність – 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/11/20/015_profesiyna_osvita_mahistr.pdf

Геращенко Неля Миколаївна,
старший викладач фахових дисциплін
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ –
ТЕХНОЛОГІЙ СПІВПРАЦІ**

У підготовці майбутніх майстрів виробничого навчання особливу увагу слід приділити методам навчання. В умовах науково-технічного прогресу класична класно-урочна форма навчання перестала задовольняти потреби суспільства в освіті та вимагає вдосконалення. Причиною цього є як закономірне і неминуче зростання обсягу професійних знань, що підлягають обов'язковому засвоєнню, так і зміна вимог суспільства до освіти.

Для підготовки майбутніх фахівців потрібно використовувати технології, що підвищують пізнавальну діяльність, творчість, активність у навчанні. На допомогу класичним технологічним аспектам приходять нові, зокрема, інтерактивні технології навчання.

У сучасній дидактиці немає єдиної класифікації методів навчання, але їх прийнято поділяти на активні та пасивні залежно від участі здобувачів освіти у навчально-пізнавальній та навчально-виробничій діяльності.

При пасивному (репродуктивному) типі навчання студент має засвоїти і відтворити матеріал, переданий йому певним джерелом інформації. До таких методів навчання належать такі, за яких здобувачі освіти лише слухають, дивляться і відтворюють дії педагога на рівні копіювання. Студенти, як правило, не спілкуються один з одним у процесі навчальної діяльності.

Активне навчання передбачає застосування методів, що стимулюють пізнавальну активність і самостійність студентів. Здобувач освіти виконує творчі завдання, вступає в діалог з викладачем. Основні методи: самостійна робота, проблемні, творчі завдання, питання від студента до педагога, що розвивають критичне і творче мислення.

При інтерактивному навчанні освітній процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх здобувачів освіти. Це співнавчання, взаємонавчання, де студент і педагог є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Педагог виступає лише в ролі організатора процесу навчання.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання навчально-виробничих ситуацій, використання ролевих ігор, спільне розв'язання проблем.

Особливістю інтерактивного навчання є підготовка підростаючого покоління до життя і громадянської активності. Заняття мають захоплювати здобувачів освіти, пробуджувати у них інтерес та мотивацію, навчати самостійного мислення та дій.

При інтерактивному навчанні відбувається постійна, активна, позитивна взаємодія всіх студентів академічної групи. Відбувається колективне, групове, індивідуальне навчання, навчання у співпраці. Під час інтерактивного навчання студент відчуває себе активним учасником подій. Педагог і здобувачі освіти – рівноправні суб'єкти навчання, що сприяє його ефективності.

Групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес навчання; формують внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації; сприяють формуванню комунікативних якостей молоді, активізують їх розумову діяльність. Робота в групах дає найбільший ефект у засвоєнні знань. До групових форм навчання можна віднести роботу в парах, роботу в трійках, «змінювані трійки», « $2+2=4$ », «Карусель», роботу в малих групах, «Акваріум», «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Мозаїку», «Велике коло» та ін.

Існують певні правила щодо реалізації інтерактивних методів навчання, невиконання яких може звести їх ефективність до нуля, а саме: «Кожна думка важлива», «Не бійся висловитися», «Ми всі – партнери», «Обговорюємо сказане, а не людину», «Обдумав, сформулював, висловив», «Говори чітко, ясно, красиво», «Вислухав, висловився, вислухав», «Тільки обґрунтовані докази», «Умій погодитися і не погодитися», «Важлива кожна роль».

Усе сказане вище, звичайно, не означає, що потрібно використовувати тільки інтерактивне навчання. Для навчання важливі всі рівні пізнання і всі види методик і технологій. Інтерактивні методи у поєднанні з класичними методами навчання утворюють ідеальну основу для вивчення матеріалу.

Різноманітність методів інтерактивного навчання дозволяє педагогу доцільно дібрати методи саме для вивчення конкретної теми, а також відповідно до рівня знань здобувачів освіти. Переваги інтерактивного методу навчання полягають у тому, що за один і той самий проміжок часу можна виконати більший обсяг роботи; досягається висока результативність у засвоєнні матеріалу і формуванні вмінь та навичок.

Список використаної літератури

1. Гейко І. Використання інтерактивних форм і методів навчання. *З досвіду роботи*. 2004. № 3/4. С. 229–232.
2. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Відкритий урок*. 2002. № 5/6.
3. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології. Київ, 2000. 368 с.
4. Освітні технології / за ред. О. М. Пехоти. Київ, 2002. 255 с.
5. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. Київ, 2002. 136 с.
6. <http://prohory-school.edukit.cn.ua>.
7. <https://sichneva2016.jimdo.com>.

Геревенко Андрій Михайлович,
старший викладач кафедри методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНО-ПРАКТИЧНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ПРОФЕСІЇ «ЕЛЕКТРОГАЗОВЗВАРНИК»

З нагоди проведення Всеукраїнського тижня професійної освіти, який організовано Міністерством освіти і науки України спільно з роботодавцями, міжнародними партнерами та регіональними представниками [1] розроблено та репрезентовано інтерактивний курс змішаного навчання для кваліфікованих робітників зварювального виробництва за темою «Технологія створення інтерактивно-практичного простору для здобувачів освіти з професії Електрогазовварник», який створений з великої кількості цифрових онлайн-інструментів, гіперпосилань, міжнародного зварювального досвіду та стандартів EN ISO.

Назва курсу «Зварювання стикових пластин з низьковуглецевої сталі у нижньому положенні (РА) металевим (плавким) електродом в активних газах (135/MAG/GMAW)», частина перша. Це одна з актуальних тем, за якою атестуються зварники відповідно до нормативно-правових актів України та міжнародного стандарту EN ISO 9606 Кваліфікаційні випробування зварників. Зварювання плавленням [2].

Даний інтерактивний курс складатиметься з розділів: афіші – презентації освітнього контенту; відеоінструкції курсу; курсу змішаного навчання; інтерактивної мапи курсу.

Презентаційна афіша освітнього контенту [3].

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

КУРАХІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ
Kurakhove Vocational Lyceum

Всеукраїнський тиждень
професійної (професійно-технічної)
освіти

Welding technology by
Andrii Herevenko

ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНО - ПРАКТИЧНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ З ПРОФЕСІЇ «ЕЛЕКТРОГАЗОВЗВАРНИК»

Частина 1. Зварювання стикових пластин з низьковуглецевої сталі у нижньому положенні (РА) металевим
(плавким) електродом в активних газах (135/MAG/GMAW)

ІНТЕРАКТИВНА МАПА КУРСУ

КУРС ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

ВІДЕОІНСТРУКЦІЯ КУРСУ

KEMPP WELDTRAINER Fronius

На головній сторінці презентації вказана тема курсу та зміст з активним лінком на: Міністерство освіти і науки України; заклад професійно (професійно-технічної) освіти; контактні посилання на автора до соціальних мереж та YouTube каналу; відомих зварювальних виробників, які задіяні в освітньому контенті; відеоінструкції курсу; курсу змішаного навчання; інтерактивної мапи курсу.

Відеоінструкція курсу [4].

Відеоінструкція демонструє для здобувачів освіти послідовність вивчення навчального матеріалу та акцентується увага на важливі частини курсу.

Курсу змішаного навчання [5].

Предмет/професія	Обладнання та технологія зварювальних робіт/Електрогазоарварки		
Назва курсу (кількість годин)	Частина 1. Зварювання стикових пластин з низькоуглецевої сталі у нижньому положенні (РА) металевим (плазмовим) електродом в азотних газах (135/MAG/GMAW) (4 години)		
Цифрові засюстини	classroom, google forms, youtube, google presentation, Google Meet, wordwall, Google map карти, jamboard, drive.google, learningapps, Welsconnect, Weldication Basic, QR код, classoomscreen		
Мета курсу	Зробити перший крок для підготовки здобувачів освіти до участі у II етапу Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності (VocSkills) (реалізація зварювальних робіт)		
Теми курсу	Форми змішаного навчання		
	Очна форма навчання	Онлайн-навчання	Самостійна робота
Технологія та режими дугового зварювання металевим (плазмовим) електродом в азотних газах (135/MAG/GMAW)	<ul style="list-style-type: none"> робота на робочих місцях інструкції інструкції робочих місцях робочих місцях робочих місцях робочих місцях 	<ul style="list-style-type: none"> Онлайн-заняття 1.Відеоінструкції у форматі 3D 2. Дискусія – стільця та робота в чаті 3.Інтерактивна мапа курсу 	<ul style="list-style-type: none"> 1.Платформа Classroom 2.Інтерактивна мапа курсу 3.План контенту уроку «Технологія та режими зварювання MIG/MAG/GMAW»
			<ul style="list-style-type: none"> Інтерактивне контрольне завдання «Де це знаходиться?» Схема послуги напівавтоматичного зварювання в азотних газах MIG/MAG/GMAW

Курс змішаного навчання складається з розділів: предмет/професія; назви курсу (кількість годин); цифрових застосунків; мети курсу; теми курсу; форм змішаного навчання.

Інтерактивна мапа курсу [6].

Частина 1. Зварювання стикових пластин з низькоуглецевої сталі у нижньому положенні (РА) металевим (плазмовим) електродом в азотних газах (135/MAG/GMAW)

ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА

- Технологія та режими дугового зварювання металевим (плазмовим) електродом в азотних газах (135/MAG/GMAW)
- Інтерактивна технологічна Інструкція зі зварювання (iWPS)
- Зварювальне устаткування для напівавтоматичного зварювання
- Контроль якості зварювальних швів

ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

- Підготовка металу до зварювання
- Послідовність виконання зварювання
- Проведення візуально-оптичного і тимчасового контролю

МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС ВІРТУАЛЬНОГО ЗВАРНИКА

- Конкурс найкращого віртуального зварника

Інтерактивні елементи: Інтелектуальний майстер для швидкого підбору параметрів режиму зварювання Fronius Welsconnect WPS; Технологічна карта послідовного налаштування віртуального тренажера Аріо WebTrainer; Відео інструкції з налаштувань віртуального тренажера Аріо WebTrainer; Вимоги якості до зварного з'єднання; Карта послідовного виконання заготовчих операцій; Карта послідовного виконання зварювання; Карта послідовного виконання візуально-оптичного і тимчасового контролю.

Інтерактивна мапа курсу складається з професійно-теоретичної, професійно-практичної підготовки та розважальної частини під назвою «Міжнародний конкурс віртуального зварника». Інтерактивна мапа є найголовнішим документом цієї розробки, вона складається з гіперактивних посилань. Навігація по інтерактивній мапі проходить так: здобувач освіти натискає на стрілку $\odot$ та переходить до документа, який розташований на Google диску, або відеофайлу, який розміщений на YouTube. У першому стовпчику зліва розміщені основні навчальні матеріали, які потрібно здобувачу освіти ретельно вивчити. У другому стовпчику справа розміщені додаткові документи або відеофайли, які дають більше розкриття або розширення теми, яку вивчає кваліфікований робітник.

У розважальній частині здобувач освіти бере участь у міжнародному конкурсі зварювання «Challenge Welducation» [7] від відомої компанії зварювального устаткування «Fronius» [8] за допомогою мобільного додатку «Welducation Basic» [9]. Під час участі в конкурсі у кожного охочого є можливість отримати такі враження та навички: відчуття світу зварювання в грі – теорія та практичні навички; перший практичний досвід роботи зі зварюванням – без обладнання; інтерактивне навчання незалежно від місця розташування; міжнародна порівняльність результатів за допомогою онлайн-рейтинг.

Список використаної літератури

1. Міністерство освіти і науки України, Всеукраїнський тиждень професійної освіти: вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/events/22-26-listopada-vidbudetsya-vseukrayinskij-tizhden-profesijnoyi-osviti> (дата звернення: 15.10.2022).
2. ДСТУ EN ISO 9606-1:2018 Кваліфікаційні випробування зварників. Зварювання плавленням. Частина 1. Сталі (EN ISO 9606-1:2017, IDT; ISO 9606-1:2012; Cor 1:2012; Cor 2:2013, IDT) Чинний від 09.02.2018]. (ДП «УкрНДНЦ») від 27 грудня 2016 р. № 443 з 2017-10-01 веб-сайт. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=80596 (дата звернення: 15.10.2022).
3. Презентаційна афіша освітнього контенту на тему «Технологія створення інтерактивно-практичного простору для здобувачів освіти з професії Електрогазозварник»: онлайн-документ. URL: https://drive.google.com/file/d/1v_neJrLOTiwsUkFPHa2bezVI6Z6SRMee/view (дата звернення: 15.10.2022).
4. Відеоінструкція курсу: онлайн-документ URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4h7p7DrSVEI&feature=youtu.be> (дата звернення: 15.10.2022).

5. Курсу змішаного навчання: онлайн-документ URL: <https://drive.google.com/file/d/1Ar6zAFne8kGlr3MWA9bubbFa5zjGuC6/view> (дата звернення: 15.10.2022).

6. Інтерактивна мапа курсу: онлайн-документ URL: <https://drive.google.com/file/d/15o-rOYimDmaHE91oQQPKIMnNRduLQqh5/view> (дата звернення: 08.10.2022).

7. Challenge Welducation: веб-сайт. URL: <https://www.fronius.com/fr-fr/welducation-challenge> (дата звернення: 15.10.2022).

8. Fronius: веб-сайт. URL: <https://www.fronius.com/uk-ua/ukraine/zvaryvalni-tekhnohii> (дата звернення: 15.10.2022).

9. Welducation Basic: мобільний додаток URL: <https://apps.apple.com/us/app/welducation-basic/id1281494916> (дата звернення: 15.10.2022).

Геревенко Андрій Михайлович,
старший викладач кафедри методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СУЧАСНОГО ЗП(ПТ)О

Однією з основних проблем ЗП(ПТ)О є недостатнє фінансування матеріально-технічної бази та неповна реалізація своїх творчих освітніх ідей. Це стає на перешкоді реалізації створення сучасного освітнього середовища.

Головна мета закладів професійної (професійно-технічної) освіти – це стати сучасним та випускати конкурентоспроможних кваліфікованих робітників, які будуть відповідати сьогоденню на ринку праці та європейським стандартам.

З метою професійного зростання та покращення якості освіти кожен заклад щороку ставить перед собою основні стратегічні завдання, а саме:

- покращити імідж професійної (професійно-технічної) освіти;
- підвищити рівень професійної майстерності педагогічних працівників;
- сприяти створенню сучасного освітнього середовища;
- підвищити рівень професійної орієнтації та кар'єрного консультування молоді і дорослих;
- брати активну участь у розвитку державно-приватного партнерства;

- посилити ефективність підготовки конкурентоспроможного та професійно мобільного кваліфікованого робітника;
- забезпечити тісну співпрацю з працедавцями та ключовими стейкхолдерами.

Для досягнення зазначених цілей ЗП(ПТ)О потрібно постійно вдосконалювати інструментарій для їхньої реалізації. Одним із таких інструментів є участь у грантових конкурсах за допомогою ініціативних груп зі складу керівників та педагогічних працівників закладу освіти.

Відтак виникає декілька питань.

Навіщо брати участь в грантових програмах?

Грант – це можливість перейти на якісно інший рівень освіти. Саме тому важливо вміти користуватися такою можливістю в ролі партнера з метою отримання позитивного досвіду для участі в інших проєктах та реалізації наступних творчих ідей.

Що таке грант?

Грант – це кошти, що надаються на безповоротній основі некомерційним організаціям або фізичним особам на реалізацію соціальних проєктів, благодійних програм, на проведення досліджень, навчання, на інші суспільно корисні цілі з наступним звітом про їх використання та результати зміни ситуації.

Для участі та реалізації проєкту в грантовому конкурсі закладу освіти необхідно чітко розуміти свою ідею та покрокові дії її реалізації від початку до кінця. Брати участь у грантових проєктах нескладно, але потребує дуже багато часу на пошук та підготовку матеріалів відповідно до умов гранту, особливо тоді, коли це вперше.

Що потрібно для участі?

Постійно моніторити інтернет-простір, де висвітлюються всі грантові конкурси, ознайомитися з умовами гранту, оформити заявку, заповнити бюджетну форму, підготувати статутні документи, отримати рекомендаційні листи-підтримки від органів місцевого самоврядування, місцевих підприємств та інших партнерів закладу освіти, підготувати резюме ключового персоналу, документацію про задовільну історію доброчесності, попередні гранти, технічну документація проєкту, план реалізації проєкту, детальний бюджет та інше.

Для детального бюджету потрібно вписати всі необхідні інструменти, обладнання, техніку, меблі, написати, чому саме це обладнання та з якою метою воно необхідне. Доцільним буде підготувати перелік комерційних пропозицій на все необхідне, що буде оформлене на офіційному бланку, які ви як додаток наддасте до грантової заявки. Чим більше додатків, які позитивно позиціонують заклад освіти, тим краще.

У заявці зазвичай зазначається:

- короткий опис проєкту;

- детальний перелік та опис обладнання або інших матеріальних ресурсів, необхідних для поліпшення якості практичної освіти в рамках конкретного курсу;
- інформація щодо наявного персоналу, який може експлуатувати таке обладнання;
- дані щодо можливого вдосконалення існуючих навчальних програм конкретного курсу;
- інформація щодо існуючої або перспективної співпраці між закладом освіти та відповідними місцевими підприємствами;
- мета проекту, заходи та результати;
- очікувані конкретні результати;
- скільки людей одержать безпосередню користь від вашого проекту;
- моніторинг та оцінка;
- спроможність заявника та досвід роботи в попередніх проєктах.

Перед здачею проєктної заявки заклад освіти повинен упевнитися, що вона відповідає технічним вимогам проєкту.

Наприклад: Мати відповідні приміщення, встановлену автоматичну пожежну сигналізацію, дозвіл на шкідливі викиди, договори на утилізацію, атестація робочих місць та інше.

Якщо заклад професійної освіти не буде відповідати вимогам проєкту, він не отримає перемогу в цьому конкурсі. Тому дуже важливо для кожного керівника закладу освіти контролювати та виконувати всі нормативно-правові акти з питань охорони праці, пожежної безпеки, охорони здоров'я відповідно до чинного законодавства.

Де знайти інформацію про конкурси та гранти?

- На офіційних сайтах донорських організацій.
- На сайтах органів влади в Україні.
- На порталах українських недержавних організацій.
- На сторінках у соціальних мережах.

Грантодавцями у більшості випадків бувають:

- Агентство США з міжнародного розвитку (USAID від американського народу);
- Структурні підрозділи та програми Організації Об'єднаних Націй та Європейського Союзу (ПРООН, Рада Європи, Еразмус+) та інші.

Чинна Програма розвитку ЗП(ПТ)О

Можливості Програми ЄС. Еразмус+ 2021-
2027 для закладів професійної (професійно-
технічної) освіти та фахової передвищої освіти – VET [1].

Erasmus+

В якості прикладу пропоную переглянути презентацію моїх реалізованих проєктів на базі Курахівського професійного ліцею, що є закладом професійної (професійно-технічної) освіти у Донецькій області, який брав активну участь у грантових конкурсах. Завдяки реалізованим проєктам ліцей вийшов на високий рівень надання освітніх послуг, та підвищив свій професійний імідж. Презентацію реалізованих проєктів Геревенка А. М. переглянути можна [тут](#) [2].

Список використаної літератури

1. Можливості Програми ЄС. Еразмус+ 2021-2027 для закладів професійної. (професійно-технічної) освіти та фахової передвищої освіти – VET. Онлайн-документ: URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/Konf-Osv.mozhl-novi.horyz.P-PT-O.Ukr.08-09.2021/Inform.sesiya-Prohr.Erasmus.dlya.zakl.P-PT-O.09.07/Mozhl.Prohr.YES.Erazmus.2021-2027.dlya.P-PT-O.ta.FPO-VET.09.07.pdf>; (дата звернення: 15.10.2022).
2. Геревенко А. М. Презентація реалізованих проєктів Геревенка Андрія Михайловича на базі Курахівського професійного ліцею. Біла Церква: БІНПО, 2022. 79 с. Онлайн-документ: URL: https://drive.google.com/file/d/17-crSxckWwNBfyq_lmJvsfkcBa2dmghl/view?usp=sharing (дата звернення: 15.10.2022).
3. Радкевич В. Проблеми розвитку професійної освіти і навчання в сучасних умовах. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/7565/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20>

[%D0%B2%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85.pdf](#)
(дата звернення: 15.10.2022).

4. Ресурсний центр «Гурт»: вебсайт. URL: <http://gurt.org.ua/>;
дата звернення: 15.10.2022).

5. Інформаційний портал некомерційних організацій України «Громадський простір»: вебсайт. URL: <http://www.prostir.ua/category/grants/>;
дата звернення: 15.10.2022).

6. Інформаційний портал «Велика ідея»: вебсайт.
URL: <https://bigggidea.com/> (дата звернення: 15.10.2022).

Герлянд Тетяна Миколаївна,

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач лабораторії технологій професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України

ПРОЄКТНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Розв'язання нагальних екологічних проблем довкілля та охорони здоров'я особистості потребує трансформації політичних, економічних, соціокультурних та освітніх пріоритетів. Гуманітарно-освітню стратегію розв'язання цих проблем убачаємо в переосмисленні ролі й значущості вітчизняної системи професійної освіти щодо становлення та розвитку екологічної компетентності особистості майбутнього кваліфікованого робітника, яка спрямована на забезпечення паритету суспільства та природи, гармонії людини й навколишнього середовища [1, с. 4]. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних методів активізації пізнавальної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників у процесі професійної підготовки.

Зокрема, метод проектів реалізує диференційований, індивідуально-творчий та активно-дієвий підходи у навчанні. Суть проектної діяльності полягає у досягненні поставленої мети за допомогою особливих технологій з урахуванням певних тимчасових меж. Працюючи над проектом, здобувачі освіти вчать працювати в певному темпі.

Проект може мати дослідницький, пошуковий, творчий (креативний), прогностичний, аналітичний та ігровий характер. Автором проекту як спеціального навчального завдання може бути як викладач, так і учень (якщо він висловлює свою пропозицію). Оскільки проект планується та реалізується здобувачем освіти самостійно або групою, цей метод забезпечує сприятливі умови для активізації їхньої відповідальності, формування партнерських стосунків між виконавцями проекту та

викладачем. Застосовуючи метод проєктів, викладач допомагає здобувачам освіти у виборі власної освітньої траєкторії шляхом: уточнення і формулювання мети, яку слід досягти; переліку вмінь і навичок, якими оволодіє здобувач освіти під час виконання завдань; раціонального планування діяльності (навчальної, науково-дослідної); консультування з питань найбільш ефективних прийомів і методів самостійного вивчення й аналізу матеріалу [2, с. 137].

Основні вимоги щодо організації проєктної діяльності із застосуванням екоорієнтованих педагогічних технологій полягають у такому: наявність значущої у дослідному, творчому плані завдання, що потребує інтегрованого знання та дослідницького пошуку; практична, теоретична та пізнавальна значущість передбачуваних результатів роботи над проєктом; використання різних видів та способів організації діяльності здобувачів освіти (індивідуальної, групової, у парах); визначення кінцевих цілей проєкту; визначення базових знань, необхідних для роботи над проєктом; розроблення плану проєкту (структурування змістовної частини проєкту із зазначенням поетапно одержуваних результатів); застосування методів дослідження; матеріальність результатів (звіт, презентація).

Застосування проєктного навчання сприяє досягненню розвивальних та виховних цілей екологічної освіти, а саме: навчити здобувачів освіти самостійно вирішувати поставлені завдання; передбачати навчальні проблеми, які виникають на шляху досягнення мети проєкту; сформувати вміння працювати з інформацією (вести пошук джерел, аналіз та обробку інформації); сформувати навички дослідницької роботи, передавання та презентації отриманих знань та досвіду.

Задля формування екологічної освіченості здобувачів освіти важливо систематизувати екологічні знання, які потрібні для ефективної діяльності в довкіллі, навчити, як застосовувати ці знання в екологічній діяльності, так і транслювати їх у суспільство [3, с. 40]. Із цією метою важливим є їх залучення до проєктно-ігрової й творчої діяльності, спрямованих на вибір креативних ідей порятунку, охорони, розвитку та створення довкілля. Для цього потрібне формування для здобувачів освіти ігрового простору, де вони змогли б розробляти й певним чином реалізовувати проєкти, спрямовані на охорону й розвиток довкілля, а також на створення елементів життєвого середовища.

Тобто реалізація формування екологічного світогляду майбутніх кваліфікованих робітників за допомогою проєктної технології навчання передбачає інтегрований результат їхньої діяльності, який зорієнтований на заохочення до активного навчання, розвитку системного мислення, здатності до самоаналізу й аналізу явищ, здібностей до прогнозування подій дійсності, інтерактивної взаємодії та синтезу інформації та забезпечуватиме їх особистісне становлення й сталий розвиток.

Список використаної літератури

1. Герлянд Т. М., Кулалаєва Н. В., Пашенко Т. М., Романова Г. М., Романов Л. А. Вебквест у професійному навчанні: методичні рекомендації; за заг. редакцією Т. М. Герлянд. Київ: ІПТО НАПН України, 2016. 141 с.
2. Логвінова Я. Інтерактивні технології формування екологічної компетентності студентів. *Research Bulletin. Series: Pedagogical Sciences*. 2018. № 168. С. 136–138.
3. Радкевич В. О. Екологічна складова професійної освіти в Україні. *Професійно-технічна освіта*. 2016. № 4. С. 39–43.

Гончаренко Леся Іванівна,
методист ДПТНЗ «Сумський центр ПТО»;
Бєла Ольга Миколаївна,
методист ДПТНЗ «Сумський центр ПТО»

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ, ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Конкуренція на ринку праці та підвищення якості продуктивності праці вимагає від робітників високих професійних знань, технічної грамотності та рівня культури праці. Професійно-технічний навчальний заклад повинен гарантувати рівень підготовки, який відповідає міжнародним вимогам, інтересам розвитку України і регіональним потребам. Саме на вирішення зазначених проблем спрямована інноваційна діяльність педагогічних працівників закладу освіти. Педагог – головна дійова особа будь-якого процесу навчання в ПТНЗ. Уміння розкрити явища чи процеси розвитку, відтворити принцип науковості у професійній підготовці, створення майстер-класів, проведення творчих виставок чи виставок тематичного спрямування, створення системи тестового контролю знань і умінь здобувачів освіти, навчальних посібників і підручників, використання інтернет-ресурсів – це сходинки, за якими визначається рівень професійної компетентності майстра виробничого навчання. Творчий пошук і розвиток професійної майстерності – це і є пріоритети сучасного педагога. Педагог буде успішним, якщо буде теоретично грамотним, творчо активним, якщо він упевнений у собі і своїх силах. Професійно-технічна освіта передусім формує компетентну особистість, готує її до життя у суспільстві, яке динамічно змінюється, розвиває здатність засвоювати інформацію і приймати ефективні рішення.

Велику роль у цьому формуванні відводиться фаховій майстерності майстра виробничого навчання та інноваційним технологіям, які майстер вивчає та застосовує в результаті власного творчого пошуку оригінальних,

нестандартних рішень основної педагогічної проблеми – проблеми формування висококваліфікованого робітника та розвитку його особистості.

А це можливо зробити лише за умови поповнення форм, методів здійснення навчального і виховного процесів, вивчення й втілення у навчально-виробничий процес інноваційних технологій. Якщо раніше роль людини на виробництві розглядалася як один з чинників, нічим не відмінний від ролі машин і устаткування, то сьогодні – це головний стратегічний чинник. На ринку праці конкурентоспроможним є не просто кваліфікований робітник, а фахівець, що має здатність до творчості у своїй професії, до навиків подальшого самонавчання. Саме такі працівники швидко адаптуються на виробництві, вміють працювати самостійно і приймати за потреби нестандартні рішення.

Виходячи з цього, виникає необхідність зміни відносин між головними учасниками навчального процесу – викладачем, майстром виробничого навчання та здобувачем освіти.

Успіх навчально-виробничого процесу, ефективність кожного уроку як його складової структури багато в чому залежить від педагогічного працівника, рівня його підготовленості, кваліфікації, професійної майстерності.

Педагогічна майстерність – це вияв найвищої форми активності особистості викладача в професійній діяльності. Вона базується на гуманізмі й розкривається в доцільному використанні методів, засобів і механізмів взаємодії педагога та здобувача освіти в кожній конкретній ситуації навчання, виховання [5, с. 10].

Таким чином, майстерність завжди розкривається в діяльності, причому ефективній. З досвіду роботи методиста, під час проведення контролю і відвідування уроків в/н можемо підкреслити, що педагогічна майстерність майстра виробничого навчання – це професійна якість, яка включає наявність знань не тільки професійного спрямування, а й з педагогіки та психології. Слід зазначити, що вміння передати свої професійні знання і навички, використовуючи інноваційні освітні технології, прояв творчого підходу до педагогічної діяльності теж відносимо до педагогічної майстерності майстра виробничого навчання. Бузумовно, реальні вміння, виробничий і життєвий досвід може передати своїм вихованцям тільки той майстер виробничого навчання, який сам досконало володіє професійною майстерністю. Майстер виробничого навчання для здобувачів освіти – це представник обраної професії, зразок для наслідування [2, с.111].

Дидактична функція професійної діяльності майстра виробничого навчання полягає в умінні передавати знання, пояснювати та навчати майбутній професії. Майстер виробничого навчання повинен спонукати майбутніх кваліфікованих робітників до самостійного вивчення сучасних технологій.

Отже, педагог професійного навчання повинен уміти керувати діяльністю здобувачів освіти, спрямовувати її у правильне русло. Для цього необхідно стимулювати в учнів ініціативу в плануванні спільної роботи, вміти розподіляти доручення, проводити інструктажі, координувати спільну діяльність. В цьому і полягає управлінської функції майстра виробничого навчання.

Упровадження сучасних виробничих та педагогічних технологій в організацію та проведення професійного навчання дозволяє підвищити мотивацію здобувачів освіти до навчання та будувати стабільні, міцні партнерські стосунки з підприємствами – замовниками робітничих кадрів. Із цією метою на базі ДПТНЗ «Сумський центр ПТО» створено сучасні навчально-практичні центри з професії «Друкар флексографічного друкування» та «Оператор верстатів з програмним керуванням». Педагогічний колектив Центру розуміє, що має працювати на випередження і швидко адаптацію випускників у виробничу сферу, а система соціального партнерства сприяє позитивним зрушенням у роботі закладу освіти і дає можливість здійснювати підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного на ринку праці робітника. Сподіваємося, що завдяки новоствореному навчально-практичному центру підготовка здобувачів освіти в закладі вийде на новий рівень, сприятиме розширенню можливостей працевлаштування випускників, забезпечить стабільне функціонування і подальший розвиток закладу та якісно вплине на розвиток рідного міста.

Новостворені центри сприяли можливостям появи інновацій у технологіях виробництва з флексодрукування та металообробки. Проведений аналіз вимог ринку праці до кваліфікованих робітників показав, що, крім професійних знань, умінь і навичок, актуалізуються особистісні риси робітника: його професійна компетентність, мобільність, готовність до самовдосконалення, творче ставлення до роботи, висока професійна етика.

Саме завдяки створенню сучасних навчально-практичних центрів майстер виробничого навчання в процесі підготовки кваліфікованих робітників має можливість озброїти їх знаннями з професії певної галузі та сформувані професійні компетентності, підвищити їх професіоналізм.

Методичною службою нашого Центру було проаналізовано всі необхідні компоненти педагогічної майстерності майстра виробничого навчання, а саме: **професійний, цільовий, мотиваційний.**

Слід зауважити, що **професійний** компонент при підготовці кваліфікованих робітників будь-якої промисловості передбачає не лише оволодіння новими сучасними технологіями виготовлення продукції відповідно до технологічних параметрів, але й аналіз різноманітних проблемних ситуацій, які можуть виникати під час здійснення професійної діяльності, а також пошук реальних шляхів для розв'язання технологічних завдань.

Цільовий компонент як основний фактор педагогічної майстерності допомагає майстру виробничого навчання координувати дії щодо використання найсучасніших освітніх технологій в процесі підготовки кваліфікованого робітника.

Цільовий компонент – це прогнозування майстром виробничого навчання і майбутніми кваліфікованими робітниками будь-якої промисловості кінцевого результату навчального процесу.

Мотиваційний компонент визначає відношення до обраної професії майстра виробничого навчання та емоційне ставлення до видів професійно-педагогічної діяльності; захопленість і задоволеність нею.

Для майстрів виробничого навчання важливим є прагнення постійно розвиватися, самостверджуватись, самовдосконалюватись. Саме процес самовдосконалення є головним критерієм покращення професійної майстерності майстра виробничого навчання, а його складовими частинами є самооцінка та самокритика власної діяльності. Коли майстер виробничого навчання починає замислюватися над вчасною діяльністю, оцінювати себе та критикувати, прагне до гарних результатів, то в цей момент розпочинається процес самовдосконалення. Залежно від того, який результат він отримав (гарний чи ні), майстер виробничого навчання повинен постійно самовдосконалюватися, щоб бути професіоналом своєї діяльності. Якщо ж він припиняє вдосконалюватися, розвиватися – він припиняє своє професійне зростання.

Як висновок: ураховуючи розвиток професійної освіти, сучасні технології виробництва в промисловості, майстер виробничого навчання повинен бути компетентним професіоналом своєї галузі, обізнаним з новітніми педагогічними та інноваційними технологіями, вихователем, фахівцем, готовим до самоосвіти та вдосконалення своїх знань, умінь і навичок в певній галузі.

Як методисти, подальше дослідження педагогічної майстерності майстра виробничого навчання при підготовці кваліфікованих робітників промисловості в професійно-технічних навчальних закладах убачаємо у вивченні педагогічних умов формування педагогічної майстерності майбутніх майстрів виробничого навчання в процесі їх фахової підготовки. Наявна у майстрів виробничого навчання ПТНЗ педагогічна майстерність дає нашим майстрам змогу діяти творчо, досягати якісних результатів у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників відповідно до сучасних вимог і потреб ринку праці.

Список використаної літератури

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл та ін.; за заг. ред. В. Г. Кременя / НАПН України. 3-тє вид. Київ: Вид-во Київ. ун-та ім. Бориса Грінченка, 2011. 342 с.

2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: монографія. Київ, 2003. 246 с
3. Коваленко О. Підготовка інженерів-педагогів: нові підходи. *Професійно-технічна освіта*. 2006. № 1. С. 7–8.
4. Коханко О. М. Підготовка кваліфікованих робітників в умовах ринкових перетворень економіки України. Тернопіль: Астон, 1998. 132 с.
5. Ніколаєнко С. М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. Київ: Книга, 2007. 232 с.
6. Щербак О. Сучасні вимоги до педагога професійної школи. *Професійна освіта: теорія і практика: науково-методичний журнал*. 2002. № 1–2.

Горєлий Руслан Петрович,

викладач фахових дисциплін вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Інноваційні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання – від визначення мети до одержання результатів.

Сьогодення свідчить про збільшення впливу медіатехнологій на людину. Раніше інформацію з будь-якої теми студент отримував з різних джерел: підручник, довідникова література, лекція викладача, конспект заняття, показ практичних прийомів. Але сьогодні з огляду на сучасні реалії викладач та майстер виробничого навчання повинен вносити в навчальний процес новітні методи подачі інформації. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб учень активно, з цікавістю, захопленням працював на занятті з теорії та виробництва і бачив результати власної праці, робив самооцінку. Вирішити проблему навчання викладач або майстер виробничого навчання можуть швидше та якісніше шляхом поєднання традиційних форм та методів навчання з інформаційно-комунікаційними технологіями, зробити процес навчання сучасним, доступним, дистанційним, індивідуальними.

Найбільш популярними в педагогів професійної школи є такі педагогічні технології:

- інформаційно-розвивальні, які передбачають виклад педагогом теоретичних відомостей під час проведення лекції або семінарського заняття; організацію самостійної роботи учнів з вивчення

нових знань з теоретичних джерел, інструкцій, комп'ютерних засобів навчання;

- діяльнісні, спрямовані на підготовку професіонала, здатного кваліфіковано розв'язувати виробничі завдання (аналіз виробничих ситуацій, розв'язання ситуативних виробничих завдань, ділові ігри, моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, організація професійно спрямованої дослідницько-пошукової роботи);

- розвивальні, спрямовані на професійний розвиток майбутнього фахівця, здатного творчо працювати, самостійно визначати способи і засоби вирішення проблемних виробничих ситуацій тощо (проблемне навчання, проблемні лекції, семінари, навчальні дискусії, лабораторно-практичні роботи з елементами дослідництва, діяльності, ігри);

- особистісно орієнтовані, метою яких є формування активної, творчої особистості майбутнього фахівця, здатного самостійно будувати і коригувати свою навчально-пізнавальну діяльність (аудиторна (незначна) і позааудиторна самостійна діяльність учнів, робота за індивідуальним планом, дослідницька робота, метод проєктів).

У зв'язку із завданням інноваційних технологій навчання, системного, оптимального конструювання форм і типів уроків постає проблема розроблення чітких характеристик освітнього, виховного і розвивального потенціалу кожного типу уроку і методичних умов, дотримання яких обов'язкове для його ефективного використання.

Отже, професійна підготовка майбутніх майстрів виробничого навчання в закладі фахової передвищої освіти потребує нових підходів до організації навчання, зміни процесу професійної підготовки, застосування сучасних і ефективних технологій навчання, головним результатом якого є здатність до самовдосконалення, швидка адаптація до змін на виробництві у сфері послуг.

Список використаної літератури

1. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шестопалюк О. В. Теорія і методика професійного навчання: навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. Вінниця, 2007. 286 с.

2. Пехота О. М., Кіктенко А. З. Освітні технології: навчально-методичний посібник. Київ: А.С.К., 2004. 256 с.

3. Сілакова Т. Т. Проєктні технології підготовки студентів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія.* 2017. № 11. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/12571> (дата звернення: 03.10.2022).

Горностаєва Ірина Валентинівна,
методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ – ЗАПОРУКА РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постійне підвищення професійної майстерності та набуття нових знань у сучасних технологіях – одне з основних завдань педагогічних працівників для якісної підготовки кваліфікованих робітників професійної освіти.

Стратегічною метою державної політики у сфері модернізації освіти є підвищення доступності якісної освіти, що відповідає вимогам інноваційного розвитку економіки, сучасним потребам суспільства і кожного громадянина. Безперервне підвищення кваліфікації, будучи частиною додаткової професійної освіти, виконує найважливіше завдання своєчасного і якісного оновлення професійних знань, умінь і навичок [4].

Важливість системи безперервного підвищення кваліфікації працівників професійної (професійно-технічної) освіти, необхідність її розвитку та вдосконалення визнаються всіма гілками влади, освітнім співтовариством і професійними об'єднаннями роботодавців.

Незважаючи на це, характерними рисами додаткової освіти дорослих є:

- галузева розрізненість;
- відсутність ефективних стійких прямих і зворотних зв'язків з виробничою сферою і сферою споживання.

Поняття «безперервна освіта» визначає змістову структуру і послідовно-спадкоємну організаційну композицію освітньої системи і може трактуватися як принцип організації освіти, що об'єднує всі його види, зокрема професійне і постпрофесійне – підвищення кваліфікації і перепідготовка в цілісну систему, що забезпечує поступовий розвиток професійно-творчого потенціалу особи, усебічне збагачення її духовного світу.

На сучасному етапі в межах кожного рівня професійної освіти основним завданням є безперервне підвищення кваліфікації фахівця професійної (професійно-технічної) освіти у зв'язку з постійним вдосконаленням освітніх і професійних стандартів.

Безперервне підвищення кваліфікації надає кожній людині інституціональну можливість формувати індивідуальну освітню траєкторію та отримувати ту професійну підготовку, яку потрібно йому для подальшого професійного, кар'єрного і особистого зростання.

Аналіз наукової літератури (С. Баславська, І. Сілаєва, В. Кулішов, О. Ситніков, М. Загорний, С. Шевчук) дозволяє стверджувати, що формування професійних якостей можливе в процесі розвитку системи підвищення кваліфікації, здатної оперативно реагувати на те, що динамічно змінює соціально-культурну і економічну ситуацію в суспільстві.

Сучасна психолого-педагогічна наука і практика шукають ефективні форми підвищення кваліфікації. На думку багатьох дослідників (О. Ситніков, І. Сілаєва), система підвищення кваліфікації в професійній (професійно-технічній) освіті повинна будуватися:

- з урахуванням діагностики освітніх потреб;
- рівня кваліфікації;
- індивідуальних проблем педагогів професійної освіти в діяльності.

Становлення нової парадигми професійної освіти висуває важливу проблему підготовки тих, хто працює в системі підвищення кваліфікації. Слід зазначити, що робота з дорослими вимагає особливої підготовки. До теперішнього часу проблема залишається відкритою, хоча світова наукова спільнота має значні напрацювання в цьому напрямі.

Відставання в розробленні методологічних і теоретичних основ педагогіки підвищення кваліфікації пояснюється тим, що система підвищення кваліфікації в професійній освіті стала набувати в суспільстві значущу питому вагу тільки останніми роками, коли була поставлена до порядку денного і чітко сформульована концепція безперервної освіти.

Міністерство освіти і науки України проводить масштабну модернізацію цієї системи, а саме:

- упровадження інструментів прогнозування потреб у людських ресурсах, їх розподіли і кваліфікації до прогнозу потреб у перепідготовці, перекваліфікації кадрів у професійній освіті;
- особлива увага приділяється динаміці педагогічних кадрів професійної освіти: ретельне прогнозування зміни їх професійної і кваліфікаційної структури, забезпечення необхідних програм їх перекваліфікації і механізмів зміни трудових функцій;

У числі основних джерел ефективності сучасної системи підвищення кваліфікації працівників професійної освіти є:

- активне залучення педагогів до розроблення програм професійного зростання;
- побудова змісту підвищення кваліфікації з урахуванням виявлених конкретних труднощів в педагогічній роботі, різноманітних педагогічних проблем;
- індивідуальна освітня траєкторія кожного педагога у системі професійної освіти в підвищенні кваліфікації.

У сучасній системі підвищення кваліфікації в професійній освіті ефективно реалізується потенціал дистанційного навчання, характерними

рисами якого є гнучкість, модульність, економічна ефективність, нова роль викладача, спеціалізований контроль якості освіти, використання спеціалізованих технологій і засобів навчання, опора на сучасні засоби передавання освітньої інформації.

Центральною ланкою системи дистанційної освіти є засоби телекомунікації і їх транспортна основа. У практиці підвищення кваліфікації активно використовуються система наставництва, стажування, курси провідних учених, семінари, тренінги, моделювання, кейс-методики, метод проектів, модульні системи, освітнє телебачення, дистанційні форми навчання тощо.

Таким чином, до складу підвищення кваліфікації як безперервної соціально-педагогічної системи входять такі компоненти:

- цілі підвищення кваліфікації, які визначаються потребами особи, суспільства, держави і виробництва, до підготовки кваліфікованих кадрів в умовах ринкової економіки;
- зміст підвищення кваліфікації фахівців з урахуванням їх базової освіти, стажу роботи і посадових обов'язків;
- рівень готовності контингенту слухачів до підвищення своєї кваліфікації, потреба у вдосконаленні професіоналізму.

Дослідженням встановлено, що ефективність підвищення кваліфікації і всієї системи професійної освіти залежить від злагодженої роботи всіх її ланок, від комплексного підходу до їх удосконалення на основі розвитку науково-дослідної, навчально-методичної і викладацької діяльності в їх взаємозв'язку.

Список використаної літератури

1. Баславська С. І. Інноваційна діяльність педагога професійної школи в контексті ефективності освітньої системи. *Вісник післядипломної освіти*: зб. наук. праць. 2016. № 2 (31).
2. Зязюн І. А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*: монографія / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Вид-во «Віпол», 2000. 234 с.
3. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України № 660-р від 19 вересня 2018р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80>.
4. Національна рамка кваліфікацій / Додаток до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
5. Ситніков О. П., Сілаєва І. Є., Загорний М. П., Шевчук С. С. Концептуальна модель розвитку науково-методичної компетентності

педагогічних працівників професійної школи в системі неперервної післядипломної освіти: монографія / за заг. ред. Ситнікова О. П. Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2012. 158 с.

6. Сілаєва І. Є., Кулішов В. С. Науково-практичний інтернет-семінар як інноваційна форма методичної роботи у міжкурсовий період підвищення кваліфікації педагогічних кадрів системи професійно-технічної освіти. *Імідж сучасного педагога*: електронне наук. фахове видання. 2017. № 6. С. 26–31.

7. Сілаєва І. Є. Методичні аспекти підвищення кваліфікації педагогів професійної школи. *Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Pedagogika. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki» (29.06.2017-30.06.2017)*. Warszawa: Wydawca Sp. z. o. o. «Diamond trading tour», 2017. С. 101–105.

Осадча Маргарита Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, викладач
ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ»;

Гребеник Антон Олександрович,

аспірант кафедри технологічної та професійної
освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
викладач ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Організація освітнього процесу в закладах освіти останнім часом відбувається в умовах постійних ризиків, що спонукає як викладачів, так і здобувачів освіти, до систематичної адаптації. Навчання в умовах карантину стало для більшості закладів заходом контролю щодо використання елементів дистанційного навчання під час підготовки здобувачів освіти всіх рівнів, у тому числі й професійної підготовки майбутніх фахівців.

Пошук інноваційних технологій навчання обумовлено нагальною необхідністю формування у здобувачів освіти як навичок самостійної роботи, так і універсального вміння реалізувати повний цикл управлінського процесу з метою вирішення того чи іншого навчального чи професійного завдання.

К. Петрова й А. Онищенко, досліджуючи інноваційні методи викладання в умовах карантинного навчання, зазначають позитивні сторони використання дистанційних методів навчання, а саме:

- студентам: перевага електронних бібліотек щодо ефективності використання наявних з певного питання методичних та інформаційних матеріалів, сприяння розвитку проблемно-пошукового мислення та формування професійного міркування, розширення можливостей самоконтролю;

- викладачам: оперативність в оновленні методичного комплексу (Moodle), упровадження модульних та імітаційних технологій навчання тощо [1].

Формат діалогу викладача зі здобувачем освіти має запропонувати викладач. Однак при цьому слід зазначити, що за здобувачем має залишатись право вибору щодо формування власної індивідуальної траєкторії навчання, що на практиці означає можливість вибору синхронного чи асинхронного дистанційного навчання, внутрішньої чи міжнародної мобільності, пропозицій неформальної освіти та ін.

«Досвід використання технологічного підходу переконує в тому, що якість освітнього процесу залежить передусім від професійної компетентності й майстерності педагога, від здібностей здобувачів освіти та їх особистісної спрямованості, тобто зазначений процес автоматично не поліпшується від упровадження освітніх технологій. Проте вони є своєрідним орієнтиром у діяльності педагога, оскільки сприяють удосконаленню його педагогічної майстерності та професійної компетентності» [2, с. 5].

Основною формою організації навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти є лекція (вступна, тематична, оглядова, заключна, проблемна, лекція за участю студентів та ін.), практичне, семінарське та лабораторне заняття. Однак STEM-освіта, SMART-технологія, тайм-менеджмент, технології формування позитивного іміджу закладу, сучасні технології профілактики булінгу, технологія роботи зі здобувачами освіти з особливими потребами, створення ситуації успіху, воркшоп (динамічне навчання), технології колективної та групової діяльності, квест («пошук» знань через стимулювання засобами дидактичної гри), проблемні технології, івент-менеджмент (фокус на «події») нині результативно інтегрувались в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців.

Отже, інноваційні технології навчання в процесі фахової підготовки майбутніх фахівців націлені на вирішення поставлених педагогічних завдань у сучасному освітньому середовищі. При цьому педагогічний досвід якісної освіти з використанням традиційних технологій активно переглядається з урахуванням наявних умов організації освітнього середовища та сучасних запитів роботодавців. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у вивченні видів лекцій за способом викладу навчальної інформації: лекція-пресконференція, лекція-бесіда, лекція-візуалізація, лекція-диспут, проблемна лекція, лекція-консультація, бінарна лекція, лекція-диспут та ін.

Список використаної літератури

1. Петрова К., Онищенко А. Інноваційні методи викладання в умовах карантинного навчання. Технології дистанційного навчання:

впровадження, розвиток, удосконалення. *Матер. міжнар. дистанційної наук.-метод. конференції (23–24 березня 2021 р.)* / ред. кол.: Т. С. Прокопенко та ін. Харків: Фаховий коледж НФаУ, 2021. С. 123–128. URL: <https://college.nuph.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/03/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9A%D0%90.pdf> (дата звернення: 04.10.2022).

2. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / за заг. ред. Г. Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 444 с.

Гребеник Тетяна Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, директор
ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ»;

Сосненко Оксана Вячеславівна,
викладач ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ»

КРОСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ЯКІСНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодення ставить нові вимоги до особистості – як до людини і як до професіонала. Мотивація майбутніх фахівців до розвитку власних здібностей і є запорукою успішності професіонала.

Функціонування закладів освіти в умовах карантинних обмежень, воєнного стану вимагають таких траєкторій організації освітнього процесу, які забезпечать високу якість підготовки майбутніх фахівців. Розвиток цієї думки знаходимо в Кроссекторальній експортній стратегії «вдосконалення навичок» на 2019–2023 роки. У документі зазначено, що варто розвивати міждисциплінарні кваліфікації. Саме вони поєднують різноманітні технічні, креативні та бізнесові навички задля потреб суспільства, оскільки «сучасний ринок праці потребує працівників з набором технічних, м'яких та соціальних навичок, здатних змінюватися відповідно до вимог, пов'язаних з роботою. Інвестиції у розвиток навичок є критично важливим фактором економічного зростання країни та її конкурентоспроможності» [1].

Міждисциплінарний підхід є основою якісної підготовки майбутніх фахівців та має декілька видів, а саме: 1) кросдисциплінарний (crossdisciplinary: певна дисципліна вивчається через методологію іншої); 2) мультидисциплінарний (multidisciplinary: фокусування декількох дисциплін на конкретному питанні без спроби їх поєднання); 3) плюридисциплінарний (pluridisciplinary: порівнювання споріднених дисциплін); 4) трансдисциплінарний (transdisciplinary: фокусується на проблемі, а не окремих дисциплінах) [2].

Студіювання досвіду використання міждисциплінарних моделей у закладах фахової передвищої освіти в процесі професійної підготовки

майбутніх фахівців дає підстави виокремити ключові позиції цього сегменту освітнього простору:

- поєднання теорії і практики (науки і виробництва), їх інтеграція;
- комп'ютеризація, наскрізне використання фахового прикладного програмного забезпечення;
- диверсифікація, розширення пропозицій освітніх послуг;
- насиченість напрямів позанавчальної діяльності;
- неперервність освіти, готовність до навчання впродовж життя.

За цих умов особливої актуальності набуває кросдисциплінарний підхід як основа якісного навчання, професійної підготовки здобувачів освіти у закладах фахової передвищої освіти.

Кросдисциплінарний підхід переорієнтовує процес професійної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти на розширення меж дисциплін, що, у свою чергу, сприяє підвищенню рівня знань у суміжних сферах діяльності.

І. Прилепа та В. Ковальчук справедливо вказують на те, що «мультифункціональні працівники займають основну нішу людської мобільності в умовах глобалізації суспільства. Такі працівники здатні швидко пристосовуватися до змін, які відбуваються навколо них. Сьогодні такі працівники є основою економіки та здійснюють реальну та ефективну роботу» [3, с. 176, 177]. У свою чергу, викладачі-практики зазначають, що «лише завдяки інтеграції навчальних дисциплін, постійному науковому пошуку й знаходженню ефективних шляхів для якісного опанування майбутніми спеціалістами теоретичними знаннями й практичними навичками сформується нові узагальнені засади задля реалізації завдань фахової передвищої освіти» [3].

Отже, кросдисциплінарний підхід дозволяє забезпечити фахову підготовку здобувачів освіти з мінімальними витратами – як часовими, так і ресурсними. При цьому освітнє середовище здатне забезпечити відповідний рівень сформованості професійної компетентності.

Список використаної літератури

1. Кроссекторальна експортна стратегія «вдосконалення навичок» 2019–2023 (26 грудня 2019). Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=4caaddb5-094f-4dab-8ac9-da323b41ad65&title=SektoralniTaKrossektoralniEksportniStrategii> (дата звернення: 15.10.2022).
2. Brewer P. E., Mitchell M. A., Sanders R., Wallace P., Wood D. D. Teaching and Learning in Cross-Disciplinary Virtual Teams. *IEEE Transactions On Professional Communication*. 2015. Vol. 58. No. 2. P. 208–229.

3. Прилепа І. М., Ковальчук В. І. Роль кросдисциплінарних навичок у професійній діяльності педагога професійного навчання. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень: матеріали II міжнародної наукової конференції* (м. Одеса, 10 вересня, 2021 р.) / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 176–177.

4. Міненко Г. М., Осіпов І. В., Толмачова І. Г. Роль міждисциплінарного підходу під час навчання майбутніх фахівців у закладах фахової передвищої освіти URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5079/1/1Stattia.pdf> (дата звернення: 18.10.2022).

Гречка Микола Михайлович,
магістрант Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка

ВИКОРИСТАННЯ СТАРШОКЛАСНИКАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОЄКТУВАННЯ ВИРОБІВ З ДЕРЕВИНИ

Широке впровадження цифрових технологій у навчальний процес є одним з найбільш помітних проявів впливу технічного прогресу на освітню галузь. Наразі традиційні методи поступово відходять на задній план, поступаючись більш прогресивним, які за своєю специфікою дедалі частіше використовують увесь спектр комп'ютерних технологій.

Використання цифрових технологій сприяє скороченню часу на пошук необхідної інформації, забезпечення вільного доступу до такої інформації; оновлення змісту освіти, удосконалення і розвиток організації навчального процесу; вивільнення додаткового часу для індивідуальної самостійної роботи учнів, забезпечення якості навчання [2].

Педагоги стверджують, що цифрові технології в освіті є одним із пріоритетних напрямів її реформування. У широкому розумінні – це комплекс соціально-педагогічних перетворень, пов'язаних із насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами й технологіями, у вузькому – впровадження в заклади освіти системи інформаційних засобів, що ґрунтуються на мікропроцесорній техніці [1].

Використання цифрових технологій на уроках технологій під час проєктування виробів з деревини дає можливість стимулювати мотивацію, інтерес учнів до отримання нових знань; активізувати навчання шляхом використання привабливих і швидкозмінних форм подання інформації (анімація, колір, звук тощо); залучати учнів до активної навчально-пізнавальної діяльності завдяки новизні та нетрадиційності; поліпшити сприймання матеріалу за рахунок наочності, обертання, кольорового зображення, графіки, мультиплікації, музики, відео тощо; здійснювати

контроль знань, умінь та навичок учнів; стимулювати рефлексію; реалізувати індивідуалізацію навчання; оперативно управляти навчанням; здійснювати доступ до розподілених навчально-інформаційних ресурсів; організувати дистанційне навчання тощо.

Крім того, впровадження цифрових технологій у навчальний процес дає змогу вчителю створити багатий довідковий та ілюстративний матеріал, поданий у найрізноманітніших формах (текст, графіка, анімація, звукові й відеоеlementи). Інтерактивні комп'ютерні програми активізують усі види діяльності людини: розумову, мовну, фізичну, перцептивну, що прискорює процес засвоєння матеріалу. Застосування мультимедійних засобів і технологій створює нову якість передавання й засвоєння системи знань.

Таким чином, можна стверджувати, що важливість запровадження цифрових технологій у навчальний процес школи не викликає сумнівів, адже використання цих технологій дозволяє змінити обсяг і зміст навчального матеріалу; використання програмних засобів з метою розвитку логічного, наочно-образного мислення, а також формування вербально-комунікативних і практичних умінь; варіативності у виборі видів навчальної діяльності та способів подання навчального матеріалу; забезпечення індивідуальної і диференційованої роботи над навчальним матеріалом; розширення сфери самостійної роботи з елементами дослідницької діяльності.

Таким чином, цифрові технології відкривають кожному учню доступ до практично необмеженого обсягу інформації та її аналітичної обробки, є універсальним засобом пізнавально-дослідницької діяльності. Їх використання дозволяє посилювати інтелектуальні можливості учня, впливаючи на його пам'ять, емоції, мотиви, інтереси; створює умови для перебудови структури його пізнавальної та виробничої діяльності.

Список використаної літератури

1. Жук Ю. О. Характерні особливості поведінки у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі. *Комп'ютерно орієнтовані системи навчання*: збірник. наук. праць. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2001. Випуск 4. С. 144–147.
2. Христіанінов О. М. Концептуальні підходи до створення і застосування комп'ютерних презентацій навчального призначення. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2006. № 2. С. 59–69.

Грицай Алла Войтеховна,
викладач професійно-теоретичної підготовки
Державного професійно-технічного навчального закладу
«Лебединське вище професійне училище лісового господарства»

ВИКОРИСТАННЯ СТРАВ РЕГІОНАЛЬНОЇ КУХНІ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ СИРОВИНИ В НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ КУХАРІВ

Одна з вимог сучасної професійної (професійно-технічної) освіти – це залучення до освітнього процесу підприємств регіону.

Саме тому творчий колектив викладачів та майстрів виробничого навчання сфери громадського харчування та торгівлі ДПТНЗ «Лебединське ВПУ лісового господарства» вважає головним у своїй діяльності здійснювати підготовку фахівців, які зможуть працювати на сучасних виробництвах та виконувати завдання з використанням нової техніки, сировини, інноваційних способів обробки, приготування та подачі страв.

Сьогодні підприємства харчування пропонують відвідувачам не тільки страви національної української кухні, а й регіональні.

Для кожного регіону області характерні свої традиційні страви й кулінарні вироби, особливі технології їх приготування.

Простежуючи історію розвитку кухарського ремесла Лебединщини можна дійти висновку, що кухня нашого регіону з давніх часів відзначалася великою різноманітністю страв і їх високими смаковими й поживними якостями, а однією з «козирних» страв були і залишаються донині ковбасні вироби, бо і наразі Лебединські ковбаси відомі не лише в Сумській області, але й далеко за її межами.

Ми на засіданні методичної комісії доповнили зміст навчальної програми переліком нових страв сучасної української кухні, та разом з учнями та роботодавцями відпрацьовуємо технологію їх приготування на уроках виробничого навчання.

Такі теми, як «Приготування страв з м'яса, сільськогосподарської птиці, кролика та субпродуктів» доповнена стравами, що розроблені шеф-кухарями підприємств харчування нашого міста, наприклад – стіфадо з кролика; тема «Приготування солодких страв і напоїв» – десерт «Сюрприз»; тема «Приготування прісного тіста та виробів з нього» – домашньою локшиною, галушками, варениками з квасолею.

Зокрема, під час вивчення теми «Технологія приготування холодних страв і закусок» ми навчаємо учнів технології приготування таких страв: домашня ковбаса по-лебединськи, сальтисон, кров'янка по-домашньому», що ввійшли до складу «Збірника рецептів страв української кухні Сумщини» та розроблені спільно із соціальними партнерами, а саме спортбаром «Адреналін».

Усі вищезазначені страви були апробовані на підприємствах ресторанного господарства міста та ввійшли до меню.

Але ми йдемо в ногу з часом, тому без вагань долучилися до спільного соціального проекту «Равлик в українській кухні» .

На території м. Лебедин працює фермерське господарство «ФЕРМА ЕКО», яке має на меті розширити смакові горизонти українця, поєднуючи національну кухню зі світовими кулінарними традиціями [2].

М'ясо равлика вважається не тільки смачним, але і лікувальним, в якому є незамінні для людського організму амінокислоти, вітаміни, мінерали [1].

Вивчивши досвід «ФЕРМИ ЕКО», ми створили власні рецепти, поєднавши традиційну українську кухню із сучасними кулінарними тенденціями – це книш з равликовою ікрою, закуски «Равлик з гречаними присканцями» та «Равликова душенина з лимонною підливою» та плануємо поповнити збірник рецептів української кухні [4; 5].

Отже, ми рекомендуємо названі страви для використання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, на підприємствах ресторанного сервісу.

Пропонуємо доповнити зміст робочих та освітніх програм за професіями «Кухар», «Кондитер» рецептами страв регіональної кухні.

Список використаної літератури

1. Шевчук В. Ф., Бурлака В. А., Кривий М. М., Мамченко В. Ю. Безпека та санітарна якість м'яса слимаків при їх утриманні в умовах промислової ферми.

2. Офіційний сайт фермерського господарства «ФЕРМА ЕКО». URL: <https://farm-eco.com.ua/ua/>

3. Офіційний сайт польсько-української компанії «Snails House». URL: <https://ukraine.snails-house.com/>

4. Богатиренко Я. П. Соціальне партнерство – забезпечення якості підготовки конкурентоспроможного фахівця. URL: <https://drive.google.com/file/d/1dkc-P4C6gdEdmRkinIafazOY4D--qk3b/view?usp=sharing>

5. Майстер-класи. Приготування страв: «Книш з равликовою ікрою», «Равлик з гречаними присканцями», «Равликова душенина з лимонною підливою». URL: https://drive.google.com/file/d/10V0yYdppVM_oLnDuYp5asyjxKupidn/view?usp=sharing

Дворянова Тетяна Олександрівна,

викладач англійської мови

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

**НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ
ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО**

МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх фахівців постійно зростають. Англійська мова стає обов'язковим компонентом професійної освіти. Із огляду на це запорукою успішної підготовки висококваліфікованих фахівців різних галузей стає володіння ними засобом міжнародного спілкування – англійською мовою. Ще десятиліття тому на немовних спеціальностях коледжів значна увага на практичних заняттях з англійської мови приділялась читанню та перекладу загальнонаукової та фахової літератури, хоча студенти мають не тільки читати оригінальну літературу за спеціальністю, а й брати участь в усному спілкуванні англійською мовою в обсязі матеріалу, передбаченого програмою.

Процес навчання професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою є одним з найважливіших компонентів навчальної діяльності здобувачів освіти немовних спеціальностей, що виконує в педагогічному процесі такі функції: стимулює навчальну діяльність студентів; забезпечує необхідний та достатній рівень володіння іноземною мовою в ситуаціях професійно орієнтованого спілкування; позитивно позначається на якості знань, умінь та навичок студентів; регулює перебіг розумової діяльності студентів і сприяє їхньому інтелектуальному розвитку; спонукає до самостійної й творчої діяльності, до застосування більш досконалих способів розв'язання практичних завдань.

Доведено, що сутність навчання іншомовної професійно спрямованої комунікації полягає в інформаційній функції, коли студенти, моделюючи ситуації професійного спілкування іноземною мовою, не тільки обмінюються заданою інформацією, але видозмінюють її, створюють якісно нову з метою одержання необхідної їм інформації в конкретній сфері професійної діяльності [4, с. 7].

Процес навчання усного мовлення складається з формування мовленнєвих навичок, їх удосконалення та розвитку власне вмій англомовного спілкування.

У процесі навчання студенти професійно-педагогічного фахового коледжу мають набути такого рівня комунікативної компетенції, який дозволив би користуватися іноземною мовою у встановленні усних контактів із закордонними фахівцями під час участі в наукових заходах. У зв'язку із цим виникають природні комунікативні ситуації, у яких необхідно зрозуміти іншомовне мовлення фахівця і висловити свої міркування з тієї чи іншої проблеми. Серед подібних ситуацій можна назвати такі:

- 1) участь у міжнародних конференціях, симпозиумах, конгресах, на яких необхідно зрозуміти доповідь чи повідомлення іноземною мовою;
- 2) мовленнєві контакти під час подібних зустрічей;
- 3) обговорення договорів, угод за фахом;

4) мовленнєві контакти, пов'язані зі спільною підприємницькою діяльністю [2, с. 24].

Водночас важливим є створення навчальних ситуацій, у яких необхідно зрозуміти професійно спрямоване іншомовне мовлення, наприклад: сприймання лекцій іноземною мовою і виступ на практичних, підготовка студентів до продовження навчання за кордоном. Готувати фахівців до участі в подібних ситуаціях необхідно ще в стінах закладу фахової передвищої освіти на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням.

Розглянемо формування комунікативної компетенції при вивченні теми «Наш коледж». Бажання студентів розповісти та дізнатися про те, що їм близьке та знайоме, підвищує ефективність навчальної мовленнєвої діяльності на занятті з англійської мови.

Навчальні тексти повинні відповідати певним вимогам: бути інформативними та цікавими, щоб студенти мали змогу задовольнити свої пізнавальні потреби, збагатити світосприйняття, отримати задоволення від їх читання та обговорення. Але слід пам'ятати, що інформація, подана в тексті, буде цікава тільки за умови, якщо текст буде посильним, відповідати віковим та психологічним особливостям, студенти його легко зрозуміють та, в деяких випадках, захочуть доповнити власними думками та інформацією [1].

Роботу над текстом треба завжди починати з пояснення нових слів та виразів, спираючись на вже наявні знання студентів. Слід обов'язково використовувати ілюстрації до тексту або, краще, запропонувати студентам завдання самостійно підготувати дидактичний матеріал: картки, листівки, намалювати коледж чи принести фото, які вони мають за цією темою в домашній галереї. Спираючись на це, студенти швидше та якісніше засвоять матеріал. На цьому етапі дуже важливо «заінтригувати» їх, викликати зацікавленість тим, що їм потрібно буде прочитати та дізнатися.

Після того, як відпрацьовано лексику та проведено фонетичну роботу над текстом, студентам пропонується домашнє завдання для самостійної роботи. Наступним завданням здобувачам освіти може бути відмітити аудиторії, підписати їх назви та ін. Це може стати у пригоді при вивченні граматичного матеріалу з теми «Використання прийменників». Далі студенти повинні дати відповіді на питання. Картки з питаннями пропонуються кожному разом із графічним зображенням коледжу. Студенти обирають самостійно форму відповіді – усну чи письмову. Контроль за виконанням домашнього завдання (усний) проводиться фронтально, іноді залучають студентів, які добре володіють іноземною мовою. Така робота проходить у парах.

При опрацюванні теми «Наш коледж» використовується такий орієнтовний перелік видів робіт:

- продовжіть речення англійською мовою;
- скажіть речення англійською мовою;
- правильні чи неправильні наступні твердження;
- дайте відповіді на запитання тощо

Залежно від рівня володіння іноземною мовою студенти отримують диференційовані завдання. Вони самостійно обирають одну із запропонованих ситуацій, а викладач чітко формулює завдання для кожного з урахуванням його вмінь та навичок. Наприклад:

1. Наш коледж готується до прийому закордонних гостей. Ви бажаєте розповісти іноземним гостям якомога більше про навчальний заклад. Із чого ви почнете свою розповідь?

2. Друзі з Лондона завітали до коледжу та у фое їх зацікавив стенд про історію закладу освіти. Що саме ви можете розповісти?

На узагальнювальному занятті для перевірки знань студентів можна запропонувати їм тест із 10 речень, до кожного з яких дається чотири варіанти відповідей. Такий тест дозволяє перевірити також знання лексичного матеріалу. Постійна робота над лексикою, різноманітні умовно-комунікативні вправи сприяють розширенню словникового запасу студентів. Додаткові тексти та різноманітні завдання під час роботи з ними, складання мікродіалогів дають можливість висловлювати свої думки.

Підсумком такої великої роботи можуть стати повідомлення окремих студентів або групи за поданою темою.

Отже, виклики сьогодення вимагають від випускників закладу фахової передвищої освіти володіння англійською мовою для професійного спілкування.

Список використаної літератури

1. Бернацька О. В. Модулювання ситуацій професійної діяльності у навчанні іноземної мови студентами немовних спеціальностей: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2004. 21 с.

2. Гапонова С. В. Сучасні методи викладання іноземних мов за кордоном. *Іноземні мови*. 2018. № 1. С. 24–31.

3. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. *Іноземні мови*. 2012. № 1. С. 39–46.

4. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Луганськ, 2005. 23 с.

Демків Анна Миколаївна,
старший викладач кафедри профілактики пожеж та
безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління та
наукових досліджень з цивільного захисту,
аспірантка ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних наук України

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ЦЕНТРІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Розвиток цифрових технологій відкриває для України нові можливості щодо зростання національної економіки, підвищення якості життя громадян. У Концепції «Нова українська школа» (2016 р.) виділено десять ключових компетенцій, що необхідні для життя, одна з них – інформаційно-цифрова.

Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією; інформаційну й медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, роботу з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо).

Аналіз законодавства України та державних цільових програм з освіти та інформатизації [1–3] показує, що інформаційна компетентність як окрема складова професійної компетентності педагога обумовлена активним використанням інформаційних технологій (ІТ) у всіх сферах людської діяльності, в тому числі й в освіті, що забезпечить реалізацію таких педагогічних завдань в їх професійній діяльності: підвищення його ефективності та якості навчального процесу; формування відкритої системи освіти; системна інтеграція предметних галузей знань; розвиток інформаційної компетенції; формування інформаційної культури; підготовка педагогічних працівників різних спеціальностей, що добре володіють засобами ІТ [4].

Розвиток інформаційно-цифрової компетентності викладачів навчально-методичних центрів цивільного захисту (далі – НМЦ ЦЗ) здійснюється під час навчання в педагогічних навчальних закладах; під час курсів підвищення кваліфікації в Інституті державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту; шляхом самоосвіти.

Пріоритетними напрямками розвитку підготовки педагогічних працівників НМЦ ЦЗ є впровадження в навчальний процес науково-технічних досягнень, інноваційних освітніх технологій, особистісно орієнтованого підходу до навчання; модернізація інформаційного та матеріально-технічного забезпечення освіти. Ефективність навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності насамперед залежить від тих методів, які є підґрунтям організації пізнавальної діяльності слухачів. Тому

великого значення у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників НМЦ ЦЗ набуває впровадження інноваційних методів навчання, які є ефективним засобом в опануванні новітніх технологій, підвищенні якості знань, формуванні життєвої і професійної компетентності [5–6]. Наприклад, серед інноваційних освітніх технологій перспективною для НМЦ ЦЗ є застосування кейс-методу. Це зумовлено вимогами до підготовки слухача, який повинен володіти певними компетентностями, що дозволяють опрацьовувати рішення в умовах надзвичайних ситуацій різного характеру при швидкій зміні оперативної інформації та браку ресурсів [7]. Крім того, враховуючі сьогодення, достатньо активно в освітню діяльність Інституту та НМЦ ЦЗ впроваджується дистанційне навчання, що вимагає від цих закладів та їх викладачів організації навчання слухачів на базі використання інформаційно-комунікаційних технологій і, зокрема, комп'ютерних мереж для усіх слухачів різних областей, які потребують підвищення кваліфікації. Так, викладачі Інституту та НМЦ ЦЗ активно використовують специфічні форми, а саме: відеоконференції, чат, форуми, електронну розсилку, дистанційні платформи Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom тощо.

Таким чином, розвиток інформаційно-цифрової компетенції викладачів НМЦ ЦЗ відіграє значну роль під час організації та проведення на високому навчально-методичному рівні підвищення кваліфікації педагогічних працівників НМЦ ЦЗ, що забезпечує підвищення якості навчального процесу.

Список використаної літератури

1. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 02.12.2012 р. N 5463-17 Дата оновлення: 01.01.2022. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.10.2022).
2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; редкол.: В. Г. Кремень, В. І. Луговий, А. М. Гуржій, О. Я. Савченко; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2016. 448 с.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/ko-nczercziya.pdf>
4. Антонченко М. О. Вдосконалення інформаційно-цифрової компетентності вчителя в умовах дистанційного навчання. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії*: матеріали XXVI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 30 квітня 2020 р.). С. 79–81. URL: http://conferences.neasmo.org.ua/uploads/conference/file/76/conference_30-

30.4.2020.pdf

5. Васильченко Л., Шевченко В., Демків А. Виртуальний урок як форма організації інформаційної освітньої середовища. *Сборник научных трудов «Thesaurus: междисциплинарные исследования»*. 2021. Выпуск VIII. С. 25–35. URL: <https://documentcloud.adobe.com/link/review?uri=urn%3Aaaid%3Aascds%3AUS%3Ae83d8b1f-dcbe-4d0a-89e6-341fe9cd4c14#pageNum=1>.

6. Mykhailov V., Kupriyevych V., Romanov L., Demkiv A., Petrenko L., Shevchenko V., Bakhtiyarova K., Khyzhnyak V. Aviation search and rescue personnel training by the means of the information educational environment of the establishment of postgraduate education. *Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. 11/02/XXI. (VOL. 11, ISSUE 2, SPECIAL ISSUE XXI). С. 181–185. URL: <http://www.magnanimitas.cz/11-02-xxi>.

7. Бабійчук І. В., Михайлов В. М., Павлов С. С. Удосконалення процесу підготовки педагогічних працівників сфери цивільного захисту шляхом впровадження інноваційних освітніх технологій. *Науковий збірник ІДУЦЗ*. 2017. № 5. С. 12–16. URL: http://lib.idundcz.dsns.gov.ua/weblib/books/nz_5_%202017.pdf

Демченко Михайло Сергійович,

аспірант кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ОСВІТІ

Професійна освіта в умовах війни зазнає докорінних змін. Процеси викладання та навчання організуються в інший спосіб, цілком відмінний від попереднього. Традиційні форми замінюються дистанційним навчанням.

Освітня спільнота відзначає, що наше освітнє життя наблизилось до моменту кардинальних змін.

Дистанційне навчання, віртуальні класи, цифрові технології, віртуальна взаємодія і т. д. – це ті чиники, що насамперед впливають на організацію освітнього процесу. Отже, нагальною стає проблематика розвитку професійної компетентності викладачів.

Перед викладачами вишу стоїть завдання постійного саморозвитку, спрямованість якого визначається сукупністю життєво необхідних компетентностей, нових суспільних викликів і стратегій викладання.

Одним з найважливіших завдань для тих, хто навчає, є пошук шляхів забезпечення ефективної взаємодії зі здобувачами освіти в умовах дистанційного навчання, яка має бути побудована за принципом рівноправ'я на основі різних обов'язків. У спільноті тих, хто навчається, кожен поважає і цінує індивідуальний стиль навчання іншого.

Завдання складне передусім для тих, хто вважає, що у викладанні повинен постійно використовуватися один і той самий стандартний підхід.

Можемо сказати, що педагогічна спільнота переживає час великого перехідного періоду, можливо, найбільшого в історії людства.

Акцентується увага на нових формах навчання та створення унікальних можливостей співпраці всіх учасників освітнього процесу в умовах вишу. Здобувачі професійної освіти шукають необхідні їм сервіси та інші електронні ресурси, обирають власний стиль навчання та нові можливості досягати поставлених цілей.

Педагогом професійного навчання не може бути той, у кого не сформовані здатності до постійного самовдосконалення шляхом навчання. Одна з найважливіших речей при цьому – планування суб'єктами освітнього процесу свого саморозвитку. Зокрема, студенти мають бути зацікавлені в подальшому особистому зростанні, опануванні знань та навичок.

Узагальнення педагогічної практики, досвіду підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в Глухівському НПУ ім. О. Довженка дозволило зробити висновок про важливе місце неформальної освіти у формуванні їх професійної компетентності. Зокрема, проведення тренінгів за темами «Педагогічна взаємодія в умовах дистанційного навчання», «Шляхи саморозвитку педагога професійного навчання», «Вербальне та невербальне спілкування», «Методи дистанційного навчання» тощо сприяє майбутньому професійному становленню здобувачів освіти.

Таким чином, у галузі професійної освіти наразі є вагомі зміни. Певні елементи сучасного навчання будуть мати продовження у майбутньому в мирний час. Адже цифрові технології стають нормою життя. В умовах вишу треба створити таке освітнє середовище, яке найкращим чином відповідатиме індивідуальним потребам кожного, потрібно застосовувати різні види стратегій у навчанні для задоволення потреб здобувачів освіти. Сучасний педагог – це людина з великим потенціалом, яка готова розвивати себе впродовж своєї кар'єри.

Дехтярєва Світлана Василівна,

викладач фахових дисциплін

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий
коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Головне завдання викладача – не лише передавати знання, а й залучати майбутніх майстрів виробничого навчання до свідомого засвоєння та опанування необхідними компетентностями. Вважаю, що організація

електронного освітнього середовища, використання хмарних технологій, реалізація компетентнісного підходу до навчання є одним зі шляхів формування інформаційно-цифрової компетентності [2].

У зв'язку з тим, що майже в усіх сферах людської діяльності використовуються цифрові технології, формування цифрових умінь є необхідним для сучасного життя [1].

Діджиталізація освітнього процесу на уроках інформатики почалася в нашому закладі освіти вже з 2019 року і здійснюється за допомогою мережі Internet через хмарні технології Google, завдяки чому повністю забезпечується керування інтерактивним освітнім процесом.

Для багатьох освітян Google Classroom – найпростіший і найзручніший у використанні засіб: пов'язує Google Диск, Google Документи, Google Таблиці, Google Презентації, Google Форми, Google Сайти, Gmail та інші сервіси. Це дає змогу викладачу і студентам вирішувати такі питання: навчання у випадку воєнного стану; можливість повторно переглянути матеріали заняття; організація індивідуальної роботи вдома; отримання консультацій; можливість завантажувати інформацію практично в будь-якому форматі; можливість перевіряти рівень знань самими здобувачами освіти [3].

Традиційне навчання інформатики змінило свій формат завдяки розвитку цифрових технологій. Навчання в режимі «он-лайн» – виклик сьогодення.

Цифрове освітнє середовище є основою у викладанні предмету. Всі теми базуються на використанні цифрових технологій. Так, під час вивчення модуля «Інформаційні технології в суспільстві» майбутні майстри виробничого навчання ознайомлюються з інформаційними системами (управління освітою, Конкурс, E-olimp), навчальними курсами на платформі Прометеус; вивчають професії майбутнього; вивчають сервіси з метою планування діяльності (Календар Google, Doodle); засобами програми Easy GIF Animator створюють банерну рекламу; переглядають можливості сервісів українських банків; знайомляться з напрямками використання штучного інтелекту та ін.

На заняттях інформатики майбутні майстри виробничого навчання можуть побачити, як застосовуються цифрові технології в математиці, біології, історії тощо й різних сферах життя, ознайомившись із можливостями сайту Mozaik Education для перегляду 3-D анімацій та сайтом університету Колорадо.

Опановуючи дисципліну «Будова та експлуатація автомобілів і двигунів», студенти спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт) заходять на сайт Mozaik Education і переглядають 3-D сцену чотиритактний двигун Отто, детально вивчаючи конструкцію, двигун, циліндри тощо.

Отже, використовуючи цифрові технології на заняттях інформатики, можна сформувати в майбутніх майстрів виробничого навчання знання й уміння, необхідні для ефективного та раціонального

використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній діяльності в ході вивчення інших навчальних предметів та в повсякденному житті.

Список використаної літератури

1. Проект «Цифрова адженда України – 2020». Концептуальні засади. Грудень, 2016. 90 с.
2. Жук Ю. О. Особистісний простір учня в комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. № 3. 29 с.
3. Биков В. Ю. Хмарні технології, ІКТ-аутсорсинг і нові функції ІКТ підрозділів освітніх та наукових установ. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. № 10. С. 8–23.

Dudka Uliana,

Candidate of Pedagogic Sciences (Ph. D.)

Berezhany Professional College of NULES of Ukraine

ADVANTAGES OF INTRODUCING INTERACTIVE TEACHING METHODS USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES INTO THE EDUCATIONAL PROCESS

Nowadays require from teacher the ability to apply information and communication technologies in the process of training of future specialists to future professional activities, and the higher education applicants themselves are already striving to learn with the help of new education methods and technologies. Use of interactive methods of study in educational process, using ICT, increases cognitive activity, develops student creativity, ability to interact, discuss problems for collective solution. There are enough services in the Internet for creating interactive tasks that is why we will look through only a few that we consider the most acceptable for use in the process of training of specialists.

Playbuzz online platform (<https://www.playbuzz.com/>) allows creating tests, polls, slideshows, flash cards, articles-lists with animated pictures, but it has an English interface that sometimes makes it difficult to communicate with the subjects of study. Resource Rebuses in Ukrainian (<http://rebus1.com/>) helps generate rebus from any word or phrase. Service Task Generator (<https://childdevelop.com.ua/generator/letters/cross.html>) allows create crosswords in Ukrainian that can be used in electronic and paper variant. Word Search Service (<http://www.armoredpenguin.com/wordsearch/>) automatically generate crosswords only by entering the required terms, but has an English interface. Kahoot service (<https://kahoot.com/>) allows create games and quizzes using pictures or video clips. It is possible to enter points for the correct answer and speed. Word It Out (<http://worditout.com/>), Wordle (<http://www.wordle.net/>)

and Word Clouds (<http://www.wordclouds.com/>) services help create tag clouds from text. Multifunctional services Onlinetestpad (<http://onlinetestpad.com/ua-ua/Default.aspx>) and Learningapps (<http://learningapps.org>) allow create many interactive exercises on one platform.

The LearningApps platform for creating interactive exercises is very popular among pedagogical workers.

The created interactive exercises in the LearningApps service, namely didactic materials can be used both during classes in the form of interactive and extracurricular activities for quests and games. They can be used as visual material in the process of studying new material or for its fixing and as a control and verificating material after studying any topic [2].

Note that use of information and communication technologies (ICT) in the process of training of future specialists executes a number of pedagogical tasks. The performances of using ICT in educational process is that they give the following opportunities: to organize training more effectively due to the presence of a number of functions (saving a significant amount of information in the form of archives, providing limited access to sources of information, fast transmission of information over long distances); multiple repeating of elements of educational material in order to understand it better; managing the on-screen images; automation of management activities; differentiation of the forms of presenting information using multimedia tools; intensification of educational and cognitive activities and independent work of higher education applicants; forming the positive study motivation; ensuring differentiation of study; develop the higher education applicant's thinking, logic, ability of analyzing and synthesizing information, make conclusions; increase the volume of work performed, improve the system of knowledge control; rational organization of educational process; forming the skills of search activity; providing quick access to various search engines, electronic libraries, other information Internet resources; increasing the information content of study material, achieving high results of instructor's pedagogical activity; ensuring the clarity of educational material; promoting reflection; creating conditions for providing the higher education applicants's own learning trajectory [1].

Summing up, note that the mentioned above online resources help the instructor to interest and involve each higher education applicant in the task doing, increase the efficiency of mastering the study material, to form professional and command skills of work.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Dudka, U. T. (2019). Preparation of future economists for professional activity by means of information and communication technologies. (Dys. kan. ped. nauk). Khmelnytska humanitarno-pedahohichna akademiia, Khmelnytskyi. (in Ukrainian)

2. Sablina, M. A. (2017) Learningapps interactive environment as a tool for teaching theoretical material in the process of professional preparation of students. *Vidkryte osvितnie e-seredovyshche suchasnoho universytetu*, 3, 288-294. (in Ukrainian)

Дюхіна Наталія Іллівна,
викладач ЗВО ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ РОБОЧИХ ЛИСТКІВ, РОЗРОБЛЕНИХ НА ПЛАТФОРМІ *LIVEWORKSHEETS*, ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТА «КОМП'ЮТЕРНІ СИСТЕМИ ТА МЕРЕЖІ» В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Темп сучасного життя і умови, в яких опинилися всі навчальні заклади України, змушує викладачів розвивати гнучкість у організації навчального процесу, знаходити нові підходи до викладання матеріалу і контролю знань здобувачів освіти. На допомогу приходять сучасні програмні засоби, які дозволяють виконувати дії, схожі з дошкою, оновлені підходи до перевірки письмових робіт, а також обов'язково різноманітні варіанти структурування контролю знань. Цікавим безкоштовним сервісом є платформа *liveworksheets* для створення інтерактивних робочих листків, що її можна вдало використати для контролю знань здобувачів освіти.

Liveworksheets дозволяє перетворювати ваші традиційні робочі аркуші для друку (doc, pdf, jpg...) на інтерактивні онлайн-вправи із самовиправленням, які ми називаємо «інтерактивними аркушами».

Здобувачі освіти можуть виконати робочі аркуші онлайн і надіслати свої відповіді викладачу. Це гарий варіант мотивувати та зацікавити студента, для вчителя це колосальна економія часу, а для докільля – економія паперу.

Крім того, інтерактивні аркуші повною мірою використовують нові технології, застосовані в освіті: вони можуть містити звуки, відео, вправи перетягування, об'єднання за допомогою стрілок, множинний вибір... і навіть розмовні вправи, які учні повинні виконувати за допомогою мікрофона.

Такі, можна сказати, живі аркуші можна використовувати для створення власних інтерактивних аркушів або використовувати ті, якими поділилися інші викладачі. Цей ресурс налічує велику колекцію з тисяч інтерактивних аркушів, які охоплюють багато мов і предметів.

На рис. 1 подано приклад інтерактивного аркуша для перевірки знань з теорії апаратних складових з дисципліни «Комп'ютерні системи і мережі».

Рис. 1. Зразок інтерактивного аркуша з технічного забезпечення

Такі аркуші є гарною інтерактивною для контролю знань з будь-якої предметної сфери, що дозволить застосовувати цікаві підходи для того, щоб оживити навчальний простір здобувача освіти.

Список використаної літератури

1. Liveworksheets. <https://www.liveworksheets.com/>. 24.10.22, 20:35.
2. About this site. https://www.liveworksheets.com/aboutthis_en.asp/ 26.10.22, 19:20.

Жукова Дар'я Віталіївна,
аспірантка Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Ігнатенко Ганна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафеди професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Зростання впливу науково-технічного прогресу на суспільний розвиток країни та збільшення кількості сфер, що охоплені масштабністю інформатизації суспільства, змінюють акценти в системі освіти. Сьогодення пред'являє високі вимоги світового ринку не тільки до організації виробництва, технологічних процесів, а й до організації процесу підготовки суб'єктів, які беруть активну участь у формуванні трудового потенціалу та забезпечують якість і конкурентоспроможність продукції на вітчизняному й міжнародному ринках праці. За таких обставин у системі професійної професійно-технічної освіти повинен працювати не просто викладач чи майстер виробничого навчання, який володіє відповідними фаховими і психолого-педагогічними знаннями й уміннями, а педагог професійного навчання, здатний забезпечити ефективність підготовки компетентних, професійно мобільних кваліфікованих робітничих кадрів.

Для досягнення бажаного результату, а саме підготовки педагогом професійного навчання компетентного майбутнього фахівця, що володіє достатньо високим рівнем знань, досвідом, обізнаністю для здійснення діяльності й спілкування в різних галузях і сферах, є компетентнісний підхід, реалізація якого визначає результативно-цільову спрямованість освіти і належить до рівня конкретної науки, зокрема психолого-педагогічної.

У контексті сказаного домінантною стає проблема формування компетентного педагога, який характеризується високим рівнем професійної майстерності та здатен усвідомлено реалізовувати основні положення психопедагогіки в процесі підготовки суб'єктів навчання. «Світ вступив в інноваційний тип прогресу. Затребуваною в будь-якій галузі суспільства є інноваційна людина, тобто людина із інноваційним типом мислення, інноваційною культурою і здатністю до інноваційного типу діяльності, аби не відстати від прогресивних змін, людина має формуватися як знаннева, для якої знання є основою життя й діяльності, методологією пошуку й прийняття рішень. Людина розумна в ХХІ столітті, це людина, що постійно навчається», – йдеться в доповіді В. Г. Кременя «Освіта, особистість і соціальний поступ»[2].

В одній із численних наукових праць з проблем та перспектив розвитку української професійної освіти Н. Г. Ничкало наголошує на важливості підготовки якісно нового педагога професійної школи, який органічно поєднує функції викладача та майстра виробничого навчання, формує нову генерації педагогічного персоналу. Поряд із цим значно посилюється необхідність удосконалення професійної майстерності – оволодіння педагогами інноваційними технологіями і методами навчання, спрямованими на їх розвиток.

Усвідомлення пріоритетних положень динамічного інноваційного розвитку суспільства, що висвітлені українськими науковцями, посилює актуальність та значення безперервного вдосконалення професійної майстерності педагога з урахуванням розвитку ідей педагогіки задля досягнення особистістю рівня «людина знаньева», «людина розумна» та «входження» до нової генерації педагогічних кадрів, пріоритетним завданням якої є забезпечення взаємодії суб'єктів освітнього процесу, що спрямована на розвиток професійної компетентності.

Педагог професійного навчання є професійно-педагогічним працівником установи професійної освіти, який виконує функції професійного навчання і виховання учнів, забезпечує виконання вимог державного освітнього стандарту, навчального плану, програми виробничого навчання, безпосередньо відповідає за рівень професійної підготовки, дотримання норм і правил безпечного здійснення роботи учнями. Окрім того, педагог професійного навчання допомагає учням оволодіти сучасною технікою і технологіями виробництва, передовими методами праці, а також формує основи професійної майстерності [3].

Очевидно, що процес формування в освітян професійної майстерності (компетентності) неможливий без належного рівня сформованості професійної майстерності самого педагога. Про важливість безперервного вдосконалення професійної майстерності йдеться в Законі України «Про освіту»: «...педагогічним працівником повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має належний рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи, фізичний та психологічний стан здоров'я якої дозволяє виконувати професійні обов'язки» [1].

Аналіз наукових досліджень з проблем формування й розвитку професійної майстерності педагога професійної школи дає підстави стверджувати, що означене явище не втрачає актуальності за будь-яких освітніх систем. Сама дефініція «професійна майстерність» розглядається в єдиній педагогічній площині із поняттями «педагогічна майстерність педагога», «професійна компетентність педагога». Так, у наукових працях І. А. Зязюна «педагогічна майстерність» – це комплекс властивостей особистості вчителя, що забезпечують високий рівень самоорганізації його професійної діяльності на рефлексивній основі [5].

Професійну компетентність педагога науковець пов'язує з формуванням професійних знань на методологічному, теоретичному, методичному, технологічному рівнях і розглядається як знання предмета («олюднення» знань, особистий погляд на світ), методики його викладання, педагогіки та психології. Однак І. А. Зязюн для усвідомлення попередньої думки наголошує, що особиста оцінка й розуміння проблеми, роздумів, критичний погляд на явища та ситуації є стрижнем педагогічної компетентності, а не саме по собі знання предмета [6].

Аналіз освітньо-кваліфікаційних характеристик Державних стандартів професійно-технічної освіти з професій (опис професійних вимог, що означені словосполученнями «учень повинен знати», «учень повинен вміти»), типових навчальних програм загальнопрофесійної підготовки засвідчує спрямування навчального матеріалу на репродуктивне відтворення визначених у стандарті вимог. При цьому не враховується головний психологічний чинник – бажання та здатність суб'єктів освітнього процесу виконувати ці вимоги. Результат розвитку і формування особистості безпосередньо залежить від того, у якому соціально-психологічному середовищі відбувається освітній (виробничий) процес, як забезпечується становлення суб'єктності особистості (розвиток позитивної мотивації освітян до себе та обраної професії).

Отже, реалізація педагогом кожної педагогічної теорії і практики має знайти відображення в роботі зі здобувачами освіти: у засвоєнні знань, у прагненні зробити процес учіння цікавим і бажаним, розвивальним у запропонованні умов безконфліктного спілкування тощо.

Становлення компетентного педагога професійної освіти повинно бути націлено на формування вмінь самостійно вчитися, самовдосконалюватися, адже від нього чекають професіоналізму в діяльності, відповідального та творчого ставлення до своєї праці. Саме в процесі практики виявляються суперечності між наявним і необхідним запасом знань, що виступає рушійним чинником безперервної самоосвіти.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту». *Освіта України. Нормативно-правові документи*. Стаття 24. 2017. 73 с.
2. Кремень В. Г. Освіта, особистість і соціальний поступ. Київ, 2008.
3. Полякова О. М. Формування творчої активності майбутніх учителів у процесі розв'язання педагогічних задач. Харків, 2019. 188 с.
4. Ашиток Н. О. Комунікативна компетентність як чинник професійного становлення соціального педагога. *Молодь і ринок*. Київ, 2012. С. 63–67.

5. Семенова О. В. Формування художньо-творчої компетентності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва засобами композиції: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Умань, 2017. 278 с.

6. Зязюн І. А. Педагогічна психологія чи психологічна педагогіка. Полтава, 2012. 37 с.

Заболотній Олександр В'ячеславович,

майстер виробничого навчання

Державного професійно-технічного навчального закладу

«Свеський професійний аграрний ліцей»

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБКВЕСТІВ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Потреби сучасної науки і виробництва ставлять перед професійною (професійно-технічною) освітою нові завдання. Нині всі технічні навчальні заклади приділяють велику увагу навчанню учнів комп'ютерного проектування, у тому числі автоматизованого проектування як окремих деталей, так і загалом технологічних процесів. Ефективність застосування інноваційних технологій у навчальному процесі при вивченні теоретичного курсу та використання набутих практичних навичок дозволяє учням займатися проектною діяльністю як у рамках навчальних занять, так і у вільний час на заняттях гуртків технічної творчості, що сприяє всебічному розвитку майбутніх фахівців. Однією з основних цілей підготовки робочих кадрів є формування професіоналізму. Під професіоналізмом розуміється висока майстерність у отриманій професії, що дозволяє випускникові бути конкурентоздатним на ринку праці [4].

Сьогодні якість професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників можливо підвищити за рахунок поєднання сучасних педагогічних технологій з інформаційно-комунікаційними. Прикладом такої ефективної інтеграції є вебквести, що втілюють проектне навчання на основі застосування засобів ІТ. Водночас у системі професійно-технічної освіти є потреба в підготовці педагогічних працівників (викладачів, методистів) до застосування таких технологій.

При дослідженні інформації про вебквести з точки зору історії було з'ясовано, що теорія вебквестів з'явилась в США в Університеті Сан-Дієго в 90-х роках, її засновниками вважають професорів Б. Доджа і Т. Марча. Ця нова технологія прискореними темпами набула популярності як серед американських, так і серед європейських освітян і науковців, а останнім часом поширилась і в Україні [1].

Вебквест – це технологія орієнтована на учнів, занурених у процес навчання, яка розвиває їх критичне мислення. Завдяки конструктивному підходу до навчання учні не лише добирають і упорядковують інформацію, отриману з інтернету, а також скеровують свою діяльність на поставлене

перед ними завдання. Це технологія, яка дозволяє працювати в групах, розвиває конкурентність і лідерські якості.

Таким чином, вебквест – це гра і навчання одночасно: цікавий і перспективний вид діяльності та рольова гра. При використанні вебквесту в навчанні підвищується мотивація учнів до вивчення дисципліни, з одного боку, і до використання комп'ютерних технологій у навчальній діяльності – з іншого. Вебквест – це не простий пошук інформації в мережі, адже учні, працюючи над завданням, збирають, узагальнюють інформацію, роблять висновки. Крім того, учасники вебквесту вчаться використовувати інформаційний простір інтернету для розширення сфери своєї творчої діяльності [2, с. 153–155].

Результати виконання вебквесту залежно від матеріалу, що вивчається, можуть бути представлені у вигляді усного виступу, комп'ютерної презентації, буклетів, публікації робіт учнів у вигляді вебсторінок і вебсайтів (локально або в інтернеті).

Вебквест містить такі основні елементи:

- вступ, у якому обов'язково вказуються терміни проведення роботи і надається вихідна ситуація або завдання;
- посилання на ресурси мережі, у яких міститься необхідний для вебквесту матеріал: електронні адреси, тематичні форуми, книги або методичні посібники з бібліотечних фондів;
- поетапний опис процесу виконання завдання з поясненням принципів обробки інформації, додатковими супровідними питаннями, причинно-наслідковими схемами, таблицями, діаграмами, графіками та ін.;
- висновки, які мають містити приклад оформлення результатів виконання завдання або їх презентації, шляхи подальшої самостійної роботи із зазначеної теми і галузі практичного застосування отриманих результатів і навичок.

Вебквест – одна із найбільш ефективних моделей використання інтернет-ресурсів у навчальному процесі; це і проблемне завдання, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси інтернету; також це формат уроку, орієнтований на розвиток пізнавальної, пошукової діяльності учнів, на якому значна частина інформації здобувається через ресурси інтернету; це дидактична структура, у рамках якої викладач удосконалює пошукову діяльність учнів, задає їм параметри цієї діяльності і визначає її час. Викладач перестає бути джерелом знань, але створює необхідні умови для пошуку і обробки інформації [3].

Як приклад в умовах дистанційного навчання я запровадив елементи вебквесту у виробничому процесі з теми «Технічне обслуговування тракторів». Вебквест «Від учня до фахівця» на різних етапах містив тести, створені Google-форми, Jamboard, рефлексію та міжпредметні зв'язки: «Система технічного обслуговування», «Професійна етика та культура водіння», «Правила дорожнього руху». Використання

вебквесту «Від учня до фахівця» сприяє розвитку професійно-теоретичних та професійно-практичних умінь та навичок та самоосвіті здобувачів освіти.

Така діяльність перетворює учнів на активних суб'єктів навчальної діяльності, підвищуючи не лише мотивацію до процесу здобуття знань, але і відповідальність за результати цієї діяльності і їх презентацію. Ця методика є сучасною та перспективною, має ряд переваг, заслуговує на широке впровадження в навчально-виховний процес.

Отже, упровадження сучасних інноваційних технологій у навчальний процес, безперечно, є одним з основних критеріїв ефективності діяльності професійних (професійно-технічних) навчальних закладів. Інноваційні технології, зокрема вебквести, які застосовуються з метою загальної оптимізації навчально-виховного процесу, спрямовані на формування особистості, здатної інтегруватися в динамічні умови сучасного світу. Вони дозволяють формувати і розвивати професійні здібності, комунікабельність, творчий потенціал майбутнього фахівця. Це дає підстави для подальшого дослідження і практичної реалізації інноваційних технологій, спрямованих на покращення процесу формування базової професійної компетентності майбутніх фахівців.

Список використаної літератури

1. Блідар І. М. Вебквест як педагогічна технологія: посібник для формування нових знань і навичок щодо використання сучасних ІТ-технологій. URL: http://licey.kr.ua/images/metod_rob/Публікації/Посібник%20Веб-квести.pdf
2. Гриневиц М. С. Медіаосвітні квести. *Вища освіта України. Дод. 1. Тем. вип. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології.* 2009. № 3. Київ: Гнозис, 2009. С. 153–155.
3. Желізняк Л. Д. Технологія «Вебквест» на уроках інформатики. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30734/
4. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Видавн. центр «Просвіта»; Пошуково-видавн. агентство «Книга Пам'яті України». 2000. 368 с. URL : <http://www.nbu.gov.ua/>

Зайка Артем Олексійович,
аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Сучасний освітній простір потребує ефективності від майстра виробничого навчання як носія цінностей та знань; психолога, що супроводжує здобувачів освіти в процесі визначення освітньої траєкторії навчання; менеджера освітніх послуг тощо. Майстер виробничого навчання повинен мати критичне мислення, розвинуті здібності організації спільної діяльності, уміти проектувати сучасний освітній процес, керувати активними формами взаємодії, залучати здобувачів освіти до співтворчості. Усе перелічене вище важливо вміти виконувати в цифровому середовищі сучасного закладу освіти.

Майстер виробничого навчання відповідає безпосередньо за практичну підготовку майбутніх фахівців, тому його фахова підготовка повинна включати систему нових педагогічних відносин (цифрове середовище = цифровий педагог + цифровий здобувач освіти), і чим якісніше він буде підготовлений до цього, тим успішнішим буде його професійна діяльність. Таким чином, формування цифрової компетентності стає однією з найважливіших умов професіоналізму, що відображає рівень розвитку професійних та індивідуальних якостей, що забезпечують його самостійність у професійній діяльності [1].

Цифрова освіта як явище нове для багатьох країн є об'єктом вивчення зарубіжної та вітчизняної педагогіки. Виникають нові поняття, такі як «цифрова педагогіка», «цифрова грамотність», «цифровий освітній процес», що широко обговорюються в професійному середовищі.

Поширеність цифрових технологій визначає нові завдання освітньої діяльності: цифровізація освітнього середовища, перехід на цифрове спілкування, дистанційні форми навчання, формування світогляду та світосприйняття на основі загальної цифровізації. В Оксфордському університеті було проведено дослідження цифрової освіти, яке виявило, що педагог є ключовою ланкою цифровізації освіти. Як наслідок – у педагога повинні бути сформовані професійні знання, які відповідають за зміст його діяльності в цифровому освітньому середовищі [2].

Ключові напрями цифрового навчання перебувають у центрі уваги науковців, зокрема інститутів Європейського Союзу, що займаються процесами розвитку національних систем освіти. У 2017 році Комітет з освіти Європейського Союзу розробив профіль цифрової компетентності педагога «Digital Competence of Educators (DigCompEdu)», де визначено шість груп знань, умінь і навичок, у яких цифрова компетентність інтегрує в собі професійні знання, цінності, здатність до самовизначення та вміння особистості реалізувати цифрові технології в педагогічній сфері діяльності.

Розкриваючи змістові аспекти цифрової компетентності DigCompEdu, ми можемо визначити сутність цифрової компетенції майбутнього майстра виробничого [3]:

Для першої групи знань властивий професійний розвиток, розширення професійного середовища через комунікацію,

самовдосконалення відповідно до особистих зацікавлень та професійних потреб.

Друга група представлена розвитком професійних навичок пошуку, створення та спільного використання цифрових освітніх інструментів. Набуті знання дозволяють здійснювати вибір цифрових ресурсів залежно від мети, контексту навчання та педагогічного підходу; сприяють розробленню особистих змін до цифрового змісту освіти; дозволяють удосконалювати процес управління навчанням, захисту та обміну цифровою інформацією та роблять їх доступними для всіх учасників освітнього процесу.

Майстри виробничого навчання навчаються керувати цифровим контентом, цифрові освітні інструменти дозволяють наповнювати зміст освіти, скоригувати методи навчання, удосконалювати технології освітньої діяльності. Дидактичні можливості цифрової освіти створюють нові принципи: цифрової освітньої безпеки, інформаційної наповненості навчання, особистісної незалежності від цифрового простору. Цифрова педагогіка вимагає від майбутніх майстрів виробничого навчання включатися в проектну діяльність, використовуючи цифрові інструменти.

Для третьої групи знань, умінь і навичок характерним є планування та впровадження цифрових пристроїв та ресурсів у освітній процес. Кожен здобувач освіти повинен прагнути максимально модернізувати освітній процес, систематично використовуючи цифрові технології. Майбутній майстер виробничого навчання, використовуючи цифрові інструменти, скорочує пошук потрібної інформації, аналізує її та вибирає найбільш необхідну. Саме тут актуалізується творча складова освітнього процесу.

У четвертій групі цифрових навичок відбувається процес оцінки ефективності цифрових технологій у процесі освоєння знань, формування умінь і навичок. Тут майбутній майстер виробничого навчання повинен критично аналізувати використання освітніх інструментів та їх вплив на прогрес у навчанні. Для педагога надзвичайно важливо використовувати цифрові технології для забезпечення цілеспрямованого та своєчасного зворотного зв'язку із здобувачами освіти.

П'ята група визначає здатність до забезпечення доступності цифрових технологій усім учасникам освітнього процесу. Саме творче саморозкриття у цифрових формах навчання важливе для сучасних майстрів виробничого навчання. Величезні обсяги цифрової інформації в рамках сучасного процесу цифрової освіти вимагають, щоб інформація після прийняття аналізувалася і перетворювалася відповідно до творчого підходу кожного здобувача освіти.

У шостій групі навичок забезпечується діяльність із формування безпосередньо цифрової компетентності у майбутніх майстрів виробничого навчання. Цифрові знання і вміння педагога повинні бути передані як ключові здобувачам освіти і сформувати у них цифровий світогляд з пріоритетом особистісного спілкування та гуманістичних цінностей.

Не можна не відзначити, що процес формування цифрової компетентності вимагає вагомих зусиль від майбутніх майстрів виробничого навчання, і тому важливо сформувати в них стійку мотивацію до використання цифрових технологій в освітньому процесі.

Узагальнюючи вищесказане можна зробити висновок, що цифрова компетентність майстра виробничого навчання вимагає високого рівня оволодіння навичками роботи з цифровими технологіями. Процес формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання передбачає розвиток умінь професійної комунікації засобами цифрових технологій, здійснення інформаційного пошуку, відбору та критичного оцінювання інформації, вибудовування індивідуальної траєкторії безперервного професійного розвитку у відкритому цифровому просторі.

Список використаної літератури

1. Kovalchuk V., Zaika A., Hriadushcha V., Kucherak I. Structural Components Of The Digital Competence Of The Master Of Production Training Of The Agricultural Profile. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. VOL. 22 No.7. Pp. 259–267.
2. Калініна Л. М. Інформатизація освіти і зародження нового освітнього середовища як основи нової Української школи. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. № 4. С. 13–17.
3. Овчарук О. Сучасні вимоги до цифрової грамотності в системі шкільної освіти: на основі рамки цифрової компетентності DigComp 2.0. *Нова педагогічна думка*. 2017. № 4. С. 32–35.

Зінченко Альбіна Валеріївна,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри професійної освіти та
комп'ютерних технологій
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ГОТОВНОСТІ ДО ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМИ ШКОЛАМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Питання формування контингенту є одним з пріоритетних для кожного закладу професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) України. Сьогодні вимагає нових підходів до цієї ланки роботи [2].

Спільна робота закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) та загальноосвітніх шкіл (ЗЗСО) є важливим чинником у підвищенні престижності та популярності робітничих професій. Продуктом

спільної профорієнтаційної роботи має стати особистість, підготовлена до діяльності в мінливих соціально-економічних умовах життя суспільства.

Зупинимось більш детально на можливостях профорієнтаційної роботи в умовах взаємодії ЗЗСО і ЗП(ПТ)О.

Починає рух одна підсистема (ЗЗСО), друга (ЗП(ПТ)О) підтримує і доповнює її. Елементи у системі «ЗЗСО – ЗП(ПТ)О» взаємопов'язані. Завдання створення єдиної, ефективної системи взаємодії передбачає чітке розуміння рівнів, на яких ця взаємодія може здійснюватися.

У словнику української мови поняття «взаємодія» тлумачиться як взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь [1].

Це також: дія в одному напрямі; дія з паралельним прикладенням сил; дія сторін, спрямована на досягнення єдиної мети; дія сторін, мета яких у кінцевому результаті узгоджується.

З поняттям «взаємодія» дійсно пов'язані поняття «співробітництво» – спільна діяльність, спільні дії та «узгодженість» (узгоджувати – надавати відповідності до чого-небудь, єдності з чим-небудь; встановлювати відповідність, єдність між чимось).

Окремим проявом взаємодії є педагогічна взаємодія – процес, що складається з багатьох компонентів, дидактичних, виховних і соціально-педагогічних взаємодій і наявний у всіх видах діяльності вчителя технологій і майстра виробничого навчання та викладача спеціальних дисциплін.

Основними характеристиками взаємодії є: взаємопізнання, взаєморозуміння, взаємовплив, координація дій. Взаємодія – не самоціль, а важливий засіб успішного вирішення поставлених соціальних, навчальних, виховних і розвивальних завдань.

Педагогічна взаємодія може відбуватись на різних рівнях і проявляться у різних формах, а саме:

Взаємодія підпорядкування (ієрархії, субординації) педагог – учень (мікрорівень).

Педагогічна взаємодія узгодження (координації) між педагогами (мезарівень). Така ж взаємодія може бути і між учнями.

Педагогічна взаємодія між закладами, установами (метарівень).

Дуже важливою є взаємодія в організації спільної профорієнтаційної роботи.

Проведення такої діяльності потребує формування готовності майбутнього педагога ЗП(ПТ)О до спільної профорієнтаційної роботи з ЗЗСО. Перш ніж перейти до визначення сутності такої готовності, слід зупинитися на завданнях та функціях викладача ЗП(ПТ)О у спільній профорієнтаційній діяльності.

На основі аналізу досліджень конкретизуємо основні функції педагогів ЗП(ПТ)О у спільній профорієнтаційній роботі із закладами загальної середньої освіти.:

1. *Гностична функція*: а) визначення стану профорієнтаційної

роботи школи і ЗП(ПТ)О з орієнтування учнів на робітничі професії; б) визначення рівня обізнаності учнів зі сферою матеріального виробництва; в) дослідження інформованості учнів про робітничі професії та заклади профтехосвіти.

2. *Проектувальна функція:* а) перспективне планування та інформаційне забезпечення освітнього процесу в спільній профорієнтаційній роботі школи і ЗП(ПТ)О; б) планування комунікаційного забезпечення в системі взаємодії школи і ЗП(ПТ)О; в) розроблення і створення спільних гуртків, планування заходів, спрямованих на ознайомлення і виявлення індивідуальних особливостей учнів.

3. *Конструктивна функція:* а) інформаційне забезпечення спільної з ЗП(ПТ)О педагогічної діяльності (уроків, ігор, практикумів, екскурсій, спільних конкурсів з участю школи і ЗП(ПТ)О тощо); б) вибір засобів, форм, методів профорієнтаційного впливу на учнів під час ознайомлення їх з робітничими професіями; в) психологічне забезпечення – врахування психологічних умов, що сприяють взаємодії учнів школи і ЗП(ПТ)О.

4. *Організаційна функція:* а) організація спільної діяльності педагогів школи і ЗП(ПТ)О як носіїв інформації про робітничі професії; б) організація спільної навчально-пізнавальної та трудової діяльності учнів школи та закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

5. *Комунікативна функція:*

а) структурування груп і колективів для залучення їх до процесу взаємодії школи і ЗП(ПТ)О; б) регламентація взаємовідносин між педагогами і учнями шкіл та педагогами і учнями ЗП(ПТ)О з метою розвитку відчуття товариства і взаємодопомоги.

Реалізація вказаних функцій у педагогічній діяльності педагогів ЗП(ПТ)О сприятиме формуванню в школярів позитивного ставлення до робітничих професій, а як наслідок – унесення робітничих професій до основного чи резервного професійного плану випускників шкіл.

Для успішного проведення профорієнтації адміністрації ЗП(ПТ)О мають співпрацювати з адміністраціями загальноосвітніх навчальних закладів, організовуючи заходи, які дозволять учням ЗЗСО отримати інформацію про певний ЗП(ПТ)О, де вони можуть отримати професійну підготовку. Ці заходи будуть успішними, якщо залучати до участі в них майстрів виробничого навчання і викладачів спеціальних дисциплін ЗП(ПТ)О разом із класними керівниками, вчителями-предметниками.

Загалом, змістом взаємодії є спільна діяльність шкільного колективу і колективу ЗП(ПТ)О: трудова, профорієнтаційна, виховна, що сприяє розширенню соціальних та міжособистісних контактів, збагаченню соціального й індивідуального досвіду учнів. Організаційна взаємодія може здійснюватись такими основними шляхами:

а) залучення учнів і працівників ЗП(ПТ)О до спільних заходів на базі школи; б) діяльність учнів та вчителів школи на базі ЗП(ПТ)О; в) спільна діяльність поза школою і ЗП(ПТ)О.

У цьому аспекті профорієнтаційна робота передбачає:

- зустрічі представників училищ з випускниками для надання інформації щодо ЗП(ПТ)О;
- оформлення професійної інформації про ЗП(ПТ)О на шкільних стендах;
- показ на загальношкільних заходах продукції (колекцій виробів, моделей одягу, зачісок тощо), виготовленої учнями ЗП(ПТ)О;
- запрошення учнів випускних класів шкіл на випускні іспити в ЗП(ПТ)О (у групи кравців, перукарів, трикотажників, вишивальниць, кулінарів, кондитерів тощо);
- запрошення учнів шкіл на конкурси фахової майстерності, щорічний конкурс, відомий у різних містах України як «Всеукраїнський фестиваль моди» тощо;
- зустрічі учнів шкіл з випускниками ЗП(ПТ)О і т. д.

Слід також виділити основні форми та методи, за якими можлива така взаємодія:

- організація спільних гуртків, клубів;
- проведення факультативних занять на базі ЗП(ПТ)О;
- організація спільних навчально-виробничих підприємств;
- проведення спільних конкурсів професійної чи творчої майстерності, виставок робіт, презентацій творчих робіт тощо;
- організація спільних спортивних секцій, змагань та інших заходів: волонтерство, спільні роботи з упорядкування навколишньої території тощо.

Але в умовах військового часу при дистанційному навчанні названі заходи вимагають суттєвого корегування, що вимагає: застосування дистанційних технологій з можливістю індивідуалізації; налагодження дистанційної взаємодії на всіх рівнях (ЗП(ПТ)О – загальноосвітня школа; викладач ЗП(ПТ)О – вчитель; учень ЗП(ПТ)О – учень школи); використання ігрових, проектних та квест-технологій.

Актуальність і необхідність провадження неперервної і системної профорієнтаційної роботи в умовах дистанційного навчання не викликає сумнівів, і це слід враховувати у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів ЗП(ПТ)О.

Цілеспрямована підготовка майбутніх педагогів до спільної профорієнтаційної роботи школи і ЗП(ПТ)О в умовах дистанційного і змішаного навчання є необхідною умовою формування компетентного педагога.

Список використаної літератури

1. Словник української мови. Київ: Наукова думка, 1970–1980.

2. Калейдоскоп профорієнтаційних здобутків. Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Волинській області. Луцьк, 2022 р. 180 с.

3. Професійна орієнтація: як це відбувається сьогодні. URL: <https://globynska-gromada.gov.ua/news/1626426086/>

Зінченко Володимир Павлович,

кандидат педагогічних наук, доцент,
в. о. завідувача кафедри професійної освіти та
комп'ютерних технологій
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Тенденції сучасних соціально-економічних перетворень зумовлюють необхідність активізації професійного самовизначення.

У напрямі професійної орієнтації повинні згаджені діяти всі педагогічні працівники, що визначає потребу у кваліфікованих педагогах, здатних вільно орієнтуватись у складному світі сучасних професій, досконало володіти профорієнтаційною компетентністю.

Ми визначаємо профорієнтаційну компетентність як багаторівневе і багатовекторне утворення особистості, яке забезпечує не тільки здатність до проведення профорієнтаційної роботи з учнями, а й формування власної професійної траєкторії, професійної мобільності та конкурентоздатності. Основна ідея полягає в підході до формування профорієнтаційної компетентності майбутніх педагогів як до цілісної динамічної системи, що забезпечує успішне проведення профорієнтаційної роботи в сучасних умовах і становлення педагога-професіонала.

Зупинимось на методологічних підходах, які доцільно використати в дослідженні процесу формування профорієнтаційної компетентності.

«Методологічний підхід – це сукупність ідей, що визначають загальну наукову світоглядну позицію вченого, принципи, що становлять основу стратегії дослідницької діяльності, а також способи, прийоми, процедури, що забезпечують реалізацію обраної стратегії в практичній діяльності» [1, с. 113].

У нашому випадку – це сукупність вихідних положень, що визначають стратегію щодо дослідження змісту, технології та процесу формування профорієнтаційної компетентності педагога.

Розглядаючи формування профорієнтаційної компетентності як складний і багатоаспектний процес, повноцінне вивчення якого не може здійснюватися з однієї точки зору, ми спиралися на поєднання **системного, синергетичного, гуманістичного, особистісного, діяльнісного,**

**аксіологічного,   праксеологічного,   компетентнісного,
інтердисциплінарного підходів.**

Виходячи з того, що виділяють 4 рівні методології (філософська, загальнонаукова, конкретної науки, конкретного дослідження), коротко зупинимось на реалізації цих методологічних підходів у дослідженні процесу формування профорієнтаційної компетентності педагогів.

Системний підхід дозволяє: розглядати процес формування профорієнтаційної компетентності майбутніх педагогів як складну педагогічну систему, що володіє специфічним змістом і основними ознаками педагогічної системи (компоненти, структура, функції, підпорядкованість тощо); визначити мету як чинник формування профорієнтаційної компетентності майбутніх педагогів; спроектувати модель процесу формування профорієнтаційної компетентності майбутніх педагогів, виявити структурні компоненти, їх місце і значення; розкрити діалектику їх взаємозв'язку.

Синергетичний дозволяє розглядати педагога як самоорганізовану систему, здатну реалізувати свій профорієнтаційний потенціал через самоорганізацію в процесі освітньої та трудової діяльності; визначити сутність і зміст профорієнтаційного саморозвитку особистості майбутніх педагогів в умовах ЗВО, як стратегію розкриття їх професійного потенціалу; обґрунтовує роль саморозвитку особистості майбутнього педагога в процесі формування його профорієнтаційної компетентності.

В якості психологічного базису дослідження проблеми формування профорієнтаційної компетентності педагога покладено **особистісний підхід**.

До основних особливостей особистісно орієнтованої підготовки майбутніх педагогів належать: використання суб'єктного досвіду студентів; створення ситуацій успіху; обмін думками, оцінками; дидактичний матеріал і його різноманітність за змістом; активна робота з навчальним матеріалом; продумування можливості самоосвіти студентів; створення проблемних ситуацій; гнучка організація навчальної діяльності; використання різноманітного дидактичного матеріалу; активізація суб'єктного досвіду; організація спілкування; виконання творчого завдання.

Гуманістичний підхід. Гуманізація освіти покликана оптимізувати взаємодію особистості й соціуму, забезпечувати їх найбільш ефективний розвиток. Якщо в недавньому минулому акцент був значною мірою зміщений у бік домантної ролі соціуму, то нині має місце явне домінування пріоритету особистості.

Традиційна класична модель освіти в усіх своїх варіантах ґрунтувалася на соціоцентризмі. Сучасна ж освіта повинна сприяти створенню суспільства і людини, що усвідомлює себе як особистість.

Гуманізація освіти передбачає створення умов, спрямованих на розкриття та розвиток здібностей людини, її позитивну самореалізацію, в основі чого лежить повага до людини, визначення цілей, змісту, організації і засобів її життєдіяльності, а також характеру взаємодії з середовищем.

Процес гуманізації освіти спрямований на конструювання змісту, форм і методів навчання і виховання, які забезпечують ефективний розвиток індивідуальності здобувача, його пізнавальних інтересів та процесів, професійно-особистісних якостей і створення таких умов, при яких він хоче і може оволодівати педагогічною професією.

Практико-орієнтованою тактикою дослідження є **діяльнісний підхід**, сутність якого полягає у визначенні тих видів діяльності, що забезпечують формування профорієнтаційної компетентності. Цей підхід дозволяє розглянути структуру та особливості профорієнтаційної діяльності майбутніх педагогів; створити умови для формування профорієнтаційної компетентності і саморозвитку майбутніх педагогів за допомогою їх включення в різні види діяльності (навчальна, творча, ігрова, дослідницька, проектна та ін.); визначити зміст освіти, форми, методи для забезпечення активності майбутніх педагогів у формуванні профорієнтаційної компетентності.

Виходячи із загальних уявлень про діяльність, відзначимо, що відмінною рисою діяльності майбутніх педагогів у процесі оволодіння профорієнтаційною компетентністю в умовах ЗВО виступає її дуальність: 1) профорієнтаційна діяльність – вид діяльності (у зовнішньому плані); 2) саморозвиток особистості (діяльність у внутрішньому плані) – це процес самовиявлення і це діяльність особистості, спрямована на чітко усвідомлений результат шляхом самопізнання, самовдосконалення і самореалізації своїх можливостей, що забезпечує ефективне формування профорієнтаційної компетентності.

Базисом дослідження на конкретно-науковому рівні є **компетентнісний підхід**, який дає можливість розглянути профорієнтаційну компетентність майбутніх педагогів; розкрити її зміст і сутність як результат професійної підготовки в умовах закладу вищої освіти; визначити критерії та показники сформованості. Важливим принципом компетентнісного підходу є принцип діагностичності, що полягає в об'єктивному оцінюванні та самооцінюванні рівня сформованості профорієнтаційної компетентності на основі визначених критеріїв.

Компетентнісний підхід є за своєю сутністю **інтердисциплінарним**. Освітньо-професійна програма підготовки вчителя становить єдину систему освітніх дисциплін, котрі взаємопов'язані і взаємозалежні. Будь-яка компетентність не може бути сформована за рахунок однієї навчальної дисципліни. Кожна навчальна дисципліна сприяє формуванню декількох компетентностей, а кожна компетентність формується засобами декількох навчальних дисциплін. При цьому конкретна навчальна дисципліна вносить свою частку у формування профорієнтаційної компетентності.

Аксіологічний підхід реалізується через низку системи аксіологічних принципів: принцип рівноправ'я філософських світоглядних позицій у межах єдиної гуманістичної системи цінностей; принцип рівнозначності традицій і новаторства, визнання необхідності творчого

використання досягнень минулого і зорієнтованості на духовні відкриття в теперішньому та майбутньому часі; принцип екзистенціальної рівності людей, соціокультурного прагматизму замість суперечок про підґрунтя цінностей.

В аксіологічному аспекті проблема формування профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів передбачає розгляд профорієнтаційної діяльності (як по відношенню до інших так і стосовно власної кар'єри) з позиції антропоцентризму, а не соціоцентризму. Рівень профорієнтаційної компетентності розглядається як чинник гармонійного розвитку особистості педагога.

Праксеологічний підхід у дослідженні процесу формування профорієнтаційної компетентності майбутнього педагога реалізується через принцип професійної перспективності (забезпечення розуміння здобувачем можливостей свого професійного зростання).

У випадку розгляду профорієнтаційної компетентності праксеологічний аспект передбачає формування в майбутніх педагогів здатності до вивчення своїх індивідуальних особливостей, слабких та сильних сторін своєї особистості та діяльності, визначення шляхів подолання негативних сторін і опори на сильні сторони, визначенні своєї подальшої особистісної, професійної та життєвої траєкторій. Праксеологічний аспект профорієнтаційної компетентності є важливою складовою становлення професійної мобільності та конкурентоздатності педагога.

Список використаної літератури

1. Жигір В. І. Методологічні підходи як основа науково-педагогічних досліджень у професійній освіті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 48 (101). С. 107–115.

Іванов Богдан Раджійович,
магістрант факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ УМІнь УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасних умовах для підготовки конкурентоспроможного випускника школи великого значення набуває економічна підготовка. Складовою такої підготовки є навчання маркетингу, зокрема проведення маркетингових досліджень і вироблення вмінь з використання їх результатів

в економічній діяльності. Важлива роль у формуванні знань і вмінь щодо дослідження ринку, збору й оброблення інформації, її інтерпретації, належить заняттям з технологій у старшій школі під час вивчення навчального модуля «Основи підприємницької діяльності».

Маркетингові дослідження дозволяють зрозуміти й задовольняти потреби людей, вивчити ринок товарів і послуг, виявити попит та пропозиції, а також поведінку споживачів, ринкову кон'юнктуру, динаміку цін з метою кращого просування свого товару на ринку [2].

Соціально-економічні й моральні вимоги до маркетингу різноманітні й включають насампере, успішне ведення бізнесу, який пов'язаний з насиченням ринку новими, необхідними споживачеві товарами й послугами. Результатом успішного маркетингу є ефективне задоволення потреб людей.

Необхідність економічної освіти школярів є предметом дослідження педагогів-теоретиків і практиків на різних етапах розвитку суспільства. У їхніх працях підкреслюється важливість завдань економічної освіти, спрямованих на оволодіння учнями основними економічними знаннями і вміннями, формування в них економічного мислення. При вирішенні зазначених завдань краще використовувати ігрові, евристичні, проєктні методи і форми організації навчальної діяльності для того, щоб залучити учнів до різних видів маркетингової діяльності.

Одним із прогресивних напрямів економічної освіти є розроблення реальних маркетингових проєктів і безпосереднє практичне навчання елементів маркетингу в навчальному процесі.

У цьому випадку суттєво підсилюється дослідницький момент, бо учень повинен зрозуміти, що слід робити із цією інформацією, для того щоб одержати змістовні висновки. Ефективними є такі форми, як доповіді, повідомлення, складання цікавих економічних завдань, кросвордів і т.п.

Сьогодні всі галузі економіки переживають цифрову трансформацію. І освіта не є винятком. Це стосується не тільки змісту освіти, але і її організації [1].

Цифрові технології стрімко поширюються й оновлюються. Це відкриває необмежені можливості доступу до цифрових інструментів, матеріалів і сервісів. Цифрові джерела, доступні через інтернет, нараховують сотні тисяч навчальних матеріалів, завдяки яким з'являється реальна можливість добирати навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб учнів, диференціювати їх навчальну роботу.

Слід зазначити, що використання цифрових технологій забезпечує широкі можливості при формуванні маркетингових умінь, але їх інтеграція в навчальний процес вимагає додаткового дослідження.

Використання цифрових технологій дозволяє формувати не тільки достатній обсяг маркетингових знань, але й уміння дослідження ринку й аналізу інформації і т. п. Тому, в процесі маркетингового навчання краще

використовувати активні методи навчання (лекція, ділові ігри, аналіз конкретних ситуацій і т.п.) з використанням цифрових технологій.

При вивченні маркетингу припускається використання багатьох засобів (графіки, таблиці, математичні моделі, комп'ютерні тести і т.п.), за допомогою яких забезпечується розвиток в учнів різних навичок, формування системи знань різної якості й наповненості. Важливо також організувати практичне застосування учнями отриманих знань, де школярам надається можливість для організації маркетингового дослідження ринку товарів і послуг у межах середовища проживання. При цьому зміст і процес їх організації є завданням самостійного пошуку, а методика їх проведення – предметом експериментального дослідження.

Список використаної літератури

1. Катаев А. В., Катаева Т. М., Названова И. А. Digital-маркетинг: учебное пособие. Ростов-на-Дону; Таганрог: Издательство Южного федерального университета, 2020. 161 с.
2. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг: навч. посібник. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с.

Ігнатенко Олександр Володимирович,

кандидат педагогічних наук, доцент
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Ігнатенко Ганна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Інноваційні технології навчання, що відображають суть майбутньої професії, формують професійні якості фахівця, є своєрідним полігоном, на якому майбутні фахівці можуть відпрацювати професійні навички в умовах, наближених до реальних. Серед інноваційних технологій насамперед виділимо інтерактивні, інформаційні та проєктні.

Інтерактивне навчання – це навчання діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників освітнього процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання освітніх завдань, розвитку особистісних якостей тих, хто навчається.

Сутність їх полягає в тому, що вони спираються не тільки на процеси сприйняття, пам'яті, уваги, але передусім на творче, продуктивне мислення, поведінку, спілкування. За таких умов процес навчання організовується таким чином, що ті, хто навчається, вчаться спілкуватися, взаємодіяти один з одним і з іншими людьми, вчаться критично мислити,

вирішувати складні проблеми на основі аналізу виробничих ситуацій, ситуаційних професійних завдань та відповідної інформації.

Упровадження в педагогічну практику зазначених технологій дозволяє отримати за короткий проміжок часу багато різних варіантів розв'язання проблем та визначити найбільш продуктивні з них, більш глибоко розкрити перед тими, хто навчається, проблематику запропонованих для розв'язання завдань.

Інтерактивні технології спрямовані на подання стереотипів мислення, на навчання майбутніх фахівців по-новому оцінювати знайомі ситуації.

У процесі впровадження в освітню практику інформаційних технологій, направлених на створення єдиного освітнього інформаційного простору на основі наявних баз мультимедійних дидактичних засобів, які допомагають поєднати в одному програмному продукті текст, графіку, анімацію, аудіо- і відеоінформацію, освітніх вебресурсів і платформ дистанційного навчання, майбутні педагоги набувають цифрової компетентності, яка є складником фахової [1].

Наприклад, на завершення тренінгу учасники використали сервіс Kahoot, який дозволяє створювати інтерактивні навчальні ігри.

Комплексно впровадити інновації в усі складники освітнього процесу дозволяє проєктна технологія навчання. Це забезпечується тим, що проєктна технологія за своєю сутністю є особистісно орієнтованою технологією, яка обов'язково передбачає включення здобувача освіти до ситуацій вільного вибору, а також залучення його в процес «виготовлення» та використання продукту проєктування.

Під час використання проєктної технології для формування фахової компетентності майбутніх освітян доцільно залучити їх в ігрових умовах до розроблення методичних, соціальних, конструкторських, технологічних та інших видів проєктів. Ігрове освоєння професійної діяльності сприяє не тільки системному, цілісному професійному навчанню, але і є етапом формування здатностей, необхідних для майбутньої педагогічної діяльності. Стажування з виконанням ролі – активний метод навчання, за яким «моделлю» виступає сфера професійної діяльності, сама дійсність, а імітація стосується в основному виконання ролі (посади).

Ігрове проєктування, яке максимально відтворює реальність, може перейти в реальне проєктування, якщо його результатом буде розв'язання конкретної практичної освітянської проблеми, а сам процес буде перенесений в умови певного освітнього закладу.

Отже, інноваційні педагогічні технології в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців покращують засвоєння ними навчального матеріалу, зменшують час на вирішення стандартних завдань та допомагають знайти вирішення нестандартних, стимулюють творчий потенціал, зумовлюють позитивне ставлення до навчальних дисциплін,

підвищують рівень інформаційної культури та створюють умови для повноцінного розкриття їх як особистостей.

Тому застосування інноваційних педагогічних технологій розглядаємо як одну з умов формування готовності в майбутніх педагогів до навчання за дуальною формою.

Список використаної літератури

1. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року. URL: http://mdu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/01/strategiya_reformuvannya_vyshch_oyi_osvity_2.0.pdf
2. Дуальна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicna-osvita/dualna-osvita>
3. Григорьева Н. В., Швець Н. А. Модель подготовки специалистов в условиях дуального обучения. *Современные проблемы науки и образования*. 2016. № 6. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=25763>
4. Концепція дуальна форма навчання. URL: http://nmcpto.sumy.ua/?page_id=9415.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
7. Ковальчук В. І., Бирка М. Ф. Методичні рекомендації до курсу «Інформаційні технології» у ПТНЗ. Київ, 2010. 136 с.

Кайтановська Ольга Миколаївна,
науковий співробітник відділу науково-методичного
забезпечення професійної освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
аспірантка ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

Головною метою освітнього процесу для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти з робітничої професії «оператор поштового зв'язку» є їх усебічний розвиток та засвоєння загальних компетентностей. Відповідно до стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з професії «оператор поштового зв'язку» загальні компетентності включають в себе: оперативність у прийнятті правильних рішень у позаштатних ситуаціях під час роботи; здатність відповідально ставитись до професійної діяльності; знання професійної лексики та термінології; здатність діяти в

нестандартних ситуаціях; здатність працювати в команді; дотримання професійної етики; запобігання конфліктним ситуаціям [1]. У науковій літературі ці компетентності отримали назву (softskills). Безумовно, фахівець, який володіє загальними («м'якими») компетентностями, може бути конкурентоздатним на ринку праці.

Зазначимо, що в Законі України «Про освіту» компетентність характеризується як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [2]. Аналіз останніх досліджень показує, що актуальною залишається питання підготовки кваліфікованих робітників на основі компетентнісного підходу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Застосування компетентнісного підходу в різні часи розглядали як українські, так і зарубіжні вчені: Р. Бадера, О. Бойчук, Д. Брителл, Т. Григоренко, Ж. Дасюк, О. Загіка, Д. Мертенса, Б. Оскарсона, Л. Петренко та ін. За результатами вивчення джерельної бази з'ясовано, що існують різні класифікації компетентностей, які формуються в процесі професійної підготовки кваліфікованих робітників: професійні, фахові, ключові, загальні, базові, «м'які», соціальні, комунікативні, навчальні, інформаційні тощо [3].

Варто зазначити, що за період навчання в закладі професійної (професійно-технічної) освіти учні вдосконалюють уже набуті за попередні роки навчання компетентності (предметні, соціальні, загальнокультурні, правові, ІТ-компетентності, компетентність саморозвитку тощо) та оволодівають широким спектром загальнопрофесійних, професійних компетентностей, безпосередньо пов'язаних з обраною професією. Безумовно, кожен різновид компетентностей відіграє певну роль у становленні кваліфікованого робітника. Можемо стверджувати, що для учнів, які опановують робітничі професії у закладі освіти, головними повинні бути саме ті компетентності, які прямо пов'язані зі спеціальністю, яку обрав здобувач освіти (професійні або фахові компетентності). На основі зазначеного вище можна зробити висновок, що використання компетентнісного підходу як методологічної основи професійної підготовки кваліфікованого робітника сприяє посиленню практичної складової в організації освітнього процесу, що в майбутньому дає йому можливість виконувати роботу відповідно до посадових обов'язків (високопрофесійно, творчо, інноваційно, креативно тощо), що є для нього безперечною перевагою перед іншими конкурентоздатними працівниками.

Список використаної літератури

1. Міністерство освіти і науки України. Наказ № 1691 «Про затвердження стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з

робітничих професій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1691729-17#Text>

2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Петренко Л. Розвиток базових компетентностей майбутніх фахівців у системі професійної освіти. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка*. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_6_11

Карась Олена Дмитрівна,
доктор філософії, викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Нині сучасна система освіти в Україні зазнала значних перетворень, які пов'язані зі становленням інформаційного суспільства, пришвидшеної інноватизації та мережових зв'язків. Сьогодні відбувся швидкий перехід від традиційної освіти до цифрової, яка «головним чином функціонує за рахунок цифрових технологій, тобто електронних транзакцій, які реалізуються шляхом використання інтернету» [1, с. 50].

Інформаційні системи ввійшли у всі сфери життя, освітню зокрема. Розвиток цифрових технологій відкриває величезний спектр можливостей для формування професійних компетентностей та досягнення програмних результатів навчання здобувачів фахової передвищої освіти, якісній їхній практичній підготовці. З-поміж сформованих компетентностей провідна роль належить комунікативній, що набувається в процесі цілеспрямованого спілкування, міжособистісної взаємодії. Мірилом оволодіння комунікативною компетентністю, на нашу думку, є мовленнєва культура.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблему використання цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів досліджено в працях В. Бикова, Р. Гуревича, О. Дубасенюка, В. Заболотного, Т. Коваль, О. Костецької, Р. Кухарчука, Н. Морзе, Л. Осадчої, О. Спіріна, І. Трайнева, А. Хуторського та інших. Проте недостатньо дослідженим залишається питання використання цифрових технологій у формуванні мовленнєвої культури здобувачів освіти.

Маємо зазначити, що сьогодні система вищої освіти, фахової передвищої зокрема, «вимагає грамотного застосування онлайн-технологій з відповідними методичними підходами, що забезпечують ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії студентів і викладачів у вигляді змішаного навчання» [2, с. 4]. А відтак найбільшої

актуальності у формуванні мовленнєвої культури сучасних здобувачів освіти набули цифрові технології.

Під освітніми цифровими технологіями розуміємо електронні інструменти, пристрої та ресурси, які використовують усі учасники освітнього процесу з метою міжособистісної комунікації.

Сучасні цифрові технології, які вже давно є невід'ємним атрибутом освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти, також сприяють формуванню мовленнєвої культури.

Зважаючи на потребу сучасної системи освіти в дистанційному навчанні, сьогодні набули актуальності форми навчання з використанням цифрових технологій, зокрема вебінари, семінари та форуми з питань мовленнєвої культури, ведення ділової документації різних сфер діяльності.

До сучасних цифрових технологій, які застосовують у процесі формування мовленнєвої культури, відносимо інтерактивні віртуальні дошки (Padlet, Drawchat, Twiddla, Awwapp та інші), освітні платформи та ресурси (EdEra, Prometheus, Google Digital Workshop, Moodle, Google Classroom, Learningapps, iLearn, Є-мова та інші), хмарні сервіси (Google: Google Docs, Google Sites, Google Translate, Google Диск, Google Forms, Google Meet, Google Таблиці, Google Calendar, Google Presentation, Google Jamboard; Office 365), електронні та гібридні бібліотеки (поєднання традиційної/паперової та електронної бібліотек), електронні підручники, посібники та словники, довідково-пошукові системи Інтернет, програми для організації відеоконференцій (Zoom, WebEx, Skype, Viber та інші).

На практичних заняттях з навчальних дисциплін «Українська мова за професійним спрямуванням» та «Культура мовлення» пропонуємо студентам виконувати вправи за допомогою електронного ресурсу Learningapps.org, спільно редагувати документи на Google-диску, займатися мовним науковим шліфуванням фахових текстів тощо. Наведемо приклади завдань, які виконують студенти на електронному ресурсі Learningapps.

Завдання 1. Розподіліть словосполучення на правильні й неправильні.

Завдання 2. Знайдіть фотовідповідники до застарілих та маловживаних слів.

Завдання 3. Розподіліть слова у два стовпчики відповідно до правильності написання за новою редакцією «Українського правопису».

Завдання 4. Поєднайте фразеологізм із картинкою, яка йому відповідає.

Завдання 5. До наведених іншомовних слів доберіть власне українські відповідники.

Завдання 6. Здійсніть редагування словосполучень (речень).

На наше переконання, такий вид роботи підвищує мотивацію до оволодіння новими знаннями, уміннями та навичками. Правильність виконання того чи іншого завдання перевіряється здобувачем вищої освіти

наприкінці заняття, що відображає рефлексивний етап формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців.

У процесі підготовки до практичних занять або під час онлайн-заняття здобувачі фахової передвищої освіти мають змогу послуговуватися електронними словниками (наприклад, «Граматичний словник української мови», «Словник української мови в 11 томах», «Словник української мови в 20 томах», «Словник наголосів», «Російсько-український словник сталих виразів», «Словники України» від Українського мовно-інформаційного фонду та інші) та онлайн-сервісами з мовленнєвої культури (наприклад, «Український правопис», «Уроки державної мови» (Б. Рогоза), «Як ми говоримо» (Б. Антоненко-Давидович), «Культура слова: мовностилістичні поради» (О. Пономарів), тренажер з правопису української мови «Пізнавайте, учіться, розвивайтесь!» тощо).

Отже, сучасні цифрові технології спрямовані на розширення, узагальнення й систематизацію знань про модули мовленнєвої культури; долучення до національної культури; оволодіння мовними нормами ділової комунікації відповідно до етики професійної взаємодії у фаховій сфері; розвиток навичок унормованого та вільного комунікування, активного слухання, критичного мислення.

Список використаної літератури

1. Осадча Л. А. Психологічні особливості впровадження та використання цифрових технологій в освітніх процесах у вузі. *Інтернаука*. 2018. № 8. С. 50–56. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15514700263422.pdf> (дата звернення: 14.10.2022).

2. Рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо впровадження змішаного навчання в закладах фахової передвищої та вищої освіти від 24.06.2020 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletspreads-2.pdf> (дата звернення: 10.10.2022).

Купарис Віталій Євгенович,

викладач ЗФПО Відокремленого структурного підрозділу
«Класичний фаховий коледж СумДУ»

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЗИКИ

У наш час від сучасної освіти, окрім звичайного надання освітніх послуг шляхом передачі накопичених знань від викладача до студента, вимагається підготувати кваліфікованого спеціаліста, який буде конкурентоздатним на ринку праці, здатним до професійного зростання і ефективної роботи за спеціальністю. Це змушує змінювати підходи до

викладання, шукати способи забезпечити студента можливостями для саморозвитку, реалізації свого потенціалу, поступово відходячи від традиційних методів.

Зважаючи на складність вивчення і засвоєння фізики, викладачі цієї дисципліни як базових, так і вищих закладів освіти, мають переглянути свої методи викладання в бік створення умов для розкриття здобувачами освіти свого потенціалу, підтримання інтересу до предмета тощо. Але це неможливо без застосування сучасних інноваційних технологій. Вивчаючи методичну літературу, можна знайти велику їх кількість та різноманітність [3], а що і як саме застосовувати, кожен викладач має вирішувати особисто. Зараз багато хто дорікає, що від початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України освіта перейшла переважно в дистанційну форму, але я не тільки не бачу перешкод для використання інноваційних технологій, а і наполягаю на їх доцільності та необхідності за таких умов. Тому пропоную згадати основні з них:

- використання мультимедійних засобів при викладанні нового матеріалу (презентації, навчальні відео тощо);
- проведення лабораторних робіт та демонстрація дослідів за допомогою комп'ютерного моделювання;
- виведення результатів у візуально зручному та зрозумілому вигляді (електронні таблиці, графіки тощо);
- використання тестових завдань з автоматичним оцінюванням для поточної перевірки знань [2].

Усе це сприяє кращому засвоєнню матеріалу через його інформативність, наочність та доступність. А це вкрай важливо за нинішніх умов. І саме зараз, як ніколи, зростає роль і частка самостійної роботи здобувачів освіти. У цій ситуації хочеться згадати метод випереджальної самостійної роботи [1]. Практика застосування показала, що найбільш ефективними є 2 з них:

- випереджальні теоретичні заняття, коли студенти самостійно вивчають окремі питання теми, готують доповіді про практичне застосування набутих знань тощо, після чого викладач пояснює матеріал, застосовуючи інші методи навчання (дискусії, семінари тощо);
- випереджальні практичні заняття, коли перед початком вивчення теми студенти отримують завдання спостерігати фізичні процеси та явища, після чого на занятті викладач пояснює їх, а студенти, маючи приклади із життя, краще засвоюють і осмислюють матеріал.

Цей метод, як і багато інших, важко уявити без використання інноваційних технологій. Їх застосування навіть під час складного і нецікавого для студентів дистанційного навчання дозволяє:

- зробити процес отримання і засвоєння знань більш цікавим, різноманітним та яскравим;

- вирішити проблему наочності, зробивши матеріал більш доступним і зрозумілим, стимулюючи студентів до пошукових дій і самоосвіти;

- аналізувати і виправляти помилки здобувачами освіти самостійно, посилювати навички самоконтролю, використовуючи зворотний зв'язок з викладачем [4].

Таким чином, можна сміливо стверджувати, що застосування інноваційних технологій при викладанні фізики сприяє більш ефективному викладанню та глибокому засвоєнню матеріалу, розвитку студентської індивідуальності, самоконтролю, інтелекту, творчих здібностей, самостійної роботи з матеріалом. Сучасні технології підвищують ефективність освіти і можуть вирішити проблемне завдання розвитку студента як кваліфікованого спеціаліста.

Список використаної літератури

1. Іваницький О. І. Сучасні технології навчання фізики в середній школі: монографія. Запоріжжя: Прем'єр, 2001. 266 с.
2. Захарчук Т. В. Інноваційні технології навчання в сучасній школі. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*: український науковий журнал / гол. ред. В. М. Бебик. 2011. Т. 3. С. 48.
3. Атаманчук П. С. Інноваційні технології управління навчанням фізики. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1999. 174 с.
4. Комп'ютерно орієнтовані засоби навчання з фізики в школі: посібник / авт. кол.: Ю. О. Жук, О. М. Соколюк, І. В. Соколова, П. К. Соколов / за заг. ред. Ю. О. Жука. Київ: Педагогічна думка. 2011. 152 с.

Коваленко Тетяна Володимирівна,

магістрантка кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Маринченко Інна Віталіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ШВЕЙНОЇ ГАЛУЗІ

Цифрова перебудова українського суспільства звернула увагу науковців на проблеми цифровізації системи професійної (професійно-технічної) освіти України. Згідно із Законом України «Про освіту» [3] актуальним є питання сучасної фахової підготовки. Удосконалення змісту

та форм організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, упровадження цифрових технологій навчання відкриває нові можливості для розв'язання нагальних питань фахової підготовки.

У проєкті Цифрової адженди України – 2020 («Цифрового порядку денного – 2020») вказується, що цифровізація повинна забезпечити кожного громадянина рівними можливостями доступу до послуг, знань, інформації, що надаються на базі інформаційно-комунікаційних технологій, та стати об'єктом точкового та комплексного державного управління.

Проблеми впровадження й результативного застосування цифрових технологій в освіті наведено в працях низки вітчизняних і зарубіжних учених (С. Гончаренко, В. Гуменюк, Р. Гуревич, М. Жалдак, М. Кадемія, С. Касьян, М. Кириченко, М. Козяр, І. Колеснікова, М. Смульсон, Ю. Машбиць, М. Назар, О. Овчарук, В. Олійник, М. Смульсон та ін.).

Використання цифрових технологій у фаховій підготовці здобувачів професійної освіти швейної галузі набуває глобальних масштабів через вимушений перехід закладів освіти на дистанційне навчання [2].

На думку В. Бикова, О. Спіріна, О. Пінчук, цифровізація освіти виявляється імперативом реформування галузі освіти, першочерговим завданням якісного розвитку цифрового суспільства в Україні [1].

Використання цифрових технологій у фаховій підготовці здобувачів професійної освіти швейної галузі дозволить, на нашу думку, сформувати цифрову компетентність майбутнього фахівця. Цифрові технології спрямовані на опанування здобувачами освіти нових сучасних засобів пошуку, застосування та перероблювання навчальної або наукової інформації, а саме: засобами аудіо-, відео-, комп'ютерної техніки, інтернету.

Використання цифрових технологій сприяє формуванню інноваційного цифрового середовища в закладах освіти, інтенсифікує комунікації між суб'єктами освітнього процесу, доповнює спілкування за допомогою сучасних засобів. Сучасні цифрові технології забезпечують можливість отримання освіти з будь-якого місця.

Цифрові технології – це технології, які використовують для пошуку, збирання, обробки, передачі, зберігання, подання даних у електронному вигляді. Їхнє функціонування базується на роботі програмних та апаратних засобів та систем.

А. Черненко у своєму дослідженні здійснює детальний аналіз появи терміну «цифрові технології» та розкриває зміст цього поняття. Він говорить, що «комп'ютерні технології» є більш новим терміном та описує в переважній більшості випадків технічні засоби. Так, дослідник у визначенні цифрових технологій розглядає сукупність електронних, інформаційних, комп'ютерних, комунікаційних технологій, а також додає технічні засоби (стаціонарні та мобільні) [4].

Здійснений нами аналіз літературних джерел дозволив зробити висновок, що до цифрових технологій відносять все те, що пов'язане з електронними обчисленнями та перетворенням даних: гаджети, електронні

пристрої, технології, програми. Порівняно з аналоговими цифрові технології краще підходять для зберігання та передавання великих масивів даних, що забезпечують високу швидкість обчислень. Так, інформація передається максимально точно, без спотворень. Серед головних недоліків – висока енергоємність та негативний вплив на клімат.

Таким чином, у сучасному світі, зокрема в підготовці фахівців, значну роль відіграють цифрові технології, такі як: змішане, мобільне навчання, гейміфікація, дистанційні освітні технології, онлайн-навчання тощо. Вони спираються на використання сучасних технічних засобів, а також інтерактивного спеціалізованого устаткування (персональних комп'ютерів, ноутбуків, планшетів, робототехнічних наборів, інтерактивних дошок, електронних фліпчартів, інтерактивних панелей, інтерактивних пісочниць, інтерактивних підлог, кубів тощо).

Список використаної літератури

1. Биков В., Спірін О., Пінчук О. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2020. № 1. С. 27–36.

2. Демченко С. О. Педагогічна культура і професійні здібності викладача вищого технічного закладу освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки*. 2008. № 121. С. 51–54.

3. Закон України «Про освіту». Ст. 12. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

4. Коваленко В. В., Мар'єнко М. В., Сухіх А. С. Використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти: метод. рекоменд. Київ: ІТЗН НАПН України, 2021. 87 с.

Ковальова Ольга Іванівна,
викладач математики ВСП «Професійно-педагогічний
фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ МАТЕМАТИЧНОМУ ПРОСТОРІ

Сьогодні система освіти України опинилася в нових реаліях функціонування, і тому перед освітянами постає завдання оптимізувати й інтенсифікувати навчальний процес. Його розв'язання можливе тільки за умови орієнтації освіти на «ключові компетентності» (пізнавальну, особистісну, самоосвітню та соціальну) і поєднання традиційних методів навчання з інноваційними.

Новизна діяльності, умови викладання, можливість експериментувати, самоосвіта і відповідальність – основні фактори, що стимулюють педагога до застосування інноваційних технологій.

Інноваційними технологіями навчання вважають нові, сучасні, оригінальні технології (методи, засоби, способи) створення, передавання та збереження навчальної інформації, інших інформаційних ресурсів

освітнього призначення, а також технології організації і супроводу навчального процесу (традиційного, електронного, дистанційного, мобільного) за допомогою телекомунікаційного зв'язку і комп'ютерних мереж, що цілеспрямовано, систематично й послідовно впроваджуються в освіту України.

Наразі математичний простір, заняття з математики потребують використання інноваційних технологій, як-от: 1. *Особистісно зорієнтованих педагогічних технологій*, побудованих на принципах наочності, цілісності, науковості, послідовності й доступності. Дієвими технологіями інноваційного навчання математики є інтерактивні й комп'ютерно-інформаційні.

Рушійною силою при застосуванні інноваційних технологій є педагог, який добиратиме такі інтерактивні вправи для проведення заняття, що дозволятимуть легко опанувати тему (мультимедійні сценарії, опорні конспекти, онлайн-тести). Однак здобувачі освіти мають навчитися: користуватися навичками активного слухання; уміти висловлювати свої думки під час розв'язування математичних завдань; використовувати комп'ютер для обчислень, побудов графіків; ставити запитання й відповідати на них (часткова заміна: вибірково чи фрагментарно використовувати додаткові матеріали, інформаційно-довідкові програми). Наприклад, при вивченні розділу «Многогранники» пропонується задача такого типу: Довжина басейну a м, ширина b м, висота c м. Скільки води треба влити в цей басейн, щоб її рівень був не нижче верхнього краю? Для того щоб розв'язати цю задачу, необхідно згадати формулу об'єму прямокутного паралелепіпеда – пошук довідкової інформації.

А під час узагальнення й систематизації знань із розділу «Многогранники та тіла обертання» пропонується онлайн-тестування на сайті львівського регіонального центру оцінювання якості освіти – комп'ютерно-інформаційні технології.

2. *Ігрові технології* – технології підвищення мотивації та пізнавальної активності здобувачів освіти. Сюди можна віднести такі засоби навчання: використання апарату підручника та інших довідникових ресурсів, схем, навчальних фільмів; власну творчу роботу – програми, презентації, моделі.

Актуалізувати опорні знання з теми «Застосування похідної до дослідження та побудови графіків функцій» можна за допомогою гри.

Педагогічна гра «Вузлик на пам'ять». Групі пропонують вибрати поняття на екрані чи на дошці й відразу дати відповідь. Неправильні відповіді виправляються самими студентами й лише за необхідності – викладачем. У картку оцінювання виставляються бали за правильну відповідь.

Для учнів, які не встигають у навчанні, можна використати прийом «Незакінчене речення». Орієнтовні речення-запитання:

- Що називається диференціюванням? (Диференціюванням називається знаходження...).

- Що називається критичними точками функції? (Критичними точками функції називаються точки, у яких...).

- Як знайти критичні точки функції? (Щоб знайти критичні точки функції, треба...) тощо.

3. *Комп'ютерно-інформаційні технології* – технології обробки, передавання, отримання та зберігання інформації. Серед різних навчальних мультимедійних систем, що можна використовувати в математичному просторі, найбільш ефективними є:

- комп'ютерні тренажери, симулятори: динамічна геометрія; «Functor», «Graphics», «GrapWin», «Poly» (геометричні просторові фігури, розгортки, правильні многогранники), «Flat Graph», «Algebrgy», «Gauss», «Krug», «KvadYr», «Sistema koordinat»;

- платформи й додатки дистанційного навчання «Мій Клас», «Математика на Khan Academy», «У Класі» (безкоштовні відеоуроки з математики від 5 до 11 класу (алгебра, геометрія і стереометрія), «Формула», «Learning.ua».

Таким чином, переваги застосування інноваційних технологій у математичному просторі дозволяють робити навчання доступним і цікавим (інтенсифікація самостійної роботи); моделювати різні ситуації; збагачувати досвід завдяки включенню в різні навчальні й життєві ситуації (підвищення мотивації та пізнавальної активності за рахунок різноманітності форм роботи, можливості включення ігрового моменту); створювати умови для розвитку та здатності будувати певні стосунки в групі, визначати своє місце в ній, не допускати конфліктів, шукати компроміси, прагнути до діалогу, шукати і знаходити спільне розв'язання проблеми (індивідуалізація навчання); учити формулювати власну думку; розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, творчості.

Список використаної літератури

1. Дячківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. 210 с.

2. Маркова І. С. Інтерактивні технології на уроках математики. Харків: Основа, 2009. 128 с.

3. 35 інструментів для дистанційного навчання. URL: <https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlya-dystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/#Text> (дата звернення: 09.10.2022).

Ковальчук Андрій Васильович,
аспірант кафедри професійної освіти
і технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СУТНІСТЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Визначальною тенденцією розвитку людської цивілізації сьогодні є цифровізація. Завдяки їй суспільство стає більш інклюзивним, з'являються кращі механізми управління, розширюється доступ до освіти та співпраці. І це не повний перелік переваг. В умовах пандемії Covid-19 актуалізувалась важливість та потрібність цифрових технологій у сфері освіти. Сьогодні,

напевно, немає жодної сфери життя, де б не впроваджувалися цифрові технології. Сила і значущість цих процесів така, що можна говорити про глобальний вплив цифровізації на форму та зміст освітнього процесу.

Цифровізація передбачає впровадження цифрових технологій в усі сфери життя, що супроводжується переходом діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн) [1]. Найпоширеніші технології, які використовує людство у житку і професійній діяльності, зображені на рис. 1.

Цифровізація сфер життєдіяльності людини має багато переваг, починаючи від підвищення продуктивності праці до створення нової якості та цінностей. Вона також спрямована на ефективне використання цифрових технологій в аналогових (іноді електронних) продуктах, процесах та бізнес-моделях організації.

Рис. 1. Перелік найуживаніших цифрових технологій

У «Цифровій адженді України» [2] та Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України [4] сформульовано основні принципи цифровізації, які окреслюють переваги цифрових технологій. Ці принципи в проєкції на систему освіти мають такі переваги: забезпечують рівний доступ до послуг, інформації та знань; покращують якість надання освітніх послуг; підвищують ефективність, продуктивність та конкурентоздатність як педагогів, здобувачів освіти та закладу освіти шляхом набуття нових конкурентних якостей та властивостей; сприяють розвитку інформаційного суспільства; покращують інтеграційні процеси на регіональному та міжнародному освітньому ринку.

У Стратегії розвитку «Індустрія 4.0» виокремлено ключові технології цифрових трансформацій:

Рис. 2. Головні характеристики та технології 4.0 [1; 3]

Такий стрімкий темп розвитку цифрових технологій, спричинений упровадженням інноваційних рішень у всі сфери суспільного життя актуалізує, потребу вдосконалення системи підготовки фахівців для різних галузей. На сьогодні здійснюється значна кількість освітніх заходів, спрямованих на формування цифрових навичок, проте вони не мають системного характеру, забезпечують формування лише окремих навичок та не вирішують питань низького рівня володіння цифровими навичками в суспільстві та обізнаності щодо цифрових прав громадян [4]. Зважаючи на

різноманіття цифрових технологій у різних галузях народного господарства, постає завдання для закладів вищої освіти щодо цифровізації фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, оскільки саме ці фахівці будуть здійснювати підготовку майбутньої еліти робітничих кадрів. Реалізації цього завдання сприяє Стандарт вищої освіти [5], в якому серед фахових компетентностей є здатність використовувати сучасні інформаційні технології й спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище та здатність використовувати відповідне програмне забезпечення для вирішення професійних завдань відповідно до спеціалізації.

Окрім можливостей розвитку цифрових компетентностей, які створюють ЗВО, українські студенти можуть проходити безплатні онлайн-курси на платформах Coursera, Udemu та edX тощо.

Список використаної літератури

1. Україна 2030 Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
2. «Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний – 2020)». ГС «ХАЙ-ТЕК ОФІС УКРАЇНА», 2016.
3. Стратегія розвитку «Індустрія 4.0». URL: <file:///D:/Documents/Downloads/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%204-0%20%D0%B23.pdf>
4. Концепція розвитку цифрових компетентностей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
5. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/015-Profosvita-bakalavr.pdf>

Ковальчук Василь Іванович,

доктор педагогічних наук,
професор кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Уже тривалий час точаться дискусії щодо моделі компетентності випускника закладу освіти, яка забезпечить особистісну успішність та економічне зростання держави. Зміни, які відбуваються у світі на різних рівнях, висувають нові вимоги до володіння високим рівнем вмінь і

навичок, яких вимагає сучасний ринок праці. Глобалізація економіки вимагає від сучасної робочої сили наявності критичного й аналітичного мислення, креативності, пізнавальної гнучкості, здатності розв'язувати задачі, ініціативності, медійної та інформаційної грамотності. Тому досягти економічного зростання можливо за умов підготовки робочої сили, здатної до швидких змін і жорсткої конкуренції на регіональному, національному і глобальному ринках праці [1].

Цікавим є дослідження проведене в США в багатьох престижних університетах. За результатами опитування 70 тис. студентів-першокурсників Council for Aid to Education (CAE) зробила висновок, що 60% з них на момент вступу до університету не володіють навичками критичного мислення. Навчання в університеті зменшує частку таких студентів, але лише до 44% [2]. Тобто майже половина випускників університетів не володіють навичками критичного мислення на момент завершення навчання та отримання диплома про вищу освіту. Проблема розвитку навичок критичного мислення є актуальною і для українських закладів вищої освіти.

Численні дослідження ринку праці також підтверджують потребу роботодавцями навичок критичного мислення.

У звіті Всесвітнього економічного форуму «The Future of Jobs» за 2016 р. зазначається, що зростає попит в усіх галузях на навички пов'язані з роботою, а саме когнітивні здібності (наприклад, логічне мислення, когнітивна гнучкість, кількісні міркування), системні навички (наприклад, судження та прийняття рішень) та розв'язання складних проблем [3].

У звіті за 2020 рік критичне мислення і розв'язання проблем очолили список навичок які, на думку роботодавців, будуть зростати в найближчі п'ять років [4]. Звіт відстежує та аналізує зміни на ринку праці, актуальність навичок майбутнього. Впродовж останніх років критичне мислення очолює рейтингову таблицю і входить в перелік 10 кращих навичок до 2025 року.

Kharkiv EDU Cluster в дослідженні «Тренди ринку праці та освіти 2030» до переліку навичок, які потрібно розвивати, щоб бути затребуваним фахівцем, внесли критичне мислення [5].

Навички критичного мислення потрібні людині в усіх сферах її буття. В навчанні критичне мислення допомагає при виборі джерел, на які ми спираємося під час навчання, вчить бачити причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати та структурувати інформацію, аргументувати свою позицію та бачити слабкі місця в інших. Критичне мислення важливо щодо предметів, у яких необхідно вміти міркувати, оскільки єдиноправильної відповіді на питання не існує: історії, філософії, політології, суспільствознавстві. Чим вищий рівень розвитку критичного мислення, тим легше освоюється програма навчання в закладі освіти.

В роботі навички критичного мислення допомагають приймати нестандартні рішення, знаходити нові шляхи та підходи до розв'язання

проблем. Високо цінуються фахівці, які вміють грамотно вести дискусію та доводити свою точку зору. Критичне мислення допомагає оцінювати робочі завдання з різних сторін і допомагає уникнути помилок, пов'язаних із неточністю чи недостатністю інформації.

В повсякденному житті людині щоденно доводиться самостійно приймати рішення, часом на основі неповної чи недостовірної інформації. Ці рішення стосуються як навчання чи роботи, а й здоров'я, побуту, особистих відносин. Критичне мислення дозволяє вибрати оптимальний варіант дій, уникнути серйозних помилок чи швидко знайти спосіб їхнього виправлення.

Критичне мислення відрізняється від творчого. Творче мислення – це здатність генерувати абсолютно нові інноваційні ідеї. З іншого боку, критичне мислення вимагає від нас ретельного й логічного аналізу інформації, яку ми отримуємо. Обидва типи мислення важливі для максимізації результатів у будь-якій ситуації.

Таким чином можемо говорити, що критичне мислення – це здатність аналізувати факти та формувати судження.

Критичне мислення складається з кількох типів навичок, які сприяють більш ефективному розв'язанню проблем. Ключовими навичками критичного мислення є виявлення упереджень, висновки, дослідження, ідентифікація, допитливість і оцінка відповідності.

Виявлення упереджень. Ця навичка критичного мислення необхідна для етапу пізнання, яке є п'ятою характеристикою критичного мислення. Це означає знати, коли в інших є когнітивні упередження, а коли у нас самих. Упередження можуть впливати на те, як ми розуміємо представлені нам факти. Але коли ми усвідомлюємо ці упередження, ми можемо поставити собі під сумнів їх та розглянути інші точки зору.

Висновки. Здатність робити висновки на основі інформації, якою ми володіємо. Без висновків може бути важко вжити заходів, проаналізувавши представлені нам факти. Обробка інформації є ключовою для вироблення обгрунтованого судження.

Дослідження. Перш ніж аналізувати факти та робити висновок, нам потрібно з'ясувати, що це за факти. Дослідницькі навички дозволяють нам відкривати факти та дані для аргументації. Не в усіх ситуаціях нам буде доступна необхідна інформація. Дослідницькі навички необхідні для вивчення ситуації та збору інформації, необхідної для критичного мислення.

Деякі ситуації не потребують подальших досліджень.

Ідентифікація. Ідентифікація відрізняється від висновку та дослідження. Це передбачає здатність визначити проблему, а також те, що на цю проблему впливає. Ідентифікація необхідна для того, щоб усвідомити, що нам потрібно про щось критично подумати. Без належних навичок ідентифікації нам буде важко зрозуміти, коли настав час проаналізувати ситуацію.

Допитливість. Не потрібно боятися ставити все під сумнів і досліджувати те, що нас цікавить. Це тому, що інтелектуальна допитливість є цінною навичкою, особливо коли йдеться про критичне мислення. Один зі способів проявити допитливість – це прийняти мислення початківця. Коли ми входимо в будь-яку ситуацію з мисленням новачка, ми можемо зберігати відкритий розум. Ми зможемо сприймати речі, які, можливо, не помічали, тримаючи свій розум закритим.

Оцінка відповідності. Не вся інформація однаково доречна. Щоб зробити критичне судження, важливо вміти судити про релевантність інформації, якою ми володіємо. Без оцінки релевантності ми витрачаємо надто багато часу на деталі, які не мають такого великого значення для кінцевого бажаного результату. Але коли ми зможемо визначити, що є найбільш доречним, ми зможемо надати цій інформації більшої ваги, коли будемо мислити критично [6].

Розвиток критичного мислення в процесі навчання передбачає три стадії: актуалізація (передбачення), побудова знань (конструювання), консолідація. На кожній стадії педагог використовує різні методи, які допомагають розвивати означену якість.

Так на стадії актуалізації можна використати методи: структурований огляд, Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися, читання в парі, лінія цінностей, припущення на основі запропонованих слів та інш.; на стадії побудови знань: спрямоване читання, читання з маркуванням, ажурна пилка, навчальна дискусія, написання мінітворів, Що? – Отже, що? – Що тепер?, обмін проблемами та інш.; на стадії консолідації: метод спільного опитування, павутинка дискусії, дебати та інш. [7].

На кожному з етапів педагогу важливо стимулювати здобувачів освіти до активного мислення через запитання. Запитання потрібно формулювати в так, щоби змусити того, хто на них відповідає, критично мислити. Тобто здобувачі освіти можуть використати факти та деталі у процесі відповіді на запитання, але для обґрунтування відповіді їм необхідно вийти за межі простого знання фактів і деталей. Коли поставлено запитання, той, хто відповідає, активно виражає певну позицію, стверджує певну точку зору щодо причин чи зв'язків. Запитання передбачають використання розумових операцій, пов'язаних із критичним мисленням та знаходити важливу інформацію й застосовувати її для того, щоби зробити висновки або провести порівняння. Зміст запитання є важливим, оскільки воно має сприяти виникненню у здобувачів освіти критичного мислення, водночас важливо й те, як ставиться це запитання. Є багато способів, які педагоги можуть використати для того, щоби своє вміння ставити запитання зробити більш ефективним. Важливо, після запитання, дати час на міркування, щоби і в здобувачів, менш упевнених у собі, була можливість сформулювати відповідь [8].

Критичне мислення – важлива навичка, яка допомагає аналізувати інформацію, робити висновки, формувати власну думку з будь-якого

питання, працювати самостійно та розв'язувати проблеми. Воно допомагає успішно справлятися з навчальними та робочими завданнями, приймати рішення та орієнтуватися у потоці інформації. Щоб розвинути критичне мислення існують різноманітні методи. В сучасних умовах ринку праці розвинені навички критичного мислення допомагають побудувати кар'єру.

Список використаної літератури

1. Молодь на ринку праці: навички XXI століття та побудова кар'єри. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. – Київ, 2019. – 107 с.
2. Essential Skills Are in Demand, but Lacking. URL: <https://cae.org/evidence/>
3. The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf
4. The Future of Jobs Report 2020. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020/>
5. Тренди ринку праці та освіти 2030. URL: <http://professionsoffuture.tilda.ws/#rec282660843>
6. Maggie Wooll. Critical thinking is the one skillset you can't afford not to master. URL: <https://www.betterup.com/blog/critical-thinking-skills>
7. Прилепа І. Технології розвитку кросдисциплінарної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання. *Traditional and innovative approaches to scientific research: theory, methodology, practice: Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. с. 336-383
8. Ковальчук В.І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу. 2-е вид. доп. і перероб. К.: Шк. світ, 2011. 128 с.

Колодяжний Сергій Миколайович,
аспірант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОЛЕДЖАХ

Невід'ємну частину підготовки майбутніх педагогів до організації позанавчальної діяльності в коледжах становить визначення рівня їх готовності до цього виду роботи. Педагогічна діагностика – це особливий вид діяльності, що полягає у встановленні ознак, які характеризують стан і результати виховання і дає змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх попередження, а також коригувати

педагогічний процес з метою підвищення якості підготовки фахівців [1, с. 5].

Для діагностування готовності педагога до організації будь-яких видів діяльності, в тому числі й позанавчальної роботи, слід застосовувати формалізовані й малоформалізовані методи, що наразі виділяє сучасна педагогічна діагностика.

До формалізованих методів належать тестування, анкетування, проєктивні техніки і психофізіологічні методики тощо. Для них характерна жорстка регламентація процедури дослідження (точне виконання інструкцій, певні засоби пред'явлення стимульного матеріалу, невтручання дослідника в діяльність піддослідного тощо), стандартизація (наявність норм або інших критеріїв оцінювання результатів), надійність і валідність. Ці методи допомагають зібрати діагностичну інформацію за відносно короткий термін і в такому вигляді, який дає змогу кількісно і якісно порівнювати індивіда з іншими людьми [1, с. 18].

До прикладу, для діагностики вміння майбутнього педагога підготувати позанавчальний захід, слід спочатку розробити детальний сценарій бездоганного, ідеального заходу, результати якого мали б найбільшу ефективність, а також чітко описати вимоги до використання методів його проведення. А під час перевірки заходу, безпосередньо проведеного студентом в коледжі, на якому був присутній перевіряючий (наприклад, груповий керівник практики), кожна активність чи педагогічний метод, застосовані об'єктом діагностики, занотовуються ним і згодом аналізуються відповідно до визначених критеріїв. Серед таких можуть бути ступінь зацікавленості в заході присутніх на ньому студентів коледжу, мотивація щодо ознайомлення їх з додатковим матеріалом, їхня участь у проведенні заходу, чітке пояснення майбутнім педагогом мети заходу, дій та завдань, які виконували студенти під час проведення заходу, його пояснення додаткового матеріалу тощо.

До малоформалізованих належать такі методи, як спостереження, опитування, аналіз продуктів діяльності. Вони дають дуже цінні відомості про піддослідного, особливо коли предметом вивчення стають переживання, почуття, переконання або є надто мінливими (наміри, стани, настрої тощо). Утім, малоформалізовані методики дуже громіздкі (наприклад, спостереження здійснюється іноді впродовж декількох місяців) і найчастіше базуються на професійному досвіді, інтуїції педагога. Тільки високий рівень культури проведення педагогічного спостереження, діагностичної бесіди дає змогу уникнути впливу суб'єктивних, випадкових, побічних чинників на їх результати [1, с. 19].

Тобто, замість діагностики за раніше прописаними вимогами, педагог особисто встановлює рівень тих явищ і здібностей, які найяскравіше були виражені під час проведення заходу чи які потрібно було б проявити у процесі конкретного виду діяльності. Це важливо, адже педагогічні здібності, скажімо, під час екскурсії та брейн-рингу –

діаметрально протилежні, тож встановити однакові вимоги до обох майже неможливо.

Малоформалізовані діагностичні методи не варто протиставляти формалізованим. Як правило, вони доповнюють один одного. Так, збиранню даних за допомогою тестів передують ознайомлення з обстежуваними за деякими об'єктивними і суб'єктивними показниками. З цією метою можуть використовуватись бесіди, інтерв'ю, спостереження [1, с. 19].

Характер діагностичної процедури визначається за такими критеріями:

- форма проведення: індивідуальна (спостереження за самостійним проведенням заходу) чи групова діагностика (обговорення педагогічних методів, брейншторм ідей для найвдалішого позааудиторного заняття);

- вид діагностичного процесу: скринінгова діагностика (оцінка загальних здібностей студента) чи поглиблена (діагностика спеціальних здібностей);

- етапність процедури обстеження: первинна чи повторна оцінка (діагностика умінь студента організувати позанавчальну діяльність на початку педагогічної практики та після аналізу власних помилок і численних проведенень занять);

- пролонгованість оцінки: лонгітюдна (заснована на повторюваних діагностичних перевірках, тестах, зрізах знань тощо) чи зрізова (одинична перевірка на певному етапі педагогічної практики);

- характер оцінки: експертна (диференціально-рівнева) чи диференціально-типологічна.

Отже, педагогічна діагностика готовності педагогів до організації позанавчальної роботи в коледжах передбачає застосування формалізованих та малоформалізованих методів, підібраних відповідно до виду позанавчального заходу та цільової аудиторії. Оцінювання підготовленості майбутніх педагогів ґрунтується на визначенні наявності загальних та спеціальних здібностей, характерних для відповідного профілю.

Список використаної літератури

1. Галузяк В. М., Холковська І. Л. *Педагогічна діагностика*: курс лекцій. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 155 с.

Кошук Олександр Богданович,

доктор педагогічних наук, доцент кафедри
соціальної роботи та реабілітації

НУБіП України

**КРИТЕРІЇ ПРОЄКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАННЯ**

Сьогодні загально визнаним є необхідність модернізації педагогічного процесу в закладах освіти на засадах інноваційних педагогічних технологій. Але і в теорії, і в практиці, поки що вживання та тлумачення цього терміна є проблематичним. Мова про те, що загально вживаними, часто синонімічними в наукових дослідженнях зустрічаються терміни «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «технологія виховання», «технологія в освіті», «дидактична технологія» тощо.

Під педагогічною технологією варто розуміти заздалегідь спроектовану організацію педагогічного процесу, що поетапно впроваджується в практику для гарантованого досягнення результатів підготовки фахівців. Технологія навчання – це шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах певної навчальної дисципліни, модуля, теми, питання і в межах обраної дидактичної послідовності.

Для виконання своїх основних функцій інноваційна технологія навчання (освітня; виховна; розвивальна; проєктувальна; методологічна тощо) має проєктуватися та реалізовуватися за певними принципами, до основних з яких відносимо: цілісність (гармонійна взаємодія усіх складників інноваційної технології); варіативно-особистісної організації навчання (можливість адаптування технології до особистісних особливостей учнів, до їх інтересів, здібностей, уподобань, настанов); професійної спрямованості (цілеспрямоване формування та розвиток професійних компетентностей майбутніх фахівців відповідно до сучасних та перспективних вимог); інформаційної підтримки технологічності навчання (застосування в освітньому процесі інформаційних освітніх ресурсів).

Найскладнішою проблемою технологізації освітнього процесу є вибір конкретної технології. У процесі наших експериментальних досліджень констатовано, що, по-перше, не слід відмовлятися від традиційних, «класичних», позитивно зарекомендованих на практиці способів оволодіння майбутньою діяльністю, що вирішують комплекс усталених дидактичних задач; по-друге, серед всього розмаїття дидактичних технологій має бути одна системостворююча технологія навчання, загальнопедагогічного рівня, якій мають ієрархічно підпорядковуватися «модульно-локальні мезотехнології і мікротехнології» [2, с. 101]; по-третє, при проєктуванні професійної підготовки майбутніх фахівців певної спеціальності необхідно знайти баланс між різними технологіями навчання. І, по-четверте, для вибору технології необхідно визначитися з критеріями їх проєктування.

Притримуємося такого підходу класифікації технологій [2]: загальнопедагогічній, системостворюючій технології навчання підпорядковується технологія навчання дисципліни (залежно від факторів вибору, це можуть бути різні технології вивчення дисциплін); підпорядкованим складником вказаної технології є технологія вивчення

модулю, теми, яка, у свою чергу, підпорядковує технології навчальних занять і т. ін.

Проектуючи інноваційні технології навчання необхідно враховувати навчальні, виховні і розвивальні цілі навчальної дисципліни, завдання вивчення теми, розділу, для оволодіння якими, власне, і планується проектування технології (рис. 1).

Як критерій вибору педагогічної технології, трудомісткість навчального процесу для учня нині обліковується в кредитах (1 кредит = 54 год). Тривалість програми в годинах є основним критерієм трудомісткості навчання.

Рис. 1. Основні критерії проектування інноваційної технології навчання

Крім індивідуальної трудомісткості навчання важлива загальна трудомісткість, на величину якої впливає кількісний контингент учнів. Навчальна програма може бути реалізована на групу 15-20 осіб. При традиційних методах навчання спрацьовує схема: зниження трудомісткості – погіршення якості підготовки. Одночасно розподіл груп на підгрупи веде до збільшення трудових витрат, і нерідко заняття з малочисельною групою є, фактично, індивідуальним заняттям викладача з учнями. З наведеного можемо зробити висновок, що загальна трудомісткість освітньої програми залежить від контингенту учнів і наповнюваності груп. З іншого боку, при плануванні інноваційного навчання маємо враховувати ергономічні вимоги до організації навчальної праці учнів [1]. Мова про те, що сучасну

інноваційну технологію навчання не можна уявити без комп'ютерної техніки, інших технічних об'єктів, що вимагає оптимізації діяльності учня в системі «людина-машина».

Проектуючи технологію навчання слід врахувати ергономічні вимоги до: алгоритмів діяльності учня як оператора; конструювання та оснащення робочих місць; величини й форми робочих приміщень; фізичних факторів (шуму, вібрації, мікроклімату, статичних полів, електромагнітного випромінювання і т. д.); організації раціональних режимів праці та відпочинку; методів організації навчання й тренування тощо.

При виборі інноваційної технології навчання варто враховувати рекомендації психологів та фізіологів про забезпечення чергування видів діяльності. Ми рекомендуємо час від часу переключати увагу учнів на інші роботи – письмові, графічні, м'язові дії тощо.

Рівень володіння учнями навчально-пізнавальною діяльністю, їх пізнавальні можливості – рівень розвитку пізнавальних здібностей, сформованість пізнавальних умінь та навичок, самостійність у виконанні індивідуальних навчальних завдань, організованість, наполегливість тощо. Нехтування цим критерієм призводить або до надмірної інтелектуальної трудності виконання учнів технологічних етапів, або, навпаки, ненапруженої «рецептивної» розумової діяльності, яка не сприяє цілеспрямованому формуванню професійних здатностей учнів, не розвиває їх потенціал особистості.

З іншого боку, у педагогічній взаємодії домінантну роль відіграє педагог, і в цьому творчому процесі суб'єкти педагогічного процесу мають діяти в унісон, розподіляти відповідальність за кінцеві результати навчання. Природно, це потребує значної майстерності, творчого пошуку, кваліфікованого володіння викладачем педагогічною технікою. Тому професійна компетентність педагога, його особистісні якості, методична підготовка є одним із основних критеріїв у проектуванні технології навчання.

Важливим критерієм також вважаємо складність змісту навчального матеріалу. Насамперед зазначимо, що серед всього розмаїття навчальних об'єктів, що пропонуються для засвоєння при підготовці майбутніх фахівців за технічними спеціальностями, технічні об'єкти (технологічне устаткування, машини, агрегати, вузли, технічне устаткування, деталі тощо) домінують. Цей факт спонукає, насамперед, визначити ступінь складності об'єктів техніки для їх засвоєння.

Таким чином, у процесі відбору інноваційних педагогічних технологій варто враховувати такі критерії їх проектування: цілі, завдання оволодіння навчальною дисципліною (модулем, темою); характер, послідовність оволодіння дисциплінами освітньої програми; рівень методичної компетентності викладача; рівень навчально-пізнавальної діяльності студентів; зовнішні умови (часові, виробничі, економічні тощо);

трудомісткість навчального процесу, ергономічні вимоги; ступінь складності змісту технологічного навчання.

Список використаної літератури

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. [для студентів магістратури] / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Лузан П.Г. Наукові основи організації педагогічного процесу в аграрному вищому навчальному закладі: Монографія / П.Г. Лузан. – К.: Міленіум, 2015. – 330 с.

Колтакова Милана Юрїївна,

викладач економічних дисциплін

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ – ТРЕНД СУЧАСНОСТІ

Ми те покоління, яке живе в епоху швидких цифрових змін: кілька десятиліть тому переглядали фільми в кінотеатрах, а сьогодні вже одягаємо окуляри віртуальної реальності та занурюємося в уявні простори. Як бачимо, часи змінюються, тому педагоги повинні самовдосконалюватись.

Зацікавити студентів непросто, але в цьому допомагають сучасні технології, завдяки чому навчальні заняття проходять більш емоційно, стають інформаційно насиченими, при цьому не замінюють викладача, а тільки доповнюють його.

Зокрема, цифрові технології «оживляють» лекцію або практичне заняття відео- та аудіоінформацією, онлайн-дослідженнями тощо. Освітній процес стає більш адаптивним, керованим, інтерактивним, груповим та індивідуальним, наявна часова необмеженість навчання.

В Україні використання хмарних технологій у професійній діяльності педагога набуває все більшого значення, тому що це доступно й безкоштовно, відсутні витрати на програмне забезпечення; є можливість використання планшетів і смартфонів, доступ до навчальних матеріалів. Єдина умова – є підключення до інтернету.

Сучасні технології в усьому світі стали не тільки трендом, але й необхідністю. Наприклад, європейські педагоги розробили вимоги до цифрових навичок: цифрова грамотність (здатність керувати даними, шукати, аналізувати й фільтрувати інформацію про цифровий контент); спілкування та співпраця (взаємодія зі студентами за допомогою цифрових технологій, дотримання онлайн-етикету, управління цифровою ідентифікацією); створення особистого цифрового контенту, захищеного авторським правом, інтегрування й реорганізація контенту; безпека (захист

пристроїв і персональних даних); вирішення проблем (технічне вирішення проблем і свідоме використання цифрових технологій).

Під час проведення занять із дисциплін «Економіка і організація швейного виробництва» (спеціальність 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)), «Економіка виробництва» (спеціальність 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)), «Економіка і організація транспортного виробництва» (спеціальність 015.38 Професійна освіта (Транспорт)) застосовують різні прийоми навчання на платформах ZOOM та CLASSROOM (наприклад, віртуальні екскурсії на виробництво чи підприємства).

Отже, цифрова грамотність – це не лише перспектива зацікавити молодь навчанням, а й чудова можливість полегшити роботу викладача.

Список використаної літератури

1. Діти покоління Z: їхні особливості, унікальні можливості та проблеми. URL: <http://4mamas-club.com/porady/diti-pokolinnya-z-%D1%97xni-osoblivostiunikalni-mozhливosti-ta-problemi/> (дата звернення: 11.10.2022).
2. Цифрові технології – це майбутнє людства. URL: <http://hinews.pp.ua/kompyuteri/5035-cifrov-tehnologiyi-ce-maybutnye-lyudstva.html> (дата звернення: 11.10.2022).

Корзюкова Людмила Петрівна,

викладач української мови та української літератури вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

СПЕЦИФІКА ОПТИМАЛЬНОГО ПОЄДНАННЯ МЕТОДІВ ТА ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ МОВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Поєднання методів та принципів навчання – це певний спосіб цілеспрямованої реалізації процесу навчання, досягнення поставленої мети. Правильний добір методів під час вивчення освітніх компонентів «Українська мова за професійним спрямуванням» та «Іноземна мова за професійним спрямуванням» відповідно до мети та змісту навчання, вікових особливостей здобувачів освіти сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, отриманню умінь і навичок використовувати здобуті знання на практиці, готує їх до самостійного набуття знань, формує їхній світогляд.

Спеціальні методи на відміну від загальних застосовуються під час вивчення окремих освітніх компонентів. Метод – це не лише головний

інструмент педагогічної діяльності, а й мистецтво педагога спрямувати думки студентів у потрібне русло та організувати роботу за планом. У структуру методу входять: зміст навчання, шляхи досягнення мети, активність здобувачів освіти, методичні прийоми, мета, способи, завдання, інструменти, засоби, правила, педагогічна майстерність викладача.

Сукупність методів викладання тієї чи іншої навчальної дисципліни є методикою викладання. До змісту методики як галузі педагогічної науки яка досліджує закономірності вивчення дисципліни як часткової дидактики належить:

- установлення пізнавального та виховного значення освітньої компоненти та її місця в системі освіти;
- визначення завдань та змісту вивчення освітньої компоненти;
- вироблення методів, методичних засобів та організаційних форм навчання відповідно до завдань і змісту навчання.

Методологія (від гр., лат. *metod* і *logos*) – це діалектичні методи, які є найзагальнішими та діють на всьому полі наукового пізнання, конкретизуються через загальнонаукову і через часткову методики. Методи навчання класифікували науковці: І. Лернер, М. Скаткін, М. Данилов, Б. Єсіпов, С. Петровський, В. Паламарчук, М. Махмутов, А. Алексюк, Г. Ващенко, Ю. Бабанський, І. Харламов та інші.

Найпоширеніші в педагогіці такі класифікації методів навчання:

- словесні, наочні, практичні;
- пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький;
- методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок; методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;
- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація навчання, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні.

Виділяють чотири великих групи методів навчання:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

II. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

III. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

IV. Бінарні, інтегровані методи.

На практиці педагоги інтегрують методи різних груп, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які забезпечують оптимальні шляхи досягнення навчальної мети.

Бесіда належить до найдавніших і найпоширеніших методів дидактичної роботи. Її майстерно використовував ще Сократ. Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати студентів на активізацію отриманих знань, наприклад, з української мови за професійним спрямуванням. Саме з допомогою бесіди педагог активізує діяльність здобувачів освіти, ставлячи їм запитання для розмірковування, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція з української чи іноземної мов за професійним спрямуванням служить для пояснення важкої та складної теми; відбувається уведення та характеристика нових понять, запис плану та рекомендованої літератури, розкриття та деталізація матеріалу, містить завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравому викладенні та показі власної думки. Засоби ілюстрації (картинки, слайди, таблиці, карти, моделі, муляжі, малюнки тощо) є нерухомими, вони мають «оживати» в розповіді.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування: навчальна телепередача або кіно-відеофільм, наприклад: «Our Queen Elizabeth», «London. Glasgow. Sydney. Auckland. Toronto» чи його фрагмент; досліди та практичні роботи, твори, реферати, презентації, творчі проекти тощо.

У практичній педагогіці індуктивні методи втілюються у принципі: від часткового до загального, від конкретного до абстрактного; дедуктивний метод розвиває абстрактне мислення, сприяє засвоєнню навчального матеріалу на основі узагальнень; репродуктивні методи як засіб повторення готових зразків або робота за готовими зразками; творчі, проблемно-пошукові методи визначають порівняно вищий щабель процесу навчання у гімназіях, ліцеях, коледжах. Проблемно-пошукова методика, на відміну від репродуктивної, пояснювально-ілюстративної, має спиратися на самостійну, творчу пізнавальну діяльність здобувачів освіти.

Проблемний метод навчання наближений до творчості, він нібито стоїть на межі між репродукцією, розумовим формуванням і творчістю.

За ступенем керівництва навчальною роботою поділяють методи на два види: навчальна робота під керівництвом наставника, майстра виробничого навчання – самостійна робота студента, яка особливо актуальна під час дистанційного навчання. До неї належать складання завдань, самостійні письмові роботи (есе, твори). Таким чином, елементи самостійної праці студентів тут об'єднуються з інструктивною допомогою викладача, у результаті чого вихованці набувають навичок самостійності, закріплюючи індивідуальний стиль діяльності.

Розвиток інтересу в студентів – це засіб активізації навчання, що сприяє кращому засвоєнню знань. Щоб стимулювати інтерес до навчання, необхідно: створити ситуацію інтересу під час викладання матеріалу (використання пізнавальних ігор, ситуацій, цікавих пригод, гумористичних уривків, перегляд навчальних телепередач, кінофільмів); пропонувати дискусії, пізнавальні ігри-подорожі, вікторини тощо. У грі обов'язково повинні бути ведучі, виконавці, експерти, глядачі. Методи стимулювання обов'язку й відповідальності привчають дитину жити не тільки за стимулом «хочеться», а й за стимулом «треба», «необхідно», основним правилом якого є: «Це згодиться в житті», «Без цього не можна бути освіченою та культурною людиною», «У майбутньому це стане тобі необхідним». Головне в цьому методі – вимоги до вивчення дисципліни: орфографічні, дисциплінарні, організаційно-педагогічні.

В умовах демократизації та гуманізації процесу навчання й виховання значну роль відіграють диференційований та індивідуальний підходи, ситуація успіху, що є стимулом для дітей, яким педагог допомагає вийти на вищий рівень навчальних досягнень, проводячи індивідуальні консультації, додаткові заняття.

Бінарна класифікація є найреальнішою в практичній дидактиці.

Інтегровані (універсальні) – це поєднання трьох–п'яти методів у єдине ціле під час організації навчання. Ці методи доцільно використовувати під час викладання інтегрованих навчальних курсів («Історія світової культури», «Світова словесність», «Література для дітей іноземною мовою» тощо).

Компетенції є інтегрованим результатом навчальної діяльності студентів і формуються передусім на основі опанування змісту освіти. Виявити рівень такого опанування покликане оцінювання.

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є знання, уміння та навички, досвід творчої діяльності, емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

Методи навчання використовуються практично як сукупність одночасних дій викладача – прийомів.

Викладач створює свій власний почерк завдяки застосуванню індивідуальних прийомів.

Прийоми навчання – це окремі операції, розумові чи практичні дії викладача або здобувачів освіти, які розкривають або доповнюють спосіб засвоєння матеріалу, що виражає даний метод.

Освітня функція як основа передбачає застосування тих методів і прийомів керування навчальною діяльністю дитини, які сприяли б успішному засвоєнню знань, умінь, наукового світогляду та його відповідних складових – переконань, як упевненості у правильності своїх знань. Виховна функція є невіддільною від освітньої та призначена для єдності навчально-виховного процесу. У ході навчання завдяки застосуванню викладачами цілеспрямованих методів і прийомів виховання

почуття обов'язку, відповідальності розвивається інтерес до того чи іншого предмета дисципліни, що впливає на професійні навички студента – майбутнього фахівця.

Отже, оптимальне поєднання методів та принципів навчання під час вивчення освітніх компонентів «Українська мова за професійним спрямуванням» та «Іноземна мова за професійним спрямуванням» з боку викладача – це різноманітні спроби, які допомагають студентам засвоїти програмний матеріал, сприяють активізації навчального процесу, з боку здобувачів освіти – це набуття навчальних компетентностей.

Косар Інна Олександрівна,
методист Навчально-методично центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ВЕКТОР СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ

В останні роки в ході модернізації процесу освіти, а саме при переході від навчання знань, умінь і навичок до компетентнісного підходу, відбуваються суттєві зміни цілей, змісту, методів і технологій навчання.

Традиційна пасивна модель навчання, коли учень є об'єктом навчання, де він просто слухає, бачить і запам'ятовує інформацію, яка передається йому від педагога (незаперечного авторитету), поступово стала змінюватися на активну модель навчання.

У процесі активної взаємодії в навчанні суб'єктів освітнього процесу (педагога та учня) виникає діалог, співпраця і зворотний зв'язок.

Також інтерактивні методи мають на увазі активне використання різних навчальних матеріалів (книг, карт, схем, інструкцій, навчальної дошки, комп'ютерів – всього того, що може бути необхідним для досягнення поставлених цілей навчання).

Поряд з тим, що сучасна педагогіка ставить в центр навчання самого учня, залучає його у взаємодію з усіма іншими учасниками освітнього процесу, вона також спрямована на надання кожному можливості отримати освіту. Особливої актуальності в цьому випадку набуває дистанційна форма навчання.

Дистанційне навчання є самостійною формою навчання, що відображає всі компоненти, властиві освітньому процесу, такі як: мета, зміст, методи, форми і засоби навчання, за допомогою яких навчаються, спілкуються з використанням інтернет-технологій [1].

Деякі науковці помилково припускають, що дистанційне навчання (ДН) – це якась оновлена форма заочного навчання, яка більшою мірою стосується традиційної пасивної моделі навчання «педагог → учень» [3, с. 5].

Уся система навчання в дистанційній формі будується на принципах активного та інтерактивного навчання.

Дистанційне навчання – це спосіб реалізувати освітній процес за допомогою інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Цей вид навчання дає змогу здобути освіту на відстані, надає рівні можливості всім охочим навчатися, не залежать від зовнішніх економічних, соціальних, географічних чинників, а також від можливих особистісних фізіологічних обмежень.

Технологія дистанційного навчання полягає в тому, що навчання і контроль за обробкою матеріалу здійснюється за допомогою комп'ютерної мережі з використанням онлайн і офлайн-технологій.

До основних позитивних сторін дистанційного навчання можна віднести:

- проведення занять в індивідуальному темпі;
- наявність і незалежність від географічного і тимчасового розташування того, хто навчається і освітнього закладу;
- технологія, комфортні умови для творчого самовираження;
- можливість залучення в освітній процес дітей з обмеженими можливостями здоров'я та особливими потребами.

Характерною особливістю дистанційного навчання є надання учням можливості здобути необхідні знання, розроблені з використанням інформаційних ресурсів (бази даних і знань, комп'ютера, відео- та аудіозапису, електронних бібліотек, а також традиційні підручники і навчальні посібники).

Упровадження нових технологій за допомогою електронного навчання підтримується державою на різних рівнях.

Щоб правильно організувати дистанційну діяльність учнів, необхідно розглянути основні форми і види навчальної діяльності в інформаційних мережах.

Оскільки інтерактивна модель навчання передбачає активне спілкування учнів між собою і з викладачем, то і в дистанційній формі таке спілкування має залишатися першорядним видом діяльності на різних етапах процесу навчання.

Основні види діяльності на дистанційних заняттях не відрізняються від очних видів діяльності. До них належать: дискусії, обговорення, бесіди, рольові ігри з вирішенням навчальної проблеми, проектна діяльність тощо [2, с. 376].

Усі ці види діяльності спонукають учнів до самостійних міркувань і висловлювань, а розвиток самостійної діяльності є також одним із пріоритетних напрямків сучасної педагогіки.

Таким чином, можна сказати, що самостійність безпосередньо пов'язана з проявом активності та інтерактивності на заняттях (аудиторних і дистанційних).

Інтерактивні форми організації пізнавальної діяльності вимагають зацікавленості, самостійного мислення, наполегливості, творчості та ініціативи при вирішенні навчальної проблеми.

Незважаючи на вищезазначені позитивні сторони, дистанційне навчання має ряд недоліків, які необхідно враховувати педагогу при організації онлайн-заняття.

При здійсненні дистанційного навчання на перший ряд виходять проблеми технічного характеру. Деякі проблеми такого плану можуть виникати незалежно від того, хто навчається.

До них належать погана пропускна спроможність ліній зв'язку, нездатність телекомунікаційних мереж відреагувати на зростаючу навантаження і навіть повна відсутність можливості виходу в інтернет. Є також технічні труднощі, що безпосередньо залежать від підготовки самого учня до заняття, від ступеня його оснащення необхідним обладнанням.

Незважаючи на те, що дистанційна освіта служить для того, щоб кожен мав можливість навчатися, таке навчання вимагає підготовленості й не для кожного під силу.

По-перше, таке навчання ґрунтується на широкому використанні ресурсів і послуг інтернету. По-друге, як показує практика, використання дистанційних форм роботи з учнями з початковим рівнем підготовленості по тій або іншій дисципліні не так ефективно, як використання очних форм навчання. Перш ніж переходити на дистанційне навчання, базові знання краще отримати у традиційній формі.

Звісно ж, саме інтеграція очних і дистанційних форм навчання з упровадженням у них інтерактивних методів і технологій є найбільш перспективною моделлю навчання в сучасному світі. Поєднання очних і дистанційних форм навчання вимагає кропіткої підготовки на етапі педагогічного проєктування [2, с. 375].

Організація дистанційного навчання передбачає прояв інтерактивності на трьох рівнях:

- між викладачем і учнями;

- між самими учнями;

- між учнями та засобами навчання, які, у свою чергу, передбачають інтерактивність.

Застосування інтерактивних методів і технологій в дистанційному навчанні може бути досить ефективним при дотриманні таких умов:

- 1) дистанційне навчання організовується висококваліфікованим фахівцем, який володіє не тільки знаннями свого предмета, а й знаннями інформаційних технологій та психологічних особливостей спілкування в інтернеті;

- 2) викладач компетентний у застосуванні різних інтерактивних методів та технологій дистанційної форми навчання;

- 3) педагогічно грамотно обрана віртуальна освітня платформа;

- 4) усі учасники освітнього процесу володіють культурою спілкування;
- 5) передбачена зручна і об'єктивна система контролю і тестування;
- 6) продумана ефективна система взаємодії учасників освітнього процесу.

Отже, на сьогодні дистанційне навчання є необхідним вектором сучасної парадигми освіти.

Список використаної літератури

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/> (дата звернення: 31.10.2022).
2. Кудрявцева С. П., Колос В. В. Міжнародна інформація: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2005. 400 с.
3. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) /відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.

Кошіль Оксана Петрівна,

кандидат педагогічних наук,

викладач циклової комісії з педагогічної освіти,

завідувачка відділення управління, права та соціальної роботи

Фахового коледжу «Універсум»

Київського університету імені Бориса Грінченка

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ВЛАСНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТИЛЮ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Одним із ключових завдань освітніх реформ в умовах воєнного стану в країні є створення умов для формування і розвитку конкурентоспроможного, висококваліфікованого фахівця з професійними й життєвими компетентностями та власним професійним стилем. Відтак, завданнями професійної підготовки є не тільки набуття професійних знань, умінь і навичок, формування і розвитку професійних якостей майбутніх фахівців у закладах освіти, а й особистісних якостей, необхідних для успішної професійної діяльності та кар'єри.

Вирішення зазначеної проблеми вбачаємо у формуванні проєктної діяльності майбутніх фахівців під час освітнього процесу.

Проєктна діяльність належить до унікальних способів людської практики, пов'язаної із передбаченням майбутнього, створенням його ідеального образу, здійсненням та оцінкою наслідків реалізації задумів. Проєктна діяльність виступає як творча, інноваційна діяльність, оскільки завжди спрямована на створення об'єктивно і суб'єктивно нового продукту» [1, с. 717].

За переконанням І. Єрмакова, «проектна діяльність сприяє вихованню конкурентоспроможності, життєво компетентної, соціально мобільної особистості, яка вміє вирішувати проблеми, ефективно виконувати життєві та соціальні ролі» [1, с. 717].

Л. Хоружа визначає проектну діяльність як «спосіб розвитку творчості, самостійності, прагнення до ідеально-перспективного перетворення світу за допомогою креативних дій і операцій у процесі створення конкретного продукту – проекту ідеального та реального» [3, с. 13].

На думку Л. Лук'янової, цінними ознаками проектною діяльності є спрямованість на розвиток в особистості пізнавальних навичок, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, узагальнювати та інтегрувати знання, отримані з різних джерел у процесі теоретичного і практичного навчання [2].

Завдяки своїм феноменальним особливостям проектна діяльність забезпечує: набуття нових знань та досвіду; вдосконалення комунікативної компетенції; створення умов для залучення до активного пошуку та усвідомленого вибору шляхів самореалізації; формування професійної компетентності.

Проведений аналіз наукових підходів до визначення проектною діяльності дає змогу стверджувати, що теоретично проектна діяльність завжди спрямована на розвиток та якісні зміни ситуації (системи). Отже, участь майбутнього фахівця в проектній діяльності забезпечує творчий та інноваційний розвиток особистості, її самовдосконалення.

Успішна проектна діяльність майбутнього фахівця в закладі освіти залежить від рівня його критичного мислення, креативності, навичок вирішення проблем та прийняття рішень. Відтак, саме проектна діяльність зумовлює становлення особистості та розвиток власного професійного стилю майбутнього фахівця в умовах освітнього закладу.

Процес підготовки майбутніх фахівців буде успішним за умови збагачення проектною складовою професійної підготовки, а саме доповнення відповідним темами, що забезпечать інтеграцію теоретичних знань, вироблення та вдосконалення проектних умінь і навичок змісту дисциплін.

Ефективне формування проектною діяльності майбутніх фахівців під час освітнього процесу забезпечить урізноманітнення основних методів і технологій навчання, до яких відносимо: *метод проблемного навчання (Problem-Based Learning)* (проблемний виклад матеріалу, евристична бесіда, створення інтелектуальних карт, використання проблемних ситуацій, мозковий штурм); *колективний метод* (робота в команді, колективний аналіз і рефлексія; SWOT аналіз, метод «Шість капелюхів мислення», метод «Дерево рішень», тренінг «Формування стійкої мотивації фахівців до проектною діяльності»); *особистісно зорієнтовані технології* (кейс-метод, метод проектів, рольова гра з використанням коуч-техніки «Стратегії Уолта

Діснея», ділова гра «Експертна оцінка проекту», круглий стіл та ін.); *інформаційно-комунікативні технології* (перевернутий клас; використання на заняттях інтерактивної дошки SMART Board, фліпчартів; розроблення і застосування на основі комп'ютерних та мультимедійних засобів компетентнісних задач, творчих завдань); *проведення занять за допомогою мережесих комунікацій*: інтернет-форум, заняття у режимі відеоконференції за допомогою додатків Coursera, Hangouts Meet, Webex, Google Classroom, виконання тестових завдань з використанням сервісу Google Form.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в дослідженні характеру педагогічної взаємодії викладачів і студентів, а саме: спільне визначення педагогом та майбутніми фахівцями завдань і оптимальних шляхів для формування проектної діяльності як засобу розвитку власного професійного стилю майбутнього фахівця.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень] Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Лук'янова Л. Технологія організації проектної діяльності. *Імідж сучасного педагога*. 2009. № 10. С. 16–21.
3. Хоружа Л. Проектна культура вчителя: етичний компонент. *Шлях освіти*. 2006. № 4. С. 11–15.

Кучма Олександр Іванович,

кандидат тех. наук, снс, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання Криворізького державного педагогічного університету

Філатов Сергій Валентинович,

кандидат тех. наук, доцент, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання Криворізького державного педагогічного університету

ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ ЗАСОБАМИ КЕЙС- ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні постає проблема підготовки кваліфікованих педагогів професійного навчання транспортного профілю, які, зі свого боку, зможуть навчити та виховати майбутнє покоління ефективних й конкурентоздатних фахівців, здатних до різнобічної професійної діяльності в умовах суспільства Індустрія 4.0. Задля досягнення цієї складної мети, сам педагог повинен вільно володіти своєю професією та мати високорозвинені професійні компетентності навчально-професійного, науково-дослідного,

інженерно-технічного й організаційно-технологічного характеру, які дозволять у майбутньому ефективно здійснювати педагогічну діяльність у закладах професійної й фахової передвищої освіти транспортного профілю.

Важливими завданням педагога професійного навчання у цьому контексті є підвищення зацікавленості та зростання успішності учнів / студентів, стимулювання їхнього професійного зростання, виховання їх творчої активності та ініціативи, а також розвиток навичок самостійної роботи. Тому, для досягнення високого рівня науково-практичної підготовленості майбутніх педагогів професійного навчання необхідно змінити підхід до організації їхньої освітньої діяльності, що, безумовно, дозволить підвищити якість навчання, розвинути творчі здібності студентів, їхнє прагнення до безперервного набуття нових знань [1]. Однією з таких сучасних педагогічних технологій, що здатна змінити орієнтири професійної підготовки, слід вважати кейс-технологію.

Кейс-стаді – комплексний навчальний метод, що використовує опис реальних економічних та соціальних ситуацій (від англ. case – «Ситуація, випадок»); це письмовий опис якоїсь конкретної реальної виробничої ситуації, яку студентам необхідно проаналізувати, розібратися в суті проблеми, спроектувати можливі рішення та обрати найкраще з них.

Призначенням кейсу в навчанні є, передусім, отримання знань у галузі, істина в яких плюралістична. При цьому, акцент переноситься не скільки на оволодіння готовим знанням, але на спосіб його вироблення. Головним результатом при застосуванні цього методу є не тільки знання, а й навички професійної діяльності. У форматі технології кейси слід вважати досить вартісними в підготовці фахівців для роботи в умовах невизначеності.

Порівняно з традиційними педагогічними технологіями, кейс-технології володіють низкою переваг, а саме:

- практична спрямованість (застосування отриманих теоретичних знань у циклі загальних та професійних дисциплін з метою вирішення проблемних ситуацій);

- інтерактивна форма організації, яка передбачає активну участь, емоційне залучення всієї групи чи підгрупи у процесі обговорення практичних завдань.

У центрі навчального кейсу в підготовці педагогів професійного навчання транспортного профілю перебуває виробничо-технічна ситуація, що виникає безпосередньо в процесі праці. У кожній такій ситуації представлені й технічний об'єкт, і студент, який його пізнає, і керівник-педагог. У ситуації завжди є елемент новизни, вона імітує динамічну систему взаємодії спеціаліста з технічним об'єктом. Головним призначенням цих ситуацій у навчальному процесі є формування в майбутніх педагогів професійного навчання транспортного профілю інтегрованої професійної компетентності [2].

Аналіз освітньо-професійної програми підготовки за спеціальністю 015 Професійна освіта (транспорт) показує, що кожен освітній компонент має значний потенціал для застосування кейс-технологій. Це, зокрема такі дисципліни, як Транспортні системи, Експлуатація і ремонт автомобіля, Транспортні перевезення, Організація безпеки дорожнього руху, Стандартизація та технічні вимірювання та ін.

Зазвичай структура кейсу включає:

- 1) ситуацію (випадок, проблему, історію з реального життя чи конкретного виробництва);
- 2) контекст ситуації (хронологічний, історичний, контекст місця, особливості дії чи учасників ситуації);
- 3) коментар ситуації, поданий автором;
- 4) необхідні матеріали для розв'язання (станданти, довідники, розклади, керівництва, пам'ятки, статистичні матеріали, документи та виробничі зразки тощо).

Вирішення кейсу має відбуватися за етапами:

Перший етап – знайомство із ситуацією, її особливостями.

Другий етап – формулювання головної проблеми, виокремлення факторів та персоналій, які можуть реально впливати на перебіг ситуації.

Третій етап – визначення концепцій чи тем для «мозкового штурму», що має забезпечити віяло варіантів для розв'язання ситуації.

Четвертий етап – аналіз наслідків ухвалення того чи того рішення.

П'ятий етап – розв'язання кейсу, під час якого формуються пропозиції (один або кілька варіантів), проводиться їх SWOT-аналіз із визначенням рекомендацій щодо запобігання ризиків та подолання слабких сторін.

Із широким запровадженням комп'ютерних технологій з'являються можливості застосування різних форматів представлення виробничо-технічних ситуацій, як наприклад, опис, відео-фрагмент, технічний звіт, фото-звіт тощо. Моделювання під час вирішення кейсів може передбачати застосування віртуальних лабораторій (Anylogic, Arena, Bizagi modeler, Enterprise Dynamics, FlexSim, GPSS W, Petry Net), засобів візуалізації [2]. А презентація результатів аналізу – подаватися у вигляді аналітичної записки, звіту, рекомендацій. Загалом, якісний кейс повинен чітко відповідати поставленій меті створення, мати відповідний рівень складності, ілюструвати кілька аспектів виробничої ситуації, бути актуальним станом на сьогодні, ілюструвати типові виробничі ситуації, провокувати дискусію, передбачати кілька варіантів вирішення.

Отже, кейс-технологія поєднує теорію та складну реальність у єдине навчальне завдання, що обговорюється та вирішується переважно у невеликих групах, причому теорія не ілюструється прикладами, а освоюється в процесі вивчення та аналізу прикладів.

Актуальність використання кейс-технологій у навчально-професійній діяльності стає дедалі очевиднішою. Уведення кейсів у

навчальний процес дає можливість майбутнім педагогам професійного навчання поринути у світ реальної професійної практичної діяльності замість суто теоретичної підготовки, що помітно підвищує кваліфікацію випускників та дозволяє їм згодом швидко адаптуватися на робочих місцях. Вони містять досить ефективний педагогічний потенціал, оскільки вчать на прикладі реальних професійних ситуацій вирішувати проблеми з урахуванням конкретних умов і фактичної інформації. Реалізуючись у інтерактивній взаємодії, ця технологія завойовує позитивне ставлення з боку студентів, які мають можливість виявити та вдосконалити аналітичні та оцінні навички, навчитися працювати в команді, застосувати на практиці теоретичний матеріал, вбачати неоднозначність у вирішенні проблемних питань у реальному житті, знаходити найбільш раціональне вирішення професійних завдань.

Список використаної літератури

1. Ковальчук В. І., Сорока В. В. Підготовка фахівців автотранспортного профілю в умовах цифровізації. *Pedagogical concept and its features, social work and linguology: Collective Scientific Monograph*. Dallas: Primedia eLaunch, 2021. – (Edition 2). С. 2–20.

2. Pavlenko O., Lavrentieva O., Velykodnyi D., Filatov S. The Procedures of Logistic Transport Systems Simulation in the Petri Nets Environment. *Proceedings of the 16th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer*. Volume II: Workshops Kharkiv, Ukraine, October 06-10, 2020. Vol.-2732. Pp. 854-866. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2732/20200854.pdf> (accessed date 20.10.22).

Шийчук Тарас Тарасович,

магістрант за спеціальністю

015.34 Професійна освіта (машинобудування)

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича;

Крамар Валерій Максимович,

доктор фізико-математичних наук, професор

кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича

**ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ЗАСОБАМИ МОВИ ПРОГРАМУВАННЯ *PYTHON***

Упровадження у практику навчального процесу карантинних обмежень і дистанційного навчання спричинило суттєві його ускладнення. Особливо відчутними вони стали для навчального процесу в ЗПТО, через складність адаптування практичних занять у цифровий формат, їх планування та розроблення у формі електронного уроку [1]. Крім того, в Україні останніми роками спостерігалось стрімке зростання попиту на працівників, які володіють базовими вміннями і навичками з інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, а вміння користуватися такими технологіями було чи не основною вимогою до персоналу [2]. Після перемоги України у визвольній війні ці тенденції тільки наростатимуть.

Саме тому об'єктивно формуються нові вимоги щодо підготовки здобувачів вищої професійної освіти – вона має узгоджуватися з тенденціями розвитку інформаційного суспільства, рушійною силою якого є цифровізація, що забезпечується відповідною матеріальною базою та кадрами. Цифровізація всіх сфер життя сучасної людини вимагає перегляду змісту стандартів та освітніх програм спеціальностей, зокрема інженерно-педагогічного спрямування.

Цифровізація визнається визначальним механізмом зростання на шляху побудови інформаційного суспільства з огляду на здатність технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистісної діяльності [2; 3].

Очевидно, що впровадження цифрових технологій є актуальною задачею і для галузі професійної освіти. Досягти необхідного результату в цьому напрямі можливо шляхом забезпечення високого рівня інформаційно-комунікаційних компетентностей у здобувачів вищої професійної освіти. Основною умовою на цьому шляху є опанування студентами сучасних мов програмування, адже нині це є невід'ємним інструментом діяльності великого кола фахівців.

Висвітленню можливих шляхів вирішення цього актуального завдання і стосується пропонована доповідь. У ній представлено розроблення Телеграм-бота для збереження і багаторазової передачі документів. Розробка орієнтована на викладачів, яким необхідно зберігати літературні дані та їх джерела, власні розробки, інші документи, шаблони та надавати їх у вільний доступ студентам або ж колегам. Програмний продукт створений за допомогою мови програмування Python [4] та його бібліотеки для написання Телеграм-ботів Aiogram [5], спроектовано базу даних за допомогою мови запитів NoSQL і використано технологію контейнеризації Docker для швидкого розгортання продукту [6].

У якості ілюстрації переваг мови програмування Python для її використання в організації навчального процесу в ЗПТО описано технологію створення Телеграм-бота з формування і збереження бази різноманітних документів, у т.ч. й навчального призначення, та надання доступу до них осіб, приєднаних до цього бота (наприклад, учнів). Як показав досвід, створення такого програмного продукту не вимагає

високого рівня знань з технологій програмування і, водночас, дає змогу ефективно вирішувати найрізноманітніші завдання навчального процесу.

Як висновок, можна стверджувати, що мова програмування Python є одним з потужних інструментів формування цифрових компетентностей у здобувачів вищої професійної освіти. Це пояснюється тим, що Python – сучасна і водночас проста для вивчення мова програмування, яка пропонує величезний набір інструментів, придатних для використання у навчально-методичній роботі педагога.

На нашу думку, до освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Професійна освіта» доцільно вносити освітні компоненти, які забезпечують вивчення і використання можливості мови програмування Python, що дасть змогу ефективно формувати в них здатності до використання цифрових технологій у майбутній педагогічній діяльності.

Список використаної літератури

1. «Змішане» майбутнє: діджиталізація професійно-технічної освіти в Україні. / Громадська організація «Інформаційно-аналітичний центр “Громадський Простір”». 2021. URL: <https://www.prostir.ua/?news=zmishane-majbutnje-didzhytalizatsiya-profesijno-tehnichnoi-osvity-v-ukrajini>.
2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#Text>.
3. Оновлення змісту професійної підготовки кваліфікованих робітників комерційного профілю. URL: https://eu.docworkspace.com/d/sIibPz9pp_m5hAY.
4. Копей В. Б. Мова програмування Python для інженерів і науковців / В. Б. Копей. URL: <https://vkopey.github.io/Python-for-engineers-and-scientists/Найпростіша-програма>.
5. Telegram Bot API. URL: <https://core.telegram.org/bots/api/>.
6. Понимая Docker. URL: <https://habr.com/ru/post/253877/>.

Кривошей Марина Олександрівна,
завідувач навчально-виробничих практик
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

У сучасному закладі фахової передвищої освіти важливим є виявлення інтересу до навчальної теми в пасивних спостерігачів, перетворення їх на активних учасників освітнього процесу. Цю проблему

можна вирішити використанням у роботі викладача активних форм і методів навчання, що будуються на основі інтерактивних методів, у результаті чого в процесі навчання вибудовується взаємозв'язок не тільки між викладачем і студентами, а й між студентами.

Слово *інтерактивний* походить від англійського «interact» (де «inter» – взаємний, «act» – діяти). Отже, інтерактивний – це здатний взаємодіяти в режимі бесіди, діалогу із чимось (комп'ютером) або кимось (людиною). Отож суть інтерактивних методів навчання полягає в тому, що освітній процес відбувається за умови постійної та активної взаємодії всіх його учасників [3].

У багатьох науковців різного профілю виникав інтерес до інтерактивних методів навчання. Так, з 1975 року О. Помегун почав використовувати термін «інтерактивна педагогіка», який головною метою інтерактивного процесу визначив зміну й покращення моделей поведінки всіх його учасників. Інтерес до технологій інтерактивного навчання зумовлений тим, що «інтерактивні підходи сьогодні є найбільш ефективними, бо ставлять того, хто шукає знань, в активну позицію їх самостійного освоєння... і шукача істини» [3]. Сучасні дослідники з метою активізації навчання нерідко звертаються до проектування й використання інтерактивних інновацій у процесі підготовки майбутніх фахівців.

Спільна діяльність студентів у ході оволодіння знаннями, вміннями та навичками приводить до обміну знаннями, засобами діяльності, ідеями та робить свій індивідуальний внесок у процес пізнання, який має відбуватися в атмосфері доброзичливості і взаємопідтримки, що дозволяє отримувати нові знання, розвивати пізнавальну діяльність і переводити її на більш високий рівень співпраці.

Організація інтерактивного навчання дає змогу майстру виробничого навчання стати справжнім лідером серед учнівської групи, унеможливує домінування одного учасника освітнього процесу над іншими, однієї думки над іншими та передбачає моделювання життєвих ситуацій і спільне розв'язання проблем. Таке навчання сприяє формуванню цінностей, умінь і навичок, створенню атмосфери взаємодії та співпраці.

Уроки виробничого навчання з використанням інтерактивних методів дають можливість студентам сформувати основні пізнавальні та громадські вміння й навички, зразки поведінки в суспільстві та дають змогу одночасно засвоювати теоретичну і практичну частини навчання, а це водночас розвиває логічне мислення, світогляд, дає змогу проявити характер, інтелектуальну ініціативу, виявити й реалізувати індивідуальні можливості. При цьому освітньо-виховний процес організовується так, що учні шукають взаємозв'язок між новими знаннями та вже отриманими раніше, приймають альтернативні рішення, формують власні думки та ідеї за допомогою різних засобів, навчаються співробітництву.

Уроки виробничого навчання з використанням методів інтерактивного навчання висуває певні вимоги до своєї структури, що

мають містити такі елементи: мотивація, тема та очікувані результати, основна інформація, інтерактивна вправа, підведення підсумків та оцінювання.

Найбільш широко використовують такі види інтерактивного навчання, як-от:

- *дискусія* (мобілізує практичні й теоретичні знання, погляди слухачів на проблему, що розглядається; доречна під час розгляду спірних питань);

- *ситуаційний аналіз* (полягає в тому, що слухачі, ознайомившись з описом проблеми, самостійно аналізують ситуацію, діагностують проблему й надають свої ідеї та рішення в дискусії з іншими слухачами);

- *аналіз конкретних ситуацій* (суть методу полягає в тому, що учасникам пропонують осмислити ситуацію, опис якої водночас не тільки відображає практичну професійну проблему, а й актуалізує комплекс знань, які необхідно засвоїти під час розв'язання цієї проблеми);

- *метод мозкової атаки* (метод розв'язання невідкладних завдань за короткий час. Сутність методу полягає в тому, що необхідно озвучити якомога більше ідей за невеликий проміжок часу, обговорити їх та класифікувати);

- *круглий стіл* (метод проведення заняття зі слухачами, які, як правило, мають досвід роботи, практичну діяльність із питання, що обговорюється).

Основою сучасної освіти має бути розвиток способів мислення, а не тільки вивчення освітніх компонентів, що формують спеціальні компетентності. Необхідно підготувати молодого майстра виробничого навчання, який би отримав високий рівень підготовки та опанував нові прогресивні технології; адаптувати його до умов виробничого середовища, зробити провідником нових технологічних рішень.

Список використаної літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник. Київ: Либідь, 1998. 560 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004.
3. Пометун О. І., Пироженко А. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник / ред. О. І. Пометун. Київ: А.С.К., 2004. С. 8–24.
4. Шевчук П., Фенрих П. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник. Щецін: WSAP, 2005. С. 7–23.

Крисенко Ілона Андріївна,
студентка Харківського національного
педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОЦІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Сучасний стан освітнього процесу нашої країни змінився внаслідок двох жакхливих подій: пандемії та війни. І через це відбулися зміни в освітній діяльності нашої держави. Зараз більшість українських шкіл навчається в дистанційному режимі, це обумовило винайдення нових методів, способів викладу матеріалу для здобувачів, бо ті, що застосовували під час роботи в класі, або неможливо застосувати, або вони неактуальні. Це дало поштовх до застосування новітніх інноваційних технологій у навчальному процесі, які і до цього часу вже впроваджувались у школах, але вони знову покращуються, змінюються, щоб покращити освітню діяльність. Інноваційні технології трактуємо як нові способи викладу матеріалу, які істотно поліпшують навчальний процес. Інноваційне навчання на відміну від традиційного спрямоване не на те, щоб якомога більше викласти учням нового матеріалу, а також вплинути на інтелектуальний розвиток особистості. У статті зосереджено увагу на тому, як такі технології можна використовувати на уроках історії.

По-перше, замінити традиційні уроки на нетрадиційні, які дозволяють урізноманітнити форми і методи навчання, відходити від певних шаблонів, а також сприяють розвитку творчих здібностей учнів, урахуванню їхніх інтересів, здібностей, можливостей.

По-друге, замінити методи і форми викладу матеріалу, впровадити інтерактивне навчання, яке полягає в активних умовах взаємодії учнів та вчителів. Створити атмосферу співпраці, рівності між учнями, сприяти розвитку в них критичного мислення. Педагог А. М. Алексюк, зазначав, що на уроках історії необхідно запровадити методику її вивчення завдяки логічним завданням, які можна запровадити через ігри, які будуть сприяти розвитку творчих здібностей.

На нашу думку, на уроках історії потрібно якомога більше застосовувати візуальних матеріалів, бо вони сприяють активності учнів, їм нецікаво слухати просто лекцію вчителя, а якщо буде демонстрація карт, битв, історичних портретів, ілюстрацій, це, безумовно, приверне увагу учнів, зробить урок цікавим і покращить рівень засвоєння знань. Важливо застосовувати аудіовізуальні матеріали: це можуть бути документальні, художні відео, які стосуються теми уроку. Вони повинні тривати не більше 20 хвилин, демонстрація відео викликає в учнів інтерес, виникає стійка мимовільна увага, зумовлена яскравістю, новизною матеріалу. Комп'ютерна мультимедія наразі відіграє провідну роль, за допомогою неї можна створити схеми битв, продемонструвати зброю, знаряддя праці, побут

людей які жили в минулому. Також можна організувати різні способи перевірки домашнього завдання – інтерактивні тести, ребуси, ігри тощо. Як домашнє завдання можна дати учням не лише прочитати параграф, але створити проект, колаж, модель історичної пам'ятки – усе це сприятиме їх розумової і творчої активізації. Використання новітніх технологій дозволяє віртуально відвідати музей, архів, бібліотеку, що є важливим для вивчення історії. Можна створити дослідницький урок, коли учні самостійно отримують інформацію з першоджерел і таким чином отримують навички роботи з документами, підручниками. Урок-гра наразі також має велике значення, але його слід проводити, попередньо створивши сценарій.

Отже, є багато способів, методів і форм організації роботи на уроці із застосуванням новітніх технологій. На уроках можна використовувати різні форми викладу матеріалу, починаючи від презентації й завершуючи фільмом. Але вчителям важливо пам'ятати, що ці інноваційні технології в навчальному процесі повинні не замінювати звичайний урок, але лише доповнювати його.

Список використаної літератури

1. Зайченко І. В. Історія педагогіки: навч. посіб. для студ. ВНЗ. У 2-х кн. Кн. 2. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. Київ: Слово, 2010. 1032 с.
2. Кузьмінський А.П., Омеляненко С. В. Технологія і техніка шкільного уроку: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 335 с.
3. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Харків, 2002. 400 с.

Кулик Євгеній Віталійович,
майстер виробничого навчання
ДНЗ «Глухівське вище професійне училище»

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З НАРОДНОЮ ТРАДИЦІЄЮ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА ДЕРЕВООБРОБНОГО ПРОФІЛЮ

Сучасні умови життя і ринок праці потребують від випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) не просто набору знань і навичок, а досягнення високого рівня компетентності щодо способів життєдіяльності в сучасному суспільстві. Тільки такі випускники зможуть творчо вирішувати завдання і професійні проблеми, які ставить перед ними суспільство і сучасний роботодавець, саме вони зможуть бути конкурентоздатними на ринку праці. Тому основним завданням професійної освіти є розвиток компетенцій здобувачів освіти, а головним завданням майстра виробничого навчання є пошук засобів і методів

розвитку освітніх компетенцій учнів як умови, що забезпечує якісне засвоєння ними професійних знань, умінь, навичок [1].

Якість підготовки майбутніх робітників залежить від рівня професійної компетентності й педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання. Аналіз стану професійної підготовки майстрів виробничого навчання свідчить про невідповідність їх практичної підготовки потребам роботодавців. Більшість з них має низький рівень компетентності щодо застосування сучасних технологій, обладнання, нових форм організації праці, аналізу і прогнозування професійної діяльності. Компетентність майстра виробничого навчання визначається здатністю до чітко визначеної мети, особистісною характеристикою – здатністю до виконання професійної діяльності. Як би не прагнув майстер виробничого навчання завоювати авторитет і повагу серед здобувачів освіти, він ніколи не досягне мети, якщо знає свою професію поверхово, якщо в нього немає справжньої відданості своїй справі.

Творчі педагоги не просто вчать учнів, а допомагають їм вчитися, здобувачі освіти на таких уроках – активні учасники навчального процесу, беруть участь у постановці завдань уроку, вміють здійснювати контроль роботи кожного члена колективу і самоконтроль. Педагоги постають як організатори і керівники навчальної діяльності учнів. Удосконалення педагогічної майстерності майстра виробничого навчання включає в себе роботу індивідуального характеру. А це вивчення нормативно-правових документів, принципів класифікації та структури уроків виробничого навчання. На особливу увагу заслуговує планування процесу виробничого навчання, що забезпечує умови для його раціональної організації, своєчасного і повного виконання навчальних планів і програм, завчасної і ретельної підготовки майстра до проведення кожного заняття. Завдяки плануванню забезпечується раціональне використання приміщень і обладнання, зв'язок теоретичного навчання з виробничим. [2]

Формування в здобувачів освіти різнобічних знань та прагнення до самовдосконалення та саморозвитку потребує ознайомлення молодого покоління з традиціями обробки, особливостями оздоблення, експлуатації, та значення певних матеріалів у житті суспільства. Так, наприклад, використання деревини як основного робочого матеріалу кваліфікованого робітника деревообробного профілю має дуже давні традиції та сферу застосування.

Дерево – один з найдавніших матеріалів, який людина використовувала в побуті. Про це говорять численні археологічні розкопки, згадки літописів, які зазначають, що вже за часів Київської Русі широко побутували різноманітні дерев'яні вироби: миски, ложки, ковші, бочки, прикрашені різьбою та інкрустацією різноманітними породами дерева. Археологічні розкопки свідчать про рівень деревообробного ремесла в X–XII ст.

Здавна були поширені різноманітні способи обробки дерева: теслярство, столярство, бондарство, ложкарство та різьбярство. Ці промисли були виключно чоловічою справою, бо, крім майстерності, потребували ще й неабиякої сили, вправності рук.

Розвиток художньої обробки деревини тісно пов'язаний із загальним розвитком мистецтва та архітектури.

Мистецтво художньої обробки деревини – явище унікальне, яке подарувало світу чудові архітектурні пам'ятки, цікаву різьбу та прикрашені нею різні побутові предмети. Майстерно виконана різьба надає виробу певної індивідуальності.

В Україні склалися свої характерні, найбільш улюблені способи художньої обробки дерева. Так, на Полтавщині та Чернігівщині поширене тригранно-виїмчасте різьблення, на Тернопільщині – гравіювання, у поліських районах Київщини і Житомирщини плоске різьблення на темних фонах, на Гуцульщині особливого розквіту досягло плоске різьблення, інкрустація та випалювання, на Лемківщині – ажурне, наскрізне вирізування та кругла скульптура.

Вплив художніх цінностей на духовний розвиток особистості має величезне значення в процесі навчання в професійно-технічних навчальних закладах при ознайомленні з тонкощами професійної діяльності. Отже, кожному підлітку чи юнакові потрібно оволодівати навичками образно-емоційного сприймання творів, зокрема декоративно-прикладного мистецтва. Важливо навчитися бачити, розуміти внутрішній зміст художнього виробу. Це досягається завдяки творчому пошуку на уроках технологій у школі, заняттях факультативу, гуртка. Під час занять прикладним мистецтвом розвивається здатність до художньо-образного мислення. Унаслідок цього формуються естетичні й моральні почуття здобувачів освіти, що позитивно впливають на загальний розвиток особистості.

Потреба спрямування змісту національного виховання (едукатії) у русло українознавства, вважає М. Стельмахович, диктується рядом вагомих мотивів. По-перше, нагальною потребою відродження й розвитку української педагогічної культури в Україні. По-друге, тим, що саме українознавство стало нині державною політикою і філософією, науковою системою, що визначає основи освіти, культури, мистецтва, навчання й виховання. По-третє, українознавча едукатія орієнтується на здійснення національного виховання через освіту. Термін «едукатія» в класичній педагогіці втілює найголовнішу функцію основної школи – олюднення знань, недопущення національного невігластва [3].

Список використаної літератури

1. Ключко А. О. Самоосвітня діяльність вчителя як педагогічна проблема. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=757–

2. Професійний розвиток та управління людськими ресурсами в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформації освіти України: зб. матеріалів усеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 жовтня 2016 р.) / за заг. ред. В. В. Олійника. Київ: УМО НАПН України, 2016. 601 с

3. Усебічний розвиток особистості: основні напрямки та завдання. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14425/>

Кулик Любов Петрівна,

викладач спецдисциплін

ДНЗ «Глухівське вище професійне училище»

ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Світові глобалізаційні трансформації позначилися на всіх сферах життєдіяльності українського суспільства. Увиразнилися запити щодо зміцнення державності й забезпечення гідного місця України у світовому співтоваристві, формування нової економічної, інтелектуальної та духовної еліти, децентралізації управлінських повноважень і автономізації управлінських структур, налагодження взаємодії із соціальними партнерами тощо.

Функціонування системи професійної освіти на початку доби незалежності пов'язується зі змінами в соціально-економічному, духовному і культурному розвитку суспільства, а також із прийняттям низки законодавчих і нормативно-правових документів у сфері освіти та ринку праці. Це сприяло оновленню змісту професійної освіти; оптимізації мережі навчальних закладів; удосконаленню форм управління; підвищенню рівня фінансового, кадрового та навчально-методичного забезпечення; запровадженню нових механізмів взаємодії з економічними структурами та ринком праці з питань підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітничих кадрів [2].

На сучасному етапі в Україні відбувається реформування системи професійної освіти, викликане динамічними якісними змінами в європейському й світовому освітньому просторі, розвитком ринкової економіки, нестабільною політичною ситуацією у світі, глобальною економічною кризою останніх років, браком у державі кваліфікованих професійних кадрів, здатних раціонально застосовувати професійні знання в умовах сучасного ринку праці. Основним завданням системи професійної освіти є якісна підготовка фахівців із відповідним рівнем компетентності й готовністю до інтеграції у виробничий процес певної галузі промисловості, прагненням до професійного саморозвитку.

У професійній підготовці фахівців актуальним стало використання робочих зошитів з різних дисциплін фахової підготовки, які виконують багатоаспектну роль у підвищенні ефективності навчання за умови їх методично грамотного конструювання та використання.

Проблему розроблення та використання робочих зошитів у навчальному процесі досліджували Н. Є. Ерганова, А. М. Лікарчук, Л. І. Нечволод, О. А. Нільсон, Н. Г. Преображенська, О. А. Привалова, І. Е. Унт, але теоретичне обґрунтування структури робочих зошитів з професійної підготовки та дидактичні умови їх використання при навчанні професії розроблені недостатньо.

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності використання у процесі вивчення курсу «Технічне креслення» здобувачами освіти професійної (професійно-технічної) освіти робочого зошита як засобу управління їх аудиторною і самостійною роботою, що забезпечить високі результати навчання і створить умови для формування професійної мобільності майбутніх фахівців будівельного профілю.

При підготовці фахівця у вищому навчальному закладі здійснюється активний пошук можливостей розвитку, формування системи ціннісних орієнтацій, моделювання свого майбутнього, формування образу майбутньої професії. Саме на цьому етапі надзвичайно важливо сформувати у здобувачів освіти внутрішнє усвідомлення багатоваріантності можливостей розвитку, вміння співвідносити особисті ціннісні орієнтації із загальнолюдськими, вміння сприймати світ у русі, пристосовуватися до нестримно змінних умов, тобто формувати професійну мобільність [1].

Таким чином, вимоги сьогодення, ставлять перед викладачем завдання якісного методичного забезпечення, яке б сприяло формуванню професійно мобільного фахівця.

Науково-методичне забезпечення навчального процесу – це сукупність документів, наукових, методичних матеріалів, які описують зміст; встановлюють структуру; визначають результат; регламентують перебіг навчального часу.

Важливим аспектом методичної підготовки викладача є сформована в нього здатність до підготовки якісного методичного забезпечення аудиторних занять, під яким розуміють комплект навчально-методичних матеріалів, що використовують під час лекцій, семінарських, лабораторних і практичних занять.

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів, виконання індивідуальних завдань.

Стає актуальним завдання опанування студентами способів самостійного здобування й активного засвоєння знань. Вирішення цього завдання зумовлює застосування нетрадиційних методів і засобів навчання. На нашу думку, саме робочий зошит для графічних і самостійних робіт – це вид навчальної літератури, який виступає найбільш мобільним та особистісно орієнтованим серед інших навчальних видань. Робочі зошити (зошити з друкованою основою) міцно ввійшли в систему загальноосвітньої підготовки та розглядаються для багатьох предметів, як обов'язкова складова навчально-методичного комплексу. У професійній підготовці фахівців такого широкого застосування робочі зошити поки не отримали, але їх розроблення та впровадження в навчальний процес є актуальним питанням.

Окремі аспекти цієї проблеми висвітлено в працях О. А. Журіна, В. І. Старости, К. В. Яресько та ін. У їхніх працях неодноразово підкреслюється, що дидактичний матеріал у вигляді практичних навчальних завдань для робочих зошитів порівняно із звичайними стандартними завданнями з підручника має значні переваги, оскільки дозволяє диференціювати та індивідуалізувати навчальну діяльність здобувачів освіти.

На думку І. Г. Майорової, сучасний робочий зошит – це дидактичний комплекс, призначений для самостійної роботи здобувачів освіти на аудиторному практичному занятті, а також у позааудиторний час безпосередньо на його сторінках. Використання робочого зошита полегшує педагогові планування заняття, дозволяє поєднувати усну і письмову роботу, позбавляє студентів від великого обсягу механічної роботи, а також сприяє диференціації та індивідуалізації процесу навчання. Структура робочого зошита може бути різною, що зумовлено змістом досліджуваного предмета, ступенем його складності, вихідним рівнем підготовки аудиторії, умовами навчання, творчими особливостями викладача. Призначення робочого зошита полягає в тому, щоб допомогти здобувачам освіти в засвоєнні важкого для них теоретичного курсу, показати можливі методи і прийоми аналізу матеріалу. Виконання вправ, розв'язання задач, читання навчальної та наукової літератури сприяє розвитку самостійного мислення студентів, тому викладач повинен надати можливість здобувачам освіти самим знайти рішення й аргументувати його, залучаючи теоретичні знання, засвоєні на лекціях, і додатковий матеріал [2].

Упровадження робочих зошитів у практику навчального процесу покликані вирішити такі завдання:

- більш міцне засвоєння студентами теоретичних положень;
- набуття практичних умінь і навичок рішення типових, а також розвиваючих, творчих завдань;
- оволодіння алгоритмами вирішення основних типів завдань теми (дисципліни);
- формування в здобувачів освіти умінь і навичок самоконтролю;

- розвиток мислення здобувачів освіти;
- здійснення викладачем контролю за перебігом процесу навчання.

Л. І. Нечволод розглядає робочі зошити як засіб індивідуалізації навчання здобувачів освіти, які стимулюють до самостійних дій, операцій, що їх здійснюють студенти відповідно до своїх реальних навчальних можливостей та набутого соціального досвіду [3].

Робочі зошити, на думку О. В. Орлик, є тим методичним інструментом, роль якого у підвищенні ефективності навчання важко переоцінити. Застосування їх, по-перше, дозволяє викладачу довести до здобувача освіти стрімко зростаючий обсяг навчальної та наукової інформації, по-друге, самостійна робота студентів з робочим зошитом розвиває навички аналітичного мислення, вчить аналізувати і узагальнювати інформацію, дозволяє у неспішній обстановці, виконуючи індивідуальні завдання та завдання для самостійної роботи, перевірити власний рівень засвоєння матеріалу [6].

Н. А. Лопатинська вважає, що впровадження у навчальний процес зошитів з друкованою основою дозволяє викладачу донести до здобувачів освіти стрімко зростаючий обсяг навчальної та наукової інформації, особливо під час реалізації навчальних планів в умовах кредитно-модульної системи оцінювання навчальних досягнень; вдосконалює педагогічну діяльність викладача завдяки реальній можливості індивідуального підходу до здобувачів освіти; розвиває навички самостійної пізнавальної діяльності, аналітичного мислення, вчить здобувачів освіти аналізувати і узагальнювати інформацію, дозволяє в неспішній обстановці, виконуючи індивідуальні та творчі завдання, перевірити власний рівень засвоєння матеріалу; економить час, який викладач використовує на перевірку та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Виділяють такі функції робочих зошитів:

1. Навчальна функція. Використання робочого зошита допомагає викладачу керувати навчальною діяльністю здобувачів освіти, сприяє формуванню в них необхідних знань, практичних вмінь і навичок.

2. Розвивальна функція. Робочий зошит може бути інструментом у розвитку мислення через спеціально розроблені завдання та вправи творчого характеру. Робота з таким зошитом сприяє розвитку в здобувачів освіти стійкої уваги на занятті.

3. Виховна функція. Систематичне заповнення аркушів робочого зошиту впливає на формування в здобувачів освіти наступних якостей: організованості, дисциплінованості, акуратності, сумлінності, працьовитості, наполегливості, дбайливості.

4. Контрольовальна функція. Робочий зошит може бути використано для контролю знань і вмінь здобувачів освіти.

5. Раціоналізуювальна функція. Використання робочого зошита раціоналізує навчальну роботу здобувача освіти і викладача, забезпечує доцільне використання навчального часу.

При вивченні курсу «Технічне креслення» для здобувачів освіти будівельного профілю нами був розроблений робочий зошит для графічних робіт.

Головною метою використання робочих зошитів у професійній підготовці є оптимізація та підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти на всіх етапах навчального процесу. Робочий зошит застосовують у ролі помічника при вивченні теоретичного матеріалу та створенні орієнтовної основи дій студентів при виконанні графічних завдань за індивідуальними варіантами.

На лабораторному занятті здобувачі освіти повинні вивчити теоретичний матеріал, виконати графічну роботу, закріпити вивчений матеріал та здати звіт викладачу.

При складанні робочого зошита для лабораторних робіт ми поєднали інструкційно-технологічну карту заняття та звіт здобувача освіти. Тому структура робочого зошита містить: тему лабораторно-практичного заняття, його мету, теоретичні відомості, завдання для виконання графічних робіт за індивідуальними варіантами, вихідний контроль, висновки.

Побудований таким чином робочий зошит дозволяє індивідуалізувати навчальний процес і створює сприятливі умови для формування в здобувачів освіти вмінь логічно мислити, аналізувати, робити висновки, обґрунтовувати свої практичні дії, а отже, сприяє посиленню мотивації студентів до навчання, збільшує час на виконання графічної роботи.

Під час роботи в такому зошиті здобувачу освіти необхідно на етапі вхідного і вихідного контролю дописати, докреслити і відповісти на запитання безпосередньо на сторінках зошита. При вивченні теоретичних положень друкована основа дає змогу студентові сконцентрувати свою увагу на сутності навчального матеріалу та заощаджує час на конспектуванні. Тому завдяки робочому зошиту навчальний матеріал легше сприймається. Після вивчення теоретичного матеріалу здобувач освіти має змогу одразу приступити до виконання графічної роботи, що значно збільшує обсяг його розумових і практичних дій.

Саме робота одночасно з робочим зошитом забезпечує підвищення ефективності навчання. Так сталося, що з деяких тем навчальної програми «Основи креслення», «Виконання і читання креслень», «Розрізи та перерізи» навчальна інформація розосереджена по багатьох навчальних посібниках. Унаслідок цього викладач змушений подавати певний обсяг навчального матеріалу в робочому зошиті.

Робочий зошит з курсу «Технічне креслення» може розглядатися як особливий дидактичний засіб, що забезпечує ефективну організацію навчальної діяльності здобувачів освіти дуальної форми навчання, контроль і самоконтроль в процесі самостійного оволодіння теоретичним матеріалом.

Отже, застосування робочих зошитів ефективне для обох суб'єктів навчальної діяльності – викладача та здобувача освіти. Це відкриває широкі можливості та перспективи для масового їх упровадження у ПТНЗ України.

Використання робочого зошита з лабораторних робіт з технічного креслення раціоналізує навчальну роботу здобувачів освіти і викладача, забезпечує доцільне використання навчального часу, диференціює та індивідуалізує процес навчання, дозволяє студентам активно і творчо мислити, вирішувати проблемні завдання, що сприяє формуванню професійно мобільного фахівця.

Список використаної літератури

1. Іванченко Є. А. Професійна мобільність майбутніх фахівців. Одеса: Просвіта, 2020. 120 с.
2. Майорова І. Г. Використання робочих зошитів як засобу підвищення ефективності професійної підготовки: метод. рекомендації. Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2021. 38 с.
3. Нечволод Л. І. Педагогічні умови впровадження робочих зошитів з друкованою основою в процес індивідуалізації навчання школярів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Харків, 2020.
4. Радкевич В. О. Науково-педагогічний аналіз реформування професійно-технічної освіти на початку незалежності Української держави (1991–2000 рр.). *Професійна педагогіка*. 2019. № 2. С. 142–153. URL: doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19.142-153
5. Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Глухів, 14 травня 2020 р.). Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 282 с.
6. Орлик О. В. Робочий зошит як засіб підвищення ефективності навчання. URL: http://www.rusnauka.com/ONG/Pedagogica/5_orlikesina.doc.htm.

Курок Роман Олександрович,

кандидат юридичних наук, доцент,
молодший науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Дослідження процесів розвитку правової компетентності педагогічних працівників є важливою сучасною проблемою професійної освіти, що передбачає універсальні науково-дослідні процедури. Її

вирішення стане передумовою підвищення якості підготовки фахівців, реалізації справді демократичних правових засад освітніх відносин. Зазначений розвиток інтенсифікується за умови реалізації в освітньому процесі, самостійній роботі в курсовий і міжкурсний періоди ефективної системи методів, форм та засобів.

На всіх етапах розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів застосовувалися різноманітні як традиційні, так й інноваційні методи.

Ми погоджуємося з твердженням ряду авторів, які пропонують широке впровадження інноваційних методів формування та розвитку компетентностей. До таких методів відносимо метод ситуаційного аналізу (action learning), метод кейсів, рольові та ділові ігри, метод проєктів, творчі роботи, метод мозкового штурму, дискусійний метод, метод інциденту, тренінгові методи тощо.

Особливістю методу *ситуаційного аналізу (action learning)* є те, що досягти прогнозованого результату можна лише в груповій взаємодії, виконуючи взаємодоповнювальні дії, вислуховуючи різні точки зору та аргументуючи свою позицію. Він заснований на концепції проблемно-діяльнісного навчання, сутність якої полягає у створенні в процесі розвитку правової компетентності спеціальних умов, за яких педагогічні працівники, спираючись на засвоєні нормативно-правові знання, самостійно осмислюють, формалізують професійну проблему і здійснюють практичну діяльність з метою пошуку та обґрунтування найбільш оптимального варіанта її вирішення.

Найпоширенішим у системі методів ситуаційного аналізу є *аналіз конкретних ситуацій (АКС)*, який охоплює методи: ситуаційних вправ та завдань, ситуаційного навчання (case study method), інциденту .

Ситуаційні завдання та вправи становлять професійно орієнтовані моделі проблемної ситуації різного змісту. Відбір завдань здійснювався з урахуванням їх функціональної спрямованості, проблемно-правових аспектів професійної діяльності та рівня складності.

Особливістю *методу інциденту* є те, що, замість докладного опису ситуації, слухачі отримують певну інформацію про конкретний інцидент, але недостатню для вирішення проблеми. Використання зазначеного методу дозволило вирішити такі завдання щодо розвитку правової компетентності педагогічних працівників: розвиток уміння збирати та аналізувати нормативно-правову інформацію; засвоєння нормативно-правової інформації; розвиток умінь постановки питань «на уточнення», «розуміння», «розвиток»; розвиток навичок формалізації проблеми; розвиток навичок системного підходу до вирішення проблемних завдань, що вимагають нормативно-правових знань; інтеграція теоретичних та практичних знань, умінь та навичок.

Наше дослідження показало, що ефективність методу АКС значно зростає в результаті його інтеграції з іншими методами навчання. Так, разом з методом АКС ми застосовували такі методи:

1) *мозковий штурм*: передбачає обговорення проблемної ситуації групою слухачів, метою якого є визначення можливих варіантів вирішення проблеми, і дозволяє спрогнозувати розвиток ситуації в умовах недостатності наявних даних та знайти нестандартне рішення проблеми. Застосування цього методу сприяло вирішенню завдання розвитку творчих здібностей педагогічних працівників, їхніх комунікативних навичок та покращення процесу обміну нормативно-правовою інформацією;

2) *попередній аналіз ситуації* (використовувався разом із методом інциденту) є простим індуктивним методом аналізу ситуації за умов недостатності даних. Його застосування дозволяє отримати знання про можливий розвиток ситуації внаслідок прийняття рішення;

3) *структурований аналіз сценаріїв методом «що, якщо?»* застосовувався разом із методами кейс-стаді та інциденту. Він є формалізованим методом та реалізувався під керівництвом викладача з використанням «фраз-підказок», які допомагають ідентифікувати ситуацію, що привела до виникнення правопорушень, провести її всебічний аналіз. Основне завдання використання означеного методу – стимулювання учасників до дослідження всіх можливих наслідків прийнятих рішень;

4) *аналіз дії на бізнес* (застосовувався разом із методом ситуаційних завдань) передбачає виконання завдань на антиципацію, яка дозволяє учасникам ідентифікувати взаємозв'язок ключових правопорушень у сфері підприємницької діяльності та оцінити правові наслідки для бізнесу;

5) *причиново-наслідковий аналіз* дозволяє учасникам ідентифікувати всі можливі причини небажаної події (наприклад, нещасного випадку на виробництві) на основі наявної інформації про ситуацію. Перевага цього методу полягає в тому, що можливе максимальне виявлення вірогідних причин правопорушень. Його використання з метою розвитку правової компетентності педагогічних працівників дозволило отримати цілісне уявлення про систему нормативно-правового регулювання їхньої професійної діяльності;

6) *мультикритеріальний аналіз рішень* передбачає використання ранжування критеріїв для об'єктивного оцінювання запропонованих варіантів рішення ситуації. Результатом застосування цього методу є розстановка за перевагами запропонованих варіантів вирішення ситуації. На основі аналізу розробляється матриця критеріїв та варіантів, що підлягають ранжуванню, на підставі якої здійснюється мультикритеріальний аналіз. Надалі відбувається аналіз запропонованих рішень і вибір найбільш оптимального компромісного рішення;

7) *дискусійні методи* – вид групових методів навчання, заснований на організованій комунікації в процесі вирішення навчальних завдань і

полягає в колективному обговоренні певних питань чи проблем та зіставленні ідей, думок, пропозицій дискусантів.

У процесі розвитку правової компетентності педагогічних працівників використовувався *кейс-метод (case study)*, заснований на практичних ситуаціях. Він призначений насамперед для вдосконалення навичок та отримання досвіду в таких важливих спрямуваннях розвитку правової компетентності, як: пошук та аналіз правової інформації на основі осмислення її деталей та можливостей подальшого використання; виявлення та вирішення правових проблем; аналіз та оцінювання альтернатив стратегій розвитку правової компетентності; уміння слухати та розуміти аргументи інших людей (навички роботи в групі); розроблення пропозицій та відстоювання своєї думки під час прийняття рішень; вироблення та розвиток правомірних навичок тощо [1]. Виконання завдань у формі кейсів з правових питань не тільки розвиває логічне мислення, увагу та пам'ять, а й спонукає нестандартно мислити, висувати оригінальні думки та несподівані, неординарні способи вирішення тих чи інших суспільних проблем у реальних життєвих ситуаціях.

Ефективним методом, орієнтованим на діяльнісне застосування теоретичних знань на практиці, розвиток особистісної позиції в правових питаннях, моделювання педагогічних ситуацій у правовому полі та їх вирішення є *тренінговий метод*. Його використання в процесі розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів завдяки моделюванню та аналізу реальних ситуацій створює умови для поєднання професійних знань з уміннями та навичками, необхідними для ефективною правоосвітньої діяльності.

З метою розвитку правової компетентності в системі післядипломної професійної освіти педагогічні працівники залучалися до *проектної діяльності*. Проектна діяльність полягає в розробленні та реалізації будь-якого задуму, плану діяльності, здійснення якого передбачає досягнення заздалегідь прогнозованого результату за допомогою конструювання бажаних станів майбутнього. У контексті теми нашого дослідження актуальним стало створення та реалізація проектів, що сприяють формуванню інтересу до правового законодавства, захисту прав людини, потреби щодо розширення й поглиблення правових знань, розвитку умінь щодо реалізації завдань правового виховання та захисту прав і правових цінностей студентів: «Захист на нашому боці», «Шанс», «Разом ми сильніші», «Заробляй з розумом!», «Ми за права», «Зроби свій вибір!» тощо.

Таким чином, інноваційні методи розвитку правової компетентності педагогічних працівників є досить ефективними і передбачають не стільки передавання інформації, скільки навчання діяльності та розвиток уміння практично вирішувати професійні завдання. Їх реалізація дає можливість поглибити правові знання, удосконалити вміння й навички щодо

використання правових норм у педагогічній діяльності в процесі підготовки фахівців в умовах закладів фахової передвищої економічної освіти тощо.

Список використаної літератури

1. Армейський О. С. Розвиток правової компетентності вчителів технологій у післядипломній педагогічній освіті: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2018. 329 с.

Кучер Олег Анатолійович,
аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, старший викладач кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

На сьогодні одним з найбільш актуальних питань є «кваліфікаваний розвиток здобувача освіти», який повинен відповідати навичкам випускників ЗВО та потребам роботодавців, що відбувається за допомогою впровадження дуальної форми здобуття освіти. Основний результат співпраці підприємств з закладами вищої освіти надає можливість зробити оцінку, згідно потреб роботодавців, визначити суперечності між необхідними та існуючими умінями майбутніх фахівців та відповідно розробити навчальні програми з ціллю усунення основних недоліків. У кінцевому висновку все це, дасть змогу забезпечити стійке економічне зростання України.

Тому впровадження елементів дуальної освіти та розробка базису на основі досвіду Європейських країн з урахуванням соціально-економічних особливостей України є одним з актуальних завдань як для досвідчених науковців, так і для педагогів практиків. Запозичивши досвід таких розвинених країн Європи, як Швейцарія, Німеччина, та Австрія, можна виокремити кілька однакових, успішних, систематичних елементів впровадження дуальної освіти у підготовку здобувачів вищої освіти [2].

Актуальність навчальних програм в яких зацікавлені усі сторони (роботодавці, держава, соціальні партнери, заклади вищої освіти) долучаються до її удосконалення і мають чіткий розподіл зобов'язань.

Якість освітнього процесу гарантується за рахунок достатнього фінансування навчальних програм та наявність висококваліфікованих науково-педагогічних викладачів.

На даний час дуальна форма здобуття вищої освіти лише набуває певних обертів на шляху її впровадження до традиційного освітнього процесу, яка набула достатнього поширення, що спричинено великими труднощами:

- мало інформовані здобувачі освіти про дуальну форму навчання;
- не достатня навчально-методична підготовки фахівців підприємств, які проводять навчання на виробництві;
- слабка зацікавленість роботодавців здійснювати фінансову підтримку у підготовці майбутніх здобувачів вищої освіти за дуальною формою навчання [1].

Для вирішення зазначених проблем в нашій країні, на нашу думку є вивчення й порівняння зарубіжного досвіду, насамперед Німеччини, як основних засновників дуальної форми навчання.

На сьогодні основні труднощі у процесі налагодження співпраці підприємств із закладами вищої освіти в рамках дуальної навчання можна виділити такі: слабке розуміння роботодавцями концепції та особливостей організації навчання в рамках дуальної форми навчання, з роз'ясненням для чіткого розуміння різниці між виробничою практикою, стажуванням та дуальною формою навчання. Гостро постає питання зарахування здобувача на посаду відповідно до кваліфікаційного рівня, оскільки зазвичай на роботу приймають студентів, які вже отримали певну кваліфікацію.

Зробивши підсумки можна стверджувати, що результат аналізу, отриманого під час проведеного дослідження відповідно впровадження дуального навчання в Україні, свідчать, що серед здобувачів вищої освіти, педагогічних, науково-педагогічних працівників і роботодавців є зацікавленість та поступово формується запит на впровадження дуальної форми навчання.

Отже, незважаючи на недостатню нормативно-правову базу, на сьогодні створено достатньо сприятливі умови для поширення дуальної форми навчання, що є одним з головних напрямків розбудови державно-приватного партнерства в освітній діяльності, а основними факторами є те що цьому процесу, є економічні та людський чинники.

Список використаної літератури

1. Глазкова І. Дуальна система освіти Німеччини: навч. посіб. Рубіжне: ФОП Глазков Р. М., 2020. 127 с.
2. Маринченко Є. О. Дуальне навчання як важлива складова інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2019. Вип. 1. С. 130–135.

Лаврентьєва Олена Олександрівна,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри інноваційних технологій з педагогіки,
психології та соціальної роботи
Університету імені Альфреда Нобеля

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ

В умовах сьогодення міждисциплінарність є особливою ідеологією, що складає стрижень у побудові освітньо-професійних програм підготовки фахівців і особливо тих спеціальностей, що обіймають у себе чимало галузей суспільної практики. Зростаюча академічна та професійна мобільність, мінливість професійних знань і предметів праці вимагає міждисциплінарної координації між циклами як суміжних, так і міжпрофільних дисциплін. Це, зокрема для тих професійних сфер, що характеризуються невизначеністю умов, потребують застосування знань із різних предметних галузей, висувають особливі вимоги до інтегративних якостей особистості фахівця, системи його професійних цінностей. До таких галузей належить діяльність педагога професійного навчання транспортного профілю.

А. Колот міждисциплінарність у науці формулює з точки зору дев'яти позицій, серед яких найбільший інтерес викликає об'єднання дисциплін на підґрунті спільного науково-методологічного апарату та створення нових інтегрованих освітніх компонентів або освітніх програм підготовки фахівця [3, с. 77]. Незважаючи на формат запровадження, міждисциплінарний підхід дає змогу подолати суперечність між концентрацією професійних знань за розрізненими освітніми компонентами та необхідністю їх комплексного використання в майбутній професійній діяльності, що вможливорює значне збагачення арсеналу професійного інструментарію майбутнього фахівця [1]. Невипадково, сучасні дослідники проблем професійної освіти (Н. Волкова, С. Гончаренко, А. Колот, В. Ковальчук, О. Лаврентьєва, Н. Ничкало та ін.) обґрунтовують доцільність формування міждисциплінарної компетентності, що визначає готовність майбутнього фахівця до мультифункціональної професійної діяльності [3].

Спираючись на модель і професіограму педагога професійного навчання транспортного профілю, якій притаманна інтегративність та міждисциплінарне підґрунтя, доцільним виявляється створення мультидисциплінарних програм підготовки фахівців, готових до запровадження освітніх та інженерно-технічних інновацій, міждисциплінарної взаємодії в умовах освітнього закладу та виробництва, командної роботи в сфері освіти й галузі транспорту як на вітчизняному, так і на міжнародному ринку праці.

Дослідники відзначають кілька рівнів міждисциплінарності – крос-дисциплінарність, мультидисциплінарність і трансдисциплінарність, які можуть бути запроваджені через специфічні навчальні задачі, засоби наочності та візуалізації знань, комплексні форми організації навчання, науково-дослідні й кваліфікаційні дослідження міждисциплінарного гатунку [4]. Сучасні системи професійної підготовки вможливають їх використання для побудови в майбутніх фахівців цілісного уявлення про педагогічний процес у закладах професійної освіти, навчально-професійну діяльність, виробничі та навчально-виробничі системи транспортної галузі, транспортних перевезень, навчальних і виробничих SMART-систем.

Першим кроком у реалізації міждисциплінарних зв'язків є створення й вирішення проблемних ситуацій, побудованих на основі взаємозв'язку різних наукових галузей знань про техніку й виробництво. Міждисциплінарні навчальні квазі-професійні задачі дозволяють формувати в студентів наукові поняття, уміння самостійно встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в складних і непередбачуваних умовах, розвивати діалектичний стиль мислення, пізнавальну активність, інтелектуальні здібності, самостійно визначати обставини та приймати практичні рішення в організації освітнього процесу в закладі професійної освіти, будувати методику й технології викладання, проводити первинну діагностику й ремонт навчального обладнання тощо.

Серед розмаїття міждисциплінарних завдань розрізняють такі, що розкривають глибинний зміст навчального матеріалу, формують знання про спільні об'єкти вивчення різними дисциплінами та забезпечують світоглядні висновки. Є також поділ на репродуктивні, пошукові й проблемні міждисциплінарні завдання. За часовою ознакою серед них відзначають випереджальні, ретроспективні, супутні та перспективні [1]. Тож, систематичне використання міждисциплінарних задач забезпечує формування в студентів інтегрованих професійних компетентності та дозволить педагогу професійного навчання позиціонувати себе як мультифункціонального фахівця.

Урізноманітнення форм організації навчання дозволяє ефективно запроваджувати як фрагментарні міждисциплінарні зв'язки, так і вузлові, синтезовані або інтегровані знання з ряду навчальних дисциплін. У системі професійної освіти добре зарекомендували себе бінарні заняття, на яких чергуються теоретичні й практичні питання, теоретичне обґрунтування безпосередньо передує практичним прийомам, умінням і навичкам професійної діяльності, широко застосовуються навчальні міждисциплінарні кейси [2].

Заслужують на увагу комплексні форми організації навчання, з-поміж яких інтегрований спецкурс, віртуальна екскурсія, тематична екскурсія, комплексний семінар, методологічний семінар, проблемна конференція тощо. На таких заняттях майбутній педагог професійного навчання засвоює стратегію і тактику вирішення професійних проблем

шляхом об'єднання знань з кількох наукових галузей, зі сфер теорії і практики професійної освіти, транспортної галузі, машинознавства, технічних наук [2].

Засвоєні міждисциплінарні знання стануть запорукою в подальшому кар'єрному розвитку майбутніх педагогів професійного навчання, їх професійної мобільності, швидкої переорієнтації на суміжні професійні сфери відповідно до вимог ринку праці.

На часі є розроблення нових трансдисциплінарних освітньо-професійних програм з підготовки поліфункціонального, конкурентоздатного й професійно мобільного педагога професійного навчання транспортного профілю.

Список використаної літератури

1. Волкова Н.П., Лаврентьева О.О. Методика реалізації міждисциплінарних зв'язків у процесі фахової підготовки майбутніх соціальних працівників. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: Збірник наукових праць. Педагогічні науки*, 2022. Випуск 1 (48), 2022. С. 17-26. DOI: 10.31376/2410-0897-2022-1-48-17-26

2. Ковальчук В.І. Методика викладання у вищих навчальних закладах: практикум. Київ: Міленіум, 2017. 428 с.

3. Колот А. М. Міждисциплінарний підхід як домінанта розвитку економічної науки та освітньої діяльності. *Соціальна економіка*. 2014. № 1–2. С. 76–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2014_1-2_15 (дата звернення 15.10.2022).

4. Davies M., Devlin M. *Interdisciplinary higher education: Implications for teaching and learning*. Melbourne: Centre for the Study of Higher Education The University of Melbourne, 2007. 11 p. URL: https://www.academia.edu/794703/Interdisciplinary_higher_education_Implications_for_teaching_and_learning (accessed date 15.10.2022).

Левченко Олена Леонідівна,

викладач іноземної мови

ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ»

КЛЮЧОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Застосування сучасних інформаційних технологій у вивченні іноземної мови є надзвичайно актуальним. Процес інформатизації як суспільства, так і освіти, мотивує до розроблення нових підходів щодо використання нових технологій розвитку особистості здобувача освіти, підвищення рівня вирішення навчальних та практичних завдань.

Теоретичні засади використання ІТ під час провадження освітнього процесу розкрито в роботах Б. Бесєдіна, Ю. Горошка, Ю. Жука, В. Монахова, С. Ракова, Ю. Райського; питання впровадження ІТ до освітнього процесу висвітлено в дослідженнях Н. Апатової, В. Бикова, М. Кадемїї.

На сьогоднішній день маємо значну кількість технологій, що використовуються під час вивчення мов у коледжі та стали надзвичайно різноманітними, навіть ключовими, у мовній практиці [1].

Учені під цифровими освітніми ресурсами розуміють ресурси, що використовуються в навчальному процесі, є представленими в цифровій формі: фото, відео, флешкарти, звукозаписи, текстові документи та інші навчальні матеріали, електронні підручники, тренажери, відеолекції [3].

Цифрове освітнє середовище сприяє оптимальній організації та контролю навчальної траєкторії кожного здобувача освіти.

Цифрові освітні ресурси можна застосовувати як під час дистанційного навчання, так і під час офлайн-занять.

В освітньому процесі та в іншомовній освіті зокрема поширеними стають хмарні технології (Cloud computing) як один зі способів удосконалення іншомовних компетенцій студентів. Ці технології забезпечують такі сервіси, як: Google Pods (документи, таблиці, презентації, схеми, малюнки), Google Calendar (електронний календар, нагадування), Google Mail (електронна пошта з розширеним інтерфейсом), Google Translate (перекладач), Google Groups (спільна робота над спільним створенням і редагуванням документів), Google Talk (веб-клієнт надання можливостей живого спілкування в інтернеті), Google Labs (інкубатор ідей нових сервісів).

Перевагами використання хмарних технологій в іншомовному навчально-пізнавальному процесі дослідники вважають такі:

1. Доступність (google надає всі сервіси безкоштовно).
2. Інтерактивність (взаємодія всіх учасників навчального процесу).
3. Взаємодоповнюваність (використовуються під час аудиторних та позааудиторних занять).
4. Наочність (здобувачі освіти та викладач отримують миттєвий досвід у результаті спільної, індивідуальної роботи).
5. Стирання кордонів (якщо суб'єкти іншомовного навчального процесу в різних країнах та не мають спеціального програмного забезпечення для виконання завдань, дистанційне навчання є можливим) [3].

У навчанні здобувачів освіти коледжу іноземної мови хмарні технології постають одним з інструментів для суб'єктів навчального процесу.

Сьогодні медіаосвіта стала невід'ємним атрибутом освітнього процесу. У методиці навчання іноземних мов вона передбачає викладання

за допомогою цифрових засобів масової інформації, їх творчого використання.

Для впровадження цифрових медіаресурсів у процес викладання іноземної мови було розроблене програмне забезпечення (словники, тренувальні, граматичні, орфоепічні вправи), яке можна довільно використовувати під час різних форм навчання, зокрема:

- доступ до інтернет-досліджень;
- доступ до медійних засобів інформації;
- контакти з носіями інших мовних культур через електронну пошту, соцмережі;
- доступ до автентичних текстів з різних медійних джерел

[2].

Постійне зростання обсягів інформації, виникнення нових цифрових медіаресурсів і технологій спонукає до розроблення нових форм, методів та стандартів.

В умовах надшвидкого розвитку ІКТ виокремлення їх значення в розрізі глобалізації (віртуальне спілкування від реального відрізняється своєю активністю) вивчення іноземної мови за допомогою цифрових технологій є одним з наріжних завдань мовної освіти та методики викладання іноземних мов.

Природно, що використання лише цифрових технологій не здатне радикально покращити якість та результативність занять з іноземної мови. Мотивованість здобувачів освіти, розуміння ними чітко окресленої перспективи використання іноземної мови в подальшій практичній діяльності визначені викладачем. Навчальна мета, повноцінне осмислене планування заняття є запорукою його успіху.

Список використаної літератури

1. Вороніна Г. Р. Комп'ютерно орієнтовані технології у процесі вивчення іноземних мов. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*. 2013. Випуск 27. С. 250–255. URL: <http://journals.urau.ua/index.php/2411-5991/article/view/80588>
2. Гочіташвілі К. Роль IT-технологій у процесі вивчення іноземної / другої мови. *Міжнародний журнал у галузі мультилінгвальної освіти*. 2014. № 2. С. 19–44. URL: http://multilingualeducation.org/storage/uploads/articles_contents/141107020824.pdf
3. Коваль Т. І., Кочубей Н. П. Інтерактивні технології навчання іноземних мов. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2011. № 7. С. 25–37.

Леонтєва Інна Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент

МЕТАФОРИЧНА ДІЛОВА ГРА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ

В умовах нових глобалізаційних викликів, парадигмальних та законодавчих змін, стандартизації та трансформації змісту й технологій професійної підготовки, пошуку нових підходів до організації і проведення навчальних занять концепт «інновації» набуває сенсу стратегічного імперативу освіти третього тисячоліття. Як влучно зазначив у своїй статті Василь Кремень (2011), інноваційність є alter ego сучасного суспільства [2, с. 3]. Підтвердження цьому знаходимо в нормативних документах, які регламентують розвиток освіти в Україні на сучасному етапі: законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про інноваційну діяльність» (2002), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018) та Концепції «Нова українська школа» (2018). Відтак, інноваційність є *conditio sine qua non* (обов'язкова умова – прим. І. Л.) розвитку вищої освіти. З огляду на вищезазначене на особливу увагу заслуговують ті технології, методики та методи навчання, що становлять інноваційний педагогічний toolbox.

Зауважимо, що кожна історична епоха розвитку людства загалом потребує й продукує свій специфічний інструментарій, механізми, форми діяльності, найбільш притаманні й суголосні цій епосі, а зміна епохи вимагає, викликає й породжує нові, найбільш оптимальні для успішної життєдіяльності людства механізми та інструменти. Концептуальною основою нової освітньої політики в добу інформаційного суспільства стала ідея *lifelong learning* (LLL), реалізація якої потребує інноваційних методик викладання та навчання (A Memorandum on Lifelong Learning // Commission of the european communities, Brussels, 2000) [4]. У «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2023 роки» (2022) зазначено, що «реалізація інноваційності як однієї з провідних тенденцій розвитку вищої освіти в Україні має відбуватися шляхом застосування нових та удосконалених методів і практик (включаючи цифрові технології) для викладання, навчання та оцінювання, що повинні здійснюватися у тісному зв'язку із дослідженнями» [3]. На наше глибоке переконання, інноваційність є певною *спроможністю* суб'єкта інноваційної діяльності *до застосування нововведення* у тій чи іншій сфері діяльності, що ґрунтується на його готовності до інноваційної діяльності (інновативність) та комплексі знань та вмінь (інноваційна компетентність), які сукупно забезпечать успіх його інноваційної діяльності. Для цього потрібні відповідні інструменти. Саме за toolbox майстра ми можемо визначити його кваліфікацію та компетентність. Тож питання інноваційних інструментів педагогічної діяльності є актуальною дослідницькою проблемою.

Ми розуміємо поняття «інноваційний метод навчання» як нестандартний спосіб передавання й отримання інформації засобом, що найбільшою мірою забезпечує активність того, хто навчається, сприяє формуванню ключових компетенцій та дозволяє досягти освітнього результату в континуумі безперервного навчання.

Одним з універсальних методів навчання, який, з одного боку, здатний забезпечити таку активність суб'єктів освітнього процесу, а з іншого – й досі, незважаючи на тривалу й насичену історію досліджень (Коротка Н., 2021), рідковживаним способом передавання й отримання інформації є ділова гра [1, с. 36].

Ділова гра є своєрідною імітацією управлінських процесів, які мали місце в минулому або можливі в майбутньому, в результаті якої учасники гри мають можливість встановити основні зв'язки і закономірності впливу наявних шляхів вирішення проблеми на результати виробництва у цей час або в перспективі [1, с. 36].

Встановлено, що як активний метод навчання ділова гра здатна примусово активувати мислення тих, хто навчається, через гру, на фоні тривалого їх залучення до процесу навчання, вимушено самостійного творчого вироблення рішення, підвищеного рівня мотивації та емоційної залученості. Ділові ігри є багатограним й поліфункціональним методом навчання й диференціюються за метою, змістом й процедурою на різні види: тренувальні, ситуативно-рольові, проблемно-рольові та творчі ігри. У 2004 році до класифікаційних груп ділових ігор додалася нова – метафоричні ділові ігри.

Термін «метафорична ділова гра» вперше було використано ще 2004 року Жанною Зав'яловою, сертифікованим коучем (за стандартом ISF), засновником й автором Міжнародної школи бізнес-тренерів ICBT, для позначення особливого різновиду ділових ігор з вирішення бізнес-задач. За останнє десятиліття метод набув значної популярності серед бізнес-тренерів та фахівців з корпоративного навчання. На наше глибоке переконання, його використання в освітньому процесі вищої школи має значний дидактичний потенціал.

Ми визначаємо метафоричну ділову гру як особливий різновид ділової гри, побудований на основі метафори (перенесення властивостей одного предмета, суб'єкта чи явища на інший, на підставі ознаки, спільного або подібного для обох), для показу, демонстрації, моделювання реального бізнес-завдання чи процесу. Метафорою можуть виступати казки, притчі, легенди, навіть анекдоти, які за аналогією передають проблематику взаємин головних героїв метафори й реальних проблем у бізнес-процесах. Причому глибина, складність та проблематика метафоричної ділової гри залежатиме від основоположної метафори, а її сценарій можна задати таким чином, що звичні патерни й моделі поведінки гравців не спрацюватимуть, сприяючи розвитку їх критичного мислення та креативності через своєрідний «інсайт». Відтак, порівняно з традиційними діловими іграми з'являється

нова сфера застосування – реальна управлінська практика, коли рішення приймаються колегіально, на відміну від звичної ділової гри, акцент в якій робиться на відпрацювання базових знань та вмінь для вирішення гіпотетичних завдань.

Використання метафоричної ділової гри в освітньому процесі потребує ретельної підготовки за певним алгоритмом:

1. Максимально конкретний опис життєвої проблеми, що виникла. Введення основоположної метафори у канву гри.
2. Виокремлення в метафорі суб'єктів дії загалом та суб'єктів дії для вирішення проблеми.
3. Концентрація уваги на взаєминах між суб'єктами, їх мотивації, інтересах, бажаннях, знаннях та вміннях.
4. Розподіл учасників на команди й розміщення їх у спеціально організованих й обладнаних місцях (визначення кількості команд, їх назв здійснюється ведучим заздалегідь відповідно до кількості суб'єктів дії у метафорі).
5. Формулювання завдань для кожної команди (за аналогією із завданням реальної бізнес-ситуації).
6. Робота учасників у командах.
7. Презентація від команд з аналізом запропонованих рішень, їх спільних та відмінних особливостей, суперечностей, знахідок, проблем, задіяних ресурсів тощо. У процесі порівняння ведучий поступово переходить від казкової ситуації до реальної бізнес-проблеми.
8. Підбиття підсумків гри, фіксування найбільш оптимальних та життєздатних ідей.

Запропонований алгоритм покладено в основу авторської розробки метафоричної ділової гри «Царівна-жаба» та апробовано в освітньому процесі. Її опис, реальний досвід використання та методичні рекомендації щодо впровадження в освітній процес буде репрезентовано в одній з публікацій у вітчизняних фахових виданнях.

Список використаної літератури

1. Коротка Н. В., Підколесна Л. А. Ділова гра як метод активного навчання англійській мові у закладах вищої освіти. *Інноваційна педагогіка / Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. 2021. Вип. 31. Т. 2. С. 35–39.
2. Кремень В. Інновація – alter ego глобалізації. *Рідна школа*. 2011. № 3. С. 3–9.
3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2023 роки. URL: <http://surl.li/dgy1w> (дата звернення: 20.10.2022).
4. A Memorandum on Lifelong Learning // Commission of the european communities. URL:

Локшин Віктор Соломонович,
доктор педагогічних наук (доктор хабілітований),
викладач вищої категорії кафедри
(науково-методичної комісії) психолого-педагогічних дисциплін
Київського професійно-педагогічного коледжу
імені Антона Макаренка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у контексті діджиталізації суспільства є системою цінностей в умовах євроінтеграції.

Управління цінностями на рівні закладів і установ професійної освіти розширює можливості мотивації персоналу на основі ціннісних стратегій. У процесі проведення аналізу наукових джерел щодо проблем формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання можна зробити висновок, що не завжди приділяється належна увага таким її аспектам, як рівні розвитку цінностей, рівнів розвитку ціннісної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в контексті модернізації вищої освіти, формування ціннісної компетентності з урахуванням вимірів

Мета проведення науково-педагогічних досліджень полягає в розробленні та теоретичному обґрунтуванні моделі формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з урахуванням діджиталізації. Глобалізація процесу формування міжнародних відносин, інтеграційні процеси, що відбуваються в Європі, прагнення України стати повноцінним членом європейської та світової спільноти визначили зміну цільових орієнтирів неперервної вищої освіти. Процеси модернізації вищої освіти стосуються і аспектів підготовки майбутніх педагогів професійного навчання як її складової, здатної продуктивно використовувати внутрішні та зовнішні ресурси та забезпечувати формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах євроінтеграції. Керівники закладів та установ професійної освіти не завжди мають достатній вичерпний рівень уявлення про цінності, значущі для працівників, тому стратегія розвитку сучасних навчальних закладів іноді виявляється недостатньо вдалою. Неважливо, наскільки блискуче проведений аналіз, на якому заснована стратегія, адже саме люди – від директорів до персоналу педагогів професійного навчання середньої ланки - повинні розуміти цю стратегія відповідає їхній системі

цінностей. Мова ідеться про цінності корпоративні, загальнолюдські, сімейно-традиційні і ключові. Ми говоримо про людські фактори, а не про матеріальну сторону справи.

І цей чинник нині знаходить широке визнання у всьому світі. Цінності мають значення. Вони слугують основою для прийняття рішень і виконання дій. Цінності відповідно до рівнів розвитку впливають на підходи до управління сучасними навчальними закладами в контексті вимірів, спрямованих на практико-орієнтовані технології. У різних країнах світу відрізняється навіть оформлення логотипу компанії при вході, що визначає цінності команди саме в цій країні.

Сила цих цінностей схожа з маховим колесом, яке важко зупинити і складно повернути. Верстви – глибинні цінності, що вибудовують стосунки лідера або його послідовників між собою. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання неможливе без урахування системи цінностей. Доречно розглядати ціннісні стратегії як складову професійної компетентності в контексті діджиталізації суспільства.

Лубинець Віта Олександрівна,
методист I категорії Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ БУДІВЕЛЬНИКІВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

В умовах ринкової економіки підприємствам та організаціям будівельної галузі необхідні фахівці, які мобільно реагують на освоєння нових технологій, швидко адаптуються в умовах виробництва, здатні проявляти ініціативу. У зв'язку із цим зростає значення використання у виробничому навчанні форм і методів діяльності учнів, у тому числі й інноваційних, які дозволяють формувати творче, професійне мислення, можливість самостійного застосування знань та вмінь.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти спрямовують свою роботу на підготовку конкурентоспроможного, компетентного, гнучкого фахівця, який здатний досягати визначені цілі в різних галузях будівництва.

Професійне навчання готує фахівця до праці в задалегідь обраній ним сфері діяльності і тому в першу чергу повинно відповідати її специфіці. Головне у професійній освіті не обсяг засвоєної інформації, а вміння творчо її використовувати, знаходити, засвоювати і застосовувати в практичній діяльності.

Щоб вирішувати ці завдання, майстрам виробничого навчання необхідно спрямувати свою діяльність на розроблення і застосування різних

методик і засобів навчання, які сприяли б підвищенню пізнавального інтересу здобувачів освіти, трудової активності та їх творчості. Серед інновацій значне місце посідають активні форми навчання і нестандартні підходи до проблем виробничого процесу.

Проблемні ситуації, творчі лабораторії, розвивальні «імітації», мозковий штурм, кросворди з теми, групова робота, анімаційні фільми, тестові завдання, створення презентацій, ігрові технології, «ажурна пилка» – от великий, але неповний арсенал інновацій, які використовують педагоги, тому розроблення власної методики викладання уроків виробничого навчання з використанням інноваційних технологій залишається основним аспектом методичної роботи майстра виробничого навчання.

На уроках виробничого навчання найчастіше використовують методи проблемного навчання, методи ігрових технологій, інтегрований урок у контексті впровадження інновацій, робота у групах, інноваційні методи інтернет-технологій.

Використання таких методик навчання дає можливість здобувачам освіти виконувати завдання послідовно і цілеспрямовано, розв'язуючи їх під керівництвом майстра виробничого навчання, та опановувати нові вміння.

Для таких професій як, муляр, штукатур, лицевальник-плиточник, маляр, столяр будівельний, доцільним є використання методики проблемного навчання, що передбачає послідовні й цілеспрямовані пізнавальні завдання, які учні розв'язують під керівництвом майстра і активно засвоюють нові знання.

Шляхи вирішення поставленої проблеми розкриває майстер виробничого навчання шляхом постановки цілого ряду запитань або завдань, до вирішення яких залучає здобувачів освіти. Шукаючи розв'язок ситуації методом аналогії, здобувачі освіти виявляють причини порушень технологічного процесу, які і є факторами, що на нього впливають. Застосування такої технології навчання дає можливість сформулювати у здобувачів освіти вміння використовувати набуті вміння для вирішення навчально-виробничих, в тому числі нестандартних, ситуацій.

Ділова гра застосовується як метод активного навчання її учасників з метою вироблення у них навичок прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, а також як засіб тестування здібностей. При плануванні гри дидактична мета перетворюється на ігрове завдання, виробниче навчання підпорядковується правилам гри, навчальний матеріал використовується як засіб для гри.

Теоретичний аналіз практики сучасного уроку в закладі професійної (професійно-технічної) освіти показав, що значного поширення набули інноваційні уроки, які мають нетрадиційну, гнучку структуру і орієнтовані на зростання інтересу здобувачів освіти до навчання загалом та підвищення їх фахового рівня зокрема.

Питання про групові форми навчальної діяльності в психолого-педагогічній літературі посідає важливе місце, тому що вони відкривають для здобувачів освіти можливості співпраці.

Стосунки між майстром та здобувачами освіти набувають ознак співпраці, тому що педагог безпосередньо втручається у роботу груп тільки в тому разі, якщо у них виникає запитання і вони самі звертаються по допомогу до майстра. Це їхня спільна діяльність. Групова навчальна діяльність не ізолює здобувачів освіти один від одного, а навпаки, дає змогу реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги й співпраці

Технологія навчання у співробітництві значною мірою може бути реалізована при груповій роботі з використанням комп'ютера та інших технічних засобів. Навчальні програми і комп'ютерні моделі, віртуальні лабораторні роботи, створення мультимедійних презентацій якнайкраще підходять для спільної роботи пар чи груп здобувачів освіти. При цьому учасники роботи можуть виконувати як однотипні завдання, взаємно контролюючи або замінюючи один одного, так і окремі етапи загальної роботи.

Використання інтернет-ресурсів перекладає на якісно новий рівень підготовку і проведення уроків, відкриває широкі можливості, це доступ до величезної кількості необхідного ілюстративно-інформаційного матеріалу.

Інформаційні технології є засобом активізації пізнавальної діяльності і творчого потенціалу учнів.

Різноманітний ілюстративний матеріал, мультимедійні та інтерактивні моделі підносять процес виробничого навчання на якісно новий рівень. Не можна не враховувати і психологічний фактор: сучасному учневі набагато цікавіше сприймати інформацію саме в такій формі, ніж за допомогою застарілих схем і таблиць. При використанні комп'ютера на уроці інформація є не статичною неозвученою картинкою, а динамічними відео- і звукорядом, що значно підвищує ефективність засвоєння матеріалу

Одне із завдань полягає в тому, щоб озброїти здобувачів освіти знаннями і навичками використання сучасної техніки, зробити процес навчання більш цікавим, що відповідає реаліям сьогодення.

Упровадження інноваційних методик у галузі професійної освіти сприяє не лише істотному підвищенню рівня підготовки кваліфікованих фахівців, а й переорієнтації закладів професійної (професійно-технічної) освіти на особистість, оскільки вони передбачають: урахування здібностей, інтересів і нахилів здобувачів освіти у навчальних процесі, його змісті та структурі. Таким чином, безумовно, застосування цих методик майстрами виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти під час проведення уроків виробничого навчання – шлях до підвищення якості професійної освіти, зацікавленості здобувачів освіти у навчанні.

Список використаної літератури

1. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.
2. URL: <https://naurok.com.ua/zastosuvannya-innovacijnih-metodik-naurokah-virobnichogo-navchannya-v-profesijno-tehnichnih-navchalnih-zakladah-150727.html>
3. URL:
https://lib.iitta.gov.ua/718944/1/%D0%A1%D1%96%D0%BB%D0%B0%D1%94%D0%B2%D0%B0_%20%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8C.pdf
4. Інноваційні технології у підготовці студентів педагогічних ЗВО: монографія. Одеса, 2021.
5. Пильо Г. В. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках виробничого навчання: методична розробка. Стрий: Вище професійне училище, 2015.

Маковоз Олег Юрійович,

викладач вищої категорії фізики і астрономії та технологій
Державного навчального закладу
«Сумське вище професійне училище
будівництва та автотранспорту»

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ДОМАШНІХ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ФІЗИКИ

Ураховуючи те, що в закладах професійно-технічної освіти викладаються як фізика, так і технічні та технологічні предмети, професійне спрямування може мати місце при викладанні фізики. Сутність і мета сучасної освіти полягає в розвитку загальних здібностей особистості та її універсальних способів діяльності засобами навчальних предметів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває самостійна робота учнів, особливо пов'язана з експериментальним методом пізнання. Відповідно до сутності фізики як науки про закони природи логічно використовувати фізичний експеримент при виконанні учнями домашніх робіт. При виконанні робіт учні поглиблюють свої знання, повторюють вивчений на уроках матеріал, розвивають пам'ять та мислення, вчаться аналізувати ідею та результати дослідів, самостійно роблять висновки. Отримані ж знання при вивченні фізики учні мають змогу використати при вивченні предметів за спеціальністю (наприклад, електротехніки, технічної механіки, матеріалознавства тощо).

Професійно спрямовані завдання можуть мати місце і в домашніх лабораторних роботах – простих експериментальних завданнях, які можна виконувати за допомогою підручних засобів навчання. Далі наводимо приклади таких робіт. Роботи 1–7 можна рекомендувати учням, які навчаються на спеціальності «Лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу». Роботи 7–8 мають відношення до спеціальностей енергетичного профілю (властивості рідких кристалів дуже схожі на властивості напівпровідників). Роботи 7–10 відповідають спеціальностям, пов'язаним з радіозв'язком.

Зміст домашніх лабораторних робіт повинен відповідати рівню знань учнів, інакше їм буде нецікаво виконувати роботи. Тому далі пропонується варіант виконання робіт у першому наближенні, тобто на рівні, який може виконати навіть найслабший учень. Для учнів, що мають більш потужну базу знань, можна роботи доповнювати додатковою інформацією та більш складними завданнями.

Дослідження часу закипання рідини при різних атмосферних тисках. Хід виконання роботи полягає в тому, що необхідно зафіксувати час доведення води до кипіння при різних атмосферних тисках. При цьому потрібно брати воду однакової температури і нагрівати її при однаковій подачі тепла. Висновком роботи буде те, що при вищому атмосферному тиску час доведення води до кипіння буде більшим.

Дослідна перевірка зв'язку температури з тиском. Це явище можна спостерігати при кип'ятінні води в чайнику – підвищення температури підвищує тиск пари в чайнику. Як наслідок, кришка чайника буде підскакувати або з його носика буде переливатись вода.

Спостереження сублімації снігу. Сублімація снігу – це явище випаровування снігу без переходу в рідку фазу, а шляхом переходу з твердої фази зразу в газоподібну. Можна спостерігати в природних умовах, коли після снігопаду тримається від'ємна температура, а снігу становиться дедалі менше тому, що сніг сублімується.

Спостереження потрібної точки води. Це явище полягає в тому, що три фази води (вода, сніг і пара) можуть перебувати разом скільки завгодно довго. Явище відбувається при температурі потрібної точки води (0,01 °C). Можна спостерігати в природних умовах.

Спостереження залежності швидкості дифузії від температури. Дифузія – це явище перемішування молекул різних речовин. Це явище можна спостерігати в побутових умовах при додаванні у воду забарвленого чаю. Чим вища температура отриманого розчину, тим за менший час весь розчин набуває однакового кольору. Це свідчить про те, що при підвищенні температури інтенсивність дифузії підвищується. Пояснити явище можна, якщо згадати, що підвищення температури свідчить про більш високу швидкість молекул.

Експериментальна перевірка першого закону термодинаміки. Перший закон термодинаміки полягає в тому, що кількість теплоти, передана тілу, йде на збільшення його внутрішньої енергії (підвищення

температури тіла) та на виконання тілом роботи над зовнішніми тілами. У побутових умовах виконання цього закону можна перевірити при кип'ятінні води в чайнику. Кількість теплоти, передана воді, йде на збільшення її внутрішньої енергії (підвищення температури води) та виконання роботи по підйому кришки чайника.

Вирощування кристалів на основі рідких кристалів та дослідження їх властивостей (властивості рідких кристалів схожі з властивостями напівпровідників, які використовуються в комп'ютерній техніці). Виконати роботу можна за такою інструкцією:

1) Отримати рідкі кристали збиванням піни з мильного розчину води.

2) Одержану піну заморозити.

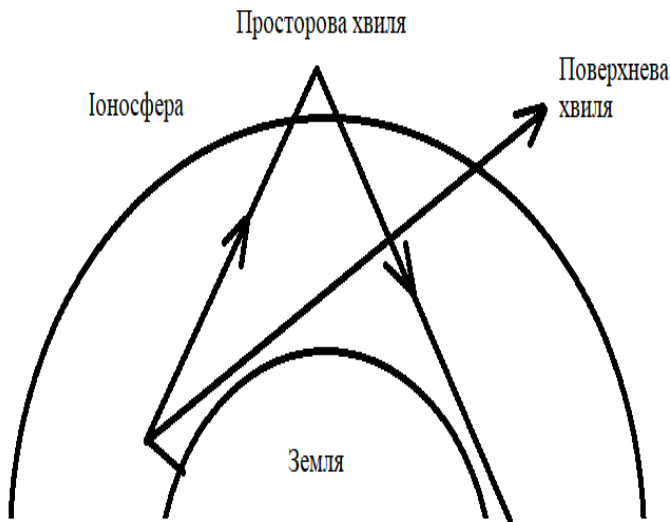
3) Спостерігати результат досліду: піна перетворюється на кристали.

4) Коли отримані кристали нагріваються при кімнатній температурі, то вони перетворюються на рідину – мильну воду.

Спостереження явища самоіндукції полягає в тому, що при вимкненні приладу з електричної мережі біля вимикача з'являється іскра. Це явище пояснюється тим, що при вимкненні приладу з'являється додатковий струм, направлений в тому самому напрямку, що і струм від джерела. При складенні струмів загальний струм буде більшим, що говорить про більшу напруженість електричного поля навколо провідника, а це викликає пробій повітря – повітря перетворюється на плазму, а плазма має властивість випромінювати світло.

Спостереження за радіоприйомом в різних діапазонах хвиль у різні години доби та пори року. На рисунку 1 показано загальні принципи поширення радіохвиль в атмосфері Землі. Для досліду простіше використовувати ультракороткі та середні хвилі.

Ультракороткі хвилі за нормальних умов поширюються в зоні прямої видимості (поверхнева хвиля). Середні хвилі відбиваються від верхніх шарів атмосфери (поширюються як просторова хвиля), але поглинаються в денний час середніми шарами атмосфери, тому в нічний час приймається значно більше радіостанцій. Кількість радіостанцій ще збільшується в літній час, тому що підвищується іонізація атмосфери Землі

Рис. 1

Можна звернути увагу також і на інші діапазони радіохвиль. Довгі хвилі огинають Землю як перешкоду (дифракція), тому їх поширення залежить тільки від потужності передавача. Завдяки незначному відбиванню від іоносфери в нічний час прийом покращується.

Поширення коротких хвиль залежить від довжини хвилі. Тому цей діапазон хвиль поділяється на три піддіапазони – нічні, денні та полудневі (поширюються на великі відстані в часи сходу та заходу Сонця). Закони їх проходження через іоносферу подібні до законів проходження середніх хвиль. Потрібно звернути увагу на те, що чим менша довжина радіохвилі, тим хвиля відбивається від іоносфери вище, бо має більшу енергію.

Спостереження рефракції світла та радіохвиль. Рефракція – це явище, яке можна уявити як багатократне заломлення електромагнітних хвиль, що призводить до порушення прямолінійного поширення хвилі (рис. 2). Це міраж. Вказане явище можна спостерігати в умовах плавної зміни параметрів атмосфери Землі – температури, атмосферного тиску та вологості повітря. Наслідком присутності цього явища може бути спостереження об'єктів, які розташовані за горизонтом, враження наявності розлитої води на асфальті, радіоприйом станцій, які розташовані за горизонтом.

Рис. 2

Дуже важливим при виконанні домашніх лабораторних робіт є те, що учні повинні не тільки виконувати досліди, але й пояснювати їх на основі одержаного навчального матеріалу. Наприклад, при виконанні роботи «Спостереження сублімації снігу» учні повинні згадати фази води, температуру переходу води в лід, температуру переходу води у пару. Можна також згадати про кристалічну ґратку льоду. Важливо буде згадати те, що при переході речовини з однієї фази в іншу температура не змінюється доки речовина не перейде в наступну фазу.

При виконанні робіт, пов'язаних з радіоприйомом, можна повторити цілий спектр питань про сутність радіохвилі, діапазони радіохвилі, будову атмосфери Землі та характеристики кожного шару атмосфери і їх вплив на поширення радіохвилі.

Досвід використання домашніх лабораторних робіт дає позитивний результат як для вивчення фізики, так і для розуміння технічних пристроїв, які вивчаються учнями під час опанування вибраної ними спеціальності.

Максимович Олександр Миколайович,
аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНЕ ПОЄДНАННЯ ОНЛАЙН- ТА ОФЛАЙН-ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ

Як відомо, перехід освіти до змішаного навчання триває з кінця минулого століття. Він зумовлений кількома чинниками:

- змінами в молодіжному середовищі (покоління Z-людей, які не уявляють свого життя без смартфонів та інтернету);
- технічним прогресом;
- відповідною зміною педагогічних підходів (традиційне навчання стає все менш ефективним).

Сама ж концепція «змішаного навчання» виникла ще в 1990 році та набула активного застосування в Сполучених Штатах Америки та Європейському Союзі з 2000-х рр., показавши свою високу результативність.

Сучасний технологічний прогрес дуже стрімко змінює як наше повсякденне життя, так і професійне середовище. Процес підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю в коледжах за змішаною методикою навчання дозволить підвищити ефективність освітнього процесу, оскільки з'являється можливість більш тісної взаємодії здобувача освіти із сучасними технологіями.

Варто пам'ятати, що змішане навчання – це методика підготовки здобувача освіти, яка дозволяє поєднати найкращі риси онлайн-освіти (якісний контент який постійно в доступі, можливість експериментувати в ході підготовки, а також швидкий зворотний зв'язок між суб'єктами освітнього процесу). Онлайн-контент дуже легко адаптувати до потреб конкретної категорії здобувачів освіти, у тому числі й майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю, що дозволяє підвищити рівень системи фахової передвищої освіти України. У процесі змішаного навчання розвивається самостійність здобувачів освіти, а також економляться час та ресурси, необхідні на підготовку висококваліфікованого фахівця, у тому числі фахівця автотранспортного профілю.

На противагу змішаному навчанню відзначимо переваги офлайн-освіти: жива комунікація, соціалізація та навчання через спілкування з однолітками та викладачами; додаткова мотивація до навчання; можливість отримання швидкої консультації від викладача з проблемних питань та почати практикуватися. Підсумувавши вищесказане, відзначимо, що змішане навчання – це використання онлайн-матеріалів в поєднанні з аудиторною освітою.

Є чотири моделі змішаного навчання:

- ротаційна (ротація за станціями, ротація за лабораторіями, перевернутий клас, індивідуальна ротація);
- гнучка модель (комбінація онлайн-навчання та аудиторної роботи залежно від необхідності. Вона передбачає високий рівень мотивації здобувачів освіти та можливість бути гнучким в умовах закладу освіти);
- «модель самостійного змішування» та поглиблена віртуальна модель (моделі передбачають високий рівень автономності здобувача освіти);

У цілому можна відзначити, що, впроваджуючи в процес підготовки майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю в коледжах методику змішаного навчання, викладачу потрібно змінювати підхід не тільки до викладання, але і до навчання. Тобто між викладачем та здобувачем освіти повинна бути двостороння ініціатива в рамках освітнього процесу.

Кожному освітянину, який використовує методику змішаного навчання у своїй діяльності, необхідно використовувати проміжний контроль, щоб відразу вносити корективи в освітній процес задля отримання максимального результату. Головним критерієм ефективності застосування цієї методики є те, що викладач та здобувач освіти повинні чітко розуміти особливості роботи цієї системи, аби освітній процес проходив коректно.

Упроваджувати змішане навчання в Україні можливо. Така система дає переваги через зміну ролей викладача та здобувача освіти, мотивує їх навчатися та вдосконалювати свої навички.

Список використаної літератури

1. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу за допомогою технологій дистанційного навчання. Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Вінницькій області. URL: <http://nmc-pto.vn.ua/wp-content/uploads/2020/03/%D0%94%D0%20%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%20%D1%8F.pdf> (дата звернення: 17.10.2022).

2. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 № 2745- VIII (Редакція станом на 20.03.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2745-19#Text> (дата звернення: 17.10.2022).

Малишева Неля Вікторівна,
старший викладач, спеціаліст вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТЕОРЕТИЧНОГО Й ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ З ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ В УМОВАХ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН ІЗ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Визначення результатів навчання та навчальних завдань – це особливий етап, що допоможе змінити навчальний процес, зробити його більш корисним та сучасним як для здобувачів освіти, так і для педагогів.

Завдання й результати мають показати учням компетенції, які вони засвідчать у подальшому, перебуваючи на робочому місці. Здобувачі освіти заздалегідь повинні знати, які знання та навички вимагають від них у межах навчального курсу. Перелік навчальних завдань та результатів стає одним із методів, що педагог може використовувати для передавання необхідної інформації.

Під час працевлаштування роботодавці охоче приймають на роботу випускників, які вже мають певні компетентності й легко їх продемонструють безпосередньо на робочому місці. У подальшому представники підприємств можуть визначати свої потреби (залежно від вимог сьогодення) для відповідних спеціальностей (професій), узгоджувати їх із представниками відповідної галузі. Навчальні заклади будуть знати, які компетентності потрібно розвивати в межах програми спеціальностей (професій). Такий підхід надає можливість забезпечувати ефективне навчання учнів та гарантує їм працевлаштування на ринку праці.

З метою підвищення якості підготовки здобувачів освіти в закладах професійної (професійно-технічної) освіти України було запропоновано впровадження концепції нерозривного практичного взаємозв'язку теоретичного та виробничого навчання з виробничою практикою в умовах партнерських відносин із підприємствами, виробництвами, агрофірмами тощо. За останні роки різко зросли вимоги замовників кадрів до якості професійної підготовки молодих фахівців. Суть концепції полягає в максимальному наближенні теоретичного й виробничого навчання, виробничої практики до самого виробництва, у зміні та створенні нових навчальних планів і програм (спеціальностей, професій) за запитами й вимогами замовників кадрів, у перенесенні основного процесу виробничого навчання на виробництво.

Вищезазначена концепція реалізується за умови наявності розвинених партнерських відносин між навчальним закладом і підприємством – замовником кадрів. Запропоновані інновації є перспективним напрямом у плані подолання відокремленості професійно-технічного закладу освіти від ринку праці, підготовки молодих робітників в умовах виробництва відповідно до конкретних інтересів роботодавців, відходу від стереотипів щодо одноманітності навчальних планів і програм. Саме така професійна підготовка, яка відображає інтереси і навчальних закладів, і підприємств – замовників кадрів, взаємна їх відповідальність за якість підготовки має стати платформою сучасної професійної (професійно-технічної) освіти України.

Список використаної літератури

1. Ковальчук В. І., Сергеева Л. М., Ілько І. В., Русанов Г. Г., Магдюк Л. Б. Як стати майстерним педагогом: навч-метод. посіб. / за ред. В. В. Олійника. Київ: ТОВ «ЄТІС ПЛЮС», 2007. 184 с.

2. Щербак О. І. Інновації у системі професійно-технічної освіти України: посіб. / за ред. Т. М. Десятова. Київ: ВЦ «Просвіта», 2008. 40 с.

Маринченко Євгеній Олегович,
доктор філософії, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка
Ситніков Олег Миколайович,
аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

РОЛЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙ У ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

На сучасному етапі розвитку української держави виникає гостра потреба створення системи інноваційного розвитку галузі сільськогосподарського виробництва на основі єдності освіти, науки і виробництва. Неабияку роль у цьому контексті відіграють педагоги професійного навчання, які мають готувати фахівця, здатного розв'язувати пріоритетні завдання сільського господарства і агропромислової галузі, реалізовувати інноваційні проекти, спрямовані на підвищення ефективності та результативності наукового забезпечення розвитку виробництва.

Вважаємо, що сільськогосподарське виробництво – це саме та сфера, в якій можуть бути всебічно реалізовані інноваційні ідеї сьгоднішніх випускників спеціалізації «015 Професійна освіта. Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології».

Дослідженням проблем інноваційної діяльності та впровадження інновацій у галузі сільськогосподарського виробництва досліджувались у працях науковців: В. Г. Андрійчука, В. І. Благодатного, В. О. Василенка, С. А. Володіна, О. І. Дація, О. В. Донця, В. О. Заготова, М. В. Зубця, С. М. Ілляшенка, М. І. Кісіля, М. Ф. Кропивка та ін. [1–4].

У своєму дослідженні зупинимось більш детально на інноваціях у сфері аграрного сектора та на тих питаннях інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, які згодом працюватимуть у закладах професійної освіти та готуватимуть робітничі кадри для системи професійної освіти сільськогосподарського профілю.

У сучасних умовах оновлення та розвитку професійної освіти важливими складовими інноваційного підходу в процесі підготовки майбутніх педагогів професійної освіти є впровадження комплексних навчальних екскурсій.

На думку багатьох дослідників, основні завдання екскурсії полягають у збагаченні знань тих, що навчається, встановленні зв'язків теорії з практикою, життям, вихованні шанобливого ставлення до праці, природи, розвитку творчих здібностей, спостережливості, пам'яті, мислення майбутніх педагогів професійного навчання, їх самостійності; формуванні естетичних почуттів, активізації пізнавальної й практичної діяльності тощо [5].

Наші спостереження показують, що в умовах сьогодення комплексні навчальні екскурсії набувають вагомого інноваційного значення, оскільки жодне майстерне слово чи найбільш точна наочність не замінять живого споглядання. Результати побаченого й отримані на екскурсіях відомості заповнюють можливі прогалини у знаннях студентів, пов'язані з вадами сприймання та уявлення; а враження, отримані під час екскурсій, стимулюють їх до засвоєння навчального матеріалу з професійно орієнтованих дисциплін, пробуджують їхню допитливість та активність.

Ураховуючи значну вартість різних сільськогосподарських машин та агрегатів, приладів та устаткування та їх часткову або ж повну відсутність у навчальних закладах освіти, проведення комплексних навчальних екскурсій нині при підготовці майбутніх педагогів професійного навчання є як ніколи актуальним заходом інноваційного спрямування [2].

В останні роки майбутні педагоги професійного навчання факультету технологічної та професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка спеціальності: «015 Професійна освіта. Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» здійснили комплексні навчальні екскурсії до таких підприємств різної форми власності, як: сільськогосподарське підприємство «ТОВ Велетень»; молочно-товарна ферма по виробництву молока на промисловій основі; підприємство з переробки конопель «Лінен оф Десна»; агропромисловий холдинг «Росток-Холдинг».

На прикладі екскурсії на тваринницький комплекс покажемо роль цього заходу в процесі інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

За своїм змістом цю екскурсію слід вважати інноваційною, оскільки тваринницький комплекс займається виробництвом молока на промисловій основі. За видом екскурсія є комплексною, тому що під час її проведення студенти отримують знання з декількох навчальних тем та предметів, зокрема з навчальних дисциплін «Основи тваринництва», «Технологія виробництва і переробка продуктів тваринництва». Студенти під час таких екскурсій можуть детально ознайомитися із сучасними технологіями утримання тварин, їх годівлею та напуванням, утилізацією гною, видами та способами підготовки кормів, доїнням корів та контролем якості молока, штучним осіменінням тварин, доглядом за новонародженими телятами, ветеринарно-профілактичними заходами зі збереження поголів'я і т.п.

Також майбутні педагоги професійного навчання отримали певні знання з таких навчальних дисциплін, як «Машини та машиновикористання в тваринництві», «Охорона праці», «Основи стандартизації та управління якістю продукції сільського господарства», «Електропривод та автоматизація сільськогосподарського виробництва» та ін.

Отже, екскурсії – це досить ефективний метод залучення майбутніх педагогів професійного навчання до вивчення інновацій у галузі сільськогосподарського виробництва, до формування мотивації, навчальної та фахової діяльності майбутніх педагогів професійного навчання.

Список використаної літератури

1. Гордійчук А. І. Ефективність галузей сільського господарства та їх інноваційний розвиток. Київ, 2008. URL: elibrary.nubip.edu.ua/7331/1/10gai.pdf (дата звернення: 15.01.2019).
2. Міжуй А. С. Інноваційна діяльність в сільському господарстві. Київ, 2011. URL: www.rusnauka.com/27_NNM
3. Ковальчук В. І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу в ПТНЗ: спецкурс для підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти Київ. 2009. 136 с.
4. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О. Інноваційні технології у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю: навч.-метод. посіб. Суми: Видавець Вінніченко М. Д., 2021. 172 с.
5. Маринченко Є. О., Росновський М. Г. Роль педагога професійного навчання у впровадженні сучасних інноваційних технологій у галузі сільськогосподарського виробництва. *Педагогічний часопис Волині*. 2019. № 3. С. 57–64.

Маринченко Інна Віталіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Васенок Тетяна Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИГОТОВЛЕННІ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Сучасний етап розвитку науки спричиняє зміну підходів до розв'язання теоретичних завдань й упровадження їх результатів у виробничі технології в умовах соціально-економічних перетворень. Глобалізаційні та інтеграційні процеси диктують нові вимоги до організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти),

зумовлюють потребу кардинальних змін у його змісті, спрямованості, формах організації та фінансуванні.

Важливу роль у підготовці педагогів професійного навчання швейного профілю, зокрема, посідає вивчення курсу «Матеріалознавство швейного виробництва».

Зміст цієї дисципліни спрямовано на розширення обізнаності студентів та досягнення відповідності сучасному рівню розвитку науки й виробництва текстильних матеріалів з новими властивостями. З огляду на це актуальним є обґрунтування змісту навчання, що віддзеркалює сучасні досягнення нанотехнологій і їх застосування в текстильній промисловості.

У процесі вивчення можливостей упровадження сучасних технологій у дослідження та виробництва легкої промисловості, зокрема швейної, можна виокремити такі перспективні напрями розвитку інновацій: нанотехнології, біо- та фотоінформатика, технології інформаційної підтримки процесів життєвого циклу товарів.

Стан розвитку технологій в Україні, зокрема в легкій промисловості, засвідчує актуальність проблеми підготовки висококваліфікованих кадрів для цієї галузі [4].

Зараз триває робота над винайденням текстильних матеріалів, одяг з яких у недалекому майбутньому матиме здатність до підігріву, охолодження, підтримки певної температури тіла людини за екстремальних умов, зможе знімати втому або алергію, матиме здатність відштовхувати електричні заряди, бруд, деякі речі зможуть лікувати рани та інфекційні захворювання, контролювати найважливіші життєві функції організму людини, знаходити шлях у незнайомих місцях, спостерігати за поведінкою дітей; перетворювати пальта чи куртки на мінікомп'ютери. Це новітні напрями виготовлення одягу з текстильних матеріалів, які мають покращені властивості завдяки застосуванню нових видів сировини, технологій виготовлення й оброблення. Цього можна досягти в процесі інтеграції в текстильне виробництво hi-tech технологій, з-поміж яких пріоритетними є нанотехнології [3].

Нові види тканин, у волокнах яких містяться наночастинки певних речовин, дозволяють створювати одяг з унікальними, наперед запрограмованими властивостями.

Виділяють три групи «розумних тканин»:

- пасивні «розумні» матеріали. Їх налаштування лише на сприйняття певних змін у зовнішньому середовищі;

- активні «розумні» тканини. Мають змогу відчувати зовнішні й внутрішні стимули, реагують на них, збирають, аналізують, зберігають та передають інформацію користувачеві;

- високоінтелектуальні тканини. Мають здатність не тільки відчувати й реагувати, але й адаптуватися до змін завдяки актуаторам (виконавчим механізмам) виконувати певні встановлені накази чи рекомендації.

Одяг з наночастинками срібла має антисептичну активність, його можна використовувати як бактерицидний і протимікробний засіб захисту. До того ж срібні наночастинки захищають одяг від забруднень, надають йому здатності до самоочищення. Тканини з наночастинками срібла електропровідні, а також поверхневий шар срібла, нанесений шляхом друку, може виконувати роль гнучких мікросхем. Електропровідність тканині надають наночастинки сажі, міді, поліпіролу, поліаніліну. Наночастинки оксиду цинку, діоксиду титану, олова з домішкою сурми додає відмінних антистатичних властивостей одягу з текстилю.

Одяг з тканини, у якій використано полімерні білкові нановолокна за принципом «павукового шовку», стійкий до дії зовнішніх чинників. Прикладом використання є бронезилети, військова форма або костюми для екстремальної діяльності. Мають здатність поглинати тепло тканини з мікрокапсулами, що виділяє організм людини під час виконання важкої роботи, або віддавати його під час зменшення тепловіддачі тіла чи перепаду температур.

Косметотекстиль (тканина з мікрокапсулами з косметичними речовинами) – це комбінована тканина, у полотно якої вбудовано мікрокапсули активних інгредієнтів, що в подальшому поступово виходять і мають косметичний та оздоровчий ефект.

Текстикаменти (аналогія до косметотекстилю і набули широкого застосування в медичній галузі [9].

З огляду на викладене вище можна стверджувати, що проблема використання новітніх матеріалів із заданими властивостями є вимогою часу. У наш час нанотехнології широко впроваджуються в повсякденне життя людей. Нанотекстиль ще не набув великих обсягів споживання, проте з кожним роком він стає доступнішим для споживача. Розвинуті країни світу позиціонують нанотехнології як пріоритетний напрям розвитку науки й техніки та впроваджують їх у державні програми розвитку. Актуальними залишається питання розроблення теоретико-методологічних основ навчання майбутніх фахівців у галузі легкої промисловості.

Список використаної літератури

1. Анісімов М. В. Теоретико-методологічні основи прогнозування моделей у професійно-технічних навчальних закладах: монографія. Київ – Кіровоград: ПОЛІУМ, 2011. 464 с.
2. Галик І. С. Використання нанотехнологій у формуванні асортименту та якості текстилю. *Вісник Хмельницького національного університету (Технічні науки)*. 2013. № 4. С. 108–113.
3. Дрегуляс Е. П. Використання новітніх технологій у виготовленні текстилю для одягу. *Легка промисловість*. 2009. № 4. С. 5–11.
4. Єжова О. В. Підготовка фахівців до запровадження технологій нових технологічних укладів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*:

збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2013. Випуск 8. Частина 2. С. 115–119.

5. Матвейцова Д. С. Нанотехнології у виробництві текстильних матеріалів. *Вісник Хмельницького національного університету (Технічні науки)*. 2014. № 5. С. 55–60.

Марушко Павло Володимирович,

аспірант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Вовк Богдан Іванович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У системі професійно-педагогічної освіти важливим структурним компонентом є освіта майбутніх педагогів професійного навчання, основна мета якої – розвиток педагогічних кадрів для системи професійної (професійно-технічної) освіти. Постійно зростаючий попит сучасного ринку праці на кваліфікованих фахівців професійно-педагогічного профілю робить питання про розвиток системи підготовки майбутніх педагогів професійного навчання вкрай актуальним.

Особливістю професійної освіти є симбіоз гуманітарного та технічного компонентів: професія педагога професійного навчання є органічним поєднанням праці педагогічного та виробничого характеру. Інтегрований характер діяльності педагога професійного навчання робить цю професію особливо привабливою для того, хто має як гуманітарні, так і технічні нахили. Обираючи професію педагога професійного навчання, людина має можливість реалізувати себе в різних сферах, які, на перший погляд, не перетинаються.

Наповнення змістом поняття «педагог професійного навчання» обумовлюється розвитком системи професійно-педагогічної освіти та потребою освітньої практики (насамперед системи професійної освіти) у таких фахівцях. За професійним стандартом педагог професійного навчання – це особа, що організовує та здійснює педагогічну діяльність в закладі професійної (професійно-технічної) освіти [1].

До основних функцій діяльності педагога професійного навчання науковці відносять: мотивувальну, освітню, розвивальну, виховну, а також низку операційних функцій: науково-методичну, організаторську, інженерно-технічну, виробничо-технологічну, діагностичну. Усі ці функції є взаємопов'язаними та реалізуються в комплексі.

Так, мотивувальна функція педагога професійного навчання полягає у формуванні внутрішньої мотиваційної сфери особистості учнів. Педагог професійного навчання має спонукати учнів не тільки до навчання, а й до професійної діяльності. Продуктивність усього освітнього процесу визначається тим, наскільки педагогу професійного навчання вдалося сформулювати емоційно-позитивне ставлення до майбутньої професії. Формування потреби у майбутніх професійній діяльності, професійно-ціннісних орієнтації, моральній та психологічній готовності учнів до труднощів, адаптації до роботи на виробництві – важливі складові мотивуючої функції майбутнього педагога професійного навчання.

Суспільний зміст освітньої функції полягає у формуванні в учнів системи професійних компетентностей.

Розвивальна функція полягає в психічному розвитку особистості учнів: сенсомоторної, інтелектуальної та емоційно-вольової сфер. Значення цієї функції зумовлено такими факторами. По-перше, серед учнів чимало педагогічно занедбаних підлітків, отже, у більшості з них спостерігається відсутність пізнавальних мотивів, інтересу до навчання, що позначається на розвитку основних психічних процесів – пам'яті та мислення. По-друге, існує необхідність формування професійно важливих якостей, оскільки розвиток їх у процесі професійного навчання є передумовою успішного освоєння професії.

Виховна функція педагога професійного навчання полягає передусім у формуванні професійної спрямованості учнів: потреби в професійній діяльності, стійких позитивних мотивах діяльності, схильності до професійного розвитку.

Науково-методична функція спрямована на підготовку, забезпечення та аналіз освітнього процесу. Особливістю організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти є необхідність самостійної методичного опрацювання педагогам професійного навчання новітньої технічної інформації, нових прийомів праці, технологій. Залежність освітнього процесу ЗП(ПТ)О від потреби ринку праці у фахівцях тих чи інших професій робить його більш гнучким у порівнянні з освітнім процесом загальноосвітньої школи.

Інженерно-технічна функція включає розроблення педагогами професійного навчання конструкторсько-технологічних проєктів, виробничо-технічної документації, раціоналізацію та винахідництво.

Виробничо-технологічна функція передбачає виконання нескладного ремонту, налагодження та налаштування виробничо-технічних засобів, демонстрацію робочих прийомів, керівництво технічною творчістю учнів.

Під діагностичною функцією педагога професійного навчання мається на увазі володіння фахівцем методикою пізнання учнів. Виокремлення цієї функції обумовлено низкою особливостей педагогічного процесу у ЗП(ПТ)О. По-перше, короткий термін навчання не дозволяє

поступово накопичувати відомості про учнів. Педагог професійного навчання повинен уміти встановити як рівень навченості, так і рівень навчання. По-друге, серед учнів багато девіантних підлітків, отже, необхідні спеціальні знання та вміння методам діагностики поведінки учні

По-третє, досягнення основної мети професійної підготовки (опанування професії) визначає необхідність визначення рівнів професійної підготовленості, що дає змогу спрогнозувати успішність адаптації майбутнього кваліфікованого робітника до професійної діяльності, його подальший професійний розвиток.

Таким чином, освіта педагога професійного навчання є особливо затребуваною на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Як показує аналіз ситуації на ринку праці, попит на кваліфіковані технічні кадри постійно зростає. Аналіз функцій педагога професійного навчання дозволяє побачити специфіку професійної освіти, що полягає в інтеграції педагогічних, психологічних та інженерних компетентностей фахівця.

Аналіз змісту освіти майбутнього педагога професійного навчання переконує в тому, що вона забезпечує гнучку кваліфікацію, дозволяє фахівцю бути мобільним на ринку праці. Педагога професійного навчання користується попитом як у педагогічній, так і у виробничій сферах, що, безумовно, підвищує його адаптивність до соціокультурної ситуації.

Список використаної літератури

1. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання» URL: <file:///D:/%D1%81%20%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%B0/1182%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-1.pdf> (дата звернення 12.10.2022)
2. Вовк Б. І. Мотиваційна складова самоосвіти майбутніх викладачів практичного навчання. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград, 2016. № 147. С. 184–189.
3. Ковальчук В. І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Самусь Т. В., Ігнатенко О. В. Підготовка майбутніх педагогів навчання на засадах компетентнісного підходу: кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. С. 83–117.

Марченко Станіслав Сергійович,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні в нашій країні відбувається становлення цифрового суспільства, і це вимагає підготовки нового покоління фахівців, готових здійснювати свою професійну діяльність у цифровому просторі інноваційної економіки. Підготовка кадрового потенціалу повинна починатися зі школи. Важливу роль у цій підготовці повинна відігравати предметна галузь «Технології». Саме під час занять з трудового навчання та технологій формується технологічна культура і технологічна грамотність, культура перетворювальної діяльності, відбувається оволодіння компетенціями у світі технологій (матеріальних, інформаційних, комунікаційних, когнітивних і соціальних), оволодіння навичками XXI століття [1].

Технологічна освіта повинна формувати уявлення про сучасний рівень розвитку технологій і розуміння трендів технологічного розвитку, у тому числі у сфері цифрових технологій і штучного інтелекту та роботизованих систем. Випусник школи повинен уміти застосовувати технології представлення, перетворення й використання інформації, оцінювати можливості й галузі застосування засобів та інструментів ІКТ у сучасному виробництві або сфері обслуговування [2].

Професійна діяльність учителя технологій вимагає від випускника вищу компетенцій у сфері цифрових технологій, що є основою його майбутньої успішної професійної діяльності. Тому в сучасних реаліях, в навчальній галузі «Технології» необхідно передбачити вивчення 3D-моделювання й прототипування, промислового дизайну, креслення з використанням САПР, технологій цифрового виробництва в галузі обробки матеріалів (ручної і верстатної, у тому числі верстатами із числовим програмним управлінням і лазерною обробкою), аддитивних технологій, нанотехнологій, робототехніки й системи автоматичного керування, технології електротехніки, електроніки й електроенергетики, будівництва, транспорту, агро- і біотехнологій, обробки харчових продуктів, технологій розумного будинку й інтернет-технологій, засобів масової інформації, реклами, маркетингу тощо.

На нашу думку, також у характеристиці професійно-педагогічної діяльності й вимогах до особистості вчителя технологій необхідно передбачити норми поведінки педагогів у інтернеті, уміння впроваджувати нові форми навчання (проведення уроків в онлайн-форматі з використанням Google Meet, Zoom, Moodle); користуватися електронними дидактичними засобами навчання Powerpoint, Google-Презентації, а також інтерактивним робочим зошитом Skysmart та ін.

Однією з головних умов успішної реалізації професійної діяльності майбутніх учителів технологій є готовність до керівництва проектною діяльністю з використанням різних цифрових продуктів, таких як: Google-

Продукти (презентації, тексти, електронні таблиці, сайти і т.д.); інтерактивна дошка Migo для створення планів-графіків; інтерактивна дошка Padlet для розміщення навчально-методичних, контрольновимірвальних і інших матеріалів; сервіс для графічного дизайну Canva, що дозволяє виконувати різні графічні елементи; інтерактивний робочий зошит Skysmart; засоби віртуальної (доповненої) реальності й інші цифрові засоби. Така організація занять із залученням студентів до спільної пошуково-дослідницької діяльності для вирішення актуальних професійних завдань дозволяє підготувати майбутнього вчителя з необхідним набором компетенцій.

Також у рамках самостійної роботи можна порекомендувати участь в актуальних вебінарах, що дозволяє бути в тренді можливостей застосування інформаційних технологій, месенджерів, соціальних мереж і сучасних цифрових продуктів у педагогічній діяльності.

Для оцінювання рівня когнітивного компонента професійних компетенцій, конкретизованих з позиції застосування сучасних інформаційних технологій, можна організувати проходження онлайн-тестування.

Розроблення й апробація майбутніми вчителями технологій цифрового навчального контенту з використанням різноманітних цифрових інструментів – це та практико-орієнтована складова, яка дозволить оцінити відповідні компетенції.

Розроблені студентами електронні освітні ресурси – їх професійний інструмент для роботи в сучасній цифровій школі. Ці ресурси вони можуть апробувати при проходженні педагогічної практики. Тут необхідно пам'ятати, що цифровий контент – гнучкий ресурс, який може постійно поповнюватися й удосконалюватися.

Резюмуючи вищевикладене, можна стверджувати, що на сучасному етапі переходу до цифрової економіки необхідна цілеспрямована підготовка кадрів з відповідними компетенціями. Це повною мірою стосується підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Однією з умов успішності цього процесу є використання студентами сучасних інформаційних технологій, програмних засобів, цифрових інструментів.

Пропоноване дослідження не претендує на повне вирішення досліджуваної проблеми. Це лише один з варіантів її вирішення. Адже ніщо не є таким непостійним у нашому житті, як зміни, це особливо стосується цифрових технологій.

Список використаної літератури

1. Малихін О. В., Ковальчук В. І., Арістова Н. О., Попов Р. А., Гриценко І. С. Тенденції розвитку освіти в епоху інформаційного суспільства. *Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні*

та країнах ЄС: монографія. Київ: НУБіП України, 2017. С. 7–134.

2. Тимофєєва І. Б., Нетреба М. М. Упровадження цифрових технологій у підготовку майбутніх педагогів. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2019. Випуск 11. Т. 3. С. 191–195.

Масліч Світлана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук,

заступник директора з навчально-методичної роботи

ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Війна, яку розпочато на території України через російську агресію, значно впливає на перебіг освітнього процесу. Наслідками війни є пошкодження й руйнація значної частини освітніх закладів. Зокрема, станом на 30.10.2022 від бомбардувань та обстрілів агресора постраждало 2714 українських закладів освіти, з них 332 зруйновано повністю [5]. Проте освітні заклади зазнають не лише фізичної руйнації, змінюється й специфіка організації освітнього процесу. Це пов'язано з низькою обставинами є: вимушений виїзд учасників освітнього процесу за кордон (за даними міністра освіти і науки України Сергія Шкарлета, у вересні 2022 року за кордоном перебувало близько 500 тис. дітей шкільного віку) [4]; переміщення закладів освіти з тимчасово окупованих територій та територій, де ведуться активні бойові дії, у більш безпечні регіони; необхідність організації освітнього процесу за дистанційною та змішаною формами навчання тощо. Саме тому особливо важливого значення у період воєнного стану набуває психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти.

Якщо говорити про наукові дослідження означеної тематики, їх кількість обмежена, адже основна увага вітчизняних вчених сконцентрована на тематиці психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Проблема психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти у період воєнного стану для вітчизняної науки є достатньо новою.

Для визначення дефініції поняття «психолого-педагогічний супровід» скористаємося напрацюваннями науково-педагогічних працівників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, які психолого-педагогічний супровід виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб розуміють як інтегративну технологію, що містить дві складові: педагогічну підтримку дитини й психологічну допомогу їй та її найближчому оточенню (дорослим суб'єктам супроводу), й водночас зазначають, що «кожна складова супроводу реалізується через

індивідуально підібраний комплекс технологій, спрямованих на підтримку позитивних і подолання тривожних особливостей розвитку дитини, які були виявлені на діагностичному етапі супроводу» [3]. У контексті нашого дослідження під психолого-педагогічним супроводом здобувачів освіти у період воєнного стану вбачатимемо інтегративний комплекс заходів з педагогічної підтримки здобувачів освіти, що сприяє засвоєнню ними необхідного рівня знань, умінь та навичок, розвитку мислення й вихованню їх як громадян своєї держави з одночасним наданням психологічної підтримки з подолання стресу внаслідок війни.

Безумовно, педагогічний супровід здобувачів освіти пов'язаний з організацією освітнього процесу й виконанням навчальних планів та програм. Як ми вже зауважували, у період воєнного стану в переважній більшості освітніх закладів навчальні заняття проводяться за дистанційною та змішаною формами. Це означає, що педагогічні працівники повинні досконало володіти навичками роботи з цифровими ресурсами, уміло їх використовувати під час проведення навчальних занять.

Для закладів професійної (професійно-технічної) освіти організація освітнього процесу за дистанційною й змішаною формами має свою специфіку, адже професійна підготовка здобувачів освіти цих закладів включає професійно-теоретичну та професійно-практичну. Остання передбачає відпрацювання практичних навичок з професій, за якими відбувається підготовка. У більшості випадків (якщо професії не є безпосередньо пов'язаними з роботою за комп'ютером) професійно-практична підготовка потребує проведення уроків виробничого навчання в майстернях (лабораторіях) виробничого навчання за очною формою.

Водночас варто зауважити, що практично для кожної навчальної групи в нинішніх умовах організація освітнього процесу відбувається за змішаною формою, оскільки, по-перше, окремі здобувачі освіти можуть перебувати за кордоном, по-друге, якщо під час уроків є повітряна тривога, уроки проводяться в асинхронному режимі з розміщенням навчальних матеріалів на відповідних ресурсах, й здобувачі освіти можуть їх опрацювати у зручний для них час.

Таким чином, педагогічний супровід здобувачів освіти в період воєнного стану не лише тісно пов'язаний з відпрацюванням навичок роботи з цифровими ресурсами, передусім це індивідуальна робота педагога з кожним здобувачем освіти. У цьому сенсі важливо обрати правильну й ефективну форму подачі навчального матеріалу, доступний спосіб комунікації, форми й методи контролю знань. Окрім того, будь-яка дистанційна форма навчання потребує додаткової мотивації здобувачів освіти й розширеного консультування.

Не менш важливу, а інколи й домінуючу, роль під час дії воєнного стану, тобто коли триває війна, відіграє психологічний супровід не лише здобувачів освіти, а й усіх учасників освітнього процесу. Такий супровід передусім є прерогативою практичних психологів, що працюють у закладах

освіти. Водночас психологічний супровід здобувачів освіти мають забезпечити й керівники груп (класні керівники, майстри виробничого навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти), а також викладачі-предметники.

У березні 2022 року Міністерством освіти і науки опубліковано лист «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні», яким регламентується План заходів щодо створення умов для медичної, психологічної, педагогічної реабілітації та соціальної реінтеграції дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів [2]. Одним з таких заходів є розроблення Міністерством освіти і науки України спільно з ДНУ «Інститутом модернізації змісту освіти» та Асоціацією інноваційної та цифрової освіти курсу підвищення кваліфікації освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій». Курс уміщує окремі модулі й уроки. До прикладу, тематикою уроків базового модуля є: «Перша психологічна допомога: методичне забезпечення», «Етіологія стресу та методи його подолання», «Емоційна підтримка учнів» та ін. [1].

Отже, психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти в період воєнного стану є важливим елементом організації освітнього процесу, який сприяє не лише забезпеченню його якості, а й створенню необхідних умов життєдіяльності здобувачів освіти, розумінню ними наслідків війни, розв'язаної російським агресором.

Список використаної літератури

1. Освітняни зможуть надавати якісну першу психологічну допомогу. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/osvityani-zmozhut-nadavati-yakisnu-pershu-psiologichnu-dopomogu> (дата звернення: 31.10.2022).
2. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні: лист Міністерства освіти і науки України від 29.03.2022 № 1/3737-22. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zabezpechennya-psiologichnogo-suprovodu-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-v-umovah-voennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 31.10.2022).
3. Психолого-педагогічний супровід виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб: концепція, методика, технології: навчально-методичний посібник / І. О. Луценко, А. М. Богуш, Л. О. Калмикова, В. У. Кузьменко, С. І. Поворознюк, О. Д. Рейпольська; за наук. редакцією І. О. Луценко. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 213 с.
4. Mind. Міністр освіти і науки: «Жодних обмежень щодо визнання результатів навчання дитини за кордоном на сьогодні не існує». URL: <https://mind.ua/publications/20248686-ministr-osviti-i-nauki-zhodnih-obmezhen->

shchodo-viznannya-rezultativ-navchannya-ditini-za-kordonom-na-s (дата звернення: 30.10.2022).

5. Saveschools. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 30.10.2022).

Мінченко Сергій Іванович,
майстер виробничого навчання
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Останнім часом завдяки творчій ініціативі педагогів в освітній практиці поширилися так звані нетрадиційні уроки. Розроблено багато їх різновидів.

Великої ваги набула проблема активізації пізнавальної діяльності на уроках із використанням інноваційних технологій навчання, виконання здобувачами освіти різних видів самостійної роботи, творчих і дослідницьких завдань. Пошуки творчих педагогів сприяли виникненню нових видів занять, відмінних від стандартних.

Серед них – дидактична ділова гра на наочній основі як особливий варіант рольової гри в умовах одночасного навчання великих груп учнів (до 30 чоловік), що може проводитися в теоретичному і практичному варіантах або в їх комбінації.

Специфікою теоретичного варіанта ділової гри під час виробничого навчання є орієнтація здебільшого на формування виробничих умінь здобувачів освіти, які мають теоретичну базу. У результаті такої гри кожен здобувач освіти осмислює теоретичні основи виробничих навичок, які в нього ще мають бути сформовані, навчається об'єктивно оцінювати правильність виконання виробничих дій іншими членами групи, їх уміння передбачати свої дії на основі натуральної наочності або таблиці з кресленнями, технічної карти тощо і теоретичного обґрунтування.

Детально продумана й добре організована дидактична гра завжди цікава, захоплює як здобувачів освіти, так і педагога; надає їм можливість випробувати себе, свої можливості; стимулює до подолання труднощів у навчанні, що сприймається студентами як особистий успіх і навіть як відкриття своїх творчих, пізнавальних можливостей.

Під час планування дидактичної гри важливими є чітка постановка мети і правил гри, моделювання її результатів. Майстру виробничого навчання необхідно визначити конкретні завдання і способи їх вирішення, шляхи досягнення конкретних результатів. Крім цього, він повинен продумати специфіку і зміст розподілу обов'язків учасників гри, тактику

своїєї поведінки й, відповідно, міру своєї участі в конкретній ігровій діяльності.

Створені на сьогодні системи дидактичних ігор забезпечують доцільне співвідношення фактичного, узагальнювального теоретичного матеріалу й формують умови для активної розумової діяльності учасників.

Активне впровадження в освітній процес дидактичних ігор вводить у методику викладання виробничого навчання принципово іншу структуру взаємовідносин на уроці, сприяє утвердженню на уроках колективності як одного з найважливіших елементів функціональних і міжособистісних відносин, отже, сприяє вихованню майбутніх майстрів виробничого навчання. Участь у дидактичних іграх стимулює їх співвідносити свої інтереси з колективними, дозволяє глибше усвідомити свої зв'язки з однокласниками, тобто здійснює активний виховний вплив.

Уроки виробничого навчання з використанням дидактичних ігор більш цікаві для здобувачів освіти, ніж традиційні, бо в них незвичайні задум, організація, методика проведення.

Минтус Оксана Іванівна,
викладач вищої категорії спеціальних дисциплін
ДПТНЗ «Шосткинське вище професійне училище»

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО (ЗМІШАНОГО) НАВЧАННЯ

Для того щоб бути актуальним і цікавим для учнів, необхідно крокувати в ногу з часом. У цей складний час нам доводиться не тільки навчати дітей – здобувачів освіти, але й навчатися самим.

Навчаючись у Школі розвитку ІТ-компетентності, НМЦ ПТО у Сумській області я почерпнула велику кількість інформації для своєї педагогічної діяльності: створення електронних таблиць, презентацій, онлайн-тестів, навчальних відеоматеріалів, інтерактивних робочих аркушів, інтерактивних вправ, електронних інтерактивних підручників, інтерактивних плакатів, «живих» інструкційно-технологічних карток тощо. Зупинюся на трьох останніх.

«Жива» інструкційно-технологічна карта «Гарбуз, фарширований м'ясним фаршем», створена в Google Документах.

Посилання:

<https://docs.google.com/document/d/1gYkhCsCPmZb7okBexquzdLtUwF0zhQri-cZp33VeNEQ/edit?usp=sharing>

Ця «жива» інструкційно-технологічна карта використовується під час вивчення теми «Приготування страв з гарбуза», професія «кухар», кваліфікація – кухар 4-го розряду на уроках та під час проведення ЛПР.

У результаті учні набувають, поглиблюють знання з механічної кулінарної обробки овочів, форм нарізки овочів, приготування начинок, технології приготування страв та правил відпуску.

Також на уроках використовую інтерактивні плакати, створені з використанням платформи Thinglink

Інтерактивний плакат «Прісний шаровий напівфабрикат».

Посилання: <https://www.thinglink.com/card/1559545092602068993>

Використовується під час вивчення теми «Технологія приготування бездріжджового тіста та виробів з нього», професія «кондитер», кваліфікація «кондитер 4-го розряду». У результаті учні набувають, поглиблюють знання з підготовки сировини, послідовності приготування прісного листового тіста та виробів з нього.

Інтерактивний підручник «Гарячі солодкі страви» створений на платформі OURBOOX.

Посилання: <https://www.ourboox.com/books/гарячі-десерти-2/>

Підручник використовується під час вивчення теми «Технологія приготування солодких страв», професія «кухар», кваліфікація «кухар 4-го розряду». У результаті учні поглиблюють знання з механічної кулінарної обробки фруктів та ягід, набувають знання з приготування солодких страв, опановують вимоги до якості та правила відпуску.

Невід'ємною частиною дистанційного (змішаного) навчання є зворотний зв'язок з учнями.

Уже другий рік залучаю учнів до участі в міських кулінарних конкурсах, прикладом є кулінарний міський конкурс «АРТ, ФУД, ШОСТКА».

Учні виконують домашні завдання. Кращі роботи ми використовуємо як матеріал для участі в цих конкурсах.

Дистанційне навчання надає здобувачам вищої освіти доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення різних професійних навичок, а викладачам, у свою чергу, дозволяє реалізовувати абсолютно нові форми і методи навчання із застосуванням концептуального і математичного моделювання явищ і процесів [1].

Розвиток дистанційного навчання буде продовжуватися і вдосконалюватися із розвитком інтернет-технологій і вдосконаленням методів дистанційного навчання [2].

Список використаної літератури

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000 р.).
2. Кудрявцева С. П. Колос В. В. Міжнародна інформація: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2005. 400 с.

Наумов Денис Олександрович,
викладач ЗВО ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»

ПРИНЦИПИ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ПРОЄКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Освіта STEM – це підхід до навчання, який поєднує науку, технології, інженерію та математику. Його недавній наступник, STEAM, також мистецтво, яке має «здатність розширити межі навчання та застосування STEM» згідно зі Stem Education Guide. За словами Institution for Art Integration та STEAM, STEAM створено для заохочення студентів до дискусій і вирішення проблем, розвитку практичних навичок і вдячності за співпрацю.

Замість того, щоб викладати п'ять дисциплін як окремі предмети, STEAM об'єднує їх у єдину навчальну парадигму на основі реальних програм. За даними Міністерства освіти України, «у світі, який постійно змінюється, стає дедалі складнішим, як ніколи важливо, щоб молодь нашої країни була готова привносити знання та навички для вирішення проблем, осмислювати інформацію та знати, як збирати й оцінювати докази для прийняття рішень».

Згідно зі звітом про професії STEAM у період з 2014 по 2024 рік зайнятість у комп'ютерних професіях зросте на 12,5 відсотка між 2014 та 2024 роками. З прогнозованим збільшенням професій, пов'язаних із STEAM, необхідно також збільшити освітні зусилля STEAM, щоб заохотити студентів до цих сфер, інакше розрив у навичках продовжить зростати.

Те, що відрізняє STEAM від традиційної науково-математичної освіти, – змішане навчальне середовище та показ студентам, як науковий метод можна застосувати в повсякденному житті. Він навчає студентів обчислювального мислення та зосереджується на реальних застосуваннях вирішення проблем. Як згадувалося раніше, освіта STEAM починається, коли учні ще дуже молоді.

Початкова школа – STEAM-освіта зосереджена на курсах STEAM початкового рівня, а також на ознайомленні зі сферами та професіями STEAM.

Цей початковий крок забезпечує навчання на основі стандартів, структуроване на основі запитів і реальних проблем, поєднуючи всі чотири предмети STEAM. Мета полягає в тому, щоб зацікавити студентів, аби вони хотіли продовжувати курси, а не тому, що вони повинні. Також акцент робиться на поєднанні можливостей навчання STEAM у школі та поза нею.

Середня школа – на цьому етапі курси стають більш суворими та складними. Продовжується підвищення обізнаності студентів про галузі та професії STEAM, а також про академічні вимоги до таких галузей.

Дослідження студентами кар'єри, пов'язаної зі STEAM, починається на цьому рівні, особливо для недостатньо представлених груп населення.

Середня школа – програма навчання, зосереджена на застосуванні предметів у складній та суворій манері. Курси та шляхи тепер доступні в галузях і професіях STEAM, а також підготовка до вищої освіти та працевлаштування. Більше уваги приділяється поєднанню можливостей STEAM у школі та поза школою. Значна частина навчальної програми STEAM спрямована на залучення недостатньо представлених груп населення. За даними Stem Women, є значна різниця в співвідношенні жінок і чоловіків, коли йдеться про тих, хто працює у сферах STEAM.

Список використаної літератури

1. Іванюк Т. STEM як освітній ресурс XXI століття. *STEM-освіта та шляхи її впровадження в навчально-виховний процес*. Тернопіль, 2017. С. 14–18.
2. Кириленко С., Кіян О. Проблема підготовки вчителя у системі STEM-освіти: розвиток та формування його професійної компетентності. *STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку*: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 9–10 листопада 2017 р.). Київ: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017. 160 с.
3. Концепція «Нова українська школа». *Інформаційний збірник МОН України*. 2016. URL: <http://mon.gov.ua>.

Нечай Алла Миколаївна,

викладач української мови та літератури
ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ»;

Чернушенко Валентина Михайлівна,

викладач української мови та літератури
ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВИТИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

В умовах духовного оновлення нашої держави перспектива подальшого перегляду моральних цінностей після завершення воєнних дій на території України підводить до висновку про необхідність створення належних умов для багатогранного розвитку особистості. Це завдання є не лише однією з актуальних проблем педагогіки, але й виступає як соціальна необхідність.

Шляхів розвитку творчих здібностей існує велика кількість. Завдання викладача-філолога – управляти процесами творчого пошуку:

створення ситуації успіху, розвиток уяви, прагнення до постійного вдосконалення, асоціативне мислення.

Найефективнішим засобом досягнення цієї мети є інноваційні технології навчання. Інноваційні підходи забезпечують позитивні мотивації до опанування предметів, сприяють розвитку рис творчої особистості, інтелектуальної сфери [1].

Основні аспекти психологічної теорії розвитку творчої особистості розглядають Р. Грановська, Я. Пономарьов, проблеми технологізації освітнього процесу в працях Г. Сазоненко, В. Бондар, А. Горальського, А. Маслоу. Ідеї інтерактивного навчання представлено в дослідженнях О. Прометун, Л. Пироженко; проектні технології вивчали К. Баханов, В. Гузєєв, І. Єрмаков, О. Пехота; особистісно орієнтоване навчання описано в роботах О. Савченко, С. Подмазін.

У своїй педагогічній практиці інтегруємо окремі елементи сучасних технологій навчання: інтерактивні технології, проектне навчання, особистісно орієнтоване навчання.

Потік інновацій, у тому числі запозичених із досвіду закордонних колег, вкотре підтверджує, що основної формою організації навчальної діяльності залишається урок – сучасний демократичний урок. Серед характерних його ознак виділяємо:

1. Безпосередні учасники і організатори уроку – студенти.
2. Заняття з української мови та літератури спрямовані не на підготовку мовознавців чи теоретиків літератури, а на формування гуманних освічених особистостей.
3. Навчають як слово, так і вчинок (компенсаторна функція літератури).
4. Студентоцентризм.
5. Забезпечення повного засвоєння матеріалу під час заняття.

Сучасна методична наука має широкий спектр прийомів інтерактивного навчання («Ротаційні трійки», «Карусель», «Мікрофон», «Мозаїка», «Аналіз ситуації», імітаційні ігри, дебати).

Використання інтерактивних технологій має бути не самоціллю, а засобом створення атмосфери порозуміння, емпатії, розкутої дискусії, налаштування на успіх, виявлення творчих здібностей [3].

Рациональне застосування інноваційних форм роботи дає змогу викладачеві розвувати зазначені проблеми. Для цього визначаємо алгоритм:

1. Визначаємо рівень підготовки групи здобувачів освіти до сприйняття певної технології.
2. Забезпечуємо послідовність в освоєнні студентами певних прийомів роботи.
3. Проводимо адекватну попередню підготовку.
4. Надаємо здобувачам інструктивні матеріали.

На заняттях застосовуємо такі стратегії: «Мікрофон», «Незакінчені речення», «Метод ПРЕС», «Мнемотур», «Дерево рішень».

Шляхом інтеграції зазначених технологій прагнемо розвивати критичне мислення студентів. Мислити критично – не значить мислити негативно чи не обгрунтовано. Це значить зважено і вдумливо розглядати різні підходи і розуміння певної проблеми з метою прийняття оптимальних рішень.

Стимулює інтерес здобувачів освіти до вивчення мови держави Україна, національної літератури застосовуваний нами метод проєктів. Студенти усвідомлюють відповідальність у продумуванні проєкту, прагнуть уникати штамів та штучності.

Теми проєктів, які вони виконують, обираються за бажанням з урахуванням інтересу до змістового наповнення [2].

Використовуємо власні мультимедійні презентації на уроках української мови та літератури. Це викликає інтерес студентів до матеріалу, сприяє розвитку творчого уявлення.

Тільки вдале інтегрування сучасних педагогічних технологій інтерактивного, особистісно орієнтованого, проєктного навчання на основі постійного розвитку критичного мислення здобувачів освіти сприяє розвитку творчої особистості.

Список використаної літератури

1. Грабовська С. Л. Інтерактивне навчання у вузі: проблеми і перспективи. *Вісн. Львів. ун-ту.* 2007. № 15. С. 171–176.
2. Карбованець О. Метод проєктів – сучасна педагогічна технологія навчання освітніх закладів різних рівнів / О. Карбованець, Н. Куруц, Н. Голуб, А. Майорош. URL: <http://www.eduforme.org>.
3. Семеніхіна О. В., Друшляк М. Г., Безуглий Д. С. Про формування у майбутнього вчителя умінь унаочнювати навчальний матеріал засобами комп'ютерної візуалізації. *Використання інноваційних технологій в процесі підготовки фахівців: II міжнародна науково-практична інтернет-конференція* (м. Вінниця, 28–29 березня 2017 р.). Вінниця, 2017.

Негрій Володимир Олександрович,
викладач спеціальних дисциплін
(спеціаліст II категорії)

ДНЗ «Глухівське вище професійне училище»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАЙБУТНІМ ФАХІВЦЕМ КУРСУ «ТЕХНОЛОГІЯ МАЛЯРНИХ РОБІТ»

Сучасна вища школа переживає процес становлення, відходу від тотальної уніфікації та стандартизації навчально-виховного процесу. Проблеми педагогічної інноватики висуваються на рівень пріоритетних серед проблем наукової педагогіки.

Тому для вирішення педагогічних проблем характерним є широкий інноваційний пошук, сфера якого має досить масштабний характер. Це, зокрема, організаційні, функціональні та змістові перетворення. Особливого значення в сучасній педагогіці набувають технології моделювання та проєктування навчально-виховного процесу. Реформування форм та методів навчання і виховання проявляється у виникненні діалогових форм спілкування суб'єктів навчально-виховної діяльності, трансформації методів контролю знань і умінь здобувачів освіти у самоконтроль та рейтинговий контроль.

При підготовці майбутніх працівників будівельного профілю в якості одного з найважливіших постає питання про роль дисципліни, мета вивчення якої полягає в набутті здобувачами освіти компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у здобувачів освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Пошук умов, які б активізували пізнавальну діяльність на рівні інновацій, що стосуються організації, форм і методів навчання, можна сказати, закономірно спричинив запровадження в навчально-виховний процес інтерактивних методів навчання.

Педагогічною наукою накопичено значний досвід щодо активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Психологічний аспект досліджуваної проблеми глибоко розроблений у працях Л. С. Виготського, В. В. Давидова, О. М. Леонтєва, Н. В. Менчинської, О. Г. Мороза, Л. Г. Подоляк, С. Л. Рубінштейна, В. І. Юрченка та інших. Дидактичні та методичні основи активізації пізнавальної діяльності наведені у працях Л. П. Арістової, Ю. К. Бабанського, В. П. Безпалька, М. А. Данилова, Л. В. Занкова, В. І. Лозової, М. І. Махмутова, О. М. Матюшкіна, Д. Ф. Ніколенко, П. І. Підкасистого, О. М. Пехоти, О. Я. Савченко, М. Н. Скаткіна, Н. Ф. Талізної, Т. Шамової, Г. І. Щукіної, І. Ф. Харламова.

Метою статті є аналіз можливості оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх технологів шляхом запровадження інтерактивних методів навчання, що має базуватися на принципах, які покладені в основу концепції системи активізації навчання і які охоплюють основні аспекти навчально-виховного процесу, а також усі елементи педагогічної системи (викладач, студент, засоби навчання, форми навчання і т. д.).

Загальновідомо, що формування знань відбувається тим успішніше, чим вища активність тих, кого навчають, і це приводить не тільки до кращого розуміння, запам'ятовування, збереження і відновлення нової

інформації, але й виробляє вміння застосовувати отриманні знання на практиці. Активна пізнавальна діяльність – це насамперед інтелектуальна робота, направлена на формування нових знань, які отримані на основі використання власного досвіду, зіставлення, аналізу і синтезу фактів. Включення в активність тих, кого навчають, досягається тоді, коли навчання за своїм характером наближається до дослідного процесу, а творче середовище створюється за рахунок підвищеного інтересу до предмета.

Навчальна дисципліна «Технологія малярних робіт» посідає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки, оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з матеріалознавства, біології, фізики, хімії, математики тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання.

Як засвідчує аналіз досвіду, активізація процесу вивчення курсу «Технологія малярних робіт» обов'язково передбачає реалізацію принципу проблемності у навчанні, який поєднує в собі наукову проблемність з психологічною. Перший її аспект передбачає представлення змісту навчання у вигляді системи наукових проблем, а другий акцентує увагу на необхідності створення в навчанні безперервного ланцюжка проблемних ситуацій, що викликають активну діяльність суб'єкта.

У процесі вивчення курсу значна увага приділяється формуванню в здобувачів освіти різних практичних умінь та навичок, які реалізуються через систему практичних занять. Основою ж для таких форм навчання слугує теоретичний матеріал, який здобувачі освіти отримують на заняттях. Теоретичний матеріал відіграє провідну роль у навчальному процесі й повинен бути не лише проблемним і науковим за змістом, а й забезпечувати створення необхідної орієнтовної основи для наступної самостійної роботи здобувачів освіти. Обов'язковим елементом системи активізації вивчення курсу є принцип єдності освітньої, виховної та розвивальної функцій навчання, який фіксує важливі закономірні зв'язки між складовими, що входять у його назву. Їх сукупність в активному навчанні відображається в системі цілей навчання під час постановки дидактичних завдань. Особливу увагу слід приділяти мотиваційному аспекту з самого початку вивчення змістової частини матеріалу. У вступній частині будь-якого заняття передбачається створення міцної мотиваційної основи для всього наступного вивчення теми. У цьому разі мотивація створюється не штучно, а досягається природним шляхом. Стимулювання викликається загальним проблемним орієнтуванням здобувачів освіти у змісті матеріалу.

Навчально-виховний процес повинен включати поєднання індивідуальних форм роботи з колективними. До перших можуть бути віднесені, наприклад, такі форми, як самостійна робота під час проведення заняття, самопідготовка і т. д.

Під час таких занять формується і збагачується індивідуальний досвід роботи. До колективних форм роботи відносимо різноманітні види

аудиторних занять, методи круглого столу, фронтального виконання графічних робіт.

Усе це виховує почуття колективізму, що виявляється у єдності дій та відповідальності за кінцевий результат.

Одна з важливих особливостей концепції інтерактивного навчання полягає в тому, що вона передбачає активну пізнавальну діяльність при будь-якій формі навчання: колективній або індивідуальній. Справа тут не в організаційній формі навчання, а в організації навчання як діяльності самого здобувача освіти, тобто в рівні індивідуалізації навчання, мірі самостійності та активності його мислення. Навчити чого-небудь неможливо; можливо лише навчитися – це одне із вихідних положень інтерактивного навчання. Воно й становить суть принципу поєднання індивідуальної форми роботи з колективною.

Використання інтерактивних методів навчання може бути ефективним шляхом оптимізації процесу вивчення майбутніми фахівцями будівельного курсу «Технологія малярних робіт». Але не варто забувати і про традиційні методи навчання. Переоцінювання ролі активності й самостійності здобувачів освіти, як засвідчує педагогічний досвід, може спричинити негативні наслідки. Не на кожному занятті можуть бути використані методи інтерактивного навчання, зважаючи на його зміст, склад навчальної групи і т. д. При відносному пріоритеті інтерактивних методів навчання на заняттях повинні займати своє місце бути представлені самостійна робота з науково-технічною літературою, індивідуальна практична діяльність, інші форми та методи навчання.

Актуальними напрямками подальшого розроблення окресленої проблеми є вивчення питання щодо можливостей використання сучасних технічних засобів у процесі впровадження методів інтерактивного навчання на різних етапах вивчення майбутніми фахівцями курсу «Технологія малярних робіт».

Список використаної літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Київ: Либідь, 1998. 560 с.
2. Березуцький В. В., Васьковець Л. А., Вершиніна Н. П. та ін. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / за ред. проф. В. В. Березуцького. Харків: Факт, 2005. 348 с.

Олексенко Тетяна Олександрівна,
магістрантка Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
Науковий керівник: Васенко Тетяна Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та
комп'ютерних технологій Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СУЧАСНИЙ СТАН ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

У зв'язку із ситуацією в країні багато підприємств призупинили свою роботу, деякі пошкоджені чи знищені, через що виникає дефіцит робочих місць, яких і так було обмаль. Якщо вирішити проблему дефіциту підприємств, можна буде дати поштовх економіці країни, але наразі це малоймовірно, тому ми розглянемо інші варіанти.

В епоху розвинених інтернет-технологій відкривається велика кількість можливостей отримувати освіту на новому рівні, а особливо враховуючи ту ситуацію, яка зараз в Україні. Останні роки через спалахи Covid19 більшість людей перейшла на дистанційне навчання, це підштовхнуло зростання цифрової грамотності населення. Тому хочемо звернути вашу увагу на те, як може працювати дуальна освіта за допомогою інтернет-технологій, які стали повсякденними й доступними для більшої частини здобувачів освіти в останні роки.

Дослідженням професійної підготовки майбутніх педагогів за дуальною формою освіти займалися Н. Абашкіна, С. Амеліна, О. Болтянський, Н. Болтянська, М. Брошков, Д. Булишева, Т. Васильєва, В. Глова, Л. Гончар, А. Гребенник, О. Давліканова, Л. Жила, Н. Кулалаєва, В. Курок, С. Романов, В. Сушко, Д. Торопов, Г. Федотова та ін.

Спочатку розглянемо проблему того, де здобувачі освіти будуть проходити практичну частину навчання. Виходом із ситуації, яка склалась нині, може стати переміщення осіб та укладання контрактів з місцевими підприємствами. Звісно, організаційні питання займуть деякий час, але в результаті будуть досягнені гарні результати на місцях.

Інтернет-технології разом з дуальною освітою зроблять студентів мобільнішими і дадуть можливість навіть у мирні часи співпрацювати з будь-якими підприємствами країни і навіть Європи.

Перейдемо до проблеми того, як здобувачі освіти будуть отримувати теоретичні знання.

Перший варіант: особиста присутність на занятті, на якому здобувачі освіти матимуть змогу отримати розширену інформацію від викладача спецпредмету, поставити додаткові запитання, попросити щось пояснити, допомогти та ін. Але цей варіант є актуальним не для всіх закладів освіти.

Другий варіант: проведення онлайн-заняття для тих, хто виявив бажання бути присутнім особисто, але не має змоги прийти до аудиторії. За

основу можна взяти звичайний Google Classroom. У ньому можна розмістити лекції, практичні, лабораторні, тести та ін. Але деякі матеріали можуть викликати нерозуміння та потребувати додаткового пояснення. Ми можемо запропонувати організацію онлайн-заняття. Звісно, можна організовувати подібні заняття постійно, але здобувачі освіти навряд чи зможуть відвідати кожне заняття, вважаємо, що це витрата часу, сил та коштів. Тому потрібно організувати онлайн-заняття тоді, коли вони дійсно потрібні здобувачам освіти. Вирішення цієї проблеми є досить простим, це коментарі в Google Classroom. Сповіщення про те, що потрібно провести онлайн-заняття треба буде залишити за день до заняття в робочі години під матеріалом, який викликає питання та потребує більш широкого пояснення. Звісно, здобувачам освіти доведеться ознайомлюватися з матеріалом раніше для того, щоб попросити організувати онлайн-заняття в той день, коли воно відбудеться згідно з графіком, який викладач встановив на роботі або відповідно до розкладу занять.

Отже, вважаємо, що все запропоноване вище можливо втілити в реальність. У наш час новітніх технологій стає можливою така модель дуальної освіти, вона не нашкодить освітньому процесу й дасть гарні результати, якщо все буде збалансовано та правильно подано.

На сьогоднішній день педагоги професійного навчання можуть працювати на підприємствах або в професійно-технічних училищах, поєднуючи роботу з навчанням в освітньому закладі за допомогою інтернет-технологій та дуальної освіти.

Опанасенко Віталій Петрович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РІВНІ СФОРМОВАНOSTI ГОТОВНОСТІ АГРОІНЖЕНЕРА ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Сучасний науково-технічний розвиток насичує галузь сільського господарства інноваційними технологіями, технікою, що призначена для виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, обладнанням для здійснення виробничих процесів, засобами обслуговування та діагностики тощо. Саме тому виробнича діяльність сучасного фахівця з агроінженерії вимагає від нього високого рівня професійної підготовки. У зв'язку із цим виникає потреба у визначенні рівня готовності майбутніх техніків-механіків, що здобувають освіту за спеціальністю 208 Агроінженерія, до використання інноваційних технологій у своїй майбутній професійній діяльності на аграрному підприємстві.

На цей час питання визначення рівнів та критеріїв готовності до професійної діяльності фахівців вивчали вітчизняні та закордонні науковці, такі як І. Буцик, Н. Доценко, Р. Горбатюк, О. Кириченко, О. Самборська та багато інших. Найбільш поширеними в дослідженнях учених-педагогів критеріями готовності до професійної діяльності на сьогодні є когнітивний, мотиваційний, діяльнісний, особистісний.

Серед найбільш вагомих показників готовності до використання інноваційних технологій в аграрному виробництві майбутніх агроінженерів виокремлюємо:

I. Когнітивний критерій:

- знання будови, принципу роботи сільськогосподарських машин й агрегатів та окремих вузлів, методів обслуговування й регулювання основних агрегатів і систем;
- знання інноваційних аграрних технологій;
- знання періодичності й обсягу технічного обслуговування;
- знання правил оформлення планової та обліково-звітної документації.

II. Мотиваційний:

- бажання працювати в аграрному секторі в сервісних центрах технічного обслуговування сільськогосподарських машин;
- потреба в знаннях інноваційних аграрних технологій та технологій діагностики й ремонту машин;
- потреба в оволодінні професійними вміннями та якостями;
- прагнення до самореалізації в професійній діяльності.

III. Діяльнісний:

- уміння використовувати професійні знання та уміння на практиці;
- уміння оформляти планову та обліково-звітну документацію;
- уміння самостійного пошуку, аналізу та узагальнення інформації.

IV. Особистісний:

- дотримання безпечних умов праці, санітарних норм та пожежної безпеки під час виконання робіт;
- уміння управляти своїм емоційним станом (витримка й самоконтроль);
- почуття обов'язку й особистої відповідальності.

Відповідно до вищезазначених критеріїв та показників можна конкретизувати рівні сформованості готовності агроінженера до використання інноваційних технологій в аграрному виробництві.

Перший (початковий) рівень властивий здобувачам фахової передвищої освіти, які не мають достатніх знань щодо будови, принципу роботи сільськогосподарських машин, агрегатів та окремих вузлів, методів обслуговування й регулювання основних агрегатів і систем. Відсутня

мотивація до навчання та бажання працювати в аграрному секторі в сервісних центрах технічного обслуговування сільськогосподарських машин. Відсутні навички володіння методами діагностики сільськогосподарських машин, агрегатів і систем з подальшим усуненням несправностей.

Другий (середній) рівень притаманний здобувачам освіти, які мають деякі знання будови, принципу роботи сільськогосподарських машин, агрегатів та вузлів, методів обслуговування й регулювання основних агрегатів і систем, періодичності й обсягу технічного обслуговування. Ці здобувачі не володіють знаннями про правила оформлення обліково-звітної й планувальної документації, не володіють знаннями про інноваційні технології, що використовуються в сільськогосподарських машинах. Мають незначну мотивацію до праці за фахом. Здобувач освіти має труднощі з усвідомлення важливості оволодіння знаннями, уміннями і професійно-важливими якостями, не відчуває потреби у вивченні інноваційних технологій та найбільш повної реалізації себе в професійній діяльності.

Також здобувачі на цьому рівні мають складнощі з використанням методів діагностики сільськогосподарських машин, агрегатів і систем з подальшим усуненням несправностей. У них спостерігаються значні труднощі з виконанням регулювання та налагодження сільськогосподарських машин. Несистематично проявляються такі особистісні якості, як витримка і самоконтроль, дотримання техніки безпеки праці та норм пожежної безпеки.

Третій (достатній) рівень притаманний здобувачам освіти, у яких сформовані знання будови, принципів роботи сільськогосподарських машин, агрегатів та окремих вузлів, методів обслуговування й регулювання основних агрегатів і систем, періодичності й обсягу технічного обслуговування, правил оформлення обліково-звітної й планувальної документації, володіють знаннями про інноваційні технології, що використовуються в сільськогосподарських машинах. Простежується мотивація до праці в аграрному секторі та сервісних центрах технічного обслуговування сільськогосподарських машин. Здобувач освіти усвідомлює важливість оволодіння знаннями, уміннями й професійно важливими якостями, зокрема відчуває потребу у вивченні інноваційних технологій та найбільш повно реалізувати себе в професійній діяльності. Однак майбутній фахівець має невеликі складнощі з використанням методів діагностики сільськогосподарських машин, агрегатів і систем з подальшим усуненням несправностей, незначні труднощі з виконанням регулювання та налагодження сільськогосподарських машин, оформленням обліково-звітної й планувальної документації. Студент демонструє такі особистісні якості, як уміння управляти своїм емоційним станом (витримка і самоконтроль), почуття обов'язку й особистої відповідальності, ретельність, акуратність,

систематичність у роботі, пунктуальність та дотримання безпечних умов праці, санітарних норм та пожежної безпеки.

Четвертий (високий) рівень. Цьому рівню відповідають здобувачі освіти, у яких сформовані знання щодо будови, принципів дії сільськогосподарських машин, вузлів та агрегатів, методів їх обслуговування та регулювання, періодичності технічного обслуговування, правил оформлення планувальної та обліково-звітної документації. Вони володіють знаннями про інноваційні технології, що використовуються аграрній сфері, мають стійке бажання працювати в аграрному секторі або сервісних центрах технічного обслуговування машин.

Також здобувачам високого рівня сформованості готовності до застосування інноваційних технологій в професійній діяльності притаманне усвідомлення важливості оволодіння знаннями, уміннями й професійно важливими якостями. Вони прагнуть до професійної активності, бо відчують потребу у вивченні інноваційних технологій, набувають умінь виконувати регулювання та налагодження сільськогосподарської техніки та вільно володіють уміннями роботи з обліково-звітною й планувальною документацією. У них наявні сформовані особистісні професійні якості (витримка, самоконтроль, почуття обов'язку й особистої відповідальності, систематичність у роботі, пунктуальність та дотримання виробничої техніки безпеки).

Список використаної літератури

1. Структура, критерії та показники рівнів сформованості готовності майбутніх економістів у коледжах до професійної діяльності URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/view/ByFileId/908350.pdf> (дата звернення: 15.09.2022).

2. Чорнобай Б. В., Опанасенко В. П. Критерії і показники готовності фахівців з агроінженерії до застосування інноваційних технологій. *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій*: матеріали V всеукраїнського науково-методичного семінару (м. Глухів, 5 листопада 2021 р.). Глухів, 2021. С. 282–285.

Орлова Наталія Станіславівна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри основ виробництва та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ОДЯГУ З ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ТЕКСТИЛЮ

Розвиток легкої промисловості неможливий без активного впровадження інформаційних і нанотехнологій. Сучасні методики навчання проектування одягу, спрямовані на вдосконалення фахової підготовки педагогів професійного навчання, підвищення її якості й ефективності, обов'язково повинні відображати цей процес. Упровадження в освітній процес інноваційних технологій як сучасна форма творчої проектно-конструкторської діяльності сприяє набуттю студентами професійно важливих компетенцій та якостей.

Проблему взаємодії текстилю й одягу досліджено в працях К. Амаден-Кроуфорд, В. Вигонова, К. Вольф, Л. Гайдук, К. Гейл, Я. Каур, Т. Козлової, І. Плешкова. Автори акцентують увагу на основних модних тенденціях у текстилі для одягу, розвитку високотехнологічного текстилю, а також практичних техніках створення фактур.

Одним із головних об'єктів використання досягнень у галузях, пов'язаних із NBIC (нове покоління полімерів, мікро- і наноелектроніки, біоніки й ін.), є виробництво нового покоління волокон «розумного текстилю» та одягу [1, с. 27].

Асортимент «розумного текстилю» умовно поділяють на три групи:

- пасивні «розумні» матеріали, які налаштовані лише на сприйняття певних змін у зовнішньому оточенні;
- активні «розумні» тканини – відчують зовнішні й внутрішні стимули, реагують на них, здійснюючи збір, аналіз, зберігання та передавання інформації користувачеві;
- високоінтелектуальні тканини, здатні не тільки відчувати й реагувати, але й адаптуватися до змін за допомогою актуаторів (механізмів), виконувати певні встановлені накази чи рекомендації [2, с. 1].

Сьогодні в текстильній промисловості провідних країн упроваджується виробництво нановолокон і завершальна обробка тканин на нанорівні. Волокна, наповнені наночастинками, мають знижені зсідання, горючість, підвищені міцність, стійкість до впливів зовнішнього середовища та зносостійкість. Хімічні волокна набувають високих електро- і теплопровідних властивостей, хімічної активності, стійкості до УФ-випромінювання, підвищеної міцності й витривалості при згині. Сучасні тенденції застосування нанотехнологій дають змогу поліпшити властивості текстилю також і на етапах його заключної обробки наноемульсіями й нанодисперсіями. При цьому матеріалам надаються такі властивості, як водо- і маслостійкість, м'якість, стійкість до забруднення, антистатичність, термостійкість, формостійкість, антибактеріальні ефекти тощо. Дослідні лабораторії працюють над розробленням способів нанесення на поверхню натуральних і синтетичних тканин нанощару, який діятиме протягом усього «життєвого циклу одягу» і не пропускатиме ультрафіолетове проміння [3, с. 5].

Суттєво збільшується асортимент повсякденного одягу завдяки інтеграції в текстиль мікронаноелектроніки, МЕМС

(мікроелектромеханічних систем), гібридизації та біомітричних систем. Мікро- і наноелектроніку, МЕМС у текстилі застосовують як засіб зв'язку та персональний комп'ютер, для моніторингу стану тіла людини через вбудовані датчики.

Існує ряд високотехнологічних матеріалів із мікрокапсулами:

– косметотекстиль (тканина з мікрокапсулами, що містять косметичні речовини). Шляхом створення комбінованої тканини забезпечується вбудовування в полотно й подальший поступовий вихід із мікрокапсул активних інгредієнтів, що мають косметичний і оздоровчий ефект;

– текстикаменти (аналогія з косметотекстилем, але у сфері медицини). Це матеріали, які мають протизапальні, протимікробні або анальгетичні дії, знімають біль у м'язах, стимулюють кровообіг;

– тканини з мікрокапсулами, здатними поглинати тепло, що виділяється організмом людини при посиленій роботі, або віддавати його при зменшенні тепловіддачі тілом або при перепаді температур [2, с. 1].

Освоєння нанотехнологій текстильною галуззю вимагає створення нового обладнання й нових випускних форм оздоблювальних матеріалів, розв'язання проблем стабілізації наноемульсії та контролю якості текстильних матеріалів із новими видами оздоблень і ефектів, які будуть не тільки надсучасними, але дизайнерські декоровані й оформлені. Це вимагає великих матеріальних витрат, та в промислово розвинених країнах розуміють, що пріоритетний напрямок у текстилі – це впровадження наукоємних технологій, які дозволяють виробляти матеріали нового покоління [1, с. 28].

Отже, можна зробити висновок, що система підготовки майбутніх педагогів професійного навчання повинна враховувати засоби інформаційних та нанотехнологій, які базуються на основних модних тенденціях у текстилі для одягу, а також на розвитку високотехнологічного текстилю. Опертя на велику кількість результатів наукових досягнень у галузі нанотехнологій та високотехнологічного текстилю, розкриття індивідуальних творчих здібностей, напрацювань сучасних студентів сприятиме розширенню асортименту одягу нового покоління.

Список використаної літератури

1. Барканова С. О., Сафіна Л. А. Нові матеріали або «розумний текстиль» у дизайн-проектванні одягу. *Нові технології та матеріали легкої промисловості*. Том 2. Київ, 2014. С. 26–28.

2. Високотехнологічні матеріали. URL: <https://sites.google.com/site/ortiemaproject/visokotehнологicni-materiali> (дата звернення: 15.09.2022).

3. Дрегуляс Е. П., Рибальченко В. В. Використання новітніх технологій у виготовленні текстилю для одягу. *Легка промисловість*. 2009. № 4. С. 5–7.

Отамась Інна Григорівна,
кандидат історичних наук, доцент кафедри професійної
і вищої освіти ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ТЕХНОЛОГІЇ, ЩО СТИМУЛЮЮТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ

Незважаючи на потенційні ризики, зростає розуміння того, що освіта є однією зі сфер діяльності, яка вимагає якнайшвидшого відновлення. Організація безпечної та ефективної роботи закладів освіти потребує значних фінансових і організаційних витрат. Недостатній прогрес у реалізації Цілі 4 «Якісна освіта в області стійкого розвитку» (Цер 4) означає, що для її досягнення до 2030 року потрібно буде збільшити обсяги витрат на зазначені цілі. Досягнення всебічної якісної освіти для всіх іще раз підтверджує думку про те, що освіта є одним із найпотужніших і перевірених засобів сталого розвитку.

Так, у період наслідків пандемії Covid-19 відкрита освіта показала на часі можливість й недоліки в організації освітнього процесу, але вона дала можливість також і не зупинити освітній процес. У закладах освіти впроваджують нові технології для покращення свого навчального середовища. Дійсно, індустрія дистанційного навчання не стоїть на місці. Система управління навчанням (LMS) змінила гру електронного навчання, давши організаціям можливість централізувати свою навчальну діяльність у цифровому вигляді, що в найпростішій формі мало прискорити навчання без шкоди для якості результатів навчання. Тим не менш, як LMS відкриває нові можливості для централізованого цифрового навчання, платформи соціального навчання підвищують його ефективність, дозволяючи учням відігравати активну роль, вносячи капітал знань, створений користувачами. Водночас інструменти управління навичками дозволяють організаціям пов'язувати навчання з продуктивністю шляхом виявлення і усунення прогалин у навичках співробітників за допомогою цільових втручань у навчанні. Можливо, найбільше захопливою в цих розробках є концепція, пов'язана зі штучним інтелектом (ШІ) як механізмом, що забезпечує сучасну діяльність та навчання, також збереження великих даних та мобільне навчання.

Системи керування навчанням, подібні до EdTech, наприклад, програмне забезпечення для керування бібліотекою та інструменти керування віртуальними класами, відрізняються залежно від цільового ринку. Деякі пропонують простий інтерфейс і потребують досвідченого розробника для налаштування. Водночас інші є повнофункціональними, і їх

можна використовувати одразу після отримання. Однак у таких LMS є основні функції, пов'язані з навчанням. Зважаючи на це, є найважливіші основні функції, які слід урахувати при виборі LMS, а саме:

Співпраця студентів і викладачів. Використання нової моделі навчання через LMS передбачає різні стилі співпраці, які зазвичай не трапляються в типовому класі. Він містить функції, які полегшують безперебійну співпрацю між викладачами та студентами. Слід включити платформу спілкування в режимі реального часу, наприклад, чат або інтеграцію до служби VoIP. Це дозволяє викладачам спілкуватися зі студентами під час проведення живих відео- чи аудіоуроків. Подібним чином кожен також повинен мати доступ до асинхронного зв'язку, такого як форуми чи ланцюжки розмов. Таким чином, члени класу можуть публікувати повідомлення та відповіді навіть у неробочий час. Крім того, має бути доступний канал спілкування «один на один» для консультацій викладач – студент. Ведучі класу повинні мати можливість публікувати теми для обговорення, матеріали курсу чи завдання, де студенти також можуть ставити запитання. Це полегшує відстеження, модерацію та моніторинг розмов.

Тести. Будь-яка надійна LMS повинна мати вбудовану вікторину або механізм тестування. Оскільки викладачі фізично відсутні, вони не можуть переконатися, що студенти правильно виконують свою курсову роботу. Єдиний спосіб, яким вони можуть належним чином оцінити учнів, – це оцінювання.

Дані та звіти. Проведення занять і курсів за допомогою LMS дає можливість збирати дані, які інакше важко зібрати в класі. На основі цієї інформації можна створювати звіти, щоб надати вам інформацію.

Мобільний доступ. Швидке зростання ринку мобільного навчання означає, що більшість учасників онлайн-класів використовує смартфони або планшети для виконання своїх курсів. Таким чином, платформа LMS має бути доступною за допомогою цих пристроїв. Він повинен адаптувати адаптивний дизайн, щоб вебпортал був набагато гнучкішим. Або має бути доступна мобільна версія LMS для більш оптимізованої роботи.

Список популярних систем управління навчанням: Moodle, Blackboard, Schoology, Google Classroom, Canvas by Instructure, D2L Brightspace, Absorb LMS, LearnDash, CertCentral, Edmodo LMS.

Ідеальний LMS залежатиме від типу навчального закладу, класів, демографічного складу студентів і викладачів. Рішення з відкритим вихідним кодом, такі як Moodle, забезпечують найбільшу гнучкість, але освітянам знадобиться компетентний розробник, щоб його запустити. Google Classroom і Edmodo LMS ідеально підходять для програм K-12 [2] завдяки своїй простоті використання та доступності. З іншого боку, Absorb LMS і CertCentral підходять установам, які пропонують навчання та сертифікати для безперервного навчання. Проте фахівці рекомендують уважно вивчити кожен платформу, перш ніж інвестувати час і кошти.

Список використаної літератури

1. Цілі сталого розвитку в Україні. *United Nations. Ukraine. Глобальні веб-ресурси*. URL: <http://sdg.org.ua/ua/pro-hlobalni-tsilii/quality-education>
2. K-12. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/K%E2%80%9312>

Петренко Лариса Михайлівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійної і вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

У Кейптауні на нараді (вересень 2007 року) за результатами обговорення шляхів розвитку відкритих ресурсів, технологій і методів викладання в галузі освіти було констатовано початок нового руху відкритої освіти – поєднання усталеної традиції обміну ідеями між освітянами та інтерактивною культурою співпраці в інтернеті. У прийнятій Декларації підкреслюється, що ця ініціатива ґрунтується на засадах:

- нової педагогіки, що базується на взаємодії викладачів та учнів у створенні нових знань;
- переконання, що кожен має бути вільним у використанні, налаштуванні, покращенні та перерозподілі освітніх ресурсів;
- об'єднання у всесвітній рух доступної, якісної та ефективної освіти [1].

Ця зустріч стала історичною, за її підсумками було прийнято три стратегії:

перша: *освітяни та учні*, яка передбачає активну участь суб'єктів освітнього процесу у створенні, використанні, адаптації та поліпшенні відкритих освітніх ресурсів; запровадженні освітніх практик співпраці для пошуку і спільного продукування знань; широкого заохочення та залучення педагогічних і науково-педагогічних працівників до співпраці у створенні матеріалів, програм, методик;

друга: *відкриті освітні ресурси* – видання відкритих навчальних матеріалів, які мають ліцензуватися з метою надання дозволу кожному використовувати, доопрацьовувати, перекладати, поліпшувати та обмінювати їх у форматі, доступному для редагування з урахуванням відмінностей між технічними платформами (доступними для осіб з особливими потребами та для тих, хто ще не має доступу до інтернету);

третья: *відкрита освітня політика* – йдеться про надання переваги відкритій освіті урядами, школами, коледжами, університетами та іншими

зкладами освіти; обов'язкове включення репозиторіїв навчальних матеріалів у колекції та популяризацію відкритих освітніх ресурсів [1].

На Всесвітньому відкритому конгресі з відкритих освітніх ресурсів (20–22 червня 2012 року) в офіційно прийнятій Паризькій декларації сформульовано ідею відкритого ліцензування освітніх матеріалів, що фінансуються державою. Це надає можливість громадського користування відкритими ресурсами і подальшої практики розбудови відкритої освіти [2].

У продовження цієї теми у березні 2017 року з нагоди святкування десятої річниці Кейптаунської декларації були прийняті нові рекомендації відносно напрямів розвитку відкритої освіти. У них підкреслено вагомий внесок викладачів різних країн у розроблення освітніх ресурсів, що уможлиблює отримання кожною людиною вільного доступу до знань.

Маємо зазначити, що вітчизняною педагогічною спільнотою зроблено значний внесок у реалізацію вказаних вище стратегій. Так, у період з 2007 року і дотепер науковими колективами НАПН України виконано 57 науково-дослідних робіт, спрямованих на вивчення різних аспектів проблеми розвитку відкритої освіти в Україні. Їх результати опубліковано в 4,5 тис. публікацій [3]

На нинішньому етапі розвитку відкритої освіти зарубіжні вчені значну увагу приділяють формуванню відкритої освітньої політики, яка має забезпечувати безбар'єрну реалізацію всіх стратегій. У цьому контексті українському уряду за участю педагогічної спільноти, представників громадськості доведеться додати чимало зусиль для розроблення нормативно-правових документів, якими забезпечуватиметься започаткування і розвиток відкритого університету, ліцензування навчальних матеріалів, фінансування розробки електронних освітніх ресурсів, оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників тощо.

Список використаної літератури

1. Cape Town Open Education Declaration, 2018. URL: <https://www.capetowndeclaration.org/read/>.
2. The Paris OER Declaration, 2012. URL: <https://en.unesco.org/oer/paris-declaration>.
3. Петренко Л. М., Зеліковська О. О. Білоусова Н. А. Відкрита освіта: сучасні тренди і нові концепції. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2022. № 21(50). С. 206–218.

СПЕЦИФІКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ПРОГРАМУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Програмні засоби навчального призначення дозволяють використати зручні засоби візуалізації матеріалу, що є перевагою порівняно з традиційними засобами навчання. Це дозволяє, особливо в умовах змішаного навчання, забезпечити швидкий зворотний зв'язок між користувачем і програмним компонентом. І, як наслідок, між викладачем і студентом. Таким чином, і засоби навчання, і його темп є найбільше сприятливими для здобувачів освіти.

Практика показує, що найефективнішим навчання стає тоді, коли студент виявляє максимальну активність, а викладач виконує роль консультанта та фасилітатора – допомагає їм самостійно робити висновки та узагальнення, спираючись на їхній життєвий досвід і ніколи не «замикає» навчання на собі.

Викладання предметів професійного напрямку більше зосереджене на практичних заняттях, виконання яких спрямовується на закріплення їх базових знань та вмінь, формування відповідних навичок.

Під час проведення занять з програмування доцільно застосовувати інноваційні інструменти підвищення пізнавальної активності студентів: презентації, інтерактивні вправи, демонстрації, зокрема відео та анімаційні матеріали [4]. Використання методів для візуалізації знань найкраще відкладаються у пам'яті студентів. Це так зване кліпове мислення. Фрагментарне відображення інформаційного потоку, не враховані зв'язки між ними і, як результат, відсутність цілісного сприйняття інформації є основними недоліками такого мислення. Здобувач освіти надає перевагу інтерактивним засобам навчання, тому що є «носієм кліпового мислення». До переваг кліпового мислення відносять велику швидкість обробки інформації, динамізм у пізнавальній діяльності. Але зниження здатності до тривалої концентрації уваги, сприйняття книжкового тексту, роздумів, виділення головних думок, аналізу і синтезу, логічних міркувань – це також невід'ємні складові такого мислення [3].

Існує багато нових форм і методів навчання, які сьогодні можна використати для збільшення продуктивності освітнього процесу. Поєднання інноваційних та традиційних методів дозволяє врахувати основні дидактичні принципи навчання: науковість, цілісність, послідовність, наочність, доступність. Найчастіше впроваджується інтерактивне та особистісно орієнтоване навчання, метод проблемного навчання, форми групової роботи, різноманітні кейси та задачі логічного і пошукового

характеру, які забезпечують високу продуктивність роботи студентів, особливо при виконанні практичних робіт.

Один з найефективніших засобів, які допоможуть залучити студентів до повноцінного навчального процесу, є кейс-технології. Тема кейсу визначається: завданнями курсу, що вивчається (основною його проблематикою); відповідністю навчальним цілям окремих тем курсу; рівнем знань та навичок студента, його інтересом до обраної проблематики та інше. Аналіз реальних задач на уроках програмування дає можливість зробити акцент на реальних діях, які необхідно вирішити [1].

Хмарні технології дають змогу виконувати такі задачі за допомогою не досить потужних смартфонів або комп'ютерів, і це не тільки можливості Google- додатків. В основному це використання на уроках з програмування різних онлайн-компіляторів та програм-емуляторів, середовищ для програмування без завантаження на комп'ютер студента. Залучення студентів до участі в онлайн-олімпіадах, марафонах з програмування, різних безкоштовних курсів, до проходження навчання на платформах Дія, Prometheus, EdEra, DystOsvita та подібні дає змогу виявити свої пізнавальні здібності в різних умовах та при різних технологічних можливостях. Як показує досвід, якщо зняти обмеження в отриманні нових знань, тоді студенти живо цікавляться новинками у сфері інформаційних технологій та із задоволенням займаються самонавчанням. В умовах сьогодення, такі методи роботи на уроках і дозволяють виконати основний обов'язок викладача – навчити навчатися. А результати перемог студентів можна завжди використати при визначенні результатів навчання.

Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології істотно підсилюють мотивацію, підвищують рівень індивідуалізації навчання та інтенсифікують процес навчання. Для успішної реалізації студентів у майбутньому необхідно забезпечити певну інформаційно-цифрову компетентність, що і передбачає впевнене, а водночас і критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки інформації, обміну нею при виконанні будь-яких завдань, у публічному просторі та приватному спілкуванні [2].

Список використаної літератури

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. URL: pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf.
2. Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя: збірник наукових праць. Випуск 18. URL: dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/14761/1/Moskaliuk.pdf.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. URL: [medium.com/the-next-](https://medium.com/the-next)

ukraine/концептуальні-засади-реформування-середньої-освіти-нова-українська-школа-f73e54263762.

4. Москалюк Н. В. Особливості підготовки студентів – майбутніх вчителів природничих дисциплін до професійної діяльності. URL:

dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3942/1/Науково_дослідна_Випуск%2018.pdf.

Пригодій Алла Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;

Полуян Анастасія Юрївна,

студентка ННІ професійної освіти та технологій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні суспільство висуває високі вимоги до якості підготовки майбутніх спеціалістів. Реалізувати себе в майбутній професійній діяльності в сучасних досить складних умовах може фахівець, який володіє професійними знаннями, вміннями, навичками, професійно важливими якостями особистості, а також розвиненим духовно-творчим потенціалом. Становлення такої особистості майбутнього спеціаліста – завдання професійної підготовки у закладах професійно-технічної освіти.

У зв'язку з підвищенням потреб сучасного суспільства в активній особистості стає особливо актуальною проблема пізнавальної активності учнів.

До питання активізації навчально-пізнавальної діяльності молоді зверталось багато видатних педагогів. У роботах К. Д. Ушинського зазначено, що розвиток учня забезпечується активною діяльністю, у якій учень повністю реалізує свої можливості, висловлює себе як особистість [4]. Я. А. Коменський вважав, що треба розвивати в дітях гаряче прагнення до знань і вчення всіма можливими способами [2]. В. О. Сухомлинський вказував на те, що всі задуми педагога, його пошуки та побудови перетворюються на порох, якщо немає дитячого бажання вчитися. Активність учня, на його думку, полягає передусім у тому, що «він стає діяльним, зацікавленим учасником процесу оволодіння знаннями; пізнання, вчення приносить завдяки цьому глибоке почуття радості, емоційної піднесеності. Інтелектуальні почуття – це родючий ґрунт, на який падає насіння знань, з яких росте розум» [3, с. 110], а передумовою активності є наявність у свідомості учня відчуття сили обізнаності, що глибина знань,

міцність умінь та навичок залежать від нього, а не є чимось фатальним, випадковим.

У психології та педагогіці докладно вивчені такі поняття, як «інтерес», «пізнавальна активність», «мотивація», «стимул». Усі ці поняття поєднує те, що ефективність навчання залежить не від характеру системи завдань, а від характеру активності учня. Так, надання навчального завдання не передбачає його автоматичного виконання, а вимагає від учня зацікавленості, внутрішнього бажання вирішити проблему, активної участі, бажання пізнання.

На думку вчених, пізнавальна активність постає як умова формування в учнів потреби у знаннях, оволодіння вміннями інтелектуальної діяльності, самостійності, забезпечення глибини та міцності знань [5].

Важливим і завжди актуальним для педагогів залишається питання, «за допомогою чого можна активізувати пізнавальну діяльність учнів». Відповідь на нього виводить на одну з найважливіших категорій педагогіки – категорію методів та прийомів навчання.

Методи та прийоми навчання – найважливіші структурні компоненти цілісного педагогічного процесу, що охоплює цілі й завдання навчання, зміст, форми організації навчання та його результати. При використанні методів навчання педагогам необхідно враховувати [5]:

1. Якщо використовувати методи навчання окремо один від одного, неможливо досягти необхідного результату.

2. Гарних результатів у навчанні можна досягти лише при синхронному використанні не тільки декількох, а цілого ряду методів.

3. При правильному поєднанні та використанні методів, які будуть націлені на єдину мету та які будуть доповнювати один одного, педагог може досягти найкращого результату.

Під час освітнього процесу активну роль відіграють навчальні проблеми, сутність яких полягає у подоланні практичних та теоретичних перешкод, що приводять учнів до індивідуальної пошуково-дослідницької діяльності.

Для активізації пізнавальної діяльності учнів під час вивчення фахових дисциплін за профілем «Харчові технології» найефективніше використовувати інноваційні методи навчання [1]:

метод проблемного навчання, основою якого є створення ситуацій, формування проблем, підведення учнів до проблеми;

метод алгоритмізованого навчання. Діяльність людини завжди можна розглядати як певну послідовність її дій та операцій, тобто вона може бути представлена у вигляді деякого алгоритму з початковими та кінцевими діями;

метод евристичного навчання. Основною метою евристики є пошук та супровід способів та правил, за якими людина приходить до відкриття певних законів, закономірностей вирішення проблем;

метод дослідницького навчання. Якщо евристичне навчання розглядає способи підходу до вирішення проблем, то метод дослідження – правила правдоподібних, справжніх результатів, подальшу їх перевірку, знаходження меж їх застосування.

Нині активізація пізнавальної діяльності учнів є основою розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі харчових технологій.

Для спонукання активізації пізнавальної діяльності учнів, а значить, і для підвищення професійної компетентності педагога можуть використовувати такі основні чинники:

- Професійний інтерес. Він є основним мотивом активізації учнів. Цей фактор педагогові необхідно враховувати на етапі формування навчального матеріалу.

- Творчий характер навчально-пізнавальної діяльності. Його завжди використовували як сильний стимул до пізнання.

- Ігровий характер проведення занять. Містить у собі й чинник професійного інтересу, і елементи творчості, але незалежно від цього є ефективним мотиваційним процесом розумової активності учня.

Ураховуючи перелічені чинники у своїй діяльності, педагог зможе безпомилково активізувати пізнавальну діяльність учнів, оскільки різноманітні підходи викличуть інтерес до занять і учні з радістю будуть відвідувати їх, адже передбачити викладача буде неможливо.

Таким чином, пізнавальна активність учнів розглядається як цілеспрямований складний процес розвитку особистості, який відбувається під впливом найрізноманітніших факторів, у тому числі під впливом досвідченого педагога, обраної ним методики викладання – сукупності прийомів та методів активізації пізнавальної діяльності.

Список використаної літератури

1. Дячкова Т. В. Педагогіка професійно-технічної школи. Херсон: Айлант, 2003. 476 с.
2. Коменський Я. А. Вибрані педагогічні твори. Т. 1. Київ: Рад. шк., 1982. 247 с.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5 т. Київ: Рад. шк., 1977. Т. 1. 437 с.
4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. Вибрані педагогічні твори. У 2 т. Київ: Рад. шк., 1983. Т. 1. 471 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: посібник. Київ: Академія, 2002. 528 с.

Прилепа Іван Миколайович,

аспірант кафедри професійної освіти і технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ КРОСДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Освіта є основою розвитку та зростання. Людський розум робить можливим усі досягнення розвитку, від прогресу в галузі охорони здоров'я та сільськогосподарських інновацій до ефективного державного управління та зростання приватного сектора. Щоб країни могли повною мірою скористатися цими перевагами, їм потрібно розкрити потенціал людського розуму. І немає кращого інструменту для цього, ніж освіта [1]. Все більше і більше освіта намагається підготувати підрастаюче покоління до сучасного життя формуючи навички та компетентності майбутнього які будуть випереджати час і стануть затребуваними набагато років вперед. Однією з таких є кросдисциплінарна компетентність яка набуває широкого поширення останнім часом. Для її формування важливо виокремити критерії.

Критерій – ознака, на основі якої формується оцінка якості об'єкта, процесу, мірило такої оцінки; не будучи реально існуючою якістю або властивістю об'єкта, критерій є ідеальним уявленням суб'єкта оцінювання про те, яким має бути об'єкт в ідеалі; критерій є тим, відносно чого визначається реальний стан об'єкту; мірило для визначення, оцінки предмета, явища [3, с.305]; «якості, властивості, ознаки досліджуваного об'єкта, що дають можливість дійти висновків про його стан, рівень розвитку та функціонування». У педагогіці під критеріями розуміють ознаки, за якими можна оцінити й порівняти педагогічні явища, процеси тощо

Кросдисциплінарна компетентність забезпечується сформованістю її складників. Основними критеріями кросдисциплінарної компетентності є: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний.

Мотиваційно-ціннісний відображає мотиви та цінності якими керується майбутній педагог професійного навчання для ефективного та постійного професійного зростання. Показниками цього критерію виступили: ініціативність та активність педагога професійного навчання, самостійність, креативність, здатність до самоаналізу та самооцінки. Це становить рушійну силу для постійного розвитку та самовдосконалення. Тут відображається здатність педагога професійного навчання до самостійного пошуку актуальної інформації, підвищення кваліфікації та опанування новими навичками. Мотиваційно-ціннісний критерій розкриває ставлення педагогів професійного навчання до їх педагогічної діяльності, на скільки

вони будуть зацікавлені у підготовці майбутнього покоління, захоплені освітнім процесом та готові сприймати особистість студента як індивіда і спрямовувати його на професійно-особистісний розвиток. При цьому всьому бути ідеалом для студентів та створювати позитивне відношення до всіх учасників освітнього процесу.

Когнітивний критерій передбачає сукупність знань на основі яких відбувається формування кросдисциплінарної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання необхідних для провадження майбутньої професійної діяльності. Для педагогів професійного навчання характерною особливістю є наявність знань як мінімум з двох напрямів це інженерного та педагогічного. Також когнітивний критерій передбачає вільне використання цих знань відповідно до конкретних ситуацій

Когнітивний критерій характеризує розуміння кожної дисципліни циклу загальної підготовки та циклу професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання та реалізації кросдисциплінарних зв'язків між ними для формування кросдисциплінарної компетентності. А також поєднання специфічних особливостей навчання відповідно до розвитку науки та суспільства опираючись на обрану професію.

Когнітивний критерій безпосередньо впливає на формування критичного мислення, і передбачає знання та вміння для організації активного та творчого освітнього процесу, де необхідно найбільш оптимально організувати розумову діяльність. Також критичне мислення допомагає всебічно аналізувати отримані знання, формувати особисту думку та чітко її відстоювати, підтверджуючи фактами та аргументами.

Діяльнісний критерій поєднує уміння та навички необхідні майбутнім педагогам професійного навчання для практичного розв'язання професійних завдань. Уміння аналізувати літературу з конкретної проблеми, трансформувати наукові знання в засіб вирішення педагогічних завдань. Уміння використовувати методи структурування, систематизації та узагальнення наукових та навчальних матеріалів із дисципліни; розробляти та використовувати методики навчання та моніторингу навчальних досягнень студентів; розробляти навчально-методичне забезпечення дисципліни

Рефлексивний компонент дозволяє майбутнім педагогам професійного навчання чітко планувати власну професійну діяльність для досягнення максимального результату. Основними функціями рефлексивної діяльності є наступні[1, с.130]:

Проектувальна – рефлексія передбачає моделювання, проектування навчальної діяльності, взаємодії учасників педагогічного процесу.

Організаторська – рефлексія сприяє організації найбільш продуктивної діяльності, взаємодії педагога та студентів.

Комунікативна – рефлексія являється важливою умовою спілкування між педагогом та студентом або спілкування між студентами.

Смислоутворююча – рефлексія обумовлює формування свідомості студентів під час міжкультурної взаємодії

Мотиваційна – визначає характер, результативність дій, взаємодію студентів та викладача

Корекційна – рефлексія стимулює зміну та усвідомлення власних дій у процесі полікультурної взаємодії.

Вищезазначені критерії у своїй узагальненості та одночасно конкретності дозволяють чітко охарактеризувати оцінку рівня сформованої кросдисциплінарної компетентності у майбутніх педагогів професійного навчання. Також ці критерії дозволяють визначити рівень сформованості кросдисциплінарної компетентності на одному з трьох рівнів.

Високий рівень володіння кросдисциплінарною компетентністю передбачає вільне володіння знаннями з різних галузей дотичних до обраної професії, швидким знаходженням зв'язків між дисциплінами для вирішення поставлених завдань, при цьому всьому виявляючи індивідуальність та креативність при організації освітнього процесу. У педагогів професійного навчання з кросдисциплінарною компетентністю сформовані вміння та навички для організації та провадження виробничого процесу у закладах освіти а також поза ними, легко передають накопичений досвід здобувачам, швидко знаходять вихід з нестандартних ситуацій при цьому всьому чітко дотримуючись правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Середній рівень дозволяє організувати освітній процес відповідно до зарання підготовленого плану та знаходити зв'язки між матеріалом з вивчених дисциплін. Цей рівень передбачає швидке знаходження відповідей запитання, що виникають, за допомогою довідникової літератури, підручників та посібників. Виявляє помірну активність при підготовці та проведенні лекційних та практичних занять. Вміння та навички є стандартними для обраної професії, організовує процес навчання дотримуючись частково правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Низький рівень характеризується незацікавленістю до освітнього процесу, низьким рівнем самостійності, креативності та індивідуальності. Сформовані вміння та навички не здатні виконувати стандартні завдання, не вміння знаходити зв'язки між дисциплінами, не здатний чітко відповісти на поставлені запитання. Потреба у самоосвіті та самовдосконаленні відсутня, не володіє правилами з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Погано співпрацює з колегами, не вміє вести діалог з учнями.

Таким чином критерії допомагають визначити на якому рівні сформована кросдисциплінарна компетентність у майбутніх педагогів професійного навчання. Кросдисциплінарна компетентність становить основу для професійної діяльності у майбутніх педагогів професійного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Кросдисциплінарна компетентність базується на актуальних знаннях з різних професій, має сформовані повноцінні навички для виконання

виробничих завдань, підштовхує педагога професійного навчання до самоосвіти та саморозвитку.

Список використаної літератури

1. Ковальчук, В. І. (2018). Формування індивідуальних стратегій навчання студентів засобами інноваційних педагогічних технологій. *Молодий вчений*, (12 (64)), 100–102.
2. Кондратьєва, О. М. (2017). *Формування полікультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи (на засадах лінгвокраїнознавчого підходу)* [Неопубл. кандидатська дисертація]. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.
3. Словник іншомовних слів. Уклад.: С.М.Морозов, Л.М.Шкарапута. – К.: Наукова думка, 2000. – 680 с

Приходько Наталія Анатоліївна,
викладач вищої категорії, старший викладач
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

РОЛЬ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ У ФОРМУВАННІ КОГНІТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Провідні вчені-екологи світу, спираючись на результати глибокого аналізу глобальних екологічних проблем, стверджують, що ніякі науково-технічні новації, екологічні та соціальні реформи самі по собі не зможуть забезпечити поступальний, сталий, екологічно збалансований розвиток людства. Для успішного розв'язання складних екологічних проблем потрібен перехід до нової ідеології життя, екологізації економіки і виробництва, формування екологічно зорієнтованої цивілізації. Ключову роль у цьому відіграватиме формування високого рівня екологічної культури і розвиток екологічної освіти в інтересах сталого розвитку. Нині екологічний імператив, екологічна парадигма мають стати керівними в практиці підготовки спеціалістів будь-якого профілю діяльності, а особливо педагогічного. Мислення майбутніх майстрів виробничого навчання має стати екологічним.

Відповідно до Концепції екологічної освіти підготовка громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства й природи (не насильство, а гармонійне співіснування з нею!) повинна стати одним з головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України [2]. Формування

екологічної компетентності є одним із пріоритетних завдань підготовки майбутнього майстра виробничого навчання. Екологічна компетентність – це інтегрований результат навчальної діяльності студентів, пов'язаний з набуттям системи знань, умінь та ціннісних орієнтацій особистості у сфері екологічної діяльності, які формуються передусім завдяки опануванню змісту предметів екологічного спрямування, серед яких значуще місце посідає географія. І саме заняття з географії сприяють екологічному вихованню студентів через накопичення екологічних знань, створення екологічного світогляду та екологічної культури. Адже рівень екологічної освіти і виховання, формування екологічної свідомості здобувачів освіти значною мірою буде залежати від знань та професійного вміння сучасного майстра виробничого навчання.

Навчальний предмет «Географія» у коледжі має значний еколого-освітній потенціал і робить певний внесок у формування в студентів дбайливого та відповідального ставлення до природи. Він забезпечує усвідомлення майбутніми педагогами взаємозалежності екології та економіки, здатність орієнтуватися в екологічних проблемах України та формує особистісну екологічну позицію і вміння її відстоювати в умовах правової демократичної держави. Ці знання студенти отримують при формуванні такої компетентності навчального предмета «Географія», як екологічна грамотність і здорове життя, в процесі формування якої майбутні майстри виробничого навчання вчать, як розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках збалансованого розвитку, усвідомлюють роль навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, важливість дотримання здорового способу життя [1].

Когнітивний компонент екологічної компетентності є основою відповідального ставлення особистості до природи. Основними елементами когнітивного компонента є знання про: процеси і явища, які мають місце у природі і суспільстві; роль і призначення людини в сучасному світі, знання особливостей раціонального використання природних ресурсів (вода, газ, ліс тощо); знання про найбільші екологічні проблеми та причини їх виникнення; знання про якість навколишнього середовища, про екологічні проблеми в Україні; знання способів вирішення екологічних проблем, збереження природи. На заняттях з географії в коледжі відбувається формування світоглядного розуміння природи Землі, її географічної оболонки як природного та природно-техногенного середовища, у якому існує людина, та розвиток умінь усвідомлено орієнтуватися в соціально-економічних, суспільно-політичних та екологічних подіях, що відбуваються у державі та світі.

Сучасний зміст навчального предмета «Географія» у коледжі охоплює два курси: «Географія: регіони та країни» і «Географічний простір Землі».

Курс «Географія: регіони та країни» на основі вивчення економічних регіонів світу (Європа, Азія, Америка, Африка, Океанія) забезпечує

засвоєння системи знань про різноманітний і динамічний світ (наприклад, теми: «Особливості економіко-географічного положення Європи. Склад регіону. Сучасна політична карта Європи», «Особливості географічного положення Америки. Склад регіону. Сучасна політична карта Америки», «Австралія», «Мікронезія. Меланезія, Полінезія» і ін.), про взаємозв'язки природи, населення і господарства на усіх територіальних рівнях, формування розуміння географічної специфіки регіонів і країн світу, ознайомлення з важливими географічними особливостями і проблемами світу, його регіонів і країн (наприклад, теми: «Інтеграційні процеси у Європі», «Природні умови і ресурси Європи», «Особливості економіки країн Азії», «Японія. Місце країни у світі та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці» та ін.). Курс географії «Географічний простір Землі» розкриває сутність географічної науки в цілому (наприклад, тема «Географія як система наук»); інтегрує знання про природу, людину і господарську діяльність (наприклад, тема «Практичне використання топографічних карт»); формує чіткі уявлення про основні закономірності будови і розвитку географічної оболонки та загальні суспільно-географічні закономірності світу з метою забезпечення сталого розвитку (наприклад, теми: «Географічна оболонка Землі», «Демографічні процеси у світосистемі» й ін.).

У сучасних умовах розвитку суспільного життя і загрози екологічної кризи надзвичайно важливим є набуття майбутніми майстрами виробничого навчання екологічної грамотності, адже від рівня сформованості у них наукових екологічних знань в найближчому майбутньому буде залежати стан довкілля. Основні екологічні знання та навички у сфері охорони навколишнього середовища повинні стати засадничими для розвитку сучасного екологічного мислення і свідомості майбутніх фахівців, здатних провести суспільство до шляху сталого розвитку [3, с.59].

Список використаної літератури

1. ГЕОГРАФІЯ 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-10-11-standart.pdf> (дата звернення: 10.10.2022).
2. Концепція екологічної освіти України. Інформаційний збірник МОН України. 2002. № 7 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text>
3. Назаренко Т. Г. Формування в учнів екологічної компетентності на уроках географії. Український педагогічний журнал.

Пятничук Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії технологій професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

У контексті євроінтеграції України постає необхідність підготовки кваліфікованих робітників з високим рівнем професійної компетентності, здатних до вирішення виробничих, соціальних, економічних завдань, саморозвитку та вдосконалення. Відповідно до масштабності завдань значно зростає роль педагогів з творчим ставленням до професійної діяльності, творчого пошуку, ініціативності, здатних до формування цілісної, всебічно розвиненої особистості майбутнього робітника.

На думку В. Г. Кременя, «...ми ніколи не зможемо привести систему вітчизняної освіти у відповідність до вимог сьогодення, якщо не будемо мати сучасного вчителя» [5, с. 187].

Педагогічна майстерність, за визначенням енциклопедії освіти – це найвищий рівень педагогічної діяльності, вияв творчої активності особистості педагога; це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [1, с. 717]. Педагогічна майстерність – вияв найвищої форми активності особистості вчителя у професійній діяльності, активності, що ґрунтується на гуманізмі й розкривається в доцільному використанні методів і засобів педагогічної взаємодії у кожній конкретній ситуації навчання і виховання» [1, с. 718].

Водночас більшість дослідників наголошують, що педагогічна майстерність повністю пов'язана із професійним і загальним самовдосконаленням педагога, з його розвитком, розширенням й використанням нових засобів і прийомів навчання, узагальненням старого й накопиченням нового досвіду, розширенням професійних знань, умінь і навичок. У свою чергу, педагогічна майстерність передбачає і педагогічну творчість як найвищий рівень педагогічної майстерності [2; 3]. С. О. Сисоева підкреслює: «Педагогічна творчість – це завжди пошук і знаходження нового, а педагогічна майстерність проявляється як високий рівень професіоналізму без пошуку до нових рішень» [8, с. 162].

Ураховуючи думки та висновки науковців [2; 3; 4], виділимо основні компоненти педагогічної майстерності педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти:

– професійно необхідні знання: предмета викладання; педагогіки, психології та методики; соціології, історії, політики, філософії, економіки тощо;

– педагогічні професійні вміння та навички: організаційні, комунікативні, дидактичні, акторські, творчі, креативність тощо;

– педагогічне спрямування особистості: зацікавленість діяльністю, результатами роботи, позитивні мотиви діяльності, суб'єктні якості;

– володіння педагогічною технікою: дидактичні уміння, вольова саморегуляція, культура зовнішнього вигляду, невербальна комунікація, мова;

– здібності до педагогічної діяльності: перцептивні, комунікативні, рефлексивні, динамічні, творчі.

Розвиток зазначених складових має відбуватися за напрямками:

– *участь у заходах з методичної роботи училища*: участь у роботі педагогічної ради: підготовка виступів, звітів на засідання ради; участь у роботі школи молодого педагога: проведення круглих столів, обговорень, інформацій; участь у роботі методичної комісії: створення методичних розробок та методичних рекомендацій, коригування навчальної документації; участь у виставках методичної роботи; оглядах навчальних кабінетів та майстерень; проведенні державних кваліфікаційних та поетапних атестацій тощо; проведення предметних тижнів та професії; проведення конкурсів професійної майстерності; обмін досвідом роботи педагогів, вивчення новинок педагогічної та методичної літератури; вивчення виробничих технологій; ресурсів державно-приватного партнерства; дуальної форми здобуття освіти; підвищення професійної та освітньої кваліфікації: стажування на виробництві; сертифікація; участь у конкурсах фахової майстерності тощо;

– *вивчення та впровадження в освітній процес інноваційних методів навчання* (робота в малих групах, круглий стіл, метод дискусії, мозковий штурм, проблемні завдання, метод створення ситуації успіху, тренінг, майстер-класи), та *педагогічних технологій* (кейс-технологія, інформаційно-комунікаційні технології, проєктні тощо);

– *самовдосконалення педагогів* має особливу роль у розвитку їхньої професійної майстерності та включає професійне самопізнання, самоаналіз, самоосвіту, самоствердження, створення власного портфоліо. Провідною формою вдосконалення є самоосвіта – самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей: задоволення загальнокультурних запитів, пізнавальних інтересів у будь-якій сфері діяльності, підвищення професійної кваліфікації тощо [1, с. 798]; інтернет-самоосвіта (онлайнві майстер-класи й курси, анкетування й тестування, консультування й поради, інтернет-спільноти, доступ до великої кількості різноманітної інформації тощо); здійснення наукової діяльності (засвоєння необхідних спеціальних знань для власної дослідницької роботи, інтерес до наукових результатів); професійний

саморозвиток (теоретичні семінари, семінари-практикуми, майстер-класи та тренінги, робочі групи, контроль за діяльністю та її результатами тощо). Портфоліо передбачає аналіз й узагальнення роботи; відображення динаміки професійного зростання; представлення досвіду роботи в дослідницькій, професійній і творчій діяльності.

Водночас відзначимо суттєву роль закладу освіти, завданням якого є «стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності освітнього процесу» [6]. З метою розвитку інноваційної діяльності педагогів інноваційним має стати і заклад професійної (професійно-технічної) освіти, забезпечивши процес змін в освітній і управлінській сферах, упровадивши інновації: у змісті освіти, у плануванні, в організації освітнього процесу, у педагогічних технологіях, створенні позитивного іміджу училища, упровадженні проектного менеджменту, розвитку соціального партнерства тощо [7].

Висновок. Отже, інноваційна діяльність та професійна майстерність педагогів закладів професійної (професійно-технічної освіти) уможливають формування професійної компетентності майбутніх робітників, а її розвиток забезпечується участю в заходах з методичної роботи училища, вивченням та впровадженням в освітній процес інноваційних технологій навчання, постійним самовдосконаленням.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія освіти / АПН України; голов. ред. В. Г. Кремень. Друге видання, доповнене та перероблене. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1143 с.
2. Зязюн І. А., Крамушенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Вища шк., 1997. 349 с.
3. Ковальчук В. І. Сутність та структура педагогічної майстерності вчителя. *Вища освіта України*. 2011. № 27. С. 210–223.
4. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навчальний посібник. Харків: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
5. Кремень В. Г. Ключові проблеми розвитку загальної середньої, дошкільної, позашкільної та професійно-технічної освіти. *Освіта України*. 2000. № 34.
6. Пятничук Т. В. Педагогічна діагностика та розвиток професійної майстерності майстрів виробничого навчання. *Професійна освіта*. 2019. № 4. С. 12–16.м
7. Пятничук Т. В. Інноваційне освітнє середовище формування професійної компетентності майбутніх робітників. *Науковий вісник*

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. 2019. № 1 (18). С. 131–136.м

8. Сисоєва С. О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія* / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Вид-во «Віпол», 2000. 273 с.

Рожков Олександр Миколайович,
магістрант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник: Вовк Богдан Іванович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СУТНІСТЬ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В РІЗНИХ НАУКОВИХ ПІДХОДАХ

Сучасні зміни, які відбуваються в економічній, соціальній, геополітичній, інформаційній та технологічній картині світу, так чи інакше відбиваються на педагогічних процесах професійної освіти. Це зумовлено дидактичними закономірностями щодо взаємозалежності між змістом, метою, завданнями освіти та сучасними вимогами в конкретному культурно-просторовому діапазоні.

Компетентнісний підхід зумовив широкий і всебічний інтерес до застосування в педагогічній освіті проєктних технологій, оскільки базова характеристика компетенції формується і проявляється тільки в процесі діяльності, а її якість визначається мірою залученості до діяльності [2].

Ретроспективний огляд застосування проєктної технології в різні історичні періоди дав змогу виявити роль економічних, соціокультурних та політичних процесів у трансформації поглядів та появі нових ідей науковців щодо застосування означеної технології навчання.

Психолого-педагогічні аспекти застосування проєктної технології в освітньому процесі розкриваються в роботах дослідників, А. Асмолова, П. Блонського, В. Ляудіс, В. Петровського та ін.

Передумовами появи методу проєктів в освіті послужили соціально-економічні умови, які спричинили потребу перегляду традиційних методів навчання у зв'язку з необхідністю задоволення запитів нового часу з підготовки фахівців [1].

За визначенням Л. Тондла й І. Пейша, «проєктування» [3] – це процес, що передбачає технологічний підхід до реалізації проєкту; особливий вид людської діяльності, специфічні ознаки якого зумовлені такими характеристиками:

– забезпечує інформаційну підготовку модернізації і реконструкції початкових оцінок;

– відіграє вирішальну роль як перетворювальна ланка між теоретичними дослідженнями та практичним застосуванням;

– спрямований на опрацювання інформації, створення інформаційних моделей планування технічної діяльності, інновацій та вироблення багатьох методів, засобів та процедур для їх реалізації [3]. Отже, у проєктуванні, яке є самостійним видом діяльності, можна виділити такі основні складові, як:

- прогнозування;
- планування;
- конструювання;
- моделювання;
- дослідження.

Аналіз наукової літератури дав змогу виявити, що *в педагогіці метод проєктів розглядають або як самостійний метод, або як цілісну технологію*, що охоплює низку додаткових творчих методів [5].

Проєктні технології в освіті досліджували Л. Зазуліна, В. Курицина, Н. Лаштабова та ін. У цих дослідженнях акцентується увага на важливому значенні спільної діяльності педагога та учнів, що передбачає досягнення спільної мети для всіх учасників проєкту [4].

Отже, поняття «проєкт» розглядається як педагогічна технологія, яка ґрунтується на закономірностях самостійної пізнавальної діяльності учнів, системному навчальному матеріалі, реалізується на основі інтеграції методів і форм, спрямованих на розв'язання учнями важливої для них освітньої проблеми, відкритої до реального світу, на самостійне створення власного освітнього продукту.

Вищезазначене дає підстави розглядати проєктну технологію в компетентісно спрямованій освіті як інструмент, що створює унікальні передумови для професійної компетентності та самостійності учнів у осягненні нового, стимулює їхню природну допитливість і творчий потенціал.

Список використаної літератури

1. Игнатова И. Б. Проектные технологии как метод обучения: историко-педагогический анализ: веб-сайт. URL: http://teoriapractica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2011/1/ pedagogika/ignatova-sushkova.pdf (дата звернення: 02.09.2019).

2. Малков И. Ю. Проектные технологии в высшей школе: гипотеза о содержании проектной компетенции. Москва, 2005. С. 57–64.

3. Основи національного виховання: концептуальні положення / В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, З. О. Сергійчук та ін.; за заг. ред. В. Г. Кузя. Київ, 1993. 152 с.

4. Любчак Н. М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.* 2014. № 4. 122 с.

5. Реброва О. Є. Методологія і методи досліджень педагогіки мистецтва: навчально-методичний посібник для учнів і магістрів інститутів мистецтв педагогічних університетів. Київ, 2011. 85 с.

Романова Ганна Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри професійної та вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Романов Леонід Анатолійович,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної та вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

МАЙСТЕР-КЛАС ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Сьогодні, в умовах воєнного стану, серед ознак інноваційної освіти та особливого значення набувають проєктивність та авторизованість. Проєктивність як парадигмальний аспект освіти втілює зв'язок теорії з практикою, динамічність розвитку, варіативність, технологічність цілей, змісту, умов реалізації; конструктивність, творчість. Створення проєктивних умов в освітньому процесі забезпечується авторизованістю, що передбачає недирективний стиль управління освітнім процесом з боку педагогів та вільне творче пізнання здобувачів освіти.

Вдалим прикладом утілення проєктивності та авторизованості в сучасній освіті є педагогічний ефект ІКЕА. Як відомо, ІКЕА – це транснаціональна корпорація, заснована у Швеції, яка розробляє і реалізує швидкозбірні меблі, кухонну техніку й аксесуари для дому. Штаб-квартира розташована в Нідерландах. З 2008 року корпорація є найбільшим у світі меблевим продавцем [2].

Суть педагогічного ефекту ІКЕА можна сформулювати таким чином: люди більше цінують те, до створення чого доклали руку, аніж те, що купили готовим [3]. В освітньому процесі ця закономірність зумовлює такі рекомендації педагогам: давати здобувачам освіти більше свободи та відповідальності за процес навчання, оскільки щоб відчути радість від результату, треба серйозно попрацювати; системно дбати про те, щоб у навчальній діяльності був очевидний результат.

Педагогічний ефект ІКЕА є також гарною ілюстрацією практико-орієнтованого підходу. За О. Антоною, такий підхід до виявлення суті змісту освіти здатний забезпечити максимальне наближення до майбутньої

професійної діяльності вже під час навчання [1]. Його сутність полягає у здійсненні навчального процесу в контексті майбутньої професійної діяльності за допомогою відтворення у формах і методах навчальної діяльності здобувачів освіти реальних виробничих ситуацій, вирішення конкретних професійних завдань.

Науковці виокремлюють такі основні риси практико-орієнтованої професійної підготовки: 1) створення у ЗВО середовища, що стимулює формування у студентів мотивованої усвідомленої потреби в набутті професійних компетенцій; 2) організація практичної підготовки учнів на засадах формування професійної компетентності за профілем підготовки; 3) упровадження практико-орієнтованих технологій професійної підготовки, що забезпечуватиме формування у майбутніх фахівців відповідних якостей, досвіду виконання професійних обов'язків за профілем підготовки; 4) розроблення і впровадження інноваційних форм зайнятості учнів з метою вирішення реальних професійних, науково-практичних та дослідно-виробничих робіт відповідно до профілю навчання.

Отже, практико-орієнтований підхід потребує конкретних практико-орієнтованих технологій. У професійній освіті в умовах змішаного навчання актуалізується потреба в технологіях, що забезпечують засвоєння алгоритмів виробничих процесів. Аналізуючи сучасну теорію і практику професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, доходимо висновку, що такою технологією є майстер-клас. Водночас його називають і відкритою педагогічною системою, і жанром узагальнення та поширення педагогічного досвіду, і формою навчання, і методом самостійної роботи в малих групах, і навчальним заняттям [5]. Аналіз літератури свідчить про те, що майстер-клас часто пов'язують з навчанням дорослих, зокрема професійним розвитком педагогів. На нашу думку, це дуже звужує розуміння цього поняття.

На основі аналізу нами запропоновано таке визначення цього поняття: майстер-клас – це дієва технологія навчання, що передбачає проведення кваліфікованим педагогом практично спрямованого заняття з метою формування та розвитку певних професійних компетентностей із застосуванням авторського підходу, демонстрації засвоєння змісту, відповідних інтерактивних методів і прийомів залучення всіх учасників до активної діяльності.

Майстер-клас обґрунтовано можна вважати навчальною технологією, оскільки він є результатом проєктивності й авторизованості освітнього процесу, відповідає основним критеріям технологічності в дидактиці (концептуальність, системність, керованість, ефективність, відтворюваність, коригованість), виступає формою дидактичного проєкту і одночасно інноваційною моделлю представлення освітнього процесу. У контексті реалізації авторського підходу до викладання зазначимо, що під індивідуально-стильовим проєктуванням майстер-класу ми розуміємо творчу діяльність викладачів щодо його створення на основі усвідомлення

особливостей індивідуального стилю цієї діяльності.

Ефективність майстер-класу як практико-орієнтованої технології в умовах змішаного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти переконливо доводить діяльність учасників експериментальної роботи регіонального рівня «Забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців електротехнічного профілю у навчально-практичних центрах закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (терміни проведення: жовтень 2021 – грудень 2024 рр., науковий керівник: Л. М. Сергєєва, зав. кафедри професійної та вищої освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти», д-р пед. наук, проф.), до науково-методичного супроводу якої залучені і автори цього тексту. Зокрема, у рамках створеного в ході експерименту інноваційного віддаленого кластеру «Електроімпульс» на базі Свалєвського будівельного професійного ліцею та ДПТНЗ «Прєяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти» розроблено і запроваджено в освітній процес низку відеомайстер-класів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників електротехнічного профілю, що сприяє засвоєнню виробничих технологій у режимі «перевернутого класу», коли практичним заняттям у навчальній майстерні передують наочне ознайомлення учнів з алгоритмами виробничих процесів.

Список використаної літератури

1. Антонова О. Є. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійної майстерності майбутнього вчителя. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія* / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута, 2016. С. 262–285.
2. ІКЕА. Вікіпедія. URL : <http://surl.li/dlegd>
3. ІКЕА-ефект. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/ІКЕА-%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82>
4. Що таке майстер-клас: методичні рекомендації. На Урок: освітній проєкт. URL: <https://naurok.com.ua/scho-take-mayster-klas-metodichni-rekomendaci-160297.html>

Романенко Світлана Миколаївна,

викладач спеціалізації

Державного навчального закладу

«Глухівське вище професійне училище»

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК
ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ УРОКУ**

Сучасний світ змінюється швидкими темпами, стає більш прогресивним, удосконалюються новітні технології, а тому сучасні педагоги повинні змінювати підходи до навчання здобувачів освіти, в тому числі і за допомогою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Актуальність публікації обумовлена тим, що в ній досліджується роль інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні загальнопрофесійних та професійних компетентностей здобувачів освіти під час організації освітнього процесу в професійному (професійно-технічному) закладі. Важливість означеної проблеми зумовлює істотний інтерес до неї науковців І. М. Богданова, Л. Ф. Панченко, А. М. Білоруса та інших. Проблема впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес висвітлена в працях О. Г. Глазунової, В. П. Карповської, Н. В. Морзе, К. М. Обухова, В. В. Осадчого, Є. Д. Патаракіна та інших.

Мета статті – з'ясувати, яким чином застосування інформаційно-комунікаційних технологій сприяє реалізації знаннєвого та діяльнісного компонентів сучасного уроку предметів загальнопрофесійної та професійно-теоретичної підготовки та довести, що використання електронних освітніх ресурсів є одним із інструментів упровадження компетентісного підходу в освітній процес.

Загальновідомо, що одним із основних критеріїв якості підготовки кваліфікованого робітника є сформованість загальнопрофесійних, професійних та ключових компетентностей, які і визначають його конкурентоспроможність та можливість подальшого працевлаштування. Але аналіз стану підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти виявляє розбіжності між рівнем підготовки кваліфікованих робітників та вимогами роботодавців. Це значною мірою стосується рівня сформованості вміння застосовувати набуті знання в реальних виробничих ситуаціях, у реальному житті.

Отже, перед педагогами закладів професійної (професійно-технічної) освіти постає ряд важливих завдань: навчити навчатися і мислити, застосовувати знання для розв'язання будь-якої життєвої або виробничої проблеми, забезпечити реалізацію не тільки знаннєвого, а й діяльнісного компонентів на кожному з уроків загальнопрофесійної та професійно-теоретичної підготовки, сформувати у здобувачів освіти організованість, здатність не тільки самостійно здобувати знання, а і знаходити рішення у нестандартних ситуаціях.

Сучасні здобувачі освіти, які вже з раннього віку оточені багатьма електронними пристроями, з легкістю прийняли їх у своє життя й опановують різноманітні прилади, засновані на новітніх технологіях. Адже діти, які виховуються в умовах інформаційного середовища, тобто в таких умовах, що забезпечують інформаційну взаємодію між користувачами і інтерактивними засобами навчання певної предметної сфери [1], вимагають більше свободи та поваги до себе. А це, у свою чергу, потребує значного переосмислення підходів до організації освітнього процесу в закладах

професійної (професійно-технічної) освіти та мотивує педагогів до впровадження сукупності «методів, прийомів, виробничих процесів і програмно-апаратних засобів, інтегрованих з метою розроблення інформаційно-цифрових освітніх ресурсів та побудови комунікаційних мереж, а також технології розв'язування задач в галузі освіти» [3], тобто інформаційно-комунікативних технологій. Саме питання формування інформаційно-комунікаційного освітнього середовища на кожному уроці як «комплексу компонентів, що забезпечують систему інтеграції засобів інформаційних технологій в освітній процес та виступаючих як засіб побудови особистісно орієнтованої педагогічної системи» [3] стало вимогою сьогодення.

На сучасному етапі розвитку освіти інформаційно-комунікаційні технології посідають важливе місце та органічно вписуються в освітній процес. У Концепції Нової української школи визначено, що наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі має стати інструментом забезпечення успіху Нової української школи. Інформаційно-комунікаційні технології суттєво розширюють можливість педагога, формуючи в учня важливі для нашого часу технологічні компетентності [1]. Отже, під час викладання предметів загальнопрофесійної та професійно-теоретичної підготовки викладач з метою підвищення ефективності уроку має використовувати не тільки освітні технології, вибір яких здійснюється залежно від конкретних завдань предмета та очікуваних результатів здобувачів освіти, а і інформаційно-комунікаційні технології. Адже сучасний урок може бути результативним лише тоді, коли він належним чином спроектований, а саме чітко визначено знанняву складову, доречно сплановано шляхи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, обрано ефективні форми, методи та засоби організації освітнього процесу. Саме інформаційно-комунікаційні технології надали можливість педагогу моделювати освітній процес на кожному уроці таким чином, щоб інтенсифікувати його, підвищити рівень та якість сприйняття, розуміння та засвоєння учнями знань за рахунок створення електронних засобів навчального призначення, а саме електронних навчальних посібників.

Згідно з Положенням про електронні освітні ресурси електронний навчальний посібник є складовою освітнього процесу, має навчально-методичне забезпечення, використовується для забезпечення навчальної діяльності учнів і вважається одним з елементів інформаційно-освітнього середовища, він доповнює або частково замінює друкований підручник. Актуальність використання електронних навчальних посібників на уроках загальнопрофесійної підготовки полягає в тому, що в закладах професійної (професійно-технічної) освіти з більшості предметів загальнопрофесійної підготовки відсутні сучасні україномовні підручники, а щоденне використання лише паперових носіїв робило освітній процес одноманітним та рутинним, а тому створення електронних освітніх ресурсів для педагогів

професійних (професійно-технічних) навчальних закладів – це об'єктивна необхідність, особливо з предметів загальнопрофесійної підготовки. Створення та використання електронних ресурсів змінило саму суть освітнього процесу, занурило його учасників у спілкування, де ролі викладача та учня врівноважені: обидва працюють для того, щоб навчатися, ділитися своїм досвідом, знаннями. На першому плані під час проведення уроку загальнопрофесійної підготовки з використанням електронного навчального посібника не об'єкт інформації, а шляхи її здобуття та застосування на практиці. Електронний навчальний посібник є засобом навчання, який включає інформаційні, навчальні та контролювальні матеріали. Головною істотною його особливістю є те, що він створює орієнтовну основу для дій учнів під час кожного уроку. Він забезпечує індивідуалізацію навчання, тому що дозволяє кожному учневі засвоювати матеріал у прийнятному для нього темпі, забезпечує якісну наочність та мобільність, адже викладач може модифікувати, коригувати, доповнювати матеріал в разі необхідності.

Необхідно відзначити, що використання електронних навчальних посібників спрощує освітній процес, оскільки до них включено не тільки теоретичний блок, а і матеріали, які забезпечують зворотній зв'язок із здобувачами освіти, дозволяють працювати в індивідуальному режимі, допомагають швидко віднайти необхідні дані, реалізуючи принципи самостійності, активності, поєднання колективних та індивідуальних форм навчання, зв'язку, теорії з практикою. Оскільки джерелом формування змісту професійної освіти виступають технологічні процеси, обладнання й техніка виробництва, в електронному навчальному посібнику превалюють завдання практичного характеру, проблемні завдання, нестандартні ситуації, які сприяють розвитку продуктивних, творчих здібностей здобувачів освіти, засвоєнню загально-професійних, професійних і ключових компетентностей.

Як вже зазначалось, для досягнення практичних освітніх результатів під час формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників здобувачам освіти пропонується розв'язати реальні професійні ситуації, опис яких відображає не тільки якусь практичну проблему, а й активізує певний комплекс знань, які необхідно засвоїти з метою її розв'язання, тобто це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить опис ситуацій, запозичених з практики або максимально наближених до реалій сьогодення. Отже, в основу сучасного уроку загальнопрофесійної підготовки в закладі професійної (професійно-технічної) освіти покладено таку побудову змісту навчання, що орієнтує на результати навчання – набуття учнями необхідних компетентностей для виконання певних видів діяльності.

Інформаційна підтримка на уроці загальнопрофесійної підготовки допомагає вирішити такі дидактичні задачі уроку, як візуалізація змісту навчального матеріалу, формування потреб та мотивів навчання, реалізація

діяльнісного компонента, розвиток самостійності під час виконання вправ і завдань, організація самоконтролю.

Як вже зазначалось, електронний навчальний посібник відтворює зміст певної теми навчального предмета, онлайн-вправи для опрацювання теоретичного матеріалу, створені за допомогою інструменту LearningApps.org, запитання для самоконтролю. Структурні елементи електронного навчального посібника є тематично завершеними, містять значну кількість ілюстрацій, зразків документів, матеріалів для самостійного опрацювання, пам'яток, анкет, рекомендацій. Подання матеріалу є зручним для здобувачів освіти, тому що створює умови для діалогу і співробітництва, мотивує учня до навчання, стимулює його діяльність на кожному уроці. Водночас запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес повинно перейти від одноразових проєктів до системного процесу, що буде охоплювати всі види діяльності педагога, адже впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес та створення електронних освітніх ресурсів змінюють парадигму освіти від формально-знанневої до практико-орієнтованої, дозволяють моделювати освітній процес на компетентісній основі, сприяють формуванню ключових та професійних компетентностей здобувачів освіти, дають можливість здобувачам освіти використовувати набуті знання під час реалізації діяльнісного компоненту уроків, а саме імітації ситуацій, виконанні інтерактивних вправ, створених за допомогою сервісу LearningApps.org, різноманітних завдань, тестів, спроєктованих педагогом та об'єднаних в єдиному інформаційно-комунікаційному просторі, а також дають змогу ефективно здійснювати співпрацю і взаємодію всіх учасників освітнього процесу.

Отже, ми з'ясували, що використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроці сприяє формуванню професійних компетентностей, покращенню навичок як спільної роботи педагога і здобувача освіти, так і самостійного навчання, підвищує ефективність освітнього процесу, активізує пізнавальні можливості учнів, їх зацікавленість предметом та залежить від рівня сформованості ІТ-компетентності педагога, яка визначається на сучасному етапі не кількістю опанованих цифрових сервісів, інструментів, а їх доречністю та ефективністю, ступенем їх сприяння розвитку загальнопрофесійних та професійних компетентностей здобувачів освіти.

Список використаної літератури

1. Антонова О. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. Київ: Генеза, 2019. 96 с.
2. Цифрова аджента України – 2020. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>

3. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: словник / Національна академія педагогічних наук України Інститут інформаційних технологій і засобів навчання. Київ, 2019. 114 с.

4. Вакалюк Т. А., Кончаківський Ю. О. Переваги використання електронних посібників у навчальних закладах України. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. № 4. С. 22–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2014_4_7

5. Нелюбов В. О., Дубів О. В., Куруца О. С. Електронний підручник: електронний навчальний посібник. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 1 електрон. опт. диск (CD-R): кольор.; 12 см. – Систем. вимоги: Windows XP (або більш пізня); MS PowerPoint 2013/2016. – Назва з титулу. екрана.

6. Шупік І. М. Особливості використання електронних підручників. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/2487/1/.pdf>

Русінов Михайло Іванович,
магістрант Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проектна діяльність у сучасному навчальному процесі на всіх його рівнях є невід'ємною складовою забезпечення якості навчання. Організація проектної діяльності на уроках технологій як з боку викладача, так і з боку учнів вимагає не тільки наявності мотивації до здійснення цієї діяльності, але й сформованості компетенцій, що забезпечують її успішну реалізацію. Педагог у ході організації проектного навчання повинен уміти дидактично грамотно управляти цим процесом, а також урахувувати необхідність розвитку в учнів проектних компетенцій [1].

Проектні компетенції припускають формування в учнів готовності й здатності здійснювати проектну діяльність на всіх її етапах, що вимагає наявності в них відповідного комплексу вмінь і навичок. До них можна віднести такі: пошук і постановка проблеми, яка вирішується в процесі проектної діяльності; цілепокладання й планування ходу проектних робіт; пошук, добір і засвоєння необхідної інформації; практичне застосування отриманих знань у різних, у тому числі й нетипових, ситуаціях. А також це вибір, освоєння й використання методик проектування й конструювання; проведення дослідження; формулювання висновків і захист результатів своєї діяльності в ході роботи; самоаналіз і рефлексія (оцінка результативності й успішності вирішення поставлених завдань).

Сучасний освітній процес перебуває на стадії цифрової трансформації, яка передбачає створення єдиного інформаційно-освітнього простору, що дозволяє вивести навчальний процес на новий якісний рівень [2]. Ці перетворення стосуються всіх сторін навчального процесу, у тому числі й організації проектної діяльності.

Тут слід виділити переваги, які дає використання цифрових технологій у навчальному процесі для учнів:

- перенесення навчання в цікаве середовище;
- широкі можливості самоосвіти без додаткових витрат;
- можливість включення в освітній процес у будь-який час незалежно від місця розташування;
- розширення можливостей для навчання й творчості завдяки використанню інтернет-ресурсів і програмного забезпечення.

Для педагогів перевагами використання цифрових технологій у навчальному процесі є:

- розширення можливостей вирішення творчих завдань для учнів;
- організація дистанційної комунікації з учнями;
- формування позитивної мотивації до навчання;
- забезпечення врахування індивідуальних інтересів і схильностей учнів.

Під час організації проектної діяльності педагоги повинні не тільки володіти вміннями її організації, але й чітко уявляти, який повинен бути проект, щоб цілі проектного навчання були досягнуті, а також усвідомлювати необхідність розвитку в учнів відповідних умінь і особистісних якостей у процесі проектно-дослідницької діяльності. Останнє завдання є найбільш актуальним у ході спільної роботи педагога й учнів над проектом.

Одним зі способів оптимізації реалізації проектної діяльності є використання цифрових технологій. Перенесення у цифровий простір частини взаємодії й діяльності учасників проектної роботи дозволить скоротити витрати часу, наприклад пов'язані з організацією очної взаємодії. Оволодіння сучасними цифровими інструментами дослідницької й проектної діяльності розширює можливості матеріально-технічної бази.

Формування в учнів умінь застосовувати сучасні інформаційні й комунікаційні засоби в проектній діяльності на уроках технологій, особливо в частині оволодіння способами пошуку інформації в інтернеті, її добору й аналізу, обробки отриманих даних, а також представлення готових результатів, дозволять здійснювати проектну роботу на більш високому якісному рівні.

Отже, використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій під час організації проектної діяльності учнів на уроках технологій може сприяти вирішенню труднощів, що виникають при її здійсненні, а значить, і підвищенню ефективності навчального процесу.

Список використаної літератури

1. Козленкова Е. Н., Кривчанский И. Ф. Проектная деятельность школьников как средство профессионального самоопределения в области инженерных профессий. *Международный научный журнал*. 2019. № 4. С. 62–69.
2. Alipichev A., Nazarova L., Shingareva M. et al. Improving the credibility of pedagogical diagnostics in E-Learning. *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. Vol. 2861. P. 203–209.

Самусь Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва,
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ» ЯК НАУКОВА ОСНОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Оновлення змісту дисципліни «Основи стандартизації та управління якістю продукції в сільському господарстві» є актуальним, оскільки фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання повинна відповідати сучасним тенденціям, вимогам ринку праці та забезпечувати професійну освіту і аграрного виробництва кваліфікованими, конкурентоздатними фахівцями. За останні роки законодавство України в галузі стандартизації, сертифікації та якості продукції набуло суттєвих змін, які пов'язані з відповідними зобов'язаннями України в рамках Угоди про асоціацію з ЄС, згідно з якою Україна повинна гармонізувати своє законодавство з положеннями Регламенту (ЄС) №853/2004 щодо спеціальних правил для гігієни харчових продуктів. Значну роботу в цьому напрямі було проведено Державним підприємством «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»), яке оновлювало національні нормативні документи ДСТУ та Технічні умови на продукцію відповідно до вищезазначеної угоди.

На сьогодні з метою узгодження стандартів України до міжнародних здійснюється постійне відстежування появи нових стандартів ISO, IEC, CEN/CENELEC та інших міжнародних організацій, що займаються стандартизацією сільськогосподарської продукції. Відповідно, зміст дисципліни «Основи стандартизації та управління якістю продукції в

сільському господарстві» потребує оновлення з урахуванням новітніх досліджень ДП «УкрНДНЦ».

Світовий досвід показує, що якість продукції залежить не тільки від рівня розвитку науково-технічного прогресу, реалізації його досягнень у виробництво, а й рівня підготовки фахівців, які його впроваджують. Покращення якості продукції аграрного виробництва є необхідною умовою її конкурентоздатності на внутрішньому і зовнішньому ринках, яка, у свою чергу, визначається технологіями та кваліфікацією фахівців, які працюють у галузі.

Підготовка саме таких фахівців здійснюється педагогами професійного навчання, які формують фахові компетентності з сучасних сільськогосподарських технологій, експлуатації, ремонту машин та обладнання тощо. Фундаментом таких фахових компетентностей для самих майбутніх педагогів професійного навчання є закладені поняття й уявлення про стандартизацію та сертифікацію аграрної продукції, які вони набувають під час вивчення дисципліни «Основи стандартизації та управління якістю продукції в сільському господарстві» на бакалавраті.

Зазначимо, що програма дисципліни «Основи стандартизації та управління якістю продукції в сільському господарстві» для майбутніх педагогів професійного навчання за спеціальністю 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) викладається на основі Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), який затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460. Більшість навчальної літератури з цієї дисципліни випущена у 2004 – 2017 рр. Хочемо звернути увагу на те, що наразі відбувається постійне удосконалення нормативної бази України відповідно до появи нових нормативних документів у ISO, IEC, CEN, CENELEC. На основі результатів своїх досліджень у сфері стандартизації та ознайомлення з об'єктами, що стандартизують інші міжнародні організації, вчені [1; 3; 4] постійно рекомендують оновлювати зміст нормативних документів. Це вимагає й оновлення змісту самої навчальної дисципліни відповідно до змін нормативної бази системи стандартизації та системи освітніх науково-методичних підходів до її викладання.

Таким чином, потрібно змінювати сам зміст здобуття фахових компетентностей з вищезазначеної дисципліни. Вважаємо доцільним чітко та однозначно визначити фундаментальні зміни знань у різних галузях стандартизації, пов'язаних з аграрним виробництвом, що відображають такі принципи Державної політики у сфері стандартизації, як пріоритетність прямого впровадження в Україні міжнародних і регіональних стандартів та дотримання міжнародних і європейських правил й процедур стандартизації, відділити їх від надлишку інформації, що виконує ілюстративну та описову роль змісту навчального матеріалу. Звертаємо увагу також на те, що потрібно вдосконалювати сам механізм систематичного оновлення змісту освіти з урахуванням темпів розвитку науково-технічного прогресу та оновлення стандартів.

Так, наприклад, аргументом щодо доцільності оновлення змісту теми «Стандартизація і оцінка відповідності молока та молочних продуктів», що вивчається в межах другого модуля «Якість та споживчі властивості продукції сільського господарства» дисципліни, є зміни до ДСТУ, пов'язані з вимогами до якості молока як сировини. Було замінено попередній стандарт ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі» на ДСТУ «3662:2018 Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови» в частині вимог до молока екстра, вищого та першого гатунків.

Згідно з ДСТУ «3662:2018» молоко за фізико-хімічними та мікробіологічними показниками поділяється на гатунки (табл. 1): екстра; вищий; перший. Найбільших змін зазнали критерії рівня бактеріального забруднення і вмісту соматичних клітин (табл. 2) [2].

Таблиця 1

Основні фізико-хімічні показники молочної сировини (ДСТУ 3662:2018)

Показники, одиниці вимірювання	Норма для гатунків		
	екстра	вищий	перший
Густина (за температури 20 °С), кг/м ³ не менше, ніж	1028,0	1027,0	1027,0
Масова частка сухих речовин, %	≥12,0	≥11,8	≥11,5
Кислотність, °Т	від 16 до 17	від 16 до 18	від 16 до 19

Таблиця 2

Основні мікробіологічні показники молочної сировини (ДСТУ 3662:2018)

Назва показника, одиниця вимірювання	Назва для гатунку			Методи контролювання
Кількість мезофільних перобних і факультативно-анаеробних мікроорганізмів*(КМАФАнМ)	екстра	вищий	перший	Згідно з ДСТУ 7357, ДСТУ 7089, ДСТУ ISO 4833, ДСТУ IDF

за температури 30 °С), тис.КУО/см ³	≤100	≤300	≤500	100В
Кількість соматичних клітин*, тис/см ³	≤400	≤400	≤500	Згідно з ДСТУ ISO 13366-1, ДСТУ ISO 13366-2, ДСТУ 7672

Нагадаємо, що в наявних підручниках представлені показники, наведені відповідно до попереднього стандарту ДСТУ 3662–97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі», де класифікація за показниками на гатунки вже не відповідає сучасним нормам ЄС та параметри бактеріального обсіменіння значно вищі:

- кількість соматичних клітин, тис./см³: для вищого гатунку – <400, першого – <600, другого – <800;
- загальне бактеріальне обсіменіння, тис./см³: для вищого гатунку – <300, першого – <500, другого – <3000.

Також нові вимоги були запроваджені з 1 січня 2020 р. до молока другого гатунку (згідно з цими змінами до 1 січня 2022 р. молоко 2-го гатунку приймалось переробними підприємствами тільки для виробництва нехарчових продуктів – для технічних цілей). Фактично, держава надала виробникам відстрочку терміном на два роки для вдосконалення технологій утримання, доїння, відгодівлі, первинної обробки та зберігання молока.

Таким чином, оновлення змісту дисципліни відповідає потребам сучасного ринку праці та забезпечить формування фахових компетентностей майбутнього педагога професійного навчання, заявлених в ОПП «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)»: здатність аналізувати ефективність проєктних рішень, пов'язаних з добром, експлуатацією, удосконаленням, модернізацією технологічного обладнання та устаткування галузі сільського господарського виробництва відповідно до спеціалізації; здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації.

Список використаної літератури

1. Галкіна О. М. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні. URL : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwixqOW76_D6AhUZhf0HhX1pBS4QFnoECBcQAQ&url=https%3A%2F%2Funiwd.edu.ua%2Fscience-

issue%2Fissue%2F1488&usg=AOvVaw0ntKYAWnoR_bLlpmKy-uts (дата звернення: 17.10.2022).

2. Солонар М. Нові стандарти на молоко: Другий сорт – не брак? URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/729-novi-standarti-na-moloko-drugiy-sort-ne-brak> (дата звернення: 17.10.2022).

3. Україна запроваджує модель ЄС у контролі за безпечністю та якістю харчової продукції. URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/592509-ukrajina-zaprovadjuje-evropeysku-model-kontrolyu-bezpeki-i-yakosti-harchovoji-produktsiji.html> (дата звернення: 17.10.2022).

4. Ульянченко Ю. О. Державне регулювання стандартизації та сертифікації продукції аграрного сектора економіки України. *Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. пр.* Харків, 2013. Вип. 2 (14). С. 107–111.

Сергеева Лариса Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри професійної освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Воєнна агресія росії посилює тенденції та зумовлює перебіг стійких економічних перетворень, здійснює безпосередній вплив на зміну пріоритетів, перерозподіл інтересів на сучасному ринку праці.

Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року розкриває ідеологію змін у сфері професійної освіти і навчання та визначає консолідовану мету, завдання, шляхи розвитку та ключові компоненти сучасної професійної освіти [1].

В авторитетній енциклопедії «Британіка» знаходимо таке визначення: «Інновація – це створення нового способу щось робити, чи це стосується конкретного підприємства (наприклад, створення нового продукту) чи абстрактного (наприклад, розвиток нової філософії або теоретичного підходу до проблеми)». Історію «інновацій» починають від теоретика інновативності Йозефа Шумпетера, який сто років тому доклав багато зусиль, аби довести громадськості: інновації є головним джерелом економічного зростання [2].

Наукові основи інноваційної діяльності викладачів спеціальних дисциплін і майстрів виробничого навчання знайшли розкриття у працях С. Гончаренка, Р. Гуревича, Н. Ничкало, І. Старікова, О. Щербак; проблему

підвищення кваліфікації в системі післядипломної освіти педагогічних працівників досліджено в працях В. Докторович, В. Олійника, Л. Сергєєвої, Т. Сорочан та ін.

До основних напрямів модернізації змісту професійної (професійно-технічної) освіти можна віднести такі: створення навчально-практичних центрів (НПЦ) із сучасним обладнанням для навчання за найбільш дефіцитними професіями; підвищення професіоналізму педагогів та майстрів виробничого навчання; розвиток навчально-матеріальної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти тощо.

Інноваційний продукт – результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим законом [3]. *Інновації в педагогіці* – це процес створення та впровадження нових засобів (нововведень) для розв’язання тих педагогічних проблем, які досі розв’язували по-іншому; відкриття нових форм, методів, способів педагогічної діяльності, вихід за межі відомого в науці і масовій практиці; творча реалізація нових теоретичних концепцій, ідей, систем навчання та виховання.

Активізації формування готовності майстрів виробничого навчання до впровадження інноваційних педагогічних технологій сприяють такі форми залучення майстрів виробничого навчання до інноваційної діяльності:

- організація постійнодіючого наукового семінару з найактуальніших проблем, над якими працюють педагоги закладу освіти;
- стажування майстрів виробничого навчання у закладах вищої освіти, на підприємствах, в установах та організаціях;
- педагогічні ради, круглі столи, дискусії;
- ділові, евристичні ігри з генерування нових педагогічних ідей;
- творча діяльність педагогів у методичних об’єднаннях;
- участь у науково-практичних конференціях, вебінарах;
- узагальнення власного досвіду і досвіду своїх колег;
- заняття на спеціальних курсах підвищення кваліфікації;
- самостійна дослідницька, творча робота над темою, проблемою;
- участь у колективній експериментально-дослідницькій роботі у межах спільної проблеми, над якою працюють педагоги закладу освіти.

Підготовка майстрів виробничого навчання до впровадження інноваційних педагогічних технологій має бути системною та неперервною. Насамперед їм варто запропонувати практично, приміром, під час семінарів-практикумів, тренінгів, такі форми й методи роботи зі здобувачами освіти, які вони зможуть одразу застосувати. Практичний компонент має спонукати педагогічних працівників самостійно опрацювати джерела, які допоможуть дізнатися більше про запропоновані форми роботи, доповнити їх, урізноманітнити.

Отже, важливим є створення творчої атмосфери в ЗП(ПТ)О,

культивування інтересу педагогічних працівників до ініціатив та нововведень, ініціювання пошукових освітніх систем і механізмів, інтеграція перспективних нововведень у реально діючі пошукові та експериментальні освітні системи, створення соціокультурних умов для впровадження і дії різноманітних, доцільних у практиці ЗП(ПТ)О нововведень.

Список використаної літератури

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: розпорядження від 12 червня 2019 року №419-р. / Кабінет Міністрів України URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shva-lennya-koncepciyirealizaciyi-derzhavnoyi-politiki-u-sferi-profesijnoyip/rofesijno-tehnichnoyi-osviti-suchasna-profesijnaprofesijno-tehnichna-osvita-na-period-do-2027-roku-i120619> (дата звернення: 20.10.2022).
2. Кива Н., Чужинова І. Інновація як стиль життя у XXI столітті. URL: <https://uaculture.org/texts/innovacziya-yak-styl-zhyttya-u-hhi-stolitti/> (дата звернення: 18.10.2022).
3. Закон України «Про інноваційну діяльність». *Відомості Верховної Ради України*. ВВР. 2002. № 36, ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 18.10.2022).

Синиця Дмитро Олександрович,
викладач фахових дисциплін вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний
фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ПРОЄКТУ ЯК СКЛАДОВОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Новітні соціально-економічні процеси та виклики спричинили кардинальні зміни в галузі освіти, яка в стислий термін повинна перейти на дистанційну форму навчання, оволодіти сучасними інструментами (технологіями, методами, засобами) реалізації освітніх завдань, при цьому забезпечити високу якість навчального процесу.

Фахівець, якого сьогодні готують заклади фахової передвищої освіти, повинен володіти ґрунтовними знаннями відповідно до обраної спеціальності, високорозвиненими професійними компетентностями, уміннями ефективного пошуку та роботи з інформацією, знаходження оптимального рішення в нестандартних ситуаціях, креативним мисленням, мати навички використання інформаційних технологій з метою розв'язання

професійних завдань. Тож перед системою фахової передвищої освіти постає проблема якісної підготовки фахівців нового рівня, орієнтованих на постійне особистісне та професійне зростання.

Зазначена вище стратегічна мета сучасної освіти передбачає розв'язання цілого ряду складних завдань, одним із яких є пошук і впровадження в освітній процес педагогічних технологій, механізмів, засобів навчання, що забезпечують ефективність процесу формування фахівця, конкурентоспроможного на сучасному ринку праці.

Однією із ефективних технологій є *проект*, який як педагогічно організована, творча діяльність усіх учасників освітнього процесу, спрямований на розв'язання актуальної проблеми, що має особистісну і соціальну значущість [3].

В освітньому процесі використовуються різні види проектів, вибір яких залежить від змісту, характеру та специфіки навчальних дисциплін, рівня підготовленості студентів, а також професійних та особистісних якостей викладача, який, як правило, здійснює загальну координацію проектної діяльності або відповідає за окремий напрям (сектор) спільної творчої роботи.

Одним із найбільш ефективних і цікавих різновидів проектної технології є **мультимедійний проєкт** – *технологія організації навчальної діяльності студентів, спрямована на поглиблення знань, формування дослідницьких, творчих, комунікаційних, інформаційних та інших компетентностей шляхом створення мультимедіа продукту.*

У процесі реалізації цієї технології студент (або група студентів) здійснює розроблення актуальної дослідницької проблеми (задачі) у формі авторських відеоматеріалів (презентація, соціальна реклама, інтерв'ю, постановочне відео, флешмоб, художній номер тощо).

Технологія мультимедійного проєкту, як і взагалі будь-яка інша проєктна діяльність студентів у закладах фахової передвищої освіти, спрямована на розв'язання таких завдань: підвищення мотивації до навчальної діяльності; систематизація, закріплення, поглиблення теоретичних знань студентів; розвиток практичних умінь і навичок; розвиток дослідницьких умінь і навичок; *розвиток навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі творчої діяльності; розвиток пізнавальних, творчих здібностей та особистісних якостей студентів; формування креативного мислення, усвідомлення необхідності постійного саморозвитку та самовдосконалення* [4].

На першому (підготовчому) етапі створення мультимедійного проєкту викладач докладно пояснює студентам сутність, особливості, алгоритм створення мультимедійного проєкту та демонструє зразки найбільш вдалих робіт, створених раніше.

Обов'язковим елементом загального інструктажу є також чітке формулювання вимог, які висувуються до змісту, форми та тривалості мультимедійного проєкту, інформування щодо методів пошуку та обробки

необхідних даних (наукові бібліотеки, сайти закладів освіти, спеціалізовані ресурси), визначення строків виконання.

Після цього студентам пропонується обрати найбільш цікаву і актуальну для них тему в межах певної навчальної дисципліни або її розділу.

Отже, на підготовчому етапі викладач допомагає студентам визначитись із проблематикою, сформулювати теми проєктів, скласти план роботи, сформувати робочі групи і розподілити обов'язки.

Другий етап (*дослідницький*) включає в себе декілька видів робіт, у тому числі самостійну діяльність студентів із пошуку, обробки та систематизації інформації щодо обраної теми із різних джерел (інтернет-ресурси, бібліотеки, навчальні кабінети тощо). Під керівництвом викладача студенти опрацьовують знайдені матеріали з метою максимального розкриття змісту мультимедійного проєкту.

На третьому (*аналітичному*) етапі здійснюється аналіз накопиченого матеріалу. У процесі обговорення обирається найбільш оптимальний варіант його презентації. Викладач допомагає студентам у структуруванні та редагуванні інформації та створенні сценарію майбутнього мультимедійного проєкту.

Виконання проєкту (четвертий, *технічний*, етап) – самостійна робота студентів. Відповідно до сценарію створюється відеоматеріал (зйомки на камеру, що сьогодні є доступним усім користувачам смартфонів або використання відео з інтернету).

У спеціалізованих редакторах (Sony Vegas Pro, Edius Pro, Movavi, Windows Movie Maker та ін.) або мобільних застосунках (Magisto, Wondershare Filmora, WeVideo та ін.) здійснюється монтаж відео, музичного супроводу, шумових ефектів, дикторського тексту та зображень.

На цьому етапі викладач контролює строки виконання проєкту, за необхідності, надає консультацію творчого або технічного характеру. На наступному етапі здійснюється *демонстрація* мультимедійних проєктів. Як правило, це відбувається під час підсумкових занять у вигляді творчого заліку (іспиту) або у формі конкурсу мультимедійних проєктів на запропоновану тематику. Після завершення демонстрації студенти разом із викладачем аналізують представлені проєкти, коментують, відзначають позитивні та негативні елементи, виносять пропозиції щодо вдосконалення аналогічних проєктів у майбутньому.

Найкращі мультимедійні проєкти можуть бути оприлюднені на сайті закладу освіти, на сторінках соціальних мереж, що сприятиме наповненню інтернет-простору цікавим, корисним та оригінальним контентом, ознайомленню широкої спільноти користувачів мережі зі студентською творчістю, здійсненню профорієнтаційної роботи тощо.

Аналіз технології мультимедійного проєкту дозволив зробити **висновок** про те, що ця творча робота студентів сприяє активізації їх пізнавальної діяльності, розвитку творчих здібностей, самостійності,

формуванню професійних компетентностей тощо. У сучасних умовах ця технологія набуває особливої актуальності як механізм формування висококваліфікованого фахівця, що відповідає вимогам сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Їжко Є. С. Метод проєктів як один із засобів оптимізації автономного навчання. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. Педагогічні науки. 2014. № 2 (8). С. 92–98.
2. Мирончук Н. М. Застосування методу проєктів у підготовці майбутніх викладачів до самоорганізації в професійній діяльності. *Проблеми освіти: зб. наук. праць*. Вип. 87. Житомир, 2017. С. 191–196.
3. Пехота О. М., Кіктенко А. З. Освітні технології: навчально-методичний посібник. Київ: А.С.К., 2004. 256 с.
4. Сілакова Т. Т. Проєктні технології підготовки студентів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія*. 2017. № 11. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/12571> (дата звернення: 03.10.2022).
5. Тадеуш О. М. Метод проєктів як форма продуктивного навчання студентів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2017. Випуск 29. С. 142–146.

Сікiрницька Тетяна Миколаївна,
методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (SOFT SKILLS) ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку суспільства ставить перед системою професійної освіти ряд принципово нових завдань, зумовлених політичними, соціально-економічними, світоглядними і іншими факторами. Тому роботодавці вимагають від випускників закладів професійної освіти здатності приймати рішення в нестандартних ситуаціях, вирішувати професійні завдання різними способами, обираючи найбільш ефективні методи і інструменти, працювати в команді, уміти працювати з інформацією, прагнути до самовдосконалення.

Реформування системи освіти, зокрема, професійної, яке здійснюється в останньому десятилітті ХХ століття і початку ХХІ, викликає почуття незадоволеності й дискомфорту в аспекті модернізації змісту

професійної підготовки та розробку освітніх програм відповідно до нових знань, сучасних наукових досліджень, теорій і концепцій управління, вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері управління освітою [1].

У сучасних освітніх стандартах з'являються нові поняття: «компетенції» – здатності і готовності до дій не тільки в стандартній ситуації, але і в умовах, що змінюються, і «компетентнісний підхід» – підхід, при якому результати освіти визнаються значущими за межами системи освіти.

До найважливіших заходів реалізації соціального партнерства є співпраця закладів із роботодавцями щодо розроблення навчальних планів. Відповідно до цього трудова функція працівника, заснована на компетенціях, забезпечує гнучкість освітніх програм і можливість працевлаштування, зменшення витрат на навчання і перенавчання робітника у випадку зміни місця праці [2, с. 105].

Введення поняття «компетенція» в практику навчання дозволить вирішити типову для професійної освіти проблему, коли здобувачі освіти, оволодівши набором теоретичних знань, відчувають значні труднощі в їх реалізації при вирішенні конкретних завдань або проблемних ситуацій.

Компетенція не може бути визначена через конкретну суму знань і умінь, оскільки її прояв значною мірою залежить від обставин. Бути компетентним – означає вміти мобілізувати в певній ситуації отримані знання і досвід. При розгляді поняття «компетенція» звертається увага на конкретні ситуації, в яких вони проявляються. Є сенс говорити про компетенції тільки тоді, коли вони проявляються у будь-якій ситуації. Недостатньо проявлена компетенція залишається в ряді потенціальностей і не є компетенцією, а прихованою можливістю. Компетенція не може бути ізольована від конкретних умов її реалізації. Вона одночасно тісно поєднує мобілізацію знань, умінь і поведінкових відносин суб'єктів, які налаштовані на умови конкретної діяльності.

Таким чином, компетенції не зводяться ні до знань, ні до вмінь. Часто можна зустріти людей, які мають численні знання, але не можуть мобілізувати їх належним чином у потрібній ситуації, коли надається можливість їх реалізувати.

Останнім часом у науковому обігу широко використовується термін «ключові компетенції», який розглядається як інструменти, що відкривають двері й доступ до оволодіння новими ситуаціями.

«Ключова компетенція – це визначена компетенція тому, що вона відповідає умовам реалізації, які є певною мірою універсальними» [3, с. 227].

Освітня компетенція передбачає не засвоєння учнями окремих знань і вмінь, а оволодіння ними комплексною процедурою, в якій для кожного виділеного напрямку визначена відповідна сукупність освітніх компонентів. Особливість педагогічних цілей з розвитку компетенцій

полягає в тому, що вони формуються не у вигляді дій викладача, а з точки зору результатів діяльності учня тощо.

Показники якості освіти визначаються шляхом оцінювання компетенцій випускників, де основним критерієм слугує міра відповідності їхніх знань, умінь і навичок вимогам соціально-економічної та професійної сфер життя, відповідальність, а також готовність випускників до творчого вирішення проблем і завдань в усіх сферах життєдіяльності [4, с. 29].

Нині, як зазначає Н. Побірченко, професійній освіті потрібна кропітка робота над механізмами формування компетенцій і способами їх вимірювання, викладачі, у свою чергу, переглядають форми організації занять, подання матеріалу і перевірки здатності застосовувати отримані знання на практиці [5, с. 26].

Суть нової концепції модернізації професійної освіти полягає в необхідності розширення знань і навичок, необхідних для продуктивної роботи не тільки на виробництві, а й у сфері життя в цілому. Введення нових освітніх стандартів ставить перед установами професійної освіти ряд проблем щодо виконання їх вимог, серед яких найбільш важливим є проблема вибору методів і технологій навчання, що забезпечують процес формування в здобувачів освіти професійних компетентностей (*hard skills*) та ключових компетентностей (*soft skills*) [6, с. 33].

На сьогоднішній день ставиться завдання відновлення професійної освіти на компетентнісній основі шляхом посилення практичної спрямованості.

Тому педагогу необхідно орієнтуватися в сучасних інноваційних технологіях та формувати компетентності в здобувачів освіти. Але формувати їх у здобувачів освіти не тільки складно, але і дуже відповідально, бо задіяні глибокі пізнавальні процеси, соціальні установки.

Важливим є питання про перегляд підходів до загальноосвітньої складової професійної освіти, що передбачає отримання не тільки професії певної кваліфікації, а й достатнього рівня загальної культури, інтелекту, психологічної, комунікативної підготовки, знань і навичок поведінки в новій економічній сфері, що формує в здобувачів освіти ключові компетентності (*soft skills*).

Зараз не використовується поняття «професіоналізм» для оцінювання ділових якостей майбутнього працівника, при цьому ми все частіше чуємо таке поняття, як «компетентність».

Під поняттям «компетентність» розуміються такі якості людини, як самостійність дій, творчий підхід до будь-якої справи, прагнення довести його до кінця, готовність постійно вчитися і оновлювати свої знання, вміння вести діалог і співпрацювати в колективі, проявляти гнучкість розуму і здатність до логічного мислення. Професійні компетентності формують не тільки викладачі професійної підготовки, а й загальноосвітньої, що робить освітній процес інтегрованим. Основним інструментом інтеграції є зміст освіти.

Проблему визначення рівня професійної компетентності в системі освіти, його співвідношення з рівнем професійної кваліфікації та вдосконалення професіоналізму досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені в різні періоди функціонування системи освіти: В. Бондар, І. Жерносек, Л. Карамушка, Л. Даниленко, В. Кричевський, В. Маслов, Г. Федоров, О. Карпенко, Л. Денисович, М. Бертадська, Г. Єльнікова.

На думку Ю. Короткової, категорія «професійна компетентність» визначається головним чином рівнем професійної освіти, досвідом та індивідуальними здібностями людини, її мотивованими прагненнями до безперервної самоосвіти та самовдосконалення, творчим і відповідальним ставленням до справи. Елементи всіх цих якостей повинні бути наявними не тільки в структурі та змісті загальної освіти, а й в структурі грамотності [7, с. 229].

І. Пальшкова доводить, що професійна компетентність осіб, які працюють у системі «людина – людина», визначається базовими знаннями та вміннями, ціннісними орієнтирами, мотивами діяльності, розумінням себе у світі і світу навколо себе, стилем взаємодії з людьми, загальною культурою, здатністю до розвитку творчого потенціалу [8, с. 327].

Як педагог може сформувати ці якості в здобувачів освіти закладів професійної освіти в процесі навчання? Цій меті можуть служити активні методи навчання, які дозволяють учням самостійно оволодіти знаннями в процесі активної пізнавальної діяльності.

Метою активних методів навчання є включення в процес засвоєння знань, умінь, навичок усіх психічних процесів (мова, пам'ять, уява тощо).

Роботодавці вимагають від випускників застосовувати навички роботи в команді, тобто вміння слухати, вступати в діалог, доводити свою точку зору, виконувати завдання, які потім стають складовою частиною проєктів, прикладних програм або систем.

Такі методи проведення занять дозволяють формувати інформаційну компетентність: розвиток навичок діяльності по відношенню до інформації в навчальному предметі: володіння сучасними засобами інформації та інформаційними технологіями; пошук, аналіз, відбір необхідної інформації і її перетворення.

Також формується навчально-пізнавальна компетентність – через уміння оперувати знаннями, вміння вчитися у інших учасників заходу; комунікативна компетентність – через навички роботи в групі і соціальна компетентність – за допомогою здатності до співпраці, усвідомлення власних потреб і цілей і вміння визначити свою роль в команді.

Активне застосування нових інформаційних технологій, пов'язаних з розвитком комп'ютерних засобів і мереж телекомунікацій, дало можливість створити якісно нове інформаційно-освітнє середовище як основу для розвитку і вдосконалення системи професійної освіти. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроках направлено на вдосконалення технологій навчання.

Вони підсилюють відомі методи навчання за допомогою дослідних, інформаційно-пошукових і аналітичних методів роботи з інформацією, підвищують інтерес до предмета, дають простір для самостійної творчої роботи.

Система професійної освіти України активно використовує для формування компетенцій систему MOODLE: електронні підручники, навчальні посібники, інтерактивні методичні вказівки допомагають урізноманітнити заняття, пропонують нові форми пояснення матеріалу.

Майбутні фахівці створюють презентації з елементами анімації, з використанням відеоелементів у процесі виступів, захисту рефератів, курсових і випускних кваліфікаційних робіт. Такий вид самостійної роботи формує вміння пошуку, аналізу та відбору необхідної інформації, її організації, перетворення і передавання, саме це передбачено можливостями інформаційних компетенцій.

Мовний супровід презентацій тренує вміння грамотно і лаконічно доносити інформацію, формулювати свої думки. Навички створення здобувачами освіти подібних презентацій можуть використовуватися не тільки під час вивчення спеціальних дисциплін. Такий вид діяльності формує в здобувачів освіти здатність вирішувати проблеми на основі відомих понять, фактів та є складовою ключових компетентностей (soft skills).

Реалізація компетентнісного підходу дозволить розв'язати суперечності між вимогами до якості професійної освіти та освітніми результатами.

Список використаної літератури

1. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>(дата звернення: 30.10.2022).
2. Докторович В. М. Особливості управління інноваційною діяльністю закладу професійної(професійно-технічної) освіти. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. Київ: Юстон, 2021. Вип. 16 (45). С. 110–124.
3. Короткова Ю. М. Підвищення кваліфікації та професійної майстерності вчителів професійної освіти у сучасній Греції. *Витоки педагогічної майстерності: збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного ун-ту ім. В. Г. Короленка* / головна ред. кол.: В. О. Пашенко, А. М. Бойко, М. В. Гриньова та ін. 2007. Вип. 3. С. 226–231.
4. Сергеева Л. М., Микитюк С. М. Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики: методичні рекомендації. Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2022. 56 с.

5. Побірченко Н. С. Компетентнісний підхід у вищій школі: теоретичний аспект. *Освіта та педагогічна наука*. 2012. № 3. С. 24–31. URL: <http://www.pedagogicaljournal.luguniv.edu.ua/archive/2012/N3/article/4> (дата звернення: 30.10.2022).

6. Дроздова Ю. В., Дубініна О. В. Концептуальні підходи до визначення «soft skills» у сучасних освітніх та професійних моделях. «*Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті*». Київ: Нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 90 с.

8. Пальшкова І. О. Професійна компетентність як важлива складова професійно-педагогічної культури педагога. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Вип. XXXXV. Херсон, 2007. С. 329–332.

Скрипник Ольга Олександрівна,

директор Державного професійно-технічного навчального закладу
«Криворізький центр професійної освіти
робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу»

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ НА АДАПТИВНИХ ЗАСАДАХ

Суттєві соціально-економічні перетворення, що відбуваються в Україні, вивели на одне з провідних місць проблему якісної перебудови управлінської діяльності в усіх сферах виробничого та соціального життя нашого суспільства.

Одне з ключових науково-методичних положень теорії управління полягає в тому, що остання становить перманентний процес переробки інформації (В. Афанасьєв, Н. Бабкин, А. Берг, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, У. Ешбі, Д. Іванов, Ю. Конаржевський, В. Маслов, В. Олійник, Г. Попов, В. Пікельна, Т. Пасербинський, Ю. Тихомиров, Н. Толстов, Г. Туманов, К. Черрі, С. Ямбург, С. Янг та ін.). Це стосується й управління професійними (професійно-технічними) закладами Дніпропетровського регіону.

Отже, наукове управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти вимагає насамперед серйозного обґрунтування роботи з відповідним інформаційним забезпеченням. Як показує досвід роботи, це можливе за двох умов.

По-перше, інформаційне забезпечення керівників усього ланцюга освіти регіону, що потребує наявності комплексу управлінської інформації, який системно відображає ключові грані освітнього процесу регіону. Досконало відібрана на основі системного аналізу комплексу об’єктивних даних інформація є базою для формування науково обґрунтованих, об’єктивних та оперативних управлінських впливів, управлінських рішень.

По-друге, за умови регулярного та оперативного аналізу інформації (що надходить каналами зворотного зв'язку) про ефективність цих впливів та рішень, щоб на їх основі формувалися відповідні рішення про характер подальших впливів.

Управлінці-практики освітньої ланки, констатуючи та описуючи свій досвід діяльності (Л. Васильченко, М. Кайдановський, М. Корніяка, В. Лизинський, В. Лунячек, І. Новиков та ін.), доходять аналогічних висновків.

Усе це свідчить про актуальність проблеми інформаційного забезпечення управління на всіх рівнях управління закладами професійної (професійно-технічної освіти) регіону.

Взявши в якості відправної дефініції таке тлумачення інформаційного забезпечення, як «спеціально організована система відбору, переробки, зберігання і подальшого використання чітко визначеного комплексу інформації, що відображає основні напрями навчально-виховного процесу», можна окреслити сучасний стан розглядуваної проблеми в масовій практиці [2].

Аналіз практичного досвіду управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти на різних рівнях регіону свідчить про відсутність чіткої системи в роботі керівників під час виокремлення змісту інформації, необхідної для цих управлінських дій, проведення збору, обробки, зберігання, накопичення та її використання, тобто забезпечення інформацією управлінських рішень, що приймаються. При цьому, як правило, превалює опора на випадкову інформацію, що є однією з причин однобічності, суб'єктивності й відірваності управлінських дій від реальної освітньої дійсності. Звідси виникають певні труднощі у безпосередній управлінській діяльності, коли хаотичний комплекс даних, вихоплених із цілісної системи процесу освіти, позбавляє керівників можливості простежити появу та розвиток або позитивних, або негативних тенденцій, що з'являються в управлінському освітньому середовищі.

Крім цього, становлення системи управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти регіону, а тому і генези її інформаційного забезпечення, відбувалося в умовах переплетення складних суперечностей.

Ключові підходи до інформаційного забезпечення управління знайшли обґрунтування в працях В. Васильєва, Л. Вінарик, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, Н. Островерхової, Л. Паламарчук, В. Пікельної та ін.

Концептуальні ідеї названих вище авторів близькі до сьогодишніх поглядів і багато в чому визначають спрямованість розв'язання проблеми.

Зміни, що лавиноподібно нарастають і пов'язані з переходом світового співтовариства до глобальної інформатизації, об'єктивно впливають на світове освітнє поле і з таким же ступенем об'єктивності вимагають якісно нових підходів в умовах освітнього простору України.

За останні роки з'явилися оригінальні вітчизняні та зарубіжні дослідження, які присвячено питанням управління закладами професійної (професійно-технічної) освітою регіону.

Беручи за основу розглянуті теоретичні засади, було порушено питання інформаційного забезпечення адаптивного управління закладами професійної (професійно-технічної) освітою регіону як цілісної сукупності організаційно-технічних дій щодо забезпечення зустрічно-циклічного руху управлінської інформації, яка відображає нормативні вимоги, стан регіонального освітнього процесу по всій його вертикалі управління і сутність соціального замовлення суспільства з наступним діалогічним узгодженням цієї інформації для поточного коригування діяльності об'єктів.

Таким чином, інформаційне забезпечення є базовою, невід'ємною частиною і умовою цілісного управління системою закладів професійної (професійно-технічної) освітою регіону, чинником, що об'єктивно відображає стан та результати управлінської діяльності по всій її вертикалі.

Система інформаційного забезпечення адаптивного управління має відрізнятись за змістом, способом збору даних, механізмом обробки та використання отриманої управлінської інформації.

Список використаної літератури

1. Петров В. Ф. Інформатизація освіти: стан, проблеми, перспективи. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон: Айлант, 2003. Випуск 25. С. 176–183.
2. Пикельная В. С. Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект): дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. Кривой Рог, 1993. 432 с.

Смирнова Ірина Олександрівна,
методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

НАВЧАННЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ РОБОЧИХ АРКУШІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Формування цифрової компетентності викладачів професійної підготовки та майстрів виробничого навчання є одним з напрямів роботи Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області. З 2017 року функціонує Школа розвитку ІТ-компетентності, у рамках якої постійно проводяться дистанційні курси та онлайн-майстер-класи. Тематика навчання спрямована на формування знань та навичок

педагогів щодо використання цифрових додатків для викладання (<https://cutt.ly/INTGNDv>).

Значну цікавість слухачів викликали майстер-класи щодо створення та використання в освітньому процесі інтерактивних робочих аркушів. Лише за час навчання педагогами розроблено більше 200 інтерактивних робочих аркушів для уроків загальноосвітньої та професійної підготовки, виробничого навчання (найкращі роботи можна переглянути за посиланням <https://youtu.be/qTAIL-1Qw4E>). Створені робочі аркуші використовуються для очного та дистанційного навчання.

Зазначимо, що **інтерактивний робочий аркуш** – це вебсторінка, на якій можна розмістити навчальний матеріал і різного типу завдання для учнів. У них можна завантажувати зображення і робити їх інтерактивними, додавати текст, гіперпосилання, запитання різного типу (тестові, відкриті питання, на співвідношення, сортування, підпис частин зображення тощо).

Інтерактивні робочі аркуші можна використовувати під час:

- дистанційного навчання;
- домашніх робіт;
- роботи в класі на інтерактивній дошці [1].

Існує чимало онлайн-сервісів, за допомогою яких можна створювати інтерактивні робочі аркуші. Зокрема, в рамках Школи розвитку ІТ-компетентності були розглянуті додатки Wizer.me та LiveWorksheets. Зазначені додатки можна використовувати безкоштовно.

Розроблення інтерактивних робочих аркушів у додатку LiveWorksheets відбувається у такі етапи:

1. Створення документа із завданнями у MS Word.
2. Конвертація документа в PDF.
3. Завантаження документа PDF у додаток.
4. Призначення задач (з переліком можна ознайомитися за

посиланням

<https://docs.google.com/document/d/1uvOZ82r3A4BAdRRzkAHB7ybsToNHxD15QM4t3vywKf4/edit?usp=sharing>).

Готові аркуші поширюються за допомогою посилання, html-коду або безпосередньо додаються в Google Classroom, MS Teams.

Розроблення інтерактивних робочих аркушів у додатку Wizer.me відбувається безпосередньо в додатку в такому порядку:

1. Вибір дизайну робочого аркуша.
2. Додавання інтерактивних складових.

Створені аркуші спочатку необхідно відкрити (опублікувати), а вже потім поширювати за допомогою посилання, html-коду або безпосередньо додати в Google Classroom. Педагог може також встановити на аркуш код, щоб він був доступний лише для його учнів, а не для всіх користувачів Wizer.me.

Порівняння можливостей додатків LiveWorksheets та Wizer.me для створення інтерактивних робочих аркушів представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Функція	LiveWorksheets	Wizer.me
Посилання	https://www.liveworksheets.com/	https://app.wizer.me/
Наявність української мови	ні	ні
Наявність безкоштовного акаунту	так	так
Кількість типів інтерактивних питань, що можна створити	9	18
Особливості створення	Аркуш створюється у текстовому документі, конвертується в PDF, завантажується у додаток, а потім за допомогою спеціальних команд додається інтерактив	Аркуш створюється прямо у додатку
Налаштування дизайну	Створюється у текстовому документі	Створюється в додатку
Налаштування кількості балів за кожне завдання	Кількість балів за аркуш залежить від кількості використаних команд	Кількість балів за аркуш залежить від кількості завдань
Можливість перевірки деяких питань аркушу вручну	ні	так
Можливість написання відгуку на роботу учня прямо в додатку	ні	так
Створення груп і класів у додатку	так	ні (тільки у платному акаунті)
Статистика педагога	Можна побачити час виконання та кількість отриманих балів	Можна побачити кількість отриманих балів, час витрачений на відповідь, відповідь на кожне

Необхідно зазначити, що ефективний робочий аркуш – це повний цикл навчальних активностей, що включає всі види навчальних дій (пізнавальні, комунікативні, регулятивні, особистісні). Залежно від мети уроку та освітніх завдань робочі аркуші можуть бути оглядовими (для викладання нового матеріалу), створеними для роботи в межах одного уроку та комплексними.

Правильно розроблена структура робочих аркушів має забезпечити індивідуальну траєкторію розвитку кожного учня, контролювати персональне просування та засвоєння матеріалу. Структура може містити такі елементи [2]:

- методичні вказівки до виконання завдань;
- довідкові матеріали за темою;
- завдання для впорядкування теоретичного матеріалу;
- варіативні практичні завдання та завдання самостійної роботи;
- індивідуальні творчі завдання (кейси);
- завдання поточного контролю.

Використання інтерактивних робочих аркушів дозволить педагогам цікаво подавати навчальний матеріал, при цьому залучити учнів не лише до пасивного перегляду, але й до активної роботи. Переглянути онлайн-майстер-класи щодо створення робочих аркушів можна на каналі Школи розвитку розвитку ІТ-компетентності (<https://cutt.ly/fNYe2RF>).

Список використаної літератури

1. Розповідаємо, як створити інтерактивні робочі аркуші для миттєвого зв'язку з учнями. URL: <https://vseosvita.ua/news/rozpovidaemo-iak-stvoryty-interaktyvni-robochi-arkushi-dlia-myttievoho-zv'iazku-z-uchnyamy-15023.html> (дата звернення: 01.11.2022).
2. Інтерактивний робочий аркуш: переваги та можливості. URL: <https://naurok.com.ua/post/interaktyvniy-robochiy-arkush-perevagi-ta-mozhливosti> (дата звернення: 01.11.2022).

Сорока Оксана Леонідівна,
викладач української мови і літератури,
зарубіжної літератури, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

**ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА
ЗАНЯТТЯХ СЛОВЕСНОСТІ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ В
КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

Зважаючи на умови реформування освітньої системи, зокрема загальної середньої освіти в межах Концепції «Нова українська школа» на період до 2029 року, передбачено розроблення та впровадження нових державних стандартів, що ґрунтуються на компетентнісному та особистісно орієнтованому підходах до навчання, урахуванні вікових та психологічних особливостей здобувачів освіти та передбаченні розвитку всіх компетентностей, необхідних для їхнього подальшого життя та діяльності.

Компетентнісний підхід спрямовує освітній процес на формування ключових (відповідно до Державного стандарту – це здатності, яких набуває кожен здобувач освіти як суб'єкт освітнього процесу для самовизначення, загального розвитку й самореалізації) і предметних компетентностей. Це дозволяє подолати прірву між освітою і потребами життя, сприяє пошуку нових підходів в освіті.

До предметних компетентностей з дисципліни «Українська мова» належать:

1) мовленнєва – розуміння змісту сприйнятого на слух або прочитаного тексту; орієнтація в умовах спілкування, уміння підтримувати його, будувати усне й письмове висловлення на задану тему;

2) мовна (лінгвістична) – розрізнення звуків мови й мовлення, правильна вимова й написання слів; виділення значущих частини слова; розрізнення видів речень; інтонування речень відповідно до розділових знаків; правильне написання слів; пунктуаційне оформлення речень і текстів тощо. Включає в себе: лексичну, граматичну, орфографічну, орфоепічну, функціональну, стилістичну;

3) риторична – уміння будувати доцільне, змістовне, виразне висловлення;

4) інтелектуальна – передбачає здатність працювати з різною інформацією; застосовувати здобуті знання в нестандартних ситуаціях; володіння прийомами самосійного здобуття нових знань, високий рівень розвитку пізнавальних процесів, уміння працювати в умовах пошуку, дослідження;

5) креативна – здатність до розв'язання будь-якої навчальної задачі творчо; бажання й вміння діяти оригінально, з елементами новизни.

Предметні компетентності з української літератури:

1) власне читацька – здатність ефективно взаємодіяти з художнім твором, розуміти його підтекст, уміти вести діалог з автором, давати оцінку прочитаному на основі своїх вражень та авторської позиції;

2) ціннісно-світоглядна – розуміння світоглядних категорій, що знайшли художнє відображення в літературних творах, уміння визначати й аргументувати оцінне ставлення до них;

3) комунікативно-мовленнева – розуміння специфіки мови художнього твору, володіння основними мовленнєвими видами діяльності, здатність до написання робіт різного жанру; розуміння чужих і створення власних висловлювань у повній відповідності до мети й обставин спілкування; уміння й навички успішної комунікації; уміння висловлювати власну думку;

4) діяльнісна – застосування набутих знань на практиці; здатність конструювати власну діяльність від постановки проблеми до одержання бажаного результату, переносити сформовані вміння на незнайому ситуацію;

5) громадянська – виховання свідомого відповідального громадянина держави, який є соціально активною особистістю з усвідомленою громадянською позицією, почуттями національної свідомості, гідності;

б) продуктивна – залучення студентів до дослідницької роботи, до участі в конкурсах та вікторинах; мотивування студентів до створення власних творів у різних видах мистецтва;

7) народознавча – здатність до самоідентифікації; піднесення національної та формування соціальної самосвідомості; виховання поваги до народних символів, звичаїв і традицій;

8) загальнокультурна – сприймання літератури, навколишнього світу, творів мистецтва в цілості як невід'ємної частини національної культури; знання особливостей історико-літературного процесу та вміння оцінювати художній твір у широкому літературному та соціокультурному контексті;

9) інформаційна – уміння самостійно та продуктивно працювати з різними джерелами інформації; складати конспекти;

10) навчально-пізнавальна – уміння працювати з різною інформацією в умовах пошуку, дослідження; застосовувати здобуті знання;

11) емоційна – здатність усвідомлювати та емоційно реагувати на кожний літературний факт, явище, пов'язані з певним явищем в літературі;

12) рефлексивна – здатність здійснювати самоконтроль і самооцінювання власної діяльності, знаходити й усувати причини труднощів;

13) особистісна – вміння виявляти самостійність, організувати свою діяльність, дотримуватись правил етикету, співробітництва.

Відповідно до такого підходу згідно зі змістом чинних програм відбувається змістове та організаційне наповнення системи компетенцій здобувачів освіти. Викладач у роботі послуговується інноваційними технологіями, методами, прийомами та формами роботи на заняттях, завдяки яким студенти не «споживають» інформацію, а мають можливість самостійно, у процесі дослідницької роботи здобувати необхідні знання та

інтерпретувати їх у відповідних умовах. Для формування предметних компетентностей на заняттях словесності можна використовувати ряд технологій, які показали результативність на практиці: навчальні творчі проекти, дебати, позанавчальні предметні заходи, конференції, технології розвитку критичного мислення через читання та письмо, використання інноваційних, рефлексивно-предметних, ігрових технологій.

Крім того, одним із основних завдань на заняттях словесності залишається формування комунікативних умінь та навичок. Процес навчання мови та літератури повинен будуватися на роботі з текстом: спостереженні за мовним матеріалом, пошуковій та дослідницькій. Як на заняттях з мови, так і з літератури слід застосовувати такі види робіт та завдання, які дадуть можливість розвивати усне і писемне мовлення студентів. Серед таких можна назвати моделювання мовленнєвих ситуацій (інтерв'ю з письменником, літературним героєм, критиком художнього твору, знайомими або друзями літературного персонажа тощо – в усній або писемній формі; виступи з промовами на актуальні суспільні теми з прикладами, взятими із художніх творів; редагування та компаративний аналіз текстів художніх творів авторів сучасності та класиків тощо); складання власних рецензій, критичних статей на прочитані літературні твори; дослідження певних лінгвістичних одиниць (діалектизмів, архаїзмів, фемінітивів) у творчості певного письменника.

Таким чином, формування предметних компетентностей на заняттях словесності підвищує мотивацію здобувачів освіти до навчання, роботи з різними джерелами інформації, сприяє розвитку комунікативних здібностей.

Список використаної літератури

1. Українська література. Навчальна програма для закладів фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахових молодших бакалаврів на основі базової середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/vyscha-osvita/navchal-ni-prohramy/> (дата звернення: 11.10.2022).

2. Українська мова. Навчальна програма для закладів фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахових молодших бакалаврів на основі базової середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/vyscha-osvita/navchal-ni-prohramy/> (дата звернення: 11.10.2022).

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Процес трансформації, який відбувається в системі фахової передвищої освіти, веде до формування нової ідеології та методології. Інноваційні освітні технології слід розглядати як інструмент, за допомогою якого нова освітня парадигма може бути застосована для формування професійної компетентності майбутнього майстра виробничого навчання в закладах фахової передвищої освіти.

Головною метою інноваційних освітніх технологій є підготовка здобувачів освіти до професійної діяльності. Сутність такого навчання полягає в орієнтації освітнього процесу на потенційні можливості здобувача освіти та їх реалізацію. Освіта має розвивати механізми інноваційної діяльності, знаходити творчі способи вирішення життєво важливих проблем, сприяти перетворенню творчості на норму та форму існування людини [2].

Інноваційна діяльність передбачає систему взаємозалежних видів робіт, сукупність яких забезпечує появу дійсних інновацій. А саме:

- науково-дослідна діяльність, спрямована на здобуття нового знання про те, як щось може бути (відкриття), і про те, як щось можна зробити (винахід);
- проектна діяльність, спрямована на розроблення особливого, інструментально-технологічного, знання про те, як на основі наукового знання в заданих умовах необхідно діяти, щоб вийшло те, що може чи має бути (інноваційний проект);
- освітня діяльність, спрямована на професійний розвиток суб'єктів певної практики, на формування в кожного особистого знання (досвіду) про те, що і як вони мають робити, щоб інноваційний проект утілювався у практику (реалізація).

Тож інноваційною освітою можна назвати освіту, яка здатна до саморозвитку та створює умови для повноцінного розвитку всіх своїх учасників. Як приклад сучасних ефективних освітніх технологій наведемо такі:

- технологія критичного мислення;
- технологія Case-Study (метод кейсів або кейс-технології);
- технологія навчального діалогу.

Перед освітою на сьогоднішньому етапі розвитку нашого суспільства постає складне завдання: знайти необхідний шлях трансформації освіти відповідно до європейських стандартів, не втративши

при цьому своїх переваг та самобутності. Забезпечення сучасного рівня змісту освіти є головною складовою якості освіти, що відповідає державним та міжнародним стандартам. Вирішення цієї проблеми пов'язане із системою контролю якості освіти в коледжах, їх відповідність сучасному стану розвитку суспільства. Отже, відбувається переорієнтація на гуманістичний підхід у навчанні. Упроваджуються інноваційні педагогічні технології, що передбачають облік та розвиток індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Сучасні освітні технології можна навантажувати як ключову умову підвищення якості освіти, зниження навантаження здобувачів освіти коледжів, більш ефективного використання навчального часу [1].

Перед викладачами сьогодні постає питання, а яким має бути сучасне заняття для засвоєння здобувачами освіти максимуму з того, що їм дається. Зараз потрібна підготовка спеціаліста нової якості, суспільству потрібен не просто грамотний працівник, а фахівець, здатний до самоосвіти, орієнтований на творчий підхід до справи, що має високу культуру мислення, багатостороння розвинена людина. Педагог повинен навчити майбутнього майстра виробничого навчання вмінню вчитися все життя, а для цього викладачеві необхідно бути здатним на постійне оновлення методик, співпрацювати з новим поколінням, вписуватися в середовище, що постійно змінюється, пробуджувати у своїх студентах творче ставлення до предмета, використовуючи для цього різні нетрадиційні форми та методи навчання, інноваційні технології [1].

Інноваційна освіта орієнтована на формування професійних знань та якостей у процесі освоєння інноваційної динаміки. Поняття професіоналізму стає інтегральною якістю випускника, яку він синтезував сам у процесі навчання. У результаті студент здійснює реальний перехід із формально-правового (студент як суб'єкт освіти) у стан фактичного антропоцентризму (студент – суб'єкт власної життєдіяльності). Особливий акцент робиться на особистісно-орієнтовані технології – навчання у співпраці, метод проектів, технології індивідуалізації та диференціації, різнорівневе навчання.

Технологія індивідуалізації знаходить широке застосування під час проведення занять з дисциплін, що мають курсовий або дипломний проєкт. Успіхи здобувачів освіти під час захисту курсового чи дипломного проєктів свідчать про результативність роботи.

Технологія колективного навчання знаходить застосування під час проведення занять у вигляді семінарів, розмов, дискусій, діалогу, коли відбувається вирішення поставленої перед студентами проблемної ситуації.

Навчання в співпраці здійснюється під час проведення лабораторних та практичних робіт з фахових дисциплін.

Бінарна форма навчання за структурою та характером суттєво відрізняється від інших видів навчання, від традиційних теоретичних та виробничих занять. При ній забезпечується як цілісний зв'язок теорії з

практикою, а також поєднуються теми опорних знань кількох фахових дисциплін, що мають технологічний характер.

Основу бінарного навчання становить крокова організація пізнавальної та практичної діяльності студентів. Такі заняття проходять жваво, емоційно, за умови високої активності здобувачів освіти та охоплюють матеріал більше ніж однієї дисципліни.

Під впливом інноваційних технологій змінюється система перевірки знань здобувачів освіти. Сучасні методики виміру рівня підготовки студентів, орієнтовані на використання комп'ютерних технологій (комп'ютерне тестування) і відповідні реаліям сучасності, надають нові можливості, підвищують ефективність діяльності викладача. Істотна перевага цих технологій у тому, що вони надають нові можливості студентам щодо підвищення якості засвоєння навчального матеріалу з дисциплін.

Сильною стороною комп'ютерного тестового контролю знань є можливість охопити в процесі тестування великий обсяг матеріалу і тим самим отримати справді широке уявлення про знання студентів, що дозволяє помітно підвищити об'єктивність, детальність й точність оцінювання результатів процесу навчання.

Як об'єкт інноваційних технологій у підготовці майбутніх майстрів виробничого навчання важливу роль відіграє навчально-дослідницька діяльність як процес спільної роботи здобувача та педагога, що складається з основних етапів, характерних для досліджень: постановки проблеми; вивчення теорії з цієї проблематики; добору методик дослідження та практичного оволодіння ними.

У процесі виконання дослідницьких проєктів та завдань студент оволодіває певними дослідницькими вміннями: працювати з науковою літературою, здійснювати добір та аналіз необхідної інформації, бачити проблему дослідження, виробляти гіпотезу, давати визначення поняттям, аргументовано та логічно викладати думки у письмовій та усній формах, самостійно створювати алгоритми діяльності, наводити розгорнуті докази; об'єктивно оцінювати свої здобутки; співвідносити докладені зусилля з отриманими результатами діяльності, відстоювати особисті світоглядні погляди, беручи участь у щорічних науково-практичних конференціях.

Проведення занять із використанням відеоматеріалу, комп'ютерних презентацій – це потужний стимул у навчанні. За допомогою таких занять активізуються психічні процеси студентів: сприйняття, увага, пам'ять, мислення; набагато активніше та швидше відбувається прояв пізнавального інтересу. Цифрові технології представляють інформацію в різних формах і тим самим роблять процес навчання ефективнішим. Економія часу, необхідного для вивчення конкретного матеріалу, у середньому становить 30 %, а набуті знання зберігаються у пам'яті значно довше. Таким чином, застосування сучасних цифрових технологій у сукупності з правильно

дібраними технологіями навчання створює необхідний рівень якості навчання, варіативності, диференціації та індивідуалізації навчання.

Основне завдання фахової передвищої освіти – підготовка здобувачів освіти до майбутньої трудової діяльності. Підготовка до праці включає, з одного боку, озброєння основами знань, з іншого – формування професійної компетентності. Фахівець повинен уміти планувати свою роботу, приймати оперативні рішення на основі аналізу ситуації, що склалася, проводити розрахунки, контролювати перебіг та результати своєї діяльності. Суть інноваційних технологій, вкладених у формування вмінь, полягає в тому, щоб забезпечити виконання студентами таких завдань, у процесі вирішення яких вони опанували б різні способи діяльності.

Отже, провідними функціями інноваційного навчання можна вважати:

- інтенсивний розвиток особистості здобувача освіти та педагога;
- орієнтацію на творче викладання та активне навчання, ініціативу здобувача освіти у формуванні себе як майбутнього професіонала;
- модернізацію засобів, методів, технологій та матеріальної бази, що сприяють формуванню інноваційного мислення майбутнього професіонала.

Список використаної літератури

1. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / за заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 444 с.

2. Ковальчук В. І. Впровадження інноваційних технологій навчання у процесі професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. *Молодий вчений*. 2018. № 3. С. 543–547.

Тринитко Наталія Василівна,
викладач ЗВО ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»;

Онипа Роман Васильович,
студент ЗВО ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ ARDUINO В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Стрімкі темпи розвитку науки і техніки викликають необхідність щоденного освоєння значних обсягів інформації. Така тенденція спричиняє появу нових дисциплін, що, у свою чергу, викликає необхідність зміни навчальних програм та адаптації їх під сучасні вимоги. Важливим питанням у процесі підготовки технічних спеціалістів, є забезпечення якості

підготовки майбутніх фахівців. Підґрунтям для забезпечення високого рівня знань майбутніх фахівців є інтеграція інформаційних технологій в основу технічних та інженерних дисциплін.

Сьогодні форма освіти, що реалізується у вищих аграрних навчальних закладах, представлена лабораторними та практичними роботами, що, зазвичай, проводяться на морально і технічно застарілих агрегатах та стендах, а вивчення сучасних інформаційних та технічних дисциплін обмежується вивченням інформатики, комп'ютерної техніки, систем САПР на базовому рівні.

Широке розповсюдження електроніки та мікропроцесорної техніки викликає необхідність освоєння основ програмування, отримання базових знань електроніки та мікропроцесорної техніки. Низький рівень упровадження профільних дисциплін цього напрямку сповільнюється через відсутність у більшості викладачів необхідних досвіду та знань. У США, Японії та багатьох інших країнах Європи та світу починають вивчати основи робототехніки та програмування ще з молодших класів школи, учні створюють свої проекти, навчаються вирішувати складні технічні завдання [1].

Для майбутнього фахівця будь-якої галузі актуальним є освоєння основ електроніки та мікропроцесорної техніки у зв'язку з масовою інтеграцією цих пристроїв у виробничий процес. Знання основ програмування, структури та методів створення електронних пристроїв, вивчення схем сучасних автоматизованих систем методами наочного вивчення дозволить вітчизняним фахівцям бути конкурентоспроможними не лише на внутрішньому, а й на зовнішньому ринках праці.

Однак, як показує практика, освоєння цих дисциплін якщо і проводиться, то на прикладі застарілих лабораторних пристроїв типу «Мікролаб КР 580 ИК80», в основу яких входить мікропроцесор КР 580 ИК80, що по суті є вітчизняним аналогом мікропроцесора Intel i8080A. Мікропроцесор КР 580 ИК80 випускався вітчизняною промисловістю з 1977 р. до середини 1990-х рр. [2].

На сьогоднішній день на ринку України є велика кількість програмних платформ, що здатні реалізовувати управління фізичними процесами на рівні, достатньому для їх використання не лише в навчальному процесі, але й для автоматизації досить складних технологічних процесів [3; 4].

Проблема використання електронних пристроїв під час навчального процесу, розроблення та опис нових пристроїв знайшли відображення у працях багатьох педагогів та науковців.

Нині в обігу є велика кількість мікроконтролерів і платформ для здійснення управління фізичними процесами. Більшість зазначених пристроїв об'єднують окремі модулі програмування в просту для використання конструкцію.

Фірма Arduino (Італія), у свою чергу, теж спрощує процес роботи з мікроконтролерами, але і забезпечує низку переваг перед іншими аналогічними пристроями завдяки простому та зрозумілому середовищу програмування, низькій ціні та широкому діапазоні плат розширення. Для викладачів, майбутніх учителів й інших користувачів платформа Arduino може стати основним елементом для дослідження та розв'язання великого кола завдань [1].

На базі апаратної платформи Arduino можна реалізувати як прості, так і більш складні системи автоматизації, вирішувати завдання управління об'єктами, здійснювати дистанційний збір і обробку технологічних параметрів і багато чого іншого. Наприклад, нами ця платформа використовується для вивчення основ конструювання, принципів роботи датчиків та методів їх підключення і використання в технологічних процесах. Розроблено ряд лабораторних робіт, що дозволяють на простих та зрозумілих прикладах опанувати основи автоматичного керування, регулювання та ін.

Низька ціна, доступність, можливість реалізації складних інженерних задач автоматизації, прості та зрозумілі пересічній людині методи програмування, низька порівняно з іншими промисловими зразками вартість реалізації проектів дозволяють зробити висновок, що впровадження Arduino в навчальний процес дасть можливість підвищити якість підготовки майбутніх спеціалістів не лише технічних спеціальностей, а й усіх інших.

Список використаної літератури

1. Кривонос О. М., Кузьменко Є. В., Кузьменко С. В. Огляд та перспективи використання платформи ARDUINO Nano 3.0 у вищій школі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 6. Т. 56. С. 77–87.
2. KP580BM80A URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/KP580BM80A>.
3. Інтернет-магазин «Ардуіно в Україні» продаж Arduino, Raspberry Pi мікропроцесорів в Україні. URL: <https://arduino-ua.com>.
4. Iskra-Neo. URL: <https://mikronika.net/product/amparka-iskra-neo>.

Туманова Юлія Володимирівна,
аспірантка кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
викладач закладу ФПО ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»

При розгляді професійної компетентності як якості, що формується в процесі навчання, необхідно виділити дві складові: інваріантну і варіативну. Інваріантна складова охоплює знання, уміння, здібності та якості, необхідні майбутньому фахівцеві в його навчальній і професійній діяльності. Специфіка напрямів професійної діяльності в цьому випадку не має значення [55].

З огляду на це цілком очевидно, що варіативна частина професійної компетентності формується в процесі освоєння професійного циклу предметів [5].

Виникає питання, де і як формується інваріантна складова. Відповідь слід шукати в державних освітніх стандартах. Випускник, який засвоїв освітньо-професійну програму, повинен володіти такими загальними компетенціями, що дають можливість:

- 1) розуміти предметну галузь та фахову діяльність своєї майбутньої професії;
- 2) застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- 3) оцінювати ризики і приймати рішення в нестандартних ситуаціях;
- 4) здійснювати пошук нової, сучасної інформації, необхідної для вирішення професійних завдань та прийняття рішень;
- 5) використовувати інформаційні і комунікаційні технології для вдосконалення професійної діяльності;
- 6) розвивати лідерські якості та навички роботи в команді;
- 7) абстрактно мислити, аналізувати та встановлювати взаємозв'язки між соціальними явищами та процесами;
- 8) займатися самоосвітою впродовж усього життя;
- 9) здійснювати професійні дослідження на відповідному рівні в умовах оновлення та зміни технологій;
- 10) будувати професійну діяльність з позиції соціальної відповідальності та з дотриманням правових норм чинного законодавства.

Усі перераховані компетенції за своєю суттю пов'язані з пошуком необхідної інформації, її переробкою і прийняттям на основі цього ефективного рішення. І це – інформаційна компетентність, а п'ята загальна компетенція є її матеріально-технічним підґрунтям [5].

Цілком логічною є необхідність акцентування на розумінні суті інформаційної культури та інформаційної компетентності.

Думки науковців різняться щодо першості формування інформаційної культури чи інформаційної компетентності. Одні дослідники вважають, що інформаційна компетентність – це більш високий рівень інформаційної культури людини, який поєднує комп'ютерну грамотність та вміння вести пошук інформації, використання та оцінку інформації, уміння оволодівати та використовувати можливості інформаційних технологій для вирішення проблем.

Інші стверджують, що інформаційна культура формується на базі інформаційної компетентності особистості. Так, С. Литвинова зазначає, що процесу формування інформаційно-комунікаційної культури вчителя у системі неперервної освіти передують формування ІК-компетентності [44, с. 8].

На тісному зв'язку інформаційної культури з інформаційною компетентністю наголошують деякі сучасні дослідники, а саме: С. Балакірова, П. Клімушин, О. Матвієнко та інші. Згідно з результатами їхніх досліджень інформаційна культура особистості є незамінним складником розвитку загальної культури особистості та формування інформаційної компетентності зокрема.

Інформаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, що має дві компоненти – об'єктивну та суб'єктивну розглядають, А. Хуторський і С. Тришина.

Вони стверджують, що інформаційна компетентність має внутрішню логіку розвитку, яка не приводить до підсумовування її підсистем і логіки розвитку кожної підсистеми окремо. У свою чергу, до задач розвитку інформаційної компетенції відносять збагачення знаннями й уміннями в галузі інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ); розвиток комунікативних, інтелектуальних здібностей; здійснення інтерактивного діалогу в єдиному просторі [22, с. 158].

М. Головань визначає інформаційну компетентність як якість особистості, що включає сукупність знань, умінь і навичок виконання різних видів інформаційної діяльності та ціннісне ставлення до цієї діяльності. При цьому під інформаційною діяльністю розуміють сукупність процесів збору, аналізу, перетворення, зберігання, пошуку і поширення інформації. Саму інформаційну компетентність учений розглядає в трьох аспектах: у складі ключових компетенцій, як складову професійної компетентності фахівця та як етап у становленні професійної або інформаційної культури [3, с. 64].

Визначаючи багатогранність терміна «інформаційна компетентність», науковці пов'язують її з феноменом інформаційного суспільства, з науково-технічною революцією, з появою і поширенням електронних ІКТ. У сучасному науковому світі переплітаються споріднені терміни, а саме: «інформаційно-технологічна компетентність», «комп'ютерна грамотність», «інформаційна культура фахівця», зміст яких у багатьох випадках отожднюється [1].

Інформаційна компетентність, на думку О. Миронової, представлена як здатність ефективно виконувати інформаційну діяльність з використанням ІКТ під час вирішення професійних завдань, навчання, у повсякденному житті. Усе це передбачає володіння інформаційною компетенцією та сформованою готовністю до розв'язання завдань з урахуванням набутого досвіду, з можливістю самостійної організації

власної діяльності, зі здійсненням самоконтролю та усвідомленням особистої ролі в їх реалізації та можливих наслідків її здійснення [2]. Дослідниця звертає увагу на те, що формування інформаційної компетентності передбачає розвиток таких здатностей, як: знання термінів пов'язаних з інформацією, особливостей відповідних процесів, основою яких вона є, та інформаційно-комунікаційних засобів її опрацювання; застосовувати ІКТ під час реалізації освітньої, професійної діяльності та в повсякденному житті; обирати найбільш оптимальні шляхи розв'язання завдань, об'єктом яких є інформація; володіти методами та способами, що дозволять здійснювати пошук, збирання, оцінювання, перетворення, опрацювання, аналіз, подання, зберігання, поширення інформації та підвищення якості реалізації цих дій за рахунок набутого досвіду; самостійно організовувати власну інформаційну діяльність та реалізовувати самоконтроль при її здійсненні; оцінювати важливість інформації на сучасному етапі розвитку людства та особистого внеску при здійсненні інформаційної діяльності та, відповідно, ефективно й відповідально її реалізовувати [2].

Отже, інформаційну компетентність слід розуміти як здатність фахівця орієнтуватися в потоках інформації, як уміння працювати з різноманітними видами інформації, знаходити й відбирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати, критично його аналізувати, на основі здобутих знань вирішувати будь-яку інформаційну проблему, пов'язану з професійною діяльністю.

Список використаної літератури

1. Балакірова С. Ю. Інформаційна компетентність управлінця в контексті «культури реальної віртуальності». *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2012. Вип. 1. С. 7–10.
2. Бесова О. Г. Інформаційна компетентність як складова професійної компетентності майбутнього вчителя математики. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 5 (39). С. 157–162.
3. Головань М. Інформатична компетентність: сутність, структура і становлення. *Інформатика*. 2007. № 4. С. 62–69.
4. Литвинова С. Г. Шляхи формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів-предметників. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2008. № 8. С. 8–10.
5. Ратинська І. Інформаційна культура як основний засіб у формуванні професійної компетентності майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення на базі коледжу. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*.

Туряниця Зоя Василеня,
кандидат педагогічних наук, викладач-методист,
заступник директора з навчально-виховної роботи
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний фахівець освітньої галузі повинен володіти здатністю до самоосвіти та саморозвитку, професійного самовдосконалення, уміти використовувати набуті знання для творчого вирішення поставлених завдань. Основним завданням педагога є забезпечення здобувачів освіти якісними знаннями, що відповідають сучасним вимогам.

«Рівень фахової передвищої освіти передбачає здатність особи вирішувати типові спеціалізовані задачі в окремій галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідних наук ...; відповідальність за результати своєї діяльності...», – йдеться у статті 7 розділу II Закону України «Про фахову передвищу освіту» [1].

Майбутні майстри виробничого навчання повинні володіти знаннями як сучасних технологій виробництва, так і методики професійного навчання. Під час оволодіння вищевказаною освітньою компонентою в закладі фахової передвищої освіти вони отримують основи знань, тому саме від викладача залежить, наскільки креативно майбутні майстри будуть підходити до моделювання уроку виробничого навчання, працюючи в закладі професійної (професійно-технічної) освіти. Без умілого вибору форм, методів, прийомів та засобів навчання неможливо сформувати творчого фахівця.

Особистісно зорієнтоване навчання передбачає такий освітній процес, за якого здобувачі освіти та педагог почувають себе зручно. Вони бачать наслідки своєї діяльності. Отримання найкращих результатів забезпечує вибір оптимальної форми навчання. Традиційні форми навчання не завжди дозволяють здобувачу освіти повністю проявити себе, тому одним зі шляхів подолання цього може бути використання нестандартних форм організації навчання.

Застосування на практичних заняттях з методики професійного навчання нестандартних форми роботи сприяє формуванню в майбутніх майстрів виробничого навчання відповідальності, самостійності, організаторських та комунікативних здібностей, уміння планувати свою роботу та передбачати її результати; забезпечуватиме мотивацію до навчання.

Нестандартність практичного заняття забезпечується використанням елементів ділової гри, програмованого і проблемного навчання, здійснення міжпредметних зв'язків тощо.

У процесі підготовки до заняття з методики професійного навчання викладач повинен ознайомитися зі змістом фахових дисциплін. Наприклад, у студентів спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт) це можуть бути такі дисципліни, як «Технологія ремонту та експлуатація транспортних засобів», «Автомобілі і транспортні засоби», «Технічне обслуговування автомобілів і двигунів».

Так, у процесі вивчення теми «Методи виробничого навчання» студентам пропонується підготувати завдання для різних форм організації навчання на уроці (фронтальна, індивідуальна, групова), бесіди, проблемні ситуації, кросворди, ребуси, вікторини, презентації, інструктажі тощо, які можна було б використати на педагогічній практиці під час вивчення однієї з тем: «Будова кривошипно-шатунного механізму двигуна внутрішнього згоряння», «Газорозподільний механізм двигуна внутрішнього згоряння», «ТО системи охолодження двигуна внутрішнього згоряння», «Будова системи змащування автомобільних двигунів», «Система живлення карбюраторного двигуна», «Будова системи живлення дизельного двигуна», «ТО коробки передач автомобіля», «Ремонт основних вузлів ведучих мостів вантажних автомобілів», «Електрообладнання вантажних автомобілів», «Ведучі мости вантажних автомобілів», «Будова ходової частини вантажних автомобілів», «ТО рульового керування вантажних автомобілів», «Гальмівна система з гідравлічним приводом», «Будова та робота зчеплення вантажних автомобілів» та інші.

Під час вивчення теми «Економічне, екологічне та трудове виховання на уроках виробничого навчання» студентам пропонується створити невеликі сценарії проблемних ситуацій із використанням знань, отриманих на заняттях з базових предметів профільної середньої освіти (українська мова, громадянська освіта, біологія і екологія, географія, фізика і астрономія, хімія тощо) та освітніх компонентів, що формують спеціальні компетентності (матеріалознавство, паливо-мастильні речовини, технічна механіка, економіка і організація транспортного виробництва тощо).

Для навчальних занять із використанням нестандартних форм роботи характерною є інформаційно-пізнавальна система навчання, що передбачає оволодіння готовими знаннями, пошук нової інформації, розкриття внутрішньої сутності явищ через обговорення, змагання. На такому занятті викладач може організувати діяльність здобувачів освіти так, щоб вони в міру можливості працювали самостійно, а він керував цією діяльністю.

Отже, навчальні заняття з використанням нетрадиційних форм дають можливість зробити процес оволодіння знаннями цікавим; створюють у здобувачів освіти робочий настрій; мотивують до самостійного пошуку, сприяють реалізації творчих здібностей.

Список використаної літератури

1. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 6 червня 2019 р. № 2745-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19> (дата звернення: 20.10.2022).

2. Навчальний план підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт) Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка».

Усок Олена В'ячеславівна,
викладач української мови та літератури вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ТВОРЧИСТЬ ВИКЛАДАЧА-СЛОВЕСНИКА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ЧИННИК МОТИВУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО НАПИСАННЯ ВЛАСНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ

Проблема навчити здобувачів освіти створювати власні висловлювання є актуальною. Передусім вона полягає в недостатньому вмінні студентів вибудовувати інформацію, робити її читальною. Отже, головна задача викладача-словесника – просвітити здобувача освіти: як же власні думки викласти на письмі.

Зауважимо, що студенти часто не розуміються в запропонованій темі й не знають, про що писати. Це свідчить про їх необізнаність стосовно того, де можна віднайти взірць читального письма – грамотного, стильного, логічного, зрозумілого й ритмічного.

На допомогу придуть професійні інформаційні дописи викладача-словесника, що публікуються ним регулярно в соціальних мережах. Це можуть бути власні цитати, привітання зі святами (Міжнародний день грамотності, День учителя, День українського козацтва, День української писемності і мови, Міжнародний день рідної мови, День слов'янської писемності і культури тощо), навчальні тексти з мови й літератури і т. д.

Також відмінно змотивують до творчого мислення здобувачів освіти різножанрові публікації словесника – історії, оповідання (серед яких і філософські), казки, листи, замальовки тощо.

Зокрема, власна історія викладача, опублікована в соціальних мережах до Дня вчителя, заінтригує студента самим початком: «Щороку напередодні осіннього вчительського свята мені сниться те саме: ХХ

століття, 80-і; я, маленька вчителька, веду урок», «Розкажу історію. Це було у 80-х. Я навчалась у школі...». Таким чином, здобувачі освіти, пройнявшись історією наставника, згадають свою та вільно поділяться нею.

Варто зазначити, що такий вид дописів завжди приваблював читачів. Отож студенти, прочитавши історію, опубліковану наставником, дійдуть, імовірно, до таких самих висновків, що й автор, проймуться довірою до нього, а головне – зрозуміють, як використати свою історію під час написання такого структурного компонента власного висловлення, як «Приклад із життя».

Оповідання, казки, замальовки, створені викладачем-словесником й опубліковані в соціальних мережах, допоможуть здобувачам освіти відчутти художнє слово, а потім розвинути й удосконалити його у власних висловленнях. Також студенти зможуть пройнятися ідеєю публікації, її образністю, що неодмінно сприятиме збагаченню їхнього словникового запасу.

Зауважимо, що дуже цінними будуть авторські філософські оповідання та власні цитати викладача, опубліковані ним у соціальних мережах. Наприклад, прочитавши вислови (узято з авторської публікації педагога-словесника) «Сьогодні я розумію: найкращий подарунок у день народження – мирне небо», «Мир – це (як могли цього не розуміти!) безліч можливостей. Тільки бажання!»; «Даруйте людям сонце. Приймайте сонце. Будьте взаємосонячні!»; «Сьогодні залежить від учора, а завтра – від сьогодні», студенти усвідомлять, що:

- мир бажаний і безцінний, особливо сьогодні;
- до навколишніх потрібно ставитися доброзичливо;
- ми є творцями власної долі тощо.

Звичайно, авторські дописи викладача-словесника в соціальних мережах є публічною інформацією. Відтак здобувачі освіти, прочитавши оповідання наставника і пройнявшись темою, ідеєю, образами, можуть узяти його за приклад й утілити у структурний компонент власного висловлення – «Приклад із літератури».

Таким чином, творчість педагога-наставника в соціальних мережах може стати корисною темою для обговорення, що виходить за межі щоденного життя; змусити до глибокого міркування; захопити цікавим сюжетом й образами, залишивши приємне відчуття. А головне – здобувачі освіти матимуть взірць публічного читального письма – грамотного, логічного, стильного, цікавого.

Федорейко Ірина Володимирівна,
аспірантка Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В. Гнатюка

СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах бурхливого розвитку інноваційних технологій, які впроваджуються у всі сфери діяльності, особливо відчутним стає їх вплив на систему професійної освіти, яка є основним постачальником висококваліфікованих робочих кадрів для сучасного виробництва. Якість підготовки фахівців робітничих професій, зокрема й у сфері транспорту, безпосередньо пов'язана з рівнем підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти як педагогів професійного навчання. Підготовка майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти є складною науково-практичною проблемою, що зумовлена інтегрованою структурою їхньої діяльності. Їхня діяльність як педагогів професійного навчання – це нерозривний симбіоз інженерної та педагогічної діяльності [2].

Майбутні бакалаври в галузі транспорту як педагоги професійного навчання – це фахівці з вищою освітою, котрі здійснюють педагогічну, навчально-виробничу та організаційно-методичну діяльність з професійної підготовки учнів / студентів у системі професійної освіти [1]. Практика підготовки педагогів професійного навчання в технічних вишах показала, що орієнтація їх тільки на викладання теоретичних дисциплін не відповідає вимогам системи професійної освіти, що зросли. Для підготовки кваліфікованих робітників необхідний спеціаліст, який поєднує теоретичне та виробниче навчання учнів у професійних коледжах, а також виконує функції вихователя нарівні з майстром виробничого навчання.

Практика підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту як педагоги професійного навчання в технічних закладах вищої освіти засвідчила, що їх зорієнтованість лише на викладання теоретичних дисциплін не відповідає динамічно мінливим вимогам системи професійної освіти. Для підготовки кваліфікованих робітників необхідний фахівець (педагог професійної освіти), який поєднує теоретичне та виробниче навчання учнів у закладах професійної освіти, а також виконує функції вихователя нарівні з майстром виробничого навчання [4, с. 85]. Таким чином, у сучасних умовах для ефективної підготовки кваліфікованих робітників для транспортної системи України потрібні педагоги професійного навчання (бакалаври у галузі транспорту), які вмело поєднують професійно-технічні та педагогічні якості.

Підготовка майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти як професійно-педагогічна освіта

посідає своєрідне межове (прикордонне) місце між власне педагогічною та професійною галузевою освітою, одночасно відбиваючи та відображаючи вплив обох сфер, водночас маючи власну специфіку [3, с. 308]. Підготовка майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти значно відрізняється від галузевої інженерної, що здійснюється політехнічними і галузевими закладами вищої освіти, а також від педагогічної освіти в традиційному розумінні [5, с. 83]. Вона передбачає підготовку одночасно до теоретичного та практичного (виробничого) навчання не з однієї дисципліни і навіть не з декількох, а загалом за спеціальністю та за циклами професійних дисциплін (охоплюючи політехнічні, загальнопрофесійні, профільні та дисципліни (вузької спеціалізації), детерміновані конкретною професійною діяльністю у сфері транспорту. Окрім того, викладання окреслених дисциплін може здійснюватися в установах початкової та середньої професійної освіти, а це означає подвоєння дисциплін, що викладаються шляхом модифікації навчальних предметів. Тобто майбутні бакалаври в галузі транспорту, підготовлені в педагогічних закладах вищої освіти, є одночасно педагогами професійного навчання і фахівцями, здатними здійснювати педагогічну та виробничо-технологічну діяльність у закладах професійної освіти.

Водночас підготовку майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в спеціально-технологічному відношенні необхідно здійснювати не гірше, ніж педагогічну підготовку (варто констатувати, що обсяг спеціально-технологічної підготовки інженера-педагога поступається тим самим її показникам у політехнічних закладах вищої освіти). Для того щоб не втратити якості, спеціально-технологічну підготовку необхідно інтенсифікувати: компактно структурувати зміст, розробляти та впроваджувати «ресурсозберезувальні» освітні технології, шукати нові шляхи та можливості інтеграції психолого-педагогічних та спеціальних (інженерних) дисциплін.

Наступна особливість підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти зумовлена специфікою їхньої професійної діяльності. Так, освітній процес у закладах професійної освіти є значно гнучкішим порівняно із загальноосвітньою школою. Це зумовлено залежністю навчально-виховного процесу від потреб ринку праці у фахівцях у галузі транспорту. Тому майбутні бакалаври в галузі транспорту як інженери-педагоги постійно беруть участь у створенні нових освітніх програм, постійному вдосконаленні навчальних планів, розробленні навчальних програм предметів, пошуку нових чи модернізації наявних педагогічних технологій.

Ще одна особливість підготовки майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти зумовлюється специфічними видами робіт, які характерні лише для педагогів професійної освіти. До них належать: розроблення виробничо-технічної та інструкційно-технологічної документації, експлуатація та обслуговування навчального

обладнання (часто дуже складного), освоєння нових зразків техніки та технологій тощо. Окрім того, освітній процес у середніх професійних закладах освіти стає здебільшого навчально-виробничим: у професійній освіті розвинена система практикумів та практик, виробниче навчання з різними варіантами, лабораторно-практичні заняття.

Таким чином, інженерно-педагогічна діяльність має свою специфіку, що вирізняє її від діяльності викладачів закладів вищої освіти та вчителів загальноосвітньої школи, що зумовлює необхідність особливих підходів щодо її вивчення. Це актуалізує пошук інноваційних підходів та технологій підвищення ефективності підготовки інженерів-педагогів, зокрема й майбутніх бакалаврів у галузі транспорту в педагогічних закладах вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Бохонько Є. О. Підготовка майбутніх інженерів-педагогів галузі автотранспорту до моделювання технологічних процесів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2017. 23 с.
2. Горбатюк Р. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2010. 583 с.
3. Каньковський І. Є. Система професійної підготовки інженерів-педагогів автотранспортного профілю: монографія. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2014. 562 с.
4. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія. Київ: Вид. НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.
5. Погорелов М. Г. Формування готовності майбутнього викладача професійного навчання до застосування інформаційно-комунікативних технологій у професійній діяльності. *Фізико-математична освіта*. 2019. Вип. 2 (20). С. 82–87.

Федотенко Людмила Григорівна,
викладач іноземної мови вищої категорії
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

КРОСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вивчення професійної термінології є обов'язковим для студента, який здобуває фахову передвищу освіту; вивчення ж іншомовної професійної лексики є необхідним для фахівця, який хоче бути конкурентоспроможним на ринку праці. Конкурентоспроможні фахівці

мають володіти професійними вміннями й навичками, високим рівнем професійної компетентності та здатності застосовувати теоретичні знання на практиці.

Формування професійної компетентності, зокрема іншомовної, починається під час навчання в закладах фахової передвищої освіти, згодом – вищої, і триває протягом усього професійного становлення особистості.

Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти випускник середньої школи повинен володіти іноземною мовою на рівні B1+ – рубіжний; випускник бакалаврату – на рівні B2+ – просунутий користувач [1].

Одним зі способів формування іншомовної професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання є кросдисциплінарний підхід (Cross-disciplinary teaching) – метод навчання або пояснення певних особливостей однієї дисципліни за допомогою іншої [3]. Мається на увазі постійний динамічний багатосторонній зв'язок у навчанні іноземної мови (за професійним спрямуванням) та фахових дисциплін, що виступають замовниками спеціальної лексики, необхідної для іншомовного професійного спілкування студентів, якого мають навчити викладачі, на заняттях з іноземної мови.

За такого підходу постає необхідність у створенні певної моделі міждисциплінарного навчання, в якій забезпечується: узгоджене в часі вивчення дисциплін; неперервність і наступність у розвитку понять; єдність в інтерпретації понять; систематизація та узагальнення знань однієї дисципліни за рахунок іншої; планування з урахуванням мети, завдань та вимог обох дисциплін [3].

Питанням навчання іншомовної професійної лексики займалося багато науковців, серед яких Р. Robinson, Е. Tarone and G. Yule, однак, як підкреслює О. Тарнопольський, існують певні розбіжності в навчанні англійської мови для професійних цілей у Європі і в нашій країні [2]. Якщо за кордоном ураховуються саме потреби студентів, замовників, роботодавців, яким необхідні фахівці з досконалим знанням іноземної мови та розвинутими вміннями професійного спілкування, що є також ключовими вимогами Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, у яких пропонується в навчанні іноземних мов виходити з потреб, мотивів, характеристик і здібностей студентів [1], то у вітчизняній практиці ми користуємося вже розробленими спеціалістами-мовознавцями й методистами програмами та навчальними планами, які здебільшого не враховують думки й побажання студентів чи роботодавців щодо їхніх іншомовних потреб.

Отже, на цьому етапі розвитку педагогічної науки процес навчання іноземної мови (за професійним спрямуванням) та виділення в цьому процесі формування іншомовної професійної компетентності потребує значних змін і вдосконалення. І саме кросдисциплінарний підхід дозволяє зробити навчання іноземної мови більш результативним за рахунок

оволодіння нею в щоденній практичній діяльності студентів, у природно створених комунікативних ситуаціях, що моделюють типові ситуації реального життя, у професійній сфері спілкування. Поєднання зусиль викладачів фахових дисциплін та іноземної мови професійного спрямування сприяє організації ефективного засвоєння однієї дисципліни за рахунок іншої.

Список використаної літератури

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с. [URL: https://www.google.com.ua/search?client=opera&q=загальноєвропейські+мовні+рекомендації&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8](https://www.google.com.ua/search?client=opera&q=загальноєвропейські+мовні+рекомендації&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8) (дата звернення: 11.10.2022).
2. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с.
3. Особливості викладання англійської мови професійного спрямування з урахуванням міждисциплінарних зв'язків. URL: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1180> (дата звернення: 12.10.2022).

Хабенко Микола Євгенович,

аспірант Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Зінченко Володимир Павлович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

в. о. завідувача кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівський НПУ ім. О. Довженка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ

Розбудова українського суспільства за законами ринкової економіки потребує підготовки молодого покоління, здатного до успішного впровадження підприємницької діяльності, адже саме підприємництво є рушійною силою економічного піднесення в умовах ринку. У зв'язку із цим особливою значущістю набуває завдання вдосконалення освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) у сфері практичної підготовки здобувачів до підприємницької діяльності. Утвердження нової освітньої парадигми диктує сучасні вимоги до

педагогічного процесу, а водночас і до професійного рівня педагогічних кадрів у ЗП(ПТ)О). Одним зі шляхів реалізації цих вимог є формування підприємницької компетентності в майбутніх викладачів ЗП(ПТ)О.

На важливості підготовки активної, ініціативної, підприємливої особистості, конкурентоспроможної в сучасних соціально-економічних умовах наголошено в законах України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту», Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022–2027 роки.

Водночас аналіз науково-педагогічних джерел засвідчує недостатню кількість досліджень, де обґрунтовано необхідність, розроблено зміст, форми і методи формування підприємницької компетентності у майбутніх викладачів ЗП(ПТ)О, виявлено педагогічні умови забезпечення ефективності цього процесу під час професійної підготовки.

Аналіз досліджуваної проблеми дозволив виокремити низку суперечностей, зокрема, між:

- потребами суспільства в педагогах, здатних формувати в здобувачів ЗП(ПТ)О основи підприємницької компетентності, та недостатнім рівнем готовності майбутніх викладачів до такої діяльності;

- необхідністю підготовки викладачів ЗП(ПТ)О зі сформованою підприємницькою компетентністю та недостатньою розробленістю системи підготовки таких фахівців у педагогічних закладах вищої освіти;

- потребою в удосконаленні системи професійної підготовки викладачів ЗП(ПТ)О в аспекті формування в них підприємницької компетентності та недостатньою розробленістю навчально-методичного забезпечення цього процесу і педагогічних умов, що впливають на його ефективність.

Підприємницька компетентність трактується дослідниками як сукупність особистих і ділових якостей, навичок, знань, способів діяльності, володіння якими допомагає успішно вирішувати різні бізнес-завдання і досягати високих результатів діяльності. Зокрема, Ю. Білова визначає, що підприємницька компетентність є інтегральною психологічною якістю особистості, що проявляється в мотивованій здатності до творчого пошуку та реалізації нових ідей, дає змогу вирішувати різноманітні проблеми в повсякденному, професійному, соціальному житті [1, с. 17].

Проаналізувавши літературу, пропонуємо визначення поняття «підприємницька компетентність» в аспекті її формування в майбутніх викладачів ЗП(ПТ)О. Підприємницька компетентність майбутнього педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти становить

інтегративне особистісне утворення, засноване на знаннях, якостях та здатностях, необхідних для започаткування, організації та успішного провадження підприємницької діяльності і для формування спрямованості на підприємництво та готовності до його здійснення в учнів ЗП(ПТ)О.

Процес формування підприємницької компетентності, як і будь-який, характеризується метою, засобами, методами і умовами, що забезпечують успішність його перебігу.

Для успішного формування підприємницької компетентності слід визначити педагогічні умови, що його забезпечують.

У словнику-довіднику з професійної педагогіки педагогічні умови визначаються як обставини, за яких відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей [2, с. 243].

Щодо формування підприємницької компетентності педагогічні умови визначаються як комплекс чинників педагогічного процесу, що забезпечують успішне оволодіння майбутніми педагогами ЗПО достатнім рівнем сформованості підприємницької компетентності в єдності нормативно-економічного, методичного і особистісного аспектів.

Базуючись на аналізі інформаційних джерел та результатах експертного оцінювання, ми виокремили такі педагогічні умови формування підприємницької компетентності формування підприємницької компетентності в майбутніх викладачів ЗП(ПТ)О: формування мотивації здобувачів до оволодіння здатностями до підприємництва та підготовки учнів до здійснення підприємницької діяльності; забезпечення неперервності процесу формування підприємницької компетентності шляхом інтеграції змісту навчальних дисциплін в аспекті опанування комплексними знаннями як з основ підприємницької діяльності, так і методики формування основ підприємницької компетентності в учнів; формування у майбутніх педагогів ЗПО особистісних та професійно значущих підприємницьких якостей та здатностей засобами інноваційної навчальної підготовки; розроблення та реалізація програми курсу «Основи підприємницької діяльності» для здобувачів спеціальності 015 Професійна освіта; виконання студентами завдань, спрямованих на формування в них підприємницької компетентності, у процесі практик.

Список використаної літератури

1. Білова Ю. А. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : збірник

наукових праць. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. 2013. Випуск 7 (50). С. 15–17.

2. Словник-довідник з професійної педагогіки / упоряд. А. В. Семенова. Одеса: Пальміра, 2006. 272 с.

Tsybaliuk Svitlana Oleksiivna,
doctor of economic sciences, professor, dean of personnel
management, sociology and psychology faculty
Kyiv national economic university named after Vadym Hetman

ESTABLISHING COWORKING CENTRES FOR PARTNERSHIP DEVELOPMENT IN VOCATIONAL TEACHER TRAINING¹

The establishment of effective cooperation and development of partnerships between higher education institutions and internal and external stakeholders requires the creation of appropriate infrastructure: coworking, training centres, centres for innovative development, research laboratories, studios, videoconference rooms, educational hubs, etc. Such structures serve as a platform for effective cooperation and active interaction with stakeholders.

We will share the experience of creating the Coworking Centre for Economic and Business Education at the Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (KNEU) within the framework of the Erasmus+ project “New mechanisms of partnership-based governance and standardization of vocational teacher education in Ukraine (PAGOSTE)”.

A Centre is a structural unit of the Faculty of Personnel Management, Sociology and Psychology of KNEU. The Centre cooperates with the Professional Advisory Committee of the educational program “Economic and Business Education” of the speciality “Vocational Education (Economics)”, the Department of Employer Relations and Student Employment Promotion “Perspective”, the Department of International Academic Mobility, other structural units of KNEU, student self-government bodies and stakeholders.

The main purpose of the Centre’s activity is to create a scientific and educational space to ensure high-quality training of students of the educational program “Economic and Business Education” of the speciality “Vocational

---

¹The publication was prepared within the framework of the Erasmus+ project “New mechanisms of partnership-based governance and standardization of vocational teacher education in Ukraine (PAGOSTE)” № 609536-EPP-1-2019-1-DE-EPPKA2-CBHE-SP, funded with support from the European Commission. The European Commission’s support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Education (Economics)” at KNEU on the basis of the development of professional competencies and soft skills, including digital ones, with the involvement of stakeholders.

The main objectives of the Centre are:

- creating conditions for students to acquire practical skills through involvement in solving practical problems of education and business, in particular with the participation of stakeholders, improving digital competencies;
- promoting the introduction of innovative educational and digital technologies, techniques and teaching methods into the educational process;
- organization of educational, industrial and pedagogical practices for students;
- organization and holding meetings of the Professional Advisory Committee of the educational program “Economic and Business Education” of the speciality “Vocational Education (Economics)”;
- organizing and conducting trainings, seminars, workshops, webinars, round tables, conferences, symposia, thematic educational events, forums, and summer schools for students, academic staff, and stakeholders;
- organizing and conducting adaptation training for first-year students of bachelor’s and master’s degrees;
- providing teachers of higher, vocational pre-higher, vocational education institutions with methodological, advisory, and informational assistance on the introduction of innovative educational and digital technologies, teaching methods and techniques into the educational process;
- implementation of research projects by academic staff;
- preparation of students for research work and writing bachelor’s and master’s theses, promotion of student research work, development of research competencies;
- organization and holding of meetings, negotiations, and other events with representatives of educational institutions, businesses, public authorities, foreign partners, and other stakeholders.

In accordance with the main tasks, the functions of the Centre are:

- educational and training – improving professional competencies and soft skills, including digital ones, of students and academic staff;
- research – disclosure of the research potential of students and academic staff;
- adaptation – the adaptation of first-year bachelor’s and master’s students to study, successful entry of students into the professional educational environment, adaptation to teaching in educational institutions, training and practical activities in the economy and business;
- communication – establishing partnerships between participants of the educational process and stakeholders;
- The publication was prepared within the framework of the Erasmus+ project “New mechanisms of partnership-based governance and

standardization of vocational teacher education in Ukraine (PAGOSTE)” № 609536-EPP-1-2019-1-DE-EPPKA2-CBHE-SP, funded with support from the European Commission. The European Commission’s support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- educational – holding educational events, conferences, seminars, symposia, and round tables.

The creation of a partnership infrastructure contributes to the development of students’ professional competencies and soft skills, including digital ones, the involvement of stakeholders in the educational process and the improvement of the quality of training, in particular teachers for the vocational education system.

Цись Олег Олександрович,
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання Криворізького державного педагогічного університету;
Мосузенко Юлія Андріївна,
магістрантка факультету дошкільної і технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету

ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Урахування сучасних досягнень науки і педагогічної практики дало змогу науковцям на рівні дефініцій розкрити сутність організації самостійної навчальної діяльності студентів, представити організацію як складну педагогічну систему та надати її трактування в широкому та вузькому значеннях. О. Малихін трактує організацію самостійної навчальної діяльності студентів у вузькому значенні як «оптимальне інтегративне використання традиційних і новітніх інноваційних форм, методів і засобів навчання (викладачем і студентом), спрямованих на ефективне й результативне самостійне засвоєння знань і способів їх здобуття» [3, с. 228–229].

Спираючись на праці Т. Гордієнко, В. Кондратюка [1; 2] та ін., розглянемо такі етапи організації самостійної навчальної діяльності студентів із застосуванням ІКТ, як підготовчий (програмно-цільовий), основний (діяльнісно-продуктивний) і завершальний (оцінювально-рефлексивний) етапи.

На першому, *програмно-цільовому етапі*, проектується система самостійної навчальної діяльності студентів – її мотиваційно-потребнісний,

змістово-процесуальний і контрольню-оцінний компоненти. Передусім, керуючись освітньо-професійною програмою підготовки студентів, слід визначити провідні компетентності, обсяг професійних знань, практичних умінь і навичок, які мають бути сформовані в студентів під час аудиторних занять та в самостійній роботі, виявити зміст і логіку засвоєння дисциплін, проміжні та кінцеві вимоги до їх вивчення, з'ясувати можливості суб'єкта самостійної навчальної діяльності, його мотиви, інтереси й потреби, які мають бути задоволені в процесі самостійної навчальної діяльності.

Наступним важливим завданням є структурування обсягу навчальної інформації за контекстно-модульним принципом, виходячи зі змісту навчальної дисципліни і її місця в системі професійного навчання; далі планування обсягу й змісту самостійної навчальної діяльності студентів; його розподіл за формами організації – самостійною роботою, консультаціями, науково-дослідницькою роботою студента, а також інформальним навчанням. Для побудови змісту самостійної навчальної діяльності студентів доцільно відібрати дидактичні засоби її організації із застосуванням ІКТ. Результатом цього етапу має стати технологічний проект самостійної навчальної діяльності студентів, що організовується й здійснюється із застосуванням ІКТ.

Діяльнісно-продуктивний етап передбачає власне організацію й виконання самостійної навчальної діяльності студентів і управління цим процесом із застосуванням ІКТ, а саме: умотивування студентів, розподіл завдань, налагодження засобів зворотного зв'язку, контроль за діяльністю студента з подальшою корекцією результатів задля досягнення поставлених цілей. Результатом цього етапу повинно бути виконання студентами у визначений термін певної системи навчально-пізнавальних завдань.

Оцінювально-рефлексивний етап націлюється на аналіз процесу самостійної навчальної діяльності з боку викладача, а також самоконтроль, самоаналіз, самооцінку, коригування пізнавальних дій та отриманих результатів і застосованих засобів з боку студента. Як результат, цей етап має на увазі оцінювання й коригування отриманих студентом результатів автономного учіння та прогнозування подальших напрямів удосконалення самостійної навчальної діяльності та її засобів на новому відрізку навчального матеріалу.

Отже, дослідження особливостей організації самостійної навчальної діяльності студентів із застосуванням ІКТ дало змогу визначити цей освітній феномен як систему впорядкованих та узгоджених дій викладача і студента, спрямованих на досягнення освітніх цілей засобами ІКТ; як процес створення системи всіх елементів організаційно-психологічної структури навчальної діяльності, що забезпечує необхідні зовнішні умови самостійної навчальної діяльності із застосуванням ІКТ відповідно до індивідуальних особливостей студента з метою оптимальної реалізації стратегічних, тактичних та оперативних навчальних цілей. Логіку організації такої діяльності представимо у вигляді послідовної реалізації

програмно-цільового, організаційно-діяльнісного й оцінювально-рефлексивного етапів.

Список використаної літератури

1. Гордієнко Т. П. Самостійна навчальна діяльність студентів університетів з курсу загальної фізики. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 209 с.

2. Кондратюк В. Д. Формування професійних знань та умінь майбутніх учителів трудового навчання засобами інформаційних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2008. 20 с.

3. Малихін О. В. Теоретико-методологічні засади організації самостійної навчальної діяльності студентів вищій педагогічних навчальних закладів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.09 / Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. Кривий Ріг, 2009. 504 с.

Чалий Вячеслав Іванович,

завідувач відділення агроінженерії,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий
коледж Сумського НАУ»;

Авраменко Євгеній Володимирович,

голова циклової комісії агроінженерних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії
ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий
коледж Сумського НАУ»

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ НОВОГО ПОКОЛІННЯ НА ОСНОВІ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі заклади вищої освіти є головним носієм професійного становлення фахівця, тому вони мають швидко пристосовуватися до новостворених соціально-економічних умов та використовувати стандарти вищої освіти з метою формування професіоналізму нового покоління.

Головним соціально спрямованим державним інститутом є вища освіта, основним покликанням якої є професійна підготовка нового покоління, у процесі якої працівники вищих закладів освіти формують у молодого покоління вміння вирішувати професійні завдання в майбутній діяльності, що передбачає володіння високим рівнем продуктивних знань, умінь, навичок і здібностей.

Сучасний професіонал має усвідомлювати свій професійний вибір, володіти знаннями про обрану професію, про зміст і специфіку своєї професійної діяльності, та має бути підготовленим вирішувати професійні завдання в мінливих соціально-економічних умовах.

Нині в європейських країнах ведеться обговорення щодо професійного становлення майбутнього фахівця та стосовно того, яким чином сформувати в майбутнього покоління професійну компетентність для його розвитку як професіонала [1]. Таким чином, це можливо вирішити за допомогою вдосконалення навчальних програм, модернізації освітніх стандартів, використання інтерактивних методів навчання, затвердження нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти та створення механізму його впровадження.

Тому європейська інтеграція України передбачає активне освітньо-педагогічне співробітництво, становлення нашої держави як повноправного учасника європейського освітнього простору. Саме євроінтеграційні процеси, визначають потребу у встановленні відповідності національних стандартів в Україні, спрямованість на європейський досвід.

Вітчизняні та зарубіжні науковці займалися вивченням проблеми формування освітнього стандарту. Зважаючи на те, що в українську систему вищої освіти були впроваджені Болонські принципи, стандарт описували як сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти. У наш час в Україні уже впроваджено рівневу та програмну стандартизацію вищої освіти на основі євроінтеграційних процесів [6].

Нині потрібно підсилити міжнародне співробітництво у сфері професійної освіти, для цього розробити і впровадити інноваційні пропозиції імплементації зарубіжного досвіду та використання його в українській системі освіти.

У нашому дослідженні ми будемо аналізувати змістовність стандартизації вищої школи з різних позицій, а саме:

- стандартизація розглядається як чинник відкритості, прозорості, як критерій високого рівня результативності інтегративних освітніх програм та відповідних інноваційних технологій у закладах вищої освіти. Тому стандартизація є гарантією якості вищої освіти і головним фактором підвищення рівня професійної компетентності людей;

- стандартизація – це основний засіб відтворення сукупності норм та правил до вищої школи зі сторони державних органів, наукових спеціалістів, студентської молоді та їх батьків;

- крім того, стандартизація – це інструмент, за допомогою якого підвищується здатність до конкуренції університетів. Нашою метою є побудова найкращої структури стандарту з опертям на наукові погляди

вчених щодо європейської стандартизації системи освітньої сфери, яка є фундаментом інтеграції міжнародної системи вищої освіти. Це, у свою чергу, дає змогу сформувати основні життєво важливі цінності, беручи до уваги при цьому різні національні фактори [6].

Таким чином, стандарт – це документ, що встановлює відповідні норми та вимоги здійснення освітньої діяльності. Ми у нашому дослідженні акцентували увагу на вивченні соціальної складової процесу стандартизації, що допоможе нам поєднати систему вищої освіти з обраною професійною діяльністю фахівця, у якій визначається рівень професійної підготовки молодого покоління.

Згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 6) Державний стандарт освіти – це документ, метою якого є визначення системи відповідних норм та вимог до змісту і рівня професійної підготовки у нашій країні [2]. Саме вони є базою для оцінювання освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів нового покоління.

На сьогодні Галузеві стандарти вищої освіти, які були запроваджені у 2002–2014 роках, замінені на нові стандарти вищої освіти, фундаментом яких є компетентнісний підхід та виділяють філософію формулювання відповідних вимог до молодого покоління, які закладені в Болонський процес і у міжнародний Проєкті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» [5].

Головним кроком до створення стандартів у системі вищої освіти є надання визначення предметної області для кожної спеціальності. У методичних рекомендаціях на основі Міжнародної стандартної класифікації освіти пропонується розглядати предметну область таким чином: об'єкти діяльності; цілі навчання; теоретичне наповнення предметної області; методи та технології. У документах про освіту поняття «компетентність» розглядається як поєднання знань, вмінь і навичок, особистісно-професійних якостей, загально важливих людських цінностей, яка допомагає ефективно здійснювати професійну підготовку майбутнього професіонала і є результатом ефективного навчання. Компетентності, якими має володіти нове покоління, поділяють на інтегральні, загальні та спеціальні [4].

Інтегральна компетентність розглядається як можливість вирішувати складні професійні завдання і проблеми в професійній діяльності. Загальні компетентності становлять продуктивні знання, інтегративні вміння, професійні навички, які формуються в студентській молоді в процесі навчальної діяльності.

Загальні компетентності мають важливе значення для ефективної реалізації особистості в професійній сфері, та, крім того, для його особистісного становлення.

Спеціальні компетентності, які ще мають назву «фахові», – це компетентності, які залежать від предметної області і мають велике значення для здійснення результативної професійної діяльності згідно з обраною спеціальністю [1].

Крім того, необхідно проаналізувати ще одну з головних складових стандарту, а саме сутність нормативного змісту професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах, сформульовану в основних поняттях результатів навчання. Саме результати навчання характеризуються як комплекс знань, умінь, навичок, професійних компетентностей, які здобуваються студентом у процесі навчальної діяльності згідно з освітньо-професійною та освітньо-науковою програмою, які можливо визначити та зробити оцінювання. Охарактеризовані нами вимоги та пропозиції є загальними та всебічними і допомагають розробити нові стандарти системи вищої освіти для будь якої професії [3; с. 24].

З метою вдосконалення професійної підготовки нового покоління необхідно: розробити стандарт вищої освіти в межах спеціалізації; при розробленні освітньої програми для визначеної спеціалізації згідно з рекомендаціями, які базуються на європейському досвіді, урахувати найкращі здобутки вітчизняних науковців щодо створення умов для особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців; формувати інтегративні вміння.

Список використаної літератури

1. Антонюк Л. Л. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід / Л. Л. Антонюк, Н. В. Василькова, Д. О. Ільницький, І. В. Кулага, В. С. Турчанинова. Київ: КНЕУ, 2016.
2. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років: проєкт. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>.
3. Краснолуцький К. К. Проблематика розвитку професійної освіти в Україні: сучасні тенденції та перспективи. *Психолого-педагогічні науки*. 2013. № 2. С. 24–28.
4. Луговий В. І., Таланова Ж. В. Якість вищої освіти в Україні: проблеми забезпечення та визнання. *Вища освіта України*. 2013. № 3 (додаток 2). С. 6–10.
5. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року: проєкт. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1415795124/>.
6. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної ради

Міністерства освіти і науки України (протокол від 29.03.2016 р. № 3). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html>.

Чеканюк Катерина Олегівна,
аспірантка кафедри професійної освіти і
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

ЛЕПБУКІНГ ЯК ІНОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

Нові технології обумовлюють цивілізаційний розвиток людства, впливають на якість життя людей в усьому світі. Використання новітніх засобів життєдіяльності кардинально змінює характер буття людини. Водночас розвиток інформаційних технологій осучаснює підходи до освіти. Люди оволодівають численними навичками засобами он-лайн навчання. Зважаючи на це, видозмінюється загальна мета освіти. Головним завданням освітніх процесів у сучасних закладах освіти має бути розвиток уміння мислити, самостійно здобувати інформацію й критично її оцінювати, а не лише накопичувати і запам'ятовувати [2].

Отже, дуже важливо, щоб фахівці, задіяні в галузі освіти, задовольняли запити епохи, набуваючи новітніх знань, умінь, навичок, й активно регулювали стратегії міжнародної освіти відповідно до тенденції і викликів ринку праці й суспільних трансформацій [3; 4].

Безперервний розвиток педагога в умовах післядипломної освіти проходить через усе творче життя вчителя, його всебічний розвиток, це процес формування нових якостей професійно-педагогічної дії, результатом чого є його власна оригінальна педагогічна поведінка, стиль, набуття досвіду й компетентностей, самореалізація.

Організація освітнього процесу в Новій українській школі обов'язково має ґрунтуватися на педагогіці партнерства [8]. Аналіз різних форм взаємодії вчителя й учня спонукає педагога обирати найбільш ефективні технології в розрізі вивчення конкретної теми певного предмету, інколи одна методика поєднує в собі декілька інших, це зумовлено вимогами освітньо-виховного процесу. Саме вдалим прикладом такої проектної технології є – лепбукінг. Лепбукінг вимагає від педагога постійно підвищувати свою професійну майстерність і допомагає реалізовувати ключові компетентності Нової української школи. Перспективами та проблемами реалізації технології лепбукінгу займались як вітчизняні так і зарубіжних науковців: К. Ляшенко (говорить про те всебічний та творчий розвиток особистості, що реалізується завдяки

лепбукінгу) [6], О. Крігер (наголошує на використанні лепбуку як засобу розвитку дослідницьких вмінь та навичок особистості) [5], Д. Гатовська (наголошує на доцільності та ефективності його використання) [1].

Лепбук (з англ. *lap* – коліно, *book* – книга) – це саморобна інтерактивна папка або зошит, в якому зібрані та яскраво оформлені різноманітні навчальні матеріали з певної теми дослідження. Лепбук повинен містити цікаву інформацію про об'єкт дослідження, наприклад, кишеньки різного розміру, вкладиші, рухомі частини, віконця, міні-книжки [7].

У лепбукінгу виділяють певні етапи:

Вибір теми. Темі лепбуку можуть бути загальними або вузькими. Спеціалізація на конкретних важливих подіях, літературних творах, темах тижня тощо.

Складання плану. Перш ніж приступити до створення проекту, необхідно заздалегідь спланувати, що саме буде містити ваш лепбук. Зрештою, це більше, ніж просто книжка з картинками. А кінцевий продукт має творчо розкривати тему.

Створення макету. Вміст майбутнього лепбука потрібно чітко розкласти на полиці, в якому порядку та де саме будуть розміщені компоненти проекту.

Підготовка складових. Чим більше саморобних компонентів, тим цікавіше. Таким матеріалом можуть бути конверти спеціальної форми, 3D-листівки, пазли, книжкові кишеньки чи гармошки, висувні чи обертові деталі, дверцята чи віконця, блокноти з чистим папером для записів тощо.

Комбінування основ і компонентів. Створити ідею-половина успіху, тому що кінцевий результат залежить не тільки від якості обраних матеріалів, але і від акуратності дизайну, який потрібно ретельно промальовувати і намагатися охайно виконати.

За своєю різновидністю лепбуки різняться відповідно до мети їх застосування (навчальні, ігрові, автобіографічні, привітальні тощо). На уроках біології в закладах загаданої середньої освіти найчастіше використовують саме навчальні лепбуки. Вони дозволяють організувати навчальну діяльність на основі взаємодії педагога і учнів, орієнтовані на інтереси й можливості кожної дитини. Варто зазначити, що ця технологія сприяє формуванню індивідуальної освітньої траєкторії. Також, вона розвиває критичне мислення, допитливість, творчість, інтерес до навчання, а сукупність цих рис дуже важливі для учня Нової української школи. Вивчення нового матеріалу також можливе завдяки використанню технології лепбукінгу, а також і закріплення вивченого матеріалу. Під час такої роботи учні краще усвідомлюють та запам'ятовують інформацію, вчаться встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати та використовувати збережені дані. Лепбук дозволяє узагальнити та систематизувати знання з певної теми. На уроках біології лепбукінг можна використовувати як для індивідуальної, так і для групової роботи учнів. У

першому випадку позитивним є розвиток самостійності кожної дитини, особистої відповідальності за отриманий результат. За умови групової роботи формуються навички комунікації і командної взаємодії, дружельність, ініціативність, взаємна підтримка, організованість тощо [9,10].

Отже, практика зарубіжних шкіл показує що, лепбукінг – ефективний освітній метод, завдяки якому розвивається різностороння творча особистість. Ця технологія широко використовують в навчальних закладах Італії, Франції, США, Великої Британії тощо.

Лепбукінг є ефективною інноваційною формою роботи, яку доцільно використовувати і під час підвищення кваліфікації вчителів біології. Це найцікавіший варіант наочності, там де вчитель може проявити свою фантазію, творчість поєднану із знаннями. Відчути себе учнем, а саме: скласти план, знайти матеріаліал, створити складові для виготовлення лепбуку. Ця технологія потрібна вчителю для збудження думок і стимуляції творчої ініціативи, що є не властивим для традиційного навчання.

Лепбукінг це постійна творчість, яка вимагає від вчителя бути в постійному тренді. Завдяки технології створення лепбуків відбувається всебічний розвиток особистості, можливість прояву та розвитку індивідуальних здібностей. Особливо доцільним він стане при вивченні тем насичених інформацією. Лепбук – це можливість поєднувати навчання, пізнання світу і творчість, тому він є універсальною технологією, яку доцільно застосовувати в освітньому процесі та для різностороннього розвитку педагога.

Список використаної літератури

1. Гатовська Д. А. Лепбук, як засіб навчання в умовах освітньої системи. Меркурій, 2015. С. 162-164
2. Ковальчук В. І. Тенденції розвитку освіти в епоху інформаційного суспільства. *Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС: монографія* / О. В., В.І. Ковальчук, Н. О. Арістова, Р. А. Попов, І. С. Гриценко / Київ: НУБіП України, 2017. С. 7–134.
3. Ковальчук В. І. Тенденції інноваційного розвитку сучасної школи України / Василь Іванович Ковальчук. // Імідж сучасного педагога. – 2015.– № 7. – С. 3–6.
4. Ковальчук В. І. Тенденції розвитку освітньої системи в Україні / Василь Іванович Ковальчук // Economics science,education:integration and synergy. Materials of international scientific and practical conference, 18-21 January 2016 / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. – С. 79–80.
5. Крігер О. А. Лепбук як засіб формування дослідницьких умінь в учнів 4 класів на уроках природознавства. Кривий Ріг, 2018. 70 с

6. Ляшенко К.І. Лепбук як одна із форм реалізації міждисциплінарного підходу під час навчання в початковій школі. URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/61061/. (дата доступу 12.09.2021).
7. Методика Lapbook на уроках англійської мови: веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/post/10-idey-schodo-stvorennya-skladovih-elementiv-lapbook> (дата звернення: 01.11.2022).
8. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення : 03.11.2022)
9. Тарасенко Ю.К. Лепбук як інноваційна форма роботи під час вивчення частин мови в початковій школі / Ю.К. Тарасенко // Міжнародна науково-практична конференція «НПК – 2018». – Суми, 2018. – С. 114–115
10. Vejmelková M. The Usage of Lapbook in Teaching English to Very Young and Young Learners : Bachelor Thesis / Monika Vejmelková. – Brno, 2018. – 127 с.

Чорнобай Богдан Володимирович,
аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З АГРОІНЖЕНЕРІЇ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Останнім часом використання інноваційних технологій є одним зі шляхів розвитку освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти. Освітні тенденції останніх років свідчать про те, що заклади фахової передвищої освіти активно використовують сучасні інноваційні технології для підготовки майбутніх фахівців з агроінженерії.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Спираючись на твердження О. В. Мазуренко, що інноваційні процеси в АПК мають свою специфіку, відрізняються різноманітням регіональних, галузевих, функціональних, технологічних та організаційних особливостей. Одна з особливостей сільського господарства полягає в тому,

що тут поряд з промисловими засобами виробництва є живі організми – тварини і рослини [2, с. 181].

Інноваційні технології сільського господарства мають свою специфіку, що потребує розроблення методики їх впровадження та використання під час освітнього процесу. Зважаючи на реалії сьогодення, де безпекова складова здобувачів освіти та педагогів є найвищим пріоритетом, дистанційна освіта – це найкращий вибір під час війни. Корисними в цій ситуації будуть напрацьовані під час пандемії коронавірусу моделі змішаного та дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах.

Багато здобувачів освіти переїхали в різні міста України та Європи, але продовжують навчатися. У деяких навчальних закладах додалися нові здобувачі освіти, що змушені були виїхати з територій, де ведуться бойові дії.

Водночас в умовах війни варто оптимізувати навчальне навантаження. Заняття в синхронному режимі важливі для здобувачів освіти, проте більше в соціально-психологічному аспекті, ніж у навчальному. Тому їх кількість на день має бути принаймні вдвічі меншою, ніж під час дистанційного навчання в мирний час. Решту часу варто присвятити роботі в асинхронному режимі.

Попри численні дослідження, проблема використання інноваційних технологій при формуванні базових компетентностей майбутніх фахівців з агроінженерії залишається недостатньо дослідженою і, враховуючи сучасні реалії, потребує глибшого вивчення.

З огляду на це першочергового значення набуває безпекова складова, тому, на нашу думку, потрібно розробити модель використання інноваційних технологій та методику впровадження моделі в умовах сьогодення. Виконати такі завдання, як з'ясування загальних підходів щодо визначення змісту, структури та основних характеристик для формування базових компетентностей.

Отже, освітні процеси сьогодення вносять кардинальні зміни, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм освітньої діяльності, способів і стилю діяльності, адаптації освітнього процесу до сучасних вимог.

Список використаної літератури

1. Закон України про інноваційну діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 02.10.2022).
2. Мазуренко О. В. Специфіка, умови та фактори інноваційного розвитку агропромислового комплексу. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів, 2012. С. 181–184.

Філатенко Тетяна Іванівна,
здобувач доктора філософії зі спеціальності
015 Професійна освіта (цифрові технології),
Криворізький державний педагогічний університет

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЦИКЛУ У МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖАХ

Спочатку карантинні, а нині зумовлені військовим станом, обмеження спричинили зміни в організації педагогічної взаємодії, порушили багато проблемних питань щодо вибору інструментів її здійснення. Ситуація поглиблюється ще й тим, що під час професійної підготовки студентів медичних коледжів значна увага приділяється здобуттю ними професійно важливих практичних навичок, що ускладнює організаційні аспекти вимушеної дистанційної взаємодії.

Як показує практичний досвід, дистанційні технології дозволяють реалізувати педагогічну взаємодію між викладачем та студентами у вільній та психологічно комфортній формі, забезпечити вирішення повного спектру дидактичних завдань. Мова йде про надання студентам широкого доступу до інформації, уможливлення дійсно самостійного засвоєння ними навчально-методичних матеріалів у інтерактивному режимі з використанням засобів віртуальної візуалізації та інтерактивного контенту, виконання практичних завдань із застосуванням тренажерів, проведення фронтальних лабораторних робіт як у синхронному з групою, так і в асинхронному режимах, обмін інформацією та обговорення проблем із іншими учасниками освітньої взаємодії, отримання підтримки та консультацій від викладача, проходження різних етапів контролю знань.

Ринок програмного забезпечення для надання дистанційних освітніх послуг надає чимало можливостей педагогу для вибору доцільних інструментів. Передусім, це система управління навчальним контентом Moodle та ін., які передбачають підтримку організації та супроводу навчання за допомогою інтернет-технологій. Розміщені на їх основі електронні освітні ресурси слід вважати комплексними комп'ютерно зорієнтованими засобами навчання, що поєднують у собі теоретичну, практичну та контрольну частини та враховують дидактичні, методичні, ергономічні й психолого-педагогічні особливості інтерактивної педагогічної взаємодії [2].

Між тим, попри всіх своїх переваг, платформи управління навчальним контентом нерідко орієнтовані на використання пасивних технологій, які передбачають односторонній вплив з боку педагога, що є головним організатором навчального процесу, розподіляє роботу, висуває цілі, контролює результати. Тож, поряд із цим використовуються більш гнучкі засоби інтерактивної дистанційної взаємодії. Задля цього процесу

існує низка нескладних і доступних кожному сервісів та інструментів. Насамперед, це листування через електронну пошту, групи у Viber та Telegram, які вже використовуються викладачами для зв'язку зі студентами. При цьому продовжує використовуватись, у тому числі і для відео зв'язку, Skype [2].

Також цілком традиційними є інструменти Google Workspace. Платформа Googleclass забезпечує зручне розташування навчальних матеріалів, робочих програм, методичних вказівок до проведення занять і самостійної роботи, вможливорює подання та перевірку навчальних завдань у вигляді тексту, тесту, графічного зображення. Оцінка якості організації навчання в такому форматі визначається рівнем доступності та повнотою мережевих електронних навчально-методичних комплексів з дисциплін, що вивчаються, актуальність представленого навчального матеріалу, можливістю отримання знань у процесі активного самонавчання, наявність методичних вказівок щодо роботи з електронними освітніми ресурсами, завдань за всіма формами контролю (поточного, проміжного, підсумкового). До цього слід додати такі характеристики, як зручність і наочність у поданні інформації, необмеженість інтерактивної взаємодії, можливість запровадження індивідуального графіка навчання. Ці аспекти вивчаються шляхом опитування студентів, їх батьків щодо задоволеності організацією дистанційного й змішаного навчання в коледжі [1].

Досить зручною для організації інтерактивної взаємодії є платформа МЕЕТ. Під час навчальних занять і позааудиторної роботи може бути використана Jambord – цифрова дошка для організації конференцій, для сумісного виконання завдань у групі студентів. Для закріплення й перевірки засвоєного можуть бути використані Google-форми, що вможливають усебічний контроль знань, умінь навичок студентів за допомогою завдань на одиничний, множинний чи перехресний вибір. Неоціненними є ресурси, розміщені на каналі YouTube. Вони включають як відео-уроки, підготовлені провідними фахівцями галузі, так і різноманітні міні-лекції, інструкції, практичні поради й керівництва, які можуть бути використані як в організації самостійної роботи студентів, так і в ході змішаного навчання.

Після того, як буде налагоджено роботу з проведення онлайн занять, виникає необхідність створення інтерактивної моделі навчання. Такий вид занять орієнтований, насамперед, на самостійну роботу студентів. Сюди входять навчальні медіа файли: інтерактивні презентації, підручники, книги, в яких навчальний контент виглядає як тренажер з нелінійним розподілом матеріалу. Для підвищення рівня унаочнення й створення засобів візуалізації знань викладач має можливість скористатися безкоштовними сервісами, зокрема Google-презентації, Prezu, Canva. Невеликі відео-фрагменти – скрінкасти – ефективно формуються в додатку Screencast-O-Matic [1].

Принагідно слід наголосити на тому, що спектр комп'ютерних інструментів для організації викладання в умовах дистанційного й змішаного навчання, постійно розширюється. Тож, в умовах сьогодення викладачеві потрібно стати активним учасником методичних заходів, присвячених питанням формування цифрової компетентності педагога.

Список використаної літератури

1. Цифрові інструменти для організації змішаного навчання в шкільній природничо-математичній освіті : науково-методичний посібник / Укладачі : Буряк О. О. та ін. Житомир: ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”». 2021. 122 с.

2. Lavrentieva O., Tsys O. The theory and practice of managing students' independent study activities via the modern information technologies. *Technology transfer: innovative solutions in social sciences and humanities* : Proceeding of the 1-th Annual Conference (29 March, Tallinn, Estonia). Tallinn: DKLex ACADEMY, 2019. Pp. 41-44.

Шевченко Валентина Сергіївна,

викладач предметів професійно-теоретичної підготовки
ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

В умовах дистанційного та змішаного навчання від викладача чекають ініціативності та підприємливості у розробленні та впровадженні авторських навчальних та методичних матеріалів, використання високоефективних інноваційних технологій. Зважаючи на це, актуалізується потреба в розвитку інформаційної компетентності викладача та використання у своїй діяльності сучасних продуктів ІТ-технологій.

З розвитком інформаційних технологій зростає їх роль та використання у сфері освіти. Світовим трендом у сфері освіти стають відкриті онлайн-курси. Автори наголошують на тому, що впровадження нових технологій навчання та досконале оволодіння ними вимагають певної внутрішньої готовності як викладачів, так і здобувачів освіти до серйозних перетворень, що відповідають умовам швидкозмінного інформаційного суспільства.

Інформаційні технології (ІТ) – це сукупність методів і засобів, що використовуються для збору, зберігання, обробки і поширення інформації.

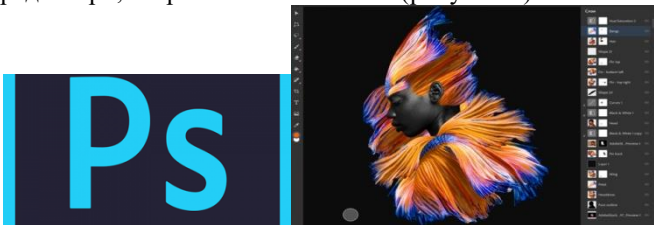
Графічний дизайн – художньо-проектна діяльність зі створення гармонійного та ефективного візуально-комунікативного середовища. Загальноприйняте використання графічного дизайну стосується верстки

багатосторінкових видань (брошури, журнали, книги), створення рекламної продукції, упаковки, вебдизайну тощо. Твори графічного дизайну містять багато елементів та візуальних засобів. Наприклад, у дизайні упаковки для товару використовують логотип, ілюстрацію, організований текст, форми та колір, що сприяють єдиному сприйняттю картинки. Графічний дизайн поєднує в собі текстовий дизайн і професійно створені макети сторінок.

За «професійним» призначенням комп'ютерну графіку та анімацію можна розподілити на такі групи:

- комп'ютерна графіка для поліграфії;
- двовимірний комп'ютерний живопис;
- презентаційна графіка;
- двовимірна анімація, яка використовується для створення динамічних зображень і спецефектів у кіно;
  - двовимірне і тривимірне моделювання, яке застосовується для дизайнерських та інженерних розробок;
  - тривимірна анімація, яка використовується для створення рекламних і музичних кліпів і кінофільмів;
  - обробка відеозображень, необхідна для накладання анімаційних спецефектів для відеозапису;
  - наукова візуалізація.

Графічний редактор – це прикладна програма, призначена для створення й обробки графічних зображень на комп'ютері. Програма графічного редактора дозволяє створені нею зображення записувати у файл, а також надсилати зображення на пристрій виведення. Для роботи з растровими (точковими) зображеннями існують растрові редактори, а для роботи з векторними зображеннями – векторні редактори. До найбільш відомих програм растрової графіки належать Adobe PhotoShop (Рисунок 1), CorelDraw (Рисунок 2), CorelPhutuPaint. Ці додатки дозволяють виконувати складну обробку зображень на професійному рівні. Існують також і простіші редактори, зокрема Microsoft Paint (рисунок 3).

Рис. 1. Логотип та інтерфейс Adobe PhotoShop

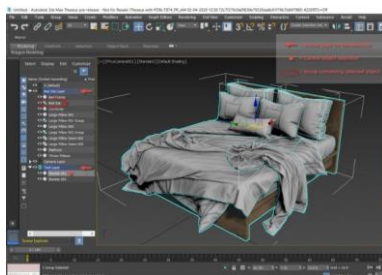

Рис. 2. Логотип та інтерфейс CorelDraw

Рис. 3. Логотип та інтерфейс Microsoft Paint

3ds Max (3D Studio MAX) (Рисунок 4) – тривимірний графічний редактор, повнофункціональний професійний застосунок, система для створення і редагування об'єктів та створення візуалізацій, розроблена компанією Autodesk. Містить найсучасніші засоби для архітекторів, дизайнерів, художників і фахівців в області мультимедіа. Працює в операційних системах Microsoft Windows і Windows NT.

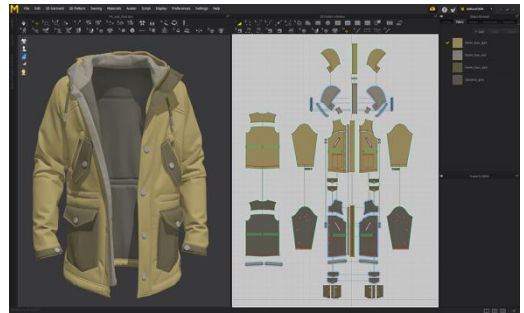

Рис. 4. Логотип та інтерфейс 3ds Max

3ds Max використовується для створення візуалізацій моделей будівель, комп'ютерних ігор, тривимірних анімаційних мультфільмів, рекламних роликів тощо. За допомогою цього редактора зроблено безліч анімованих моделей для кінофільмів. Для тривимірного моделювання одягу використовують програми CLO 3D (Рисунок 5) і Marvelous designer (Рисунок 6).

Рис. 5. Логотип та інтерфейс CLO 3D

Рис. 6. Логотип та інтерфейс Marvelous designer

В умовах дистанційного та змішаного навчання графічні редактори доцільно застосовувати для створення сучасного відеоконтенту та 3д моделей навчального змісту (рисунок 7).

Рис. 7. 3д проектування жіночого костюму

Для викладання предмета «Спеціальне малювання» за професіями «Кравець, закрійник» та «Візажист. Перукар, перукар-модельєр» можна

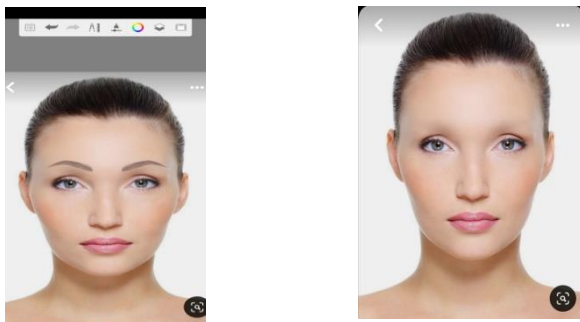
використовувати графічні редактори Adobe PhotoShop, CorelDraw, ArtRage, Adobe Illustrator, а саме: створювати на графічному планшеті за допомогою вищезазначених програм ілюстративні матеріали відповідно до навчального плану, паралельно пояснюючи матеріал.

Для викладання предмета «Технологія виготовлення одягу» можна створювати 3д-макети вузлів обробки виробів та анімаційні відеоролики (рисунок 8).

Рис. 8. Макет чоловічої куртки

При викладанні предмета «Візажна справа» можна візуалізувати на схемі обличчя або на фотомоделі прийоми виконання візажних робіт відповідно до теми програми (рисунок 9).

Рис. 9. Моделювання форми брів

Прогнозованим результатом упровадження в освітній процес вищезазначених застосунків є підвищення інтересу здобувачів освіти до вивчення предметів професійно-теоретичної підготовки професій «Кравець, закрійник» та більш глибокий рівень засвоєння знань з предметів. Можемо стверджувати, що використання в роботі викладача інструментів графічного дизайну та комп'ютерної графіки неможливе без постійного розвитку та підвищення професійної компетентності викладача.

Список використаної літератури

1. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні / Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. URL: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm

2. Веселовська Г. В. Комп'ютерна графіка: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2008. 584 с.

3. Комп'ютерна інженерна графіка в середовищі AutoCAD: навчальний посібник / В. В. Ванін, В. В. Перевертун, Т. О. Надкернична; МОНМС України, НТУ України «Київський політехнічний інститут». 2-ге вид. Київ: Каравела, 2013. 336 с.

Шевчук Світлана Степанівна,
старша викладачка кафедри методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КВЕСТУ І ВЕБКВЕСТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Квест-технологія порівняно не нова. Ще наприкінці ХХ ст., у 1995 році, фахівцями у сфері освітніх технологій професорами Каліфорнійського університету у Сан-Дієго (США) Берні Доджем і Томом Марчем було сформульовано визначення *освітньому квесту*: *квест (трансліт. англ. quest – пошук) – це пошукова діяльність, яка є основою дослідного навчання. Основою освітнього квесту є проблемне завдання з елементами рольової гри.* Така організована пригода несе в собі й психологічний аспект: розвиток упевненості в собі, уміння спілкуватися, співпрацювати, працювати у команді, конструктивно відстоювати свою точку зору, ставити и досягати цілі, творчо підходити до вирішення різномірних задач, гнучкість у поведінці.

Іншими словами, *освітній квест – це педагогічна технологія, яка реалізує освітні задачі, які відрізняються від навчальної проблеми елементами сюжету рольової гри, пов'язана з пошуком і знаходженням місць, об'єктів, людей, інформації, для рішення якої використовуються насамперед інформаційні ресурси або ресурси будь-якої галузі науки, сфери виробництва, регіону [1, с. 21].*

Аналіз теоретичних джерел и практичного педагогічного досвіду реалізації освітньої квест-технології в закладах професійної (професійно-технічної) освіти дає привід зробити висновки щодо *сутності квест-технології [2, с. 10]:*

❖ освітній квест – інтегрована технологія, яка поєднує ідеї проєктного, проблемного та ігрового навчання з використанням цифрових технологій; поєднує цілеспрямований пошук при вирішенні проблемного завдання з пригодою та грою визначеного сюжету;

❖ алгоритм квесту будується за логікою проблемного навчання – від постановки проблеми до способів її вирішення, представлення результатів й рефлексії;

❖ інтрига і сюжет, які супроводжують цю технологію, є елементами ігрового навчання – рольової, ділової або пригодницької гри;

❖ використання спеціальних комп'ютерних програм і можливостей інтернету характеризує цю технологію як цифрову;

❖ освітній продукт, отриманий у результаті проходження квесту, може бути різним: у вигляді відповіді на проблемну ситуацію, створення мультимедійних презентацій, відеороликів, сайтів, буклетів тощо.

Завдання освітньої квест-технології :

➤ розвиток логічного мислення здобувачів освіти, їх спроможності до інтелектуального експерименту;

➤ розвиток креативного мислення та творчого потенціалу учнів (студентів);

➤ стимулювання пізнавальної мотивації в процесі навчання;

➤ розширення можливостей вивчення навчальних дисциплін у новому освітньому форматі при широкому використанні міжпредметних зв'язків;

➤ можливість урахування індивідуальних особливостей, особистісних характеристик здобувачів освіти, що можуть бути використані не тільки в процесі навчання, але й на практиці в житті або у сфері того іншого виду діяльності;

➤ ефективність упровадження цифрових технологій в освітній процес професійної підготовки кваліфікованих фахівців.

Технологія вебквесту – це сукупність методів та прийомів організації дослідницької діяльності, для виконання якої здобувачі освіти здійснюють пошук інформації, використовуючи інтернет-ресурси з практичною метою. Така технологія дозволяє учням (студентам) працювати індивідуально і малими групами, розвиває конкурентність та лідерські якості. Цю технологію, яка не тільки підвищує мотивацію до процесу здобування знань, відповідальність за результати діяльності та їх репрезентацію, можна використовувати в освітньому процесі професійної підготовки кваліфікованих фахівців незалежно від професії (спеціалізації) і навчальної дисципліни, головне – мати вихід в інтернет [3, с. 17]. Реалізація означеної технології в освітньому процесі вітчизняної системи П(ПТ)О актуалізувалась за умови впровадження в професійну підготовку кваліфікованих фахівців широкого спектру цифрових технологій.

Вебквест – це сучасна технологія, основана на елементах проектною технології навчання і орієнтована на пошукову діяльність здобувачів освіти з чіткими вказівками педагога із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних засобів. Класифікація видів освітніх вебквестів заснована на дванадцяти **типових завданнях** [4, с. 40]:

1. *Compilation tasks* – завдання зі збирання даних – це найпростіший вебквест, оскільки мета студентів полягає в тому, щоб переглянути певні ресурси в інтернеті й вибрати необхідну інформацію для будь-якої компіляції (кулінарна книга, словник та ін.).

2. *Judgment tasks* – завдання на власну думку, власний погляд – мета вебквесту полягає в збиранні даних щодо подій з метою подальшої презентації думки про це.

3. *Retelling tasks* – завдання на переказ – завдання, спрямоване на пошук інформації з метою її подальшого переказу. Наприклад, виконуючи вебквест про культуру Великої Британії, студент збирає та підсумовує інформацію про географічне положення, етнічне походження, культуру, історичні періоди розвитку окремих земель, специфіку мови та звичаїв та ін. Підсумком такої роботи може стати презентація цієї країни, її культури.

4. *Persuasion tasks* – завдання на переконливість – на відміну від завдання на переказ у цьому випадку студенти одержують уявну ситуацію, після вивчення якої вони мають скласти переконливу розповідь для своєї аудиторії.

5. *Mystery tasks* – детективне завдання – виконуючи детективне завдання, студенти зіштовхуються з певною проблемою, таємничою історією або загадкою, що мають розв'язати. Для того щоб знайти розгадку, студенти мають узяти участь у розслідуванні, виконуючи різні ролі, навчатися аналізувати інформацію з різних точок зору. За підсумками такої роботи вони мають написати переконливий виступ із захистом своєї точки зору.

6. *Creative tasks* – творчі завдання – їх мета полягає в створенні кінцевого предмета специфічного формату (твір, малюнок, діаграма та ін.).

7. *Journalistic tasks* – журналістське розслідування – виконуючи подібного роду вебквест, студенти можуть відчувати себе журналістом, збирати інформацію, підсумувати її, представляти у вигляді або репортажу.

8. *Design tasks* – дизайн завдання – спрямовані на створення певного, вже затвердженого продукту. Прикладом дизайн-завдання може бути створення брошури для туристичного агентства, що допоможе туристам спланувати свій відпочинок.

9. *Analytical tasks* – аналітичне завдання – студентом необхідно здійснити аналіз будь-якого явища (може бути реальним або уявним, фізичним або абстрактним) з метою встановлення причиново-наслідкових відношень.

10. *Self-knowledge tasks* – завдання на самопізнання – найменш популярний вид вебквесту у зв'язку з тим, що він спрямований на саморозвиток через логіку, здогадку, внутрішні людські ресурси.

11. *Consensus tasks* – завдання на згоду або формування єдиної згоди – наприклад, певні соціальні теми, які суперечливі за своєю суттю: евтаназія, легалізація легких наркотиків, жіноча армія та ін. Обговорення подібних тем сприяє висвітленню всіх точок зору, «за» і «проти». Лише тільки після ґрунтовного обговорення може бути досягнення консенсусу.

12. *Scientist tasks* – наукові завдання – подібні завдання можуть ґрунтуватися на уявних та реальних фактах. Ці завдання показують, як насправді «працює» наука, студент має змогу бачити структуру наукових завдань, висувати гіпотезу, здійснювати перевірку і порівняння кінцевого результату відповідно до заявлених результатів.

При створенні вебквесту в режимі онлайн необхідна інформація вводиться у шаблон на будь-якому освітньому порталі. Створені таким чином вебквести можуть або відразу розміщуватися на сервері цього освітнього порталу, або зберігатися у вигляді файлів і потім використовуватися в електронному чи друкованому вигляді та розміщуватися на будь-якому іншому сервері у локальній мережі.

Отже, тема впровадження технологій квесту і вебквесту у вітчизняній системі П(ПТ)О актуалізувалася навесні 2020 року у зв'язку з введенням карантинних протиепідемічних заходів через загрозу поширення пандемії COVID-19 і прискорила у період воєнного стану, оголошеного Україною 24.02.2022 року у зв'язку з російською агресією проти нашої держави. Практика реалізації квест-технологій у процесі використання дистанційної й змішаної форм в освітньому процесі показала, що саме за умов їх упровадження стає можливим розширення спектру застосування інтерактивних освітніх технологій у професійній підготовці кваліфікованих фахівців в умовах воєнного та повоєнного стану.

Список використаної літератури

1. Бахтиярова Л. Н. Проектирование уроков информатики с использованием проблемного обучения. *Информатика в школе*. 2019. № 8. С. 19–24.
2. Кулішов В. С. Застосування квест-технології у професійно-теоретичній підготовці учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО УМО НАПН України, 2018. 81 с.
3. Николаева Н. В. Образовательные квест-проекты как метод и средство развития навыков информационной деятельности учащихся. *Вопросы интернет-образования*. 2008. № 7. URL: <http://vio.fio.ru/vio07>.
4. Шевчук С. С. Сучасні освітні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2022. 158 с.

Шилко Сергій Олексійович,
викладач фахових дисциплін вищої категорії,
старший викладач, завідувач відділення професійної освіти
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ФОРМ РОБОТИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Результат навчання залежить від досвіду викладача, його знань, умінь зацікавити здобувачів освіти, мотивувати до навчання. Цьому сприяє вибір форм організації навчання, що передбачає зовнішнє вираження узгодженої діяльності викладача і студента, що здійснюється в установленому порядку і в певному режимі.

До загальних форм організації навчання належать урочна і позаурочна, у кожній з яких педагоги використовують фронтальну, групову та індивідуальну форми організації навчальної роботи. Критерієм такого поділу є не кількість студентів, а характер зв'язків між ними у процесі пізнавальної діяльності.

Ми розглянемо використання фронтальної та групової форм організації навчання у закладі фахової передвищої освіти на прикладі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт).

Фронтальна форма організації навчальної діяльності здобувачів освіти передбачає спільну діяльність студентів для реалізації навчальних завдань.

На практичних заняттях з дисципліни «Автомобілі і транспортні засоби» студенти під керівництвом викладача фахових дисциплін одночасно виконують спільну для всіх роботу. Так? при вивченні теми «Кривошипно-шатунний механізм» розглядаємо призначення, особливості будови основних складових механізму. За допомогою проектора та діючих моделей декількох двигунів розглядаємо принцип роботи кривошипно-шатунного механізму. Під час перегляду та демонстрації обговорюємо особливості роботи та будови складових на окремих двигунах внутрішнього згоряння, порівнюємо їх між собою, студенти відповідають на поставлені запитання, які виникають у процесі бесіди, перегляду чи демонстрації, обґрунтовують свою відповідь, доповнюють її. У кінці заняття здобувачі освіти разом із викладачем оцінюють результати своєї роботи. Це сприяє формуванню довірливих стосунків між педагогом та здобувачами освіти, стійких пізнавальних інтересів.

Групова форма організації навчальної діяльності студентів передбачає поділ їх на групи для розв'язання однакових чи різних завдань. Під час поділу на групи слід брати до уваги індивідуальні особливості

кожного студента, його навчальні можливості для виконання завдання. Кількість студентів у групах має становити 3–6 осіб.

На практичному занятті з теми «Газорозподільний механізм» викладач об'єднує студентів у групи (при чому студенти мають змогу самостійно обирати їхній склад), пропонує завдання. Кожна сформована група обирає свого керівника, на якому лежить відповідальність за організацію роботи підгрупи, розподілення питань і завдань між учасниками, за прийняття рішення. Після завершення роботи з теми керівник робить доповідь про результати своєї групи.

Кожна група отримує завдання з елементами ділової гри, наприклад:

1. Ви прийшли влаштуватися на роботу на станцію технічного обслуговування, директор хоче переконатися у ваших професійних уміннях та навичках і пропонує перевірити та відрегулювати тепловий зазор клапанів газорозподільного механізму.

2. Ви працюєте у фірмі, яка займається перевезенням вантажів, що швидко псуються. Під час виконання одного з рейсів ви почули стукіт в двигуні. Зробивши аналіз несправності, дійшли висновку – прогорів впускний клапан газорозподільного механізму. Щоб вчасно довести вантаж замовникові, необхідно провести заміну несправного клапана.

3. Ви працюєте у майстерні з ремонту двигунів і отримали замовлення на перевірку стану двигуна. У ході діагностики виявили несправність валу газорозподільного механізму. Необхідно зробити його заміну.

Під час виконання завдань студенти кожної групи висловлюють свою точку зору щодо вирішення поставленого завдання, використовуючи інтерактивну технологію «мозковий штурм». У процесі обговорення керівник групи визначає завдання для кожного учасника, щоб успішно вирішити ситуацію. За потреби викладач долучається до обговорення щодо можливих варіантів вирішення поставленого завдання, ставить проблемні запитання чи надає додаткову інформацію тощо.

Визначивши механізм виконання завдання, керівник разом із членами своєю групи приступають до практичної його реалізації, дотримуючись правил техніки безпеки при виконанні розбирально-збиральних робіт. Під час виконання завдань студенти мають змогу користуватися необхідною технічною літературою, підручниками, плакатами, інтернетом. Викладач стежить за роботою груп, перевіряє дотримання техніки безпеки, правильність виконання, культуру спілкування. За потреби нагадує теоретичні відомості або робить посилання на літературні джерела тощо.

Після виконання поставленого завдання керівник звітує про результати роботи групи та кожного студента окремо, пропонуючи виставити відповідні оцінки. Решта учасників виступає слухачами і

опонентами доповідача. Робота в групах стимулює пізнавальну діяльність студентів, формує колективну відповідальність та взаємодопомогу.

Фронтальну та групову форми роботи викладачі коледжу зазвичай використовують під час проведення практичних занять із фахових дисциплін. Щоб отримати належний результат, необхідно володіти не тільки технічними, а й знаннями з педагогіки, психології, методик викладання фахових дисциплін.

Шутко Олександр Георгійович,

викладач фахових дисциплін ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Стрімкі соціальні, політичні та економічні зміни в країні спонукають до модернізації освітньої системи підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання. Відтак невід'ємним складником їхньої професійної майстерності має стати інноваційна діяльність.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» (зі змінами) зазначено, що інноваційна діяльність – це «діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг» [1, с. 1]. Відповідно до цього нормативного документу об'єктами інноваційної діяльності є: інноваційні програми і проєкти, нові знання та інтелектуальні продукти, організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Дослідженням інноваційних технологій у підготовці здобувачів вищої освіти займається низка науковців, зокрема А. Арістова, О. Балагура, Х. Бахтіярова, С. Волобуєва, І. Дичківська, М. Клименко, В. Ковальчук, С. Старовойт, В. Ципко та інші.

На думку В. Ковальчука, педагогічна інновація – це «процес створення та впровадження різноманітних за змістом нововведень (у змісті освіти, у методиках, технологіях, формах, методах, прийомах, засобах навчання, в організації освітнього процесу, в управлінні закладом освіти), є відображенням особистісних особливостей педагога, що визначаються характером його самопрояву в професійній діяльності» [2, с. 127–128].

Наукові розвідки М. Артюшиної, Н. Ничкало, Т. Поясок та інших спрямовані на розкриття інновацій та інноваційної діяльності у професійній (професійнійно-технічній) освіті.

Незважаючи на багатоплановість наукових робіт з інноваційної діяльності та інноваційних технологій, проблематика сутності інноваційної

діяльності в системі професійної підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання залишається недостатньо вивченою.

Інноваційна діяльність у закладі фахової передвищої освіти реалізується через використання інноваційних технологій, а саме: інформаційно-комунікаційних, діяльнісних, розвивальних та особистісно орієнтованих.

Наприклад, метою особистісно орієнтованого навчання є формування активної, творчої особистості майбутніх майстрів виробничого навчання, здатних самостійно будувати і коригувати свою навчально-пізнавальну діяльність. До цих технологій відносимо аудиторну й позааудиторну самостійну діяльність здобувачів освіти, роботу за індивідуальним планом, дослідницьку роботу, метод проектів тощо.

Отже, інноваційна діяльність та інноваційні технології стали важливим складниками якісної підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання в закладі фахової передвищої освіти.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002, поточна редакція від 12.04.2022, підстава 1714-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 06.10.2022).

2. Ковальчук В. І. Роль інноваційної діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти в сучасних умовах ринку праці. URL: https://www.researchgate.net/publication/361529962_rol_innovacijnoi_dialnosti_zakladiv_profesijnoi_profesijno-tehnicnoi_osviti_v_sucasnih_umovah_rinku_praci (дата звернення: 06.10.2022).

ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ, ВИКЛАДАЧА
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ
ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Матеріали

VI Всеукраїнського науково-методичного семінару
4 листопада 2022 року

Підп. до видання 04.11.2022.

Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 18,75. Тираж 300 пр. Зам. №3416

Облік.-вид. арк. 18,87. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка.

41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №678 від 19.11.2001.

Видруковано в Глухівському національному педагогічному
університеті імені Олександра Довженка
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24